

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจ
ภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี
Balancing Natural Resources and the Environment
on the Basis of the Eastern Economic Corridor

โดย

ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766028

รายงานการวิจัย

แผนงานวิจัย เรื่อง

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจ
ภาคตะวันออก

Balancing Natural Resources and the Environment
on the Basis of the Eastern Economic Corridor

โดย

ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

พ.ศ. ๒๕๖๖

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800766028

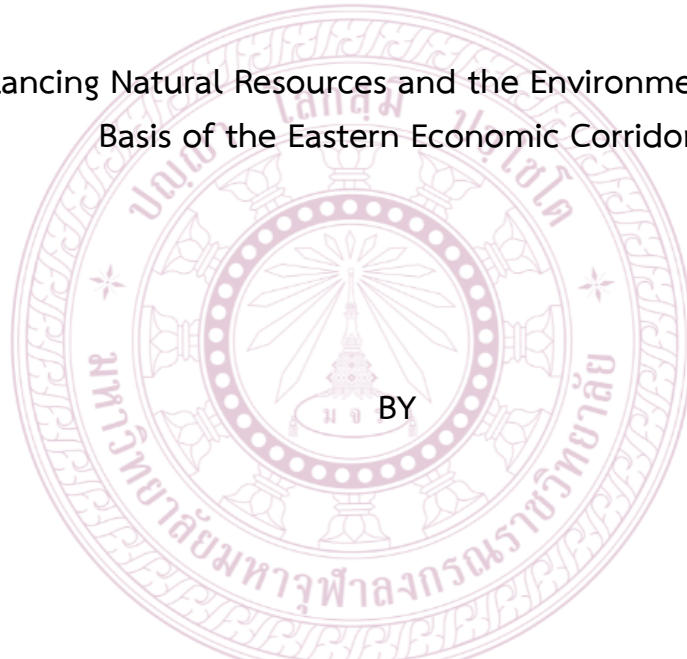
(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research Program

Balancing Natural Resources and the Environment on the
Basis of the Eastern Economic Corridor

Dr.Worapot Kongsanoh

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chonburi Buddhist College

B.E. 2566

Research Project Funded

By Thailand Science Research and Innovation Fund

MCU RS 800766028

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	: การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก
ผู้วิจัย:	: ดร.วราภรณ์ ก้องเสนาะ
ส่วนงาน:	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
ปีงบประมาณ:	: ๒๕๖๖
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐาน ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัย เชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๔๐๐ คน และผู้ให้ข้อมูล สำคัญ จำนวน ๓๑ คน ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย และวิเคราะห์ ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

๑. เรื่องรายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ ประกอบด้วย ๑) กฎหมายว่า ด้วยการขุดดินและถมดิน ๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ๓) กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียน เครื่องจักร ๔) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และ ๕) กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ๖) กฎหมายว่า ด้วยทะเบียนพาณิชย์ ๗) กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ ๘) กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน หาก กฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำต้องได้รับอนุมัติใบอนุญาต

๒. การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัด ของเสีย โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสม การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่ม ประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม

๓. จำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ใน การแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน

๔. หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ ประชาชนได้เข้าใจ พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักษาหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำรงคงอยู่คู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

Research: : Balancing Natural Resources and the Environment on the Basis of the Eastern Economic Corridor

Researchers: : Dr.Worapot Kongsanoh

Department: : Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Chonburi Buddhist College

Fiscal year: : B.E.2566

Research Scholarship Sponsor : Thailand Science Research and Innovation Fund

ABSTRACT

The objective of this research is to balance natural resources and the environment on the basis of the Eastern Economic Corridor. Using a combined approach between quantitative research and qualitative research, the sample population consisted of ๔๐๐ people in Chonburi province and ๓๑ key informants. Use questionnaires and interviews as research tools and analyze data with frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

findings

1. Details of various laws and benefits comprising 1) the law on excavation and reclamation, 2) the law on building control, 3) the law on registration of machinery, 4) the law on public health, 5) the law on immigration, 6) the law on commercial registration, ๗) the law on factories, and ๘) the law on land allocation. If the operator or doer is required by law to obtain a license approval.

2. Good environmental quality management, focusing on pollution reduction. Waste disposal by expediting the disposal of accumulated solid waste. Prevention and reduction of risks from chemical accidents, development of industrial risk insurance systems to provide relief to affected people, as well as increasing the efficiency of environmental impact assessment in the EEC area. Promote the increase of green areas in urban areas and support the development of smart cities in environmentally friendly ways.

3. There needs to be specific laws that come out with clear details and guidelines. To promote participation in the conservation of natural resources and the environment, and to establish criteria for solving problems to ensure clarity.

4. Government agencies, especially local government organizations, must have public relations for the public to understand. Create awareness for people to love and cherish natural resources and the environment together. There must be cooperation between the public and private sectors to provide natural resources and the environment. Sustain the community and develop sustainably forever.

กิตติกรรมประกาศ

วิจัยเรื่อง “การจัดสมดุคหรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกัจภาค ตะวันออก” นี้ สำร็จลงได้ด้วยควมเมตตาอนุเคราะห์จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์โดย ผู้อำนวยกา รสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์และคณะกรรมการทุกท่านที่เมตตาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทำกา รวิพากษ์ งานวิจัยของผู้วิจัยให้สมบูรณ์น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ขอบคุณ ผู้บริหารระดับสูง, ผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม, ปลัดอำเภอ จากหลายอำเภอในจังหวัดชลบุรี, ผู้นำชุมชนจากอำเภอต่าง ๆ รวมถึงประชาชนทุกพื้นที่ในจังหวัด ชลบุรี ในการแจกแบบสอบถามขอเก็บตัวอย่างการวิจัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่จังหวัดชลบุรีทุกท่าน ได้แก่ นักวิชาการทางด้านสิ่งแวดล้อม, นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และกลุ่มผู้นำชุมชน พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขออนุโมทนาแก่ผู้มีส่วนร่วม ครูอาจารย์และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยที่ได้ให้ความสะดวก ที่พักอาศัยในการเดินทางเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์ คุณงามความดีและประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการทำวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมสักการะบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณมารดาบิดา บูชาคุณครูอาจารย์ ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้ ขอแผ่คุณความดีเหล่านี้ที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีอุปการะคุณที่ให้ความ ช่วยเหลือทุก ๆ ท่าน

ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ

๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ช
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย.....	๔
๑.๒ วัตถุประสงค์.....	๕
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๕
๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	๕
๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
๑.๖ กรอบแนวความคิดในการศึกษาวิจัย.....	๑๐
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	๑๑
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๒
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และนโยบายสิ่งแวดล้อม.....	๑๒
๒.๒ กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานระเบียบเศรษฐกิจ.....	๒๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย.....	๓๒
๒.๔ การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ.....	๔๙
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ๒๕๖๑-๒๕๘๐.....	๕๕
๒.๖ สภาพพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี.....	๖๕
๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๗๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๗๗
๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย.....	๗๘
๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant).....	๗๘
๓.๔ เครื่องมือการวิจัย.....	๘๐
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๘๑
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๒

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๓
๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย	๘๔
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๕
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๕
๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๕
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๘๖
๔.๔ วัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ ศึกษายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	๘๖
๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๐๒
๔.๖ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ ศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานระบียงเศรษฐกิจภาค.....	๑๐๖
๔.๗ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๑๗
๔.๘ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก.....	๑๒๑
๔.๙ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๔๓
๔.๑๐ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก.....	๑๔๓
๔.๑๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๑๘๖
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๘๗
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๘๗
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๘๙
๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย.....	๑๘๘
๕.๓.๑ เชิงนโยบาย.....	๑๘๙
๕.๓.๒ เชิงปฏิบัติการ.....	๑๘๙
๕.๓.๓ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	๒๐๐
บรรณานุกรม.....	๒๐๑
ภาคผนวก.....	๒๐๖
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	๒๐๗
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลวิจัย.....	๒๑๖
ภาคผนวก ค เอกสารรับรองการนำไปใช้ประโยชน์.....	๒๒๒
ภาคผนวก ง ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการวิจัย.....	๒๒๔
ประวัติผู้วิจัย.....	๒๒๖

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	สรุปขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยกิจกรรมการวิจัย.....	๘๑
ตารางที่ ๔.๑	วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๘๖
ตอนที่ ๒	ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage).....	๘๘
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาในทุกด้าน.....	๘๙
ตารางที่ ๔.๔	ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนดำเนินการทั้ง ๘ ด้าน.....	๑๐๒
ตารางที่ ๔.๕	วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ(Percentage).....	๑๐๖
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชากรโดยรวม.....	๑๐๘
ตารางที่ ๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วม กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....	๑๐๙
ตารางที่ ๔.๘	จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	๑๒๑
ตารางที่ ๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชากร.....	๑๒๓
ตารางที่ ๔.๑๐	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	๑๔๓
ตารางที่ ๔.๑๑	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	๑๔๓
ตารางที่ ๔.๑๒	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	๑๔๕
ตารางที่ ๔.๑๓	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อาชีพ.....	๑๔๕
ตารางที่ ๔.๑๔	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม รายได้.....	๑๔๖
ตารางที่ ๔.๑๕	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย.....	๑๔๖
ตารางที่ ๔.๑๖	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม.....	๑๔๗
ตารางที่ ๔.๑๗	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหา คุณภาพสิ่งแวดล้อม.....	๑๔๗
ตารางที่ ๔.๑๘	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหา สิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม.....	๑๔๙
ตารางที่ ๔.๑๙	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหา	

อุปสรรคการเสริมสร้างเครือข่าย.....๑๕๐

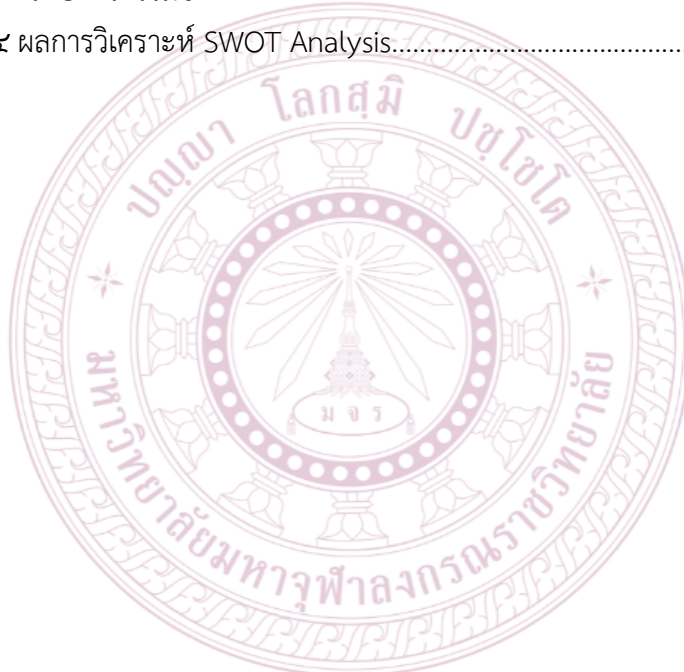
ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุของปัญหา
ในการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
บนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก.....๑๕๑

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหา
คุณภาพสิ่งแวดล้อม.....๑๕๒

ตารางที่ ๔.๒๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหา
สิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม.....๑๕๓

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหา
ทรัพยากรธรรมชาติ.....๑๕๔

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis.....๑๖๑

สารบัญรูปภาพ

รูปภาพที่	หน้า
รูปภาพที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๑๐
รูปภาพที่ ๒.๑ การจัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย.....	๔๕
รูปภาพที่ ๒.๒ แนวทางการค้นหา สร้างความสัมพันธ์.....	๔๖
รูปภาพที่ ๒.๓ ความสัมพันธ์เครือข่ายอย่างหลวม ๆ (COOK-CRAIG, ๒๐๑๐).....	๔๗
รูปภาพที่ ๒.๔ ความสัมพันธ์เครือข่ายผ่าน Hub (COOK-CRAIG, ๒๐๑๐).....	๔๗
รูปภาพที่ ๒.๕ ความสัมพันธ์เครือข่ายแบบแน่นแฟ้น (COOK-CRAIG, ๒๐๑๐).....	๔๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาที่มุ่งแต่ตัวเลขความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ หรือ GDP ที่สูงขึ้นแต่เพียงอย่างเดียว ไม่ใช่เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา เพราะการพัฒนาที่ดีนั้น จะต้องเน้นไปที่การสร้างความสะดวกทั้งมนุษย์ สัตว์ป่า ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมดำรงอยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุล คำจูงกันไป ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ของระบียงเศรษฐกิจในพื้นที่ของระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกนั้น จึงเน้นไปที่การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการนำทรัพยากรธรรมชาติมาผลิตเป็นสินค้าและบริการมาตอบสนองความต้องการของมนุษย์ แต่ยังคงอนุรักษ์ และบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย เพื่อที่จะทำให้การพัฒนาไม่สูญเปล่าไป กล่าวคือ เศรษฐกิจเติบโต ผลลัพธ์โดยรวมภายในประเทศ หรือ GDP สูง แต่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงไป มีการปล่อยควันพิษจากโรงงาน ปล่อยน้ำเสียจากอุตสาหกรรมลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ เป็นต้น

ในช่วงเวลาหนึ่งศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมที่สามารถดึงเอาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ในการสร้างความทันสมัยผลิตสินค้าและบริการ ตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างมาก จนทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ลดจำนวนลงอย่างน่าใจหาย และยังทำให้ทรัพยากรธรรมชาติได้สูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกเผาผลาญสิ้นไปลงในระยะเวลาไม่นาน เมื่อทรัพยากรธรรมชาติเกิดความไม่สมดุลขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล การขาดแคลนน้ำสะอาด การปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศ การปล่อยมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรมออกสู่ชั้นบรรยากาศ ปริมาณขยะตกค้างสะสมในปริมาณมาก การตกค้างสารพิษในสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจกออกสู่บรรยากาศ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากและส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขของมนุษย์โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาด้านขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศน์ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์โดยตรง เช่น ดิน น้ำ อากาศ มลภาวะต่างๆ เพราะว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นมนุษย์มีความจำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากธรรมชาติในการดำรงชีวิต ช่วยเหลือให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ใช้ในการอุปโภคบริโภคอยู่ในทุกภาคส่วน เศรษฐกิจ ทั้งในภาคเกษตรกรรม ภาคการท่องเที่ยว ภาคการบริการ และอื่นๆ หากมนุษย์มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มากเกินไปมากเกินไปมากเกินขนาด มากเกินความจำเป็น และขาดความระมัดระวังในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติก็ย่อมจะก่อให้เกิด ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ในที่สุด การพัฒนาเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม

สมัยใหม่นี้ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์โดยตรงกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบเป็นที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ของมนุษย์และช่วยเกื้อกูลให้มนุษย์ได้ดำรงชีวิตอยู่ได้ เป็นแหล่งรองรับของเสียจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการของภาคอุตสาหกรรมและจากการใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ย้อนนำมาสู่ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพื้นที่จังหวัดชลบุรีและพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า ทรัพยากรธรรมชาติได้เสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีต ซึ่งก็มีที่มาจากหลายปัจจัย เช่น จากการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งการเจริญเติบโตและการแข่งขันทางด้านการลงทุน และการค้า ซึ่งทำให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบในเชิงนิเวศ และความสมดุลทางธรรมชาติ พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติสาธารณะ อุทกภัย เพราะไม่มีพื้นที่ป่าไม้ในการช่วยดูดซับน้ำตามธรรมชาติ ทำให้เกิดภัยแล้ง มีความเสื่อมโทรมและมีการขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ที่ดิน มีการเข้าถือครองพื้นที่ตามธรรมชาติ การเข้าครอบครองใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่อนุรักษ์รวมทั้งการขยายตัวของเมือง พื้นที่อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม รุกพื้นที่เกษตรกรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นสภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่จังหวัดชลบุรียุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับทะเลอ่าวไทยเป็นระยะทางที่ยาวและเป็นพื้นที่สำหรับการทำการประมงชายฝั่งซึ่งใช้เป็นแหล่งอาหาร แหล่งท่องเที่ยว และเป็นแหล่งสินค้าทางทะเลที่มีมายาวนาน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ เมืองพัทยา ชายหาดบางแสน และยังเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกอย่างมาก ทั้งในด้านพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ (Mega-Project) และการพัฒนาในทุก มิติที่จะส่งผลกระทบต่อด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมที่สำคัญ ดังนั้น การสร้างความตระหนักรู้ กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จึงมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน เพื่อรองรับปัญหาและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้น จากการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ในการขับเคลื่อนนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก นอกจากประสานงานกับหน่วยงานซึ่งรับผิดชอบโดยตรงแล้ว ยังต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดให้คงอยู่อย่างยั่งยืนด้วย เพราะหากภาครัฐ หน่วยงานในพื้นที่ ปล่อยปละละเลย ไม่วางแผนหรือแนวทางในการป้องกันที่ดี ก็จะเป็นสาเหตุก่อให้เกิดมลพิษและสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสังคมและชุมชนในระยะยาว

การกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำเนินการจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา แผนและนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยการรวบรวมข้อมูลประกอบการจัดทำแผนโดยใช้วิธีการ ระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการประชุมผู้บริหาร ระดับสูงเพื่อร่วมกำหนดทิศทางในอนาคต และทบทวนกระบวนการทำงาน รวมทั้งวิเคราะห์

ขีดความสามารถองค์กรจากผู้บริหารหน่วยงาน ตัวแทนหน่วยงาน และผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์ ความคาดหวังและทิศทางในอนาคต กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน ภัยคุกคาม และโอกาส (SWOT) สภาพแวดล้อมองค์กรภายใต้แนวคิดการบริหาร จัดการภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ (Excellence Framework) รวมทั้งใช้ เครื่องมือวัดผลการดำเนินงานแบบดุลยภาพที่ยั่งยืน (Sustainability Balanced Scorecard: SBSC) เพื่อจัดทำกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา สู่ความยั่งยืนแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย มีเป้าหมายของแผนที่ สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้าน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ การให้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐาน การเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ “ระบบนิเวศ มั่นคง เพื่อประชาชนใช้ประโยชน์อย่างมั่งคั่งและยั่งยืน” ต่อไป¹

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ และการพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๙ มีมติคณะรัฐมนตรี เห็นชอบโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาค ตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development : EEC) เพื่อให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของ อาเซียน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริม ๑๐อุตสาหกรรมเป้าหมาย ให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอนาคต (New Engine of Growth) มีพื้นที่ดำเนินงานใน ๓จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และ ระยอง โดยดำเนินการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาเมืองใหม่ตั้งนั้น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และอำนวยความสะดวกในลักษณะบูรณาการ การ จัดตั้ง กำกับดูแล และควบคุมการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้ได้มาตรฐานระดับสากล มีความปลอดภัยต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม และเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศไปสู่การใช้ เทคโนโลยีขั้นสูง สร้างนวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศในด้านต่าง ๆ และเพื่อกระจายการพัฒนา ไปยังพื้นที่ต่าง ๆ โดยเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ทั่วถึง จังหวัดชลบุรี มีศักยภาพและความพร้อมในการเป็น “เมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของภูมิภาค” เนื่องจากพื้นที่ตั้งอยู่บริเวณเขตพัฒนาพิเศษภาค ตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) โดยสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการพัฒนา ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด โดยมีเป้าหมายการพัฒนาเมืองให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ ที่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ รวมถึง เป็นที่อยู่อาศัยที่กระจายความเจริญสู่เมืองหลักในภูมิภาค และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ด้วยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่การพัฒนา

¹ <http://www.mnre.go.th/th/about/content>, สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่อย่าง รวดเร็วและการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมในพื้นที่ทำให้มีผลกระทบกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ อย่างจำกัด เช่น ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรดิน และอื่นๆ ปัญหาดังกล่าวทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจึงเสื่อมโทรม เหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเรียกร้องจากประชาชนให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่าง เป็นระบบ และการมีส่วนร่วมในการรับรู้ของประชาชน ฉะนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีบทบาทที่สำคัญมากในการ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกที่กำลังเร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจแผนปฏิบัติการเชิงนโยบายด้านการจัดการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ : การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน ไปสู่สังคมอุตสาหกรรม และโลจิสติกส์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอีกหน่วยงาน หนึ่งที่มีความสำคัญต้องสร้างความเชื่อมั่นขององค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระยะยาวสอดคล้องกับการเจริญเติบโตของสังคมเมืองในอนาคต ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการ พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกจึงมีความสำคัญยิ่ง²

ปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมจะสามารถทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนหรือไม่อย่างไร หากการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกมีการศึกษาและรับรู้ถึงประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว จะทำให้ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักและให้ความสำคัญด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมดุลในทุกๆ ด้าน เพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก จะเป็นคำตอบที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะหากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีปัญหาขึ้นมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะ เป็นในทางด้านการคมนาคม ด้านอุตสาหกรรม การขนส่ง ด้านการท่องเที่ยว ด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อม ก็จะส่งผลกระทบต่อประชาชน นักท่องเที่ยว และอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยอีกด้วย การจัดสมดุลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก จึงเป็นคำตอบของคำถามที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากทั้งในระดับจุลภาค และในระดับมหัพภาคอีกด้วย เพื่อต้องการที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

๑.๒ วัตถุประสงค์

การศึกษานี้เรื่อง “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก” มีวัตถุประสงค์ คือ

² <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/EECo๐๑.pdf> สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕

๑.๒.๑ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระยะเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง

๑.๒.๒ เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง

๑.๒.๓ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง

๑.๒.๔ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเป็นอย่างไร ในขณะที่ปัญหาและอุปสรรคนั้นเกิดขึ้น มีอะไรเป็นสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคนั้น และสามารถหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงได้อย่างไร ในอนาคต

๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหาของประเด็นการวิจัยเรื่อง “การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง” มุ่งการศึกษาประเด็นสำคัญอยู่ ๔ ประเด็น คือ ๑) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระยะเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง ๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง ๔) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่/องค์กร ศึกษาในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยมีองค์กร/ชุมชนได้แก่

๑) ส่วนราชการ คือ ๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) สำนักงานนโยบายและแผน ๓) กรมควบคุมมลพิษ ๔) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕) กรมทรัพยากรน้ำ ๖) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ๗) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธ์พืช ๘) กรมป่าไม้ ๙) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๑๐) กรมทรัพยากรธรณี

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๑ แห่ง ๑) อำเภอเมืองชลบุรี ๒) อำเภอพนัสนิคม ๓) อำเภอพานทอง ๔) อำเภอบ้านบึง ๕) อำเภอศรีราชา ๖) อำเภอเกาะจันทร์ ๗) อำเภอบ่อทอง ๘) อำเภอหนองใหญ่ ๙) อำเภอบางละมุง ๑๐) อำเภอสัตหีบ และ ๑๑) อำเภอเกาะสีชัง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เป็นการศึกษาวิจัยโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๓๑ ราย ดังนี้

๑) ผู้บริหารส่วนราชการ จำนวน ๑๐ คน

๒) ปลัดอำเภอ จำนวน ๑๑ คน

๓) ผู้นำชุมชน จำนวน ๑๐ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ – กันยายน พ.ศ.

๒๕๖๖

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

๑) แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และนโยบายสิ่งแวดล้อม

๒) แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศไทย

๓) แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย

๔) แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

๕) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากร

๖) แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

๗) แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของทรัพยากร

๘) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

๙) ข้อมูลพื้นฐาน จังหวัดชลบุรี

๑.๕ คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

โครงการวิจัย เรื่อง “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” ได้กำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางในการบรรลุจุดหมายของหน่วยงาน จุดหมายจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยผู้จัดทำจำเป็นต้องกำหนด จุดหมายของหน่วยงานให้ชัดเจน เพื่อให้ยุทธศาสตร์ที่ได้ออกมานั้นตรงตามความต้องการ และดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้อง

๒. ยุทธศาสตร์และนโยบาย (Strategy and Policy) หมายถึง แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ ๒๐ ปี ในการกำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

๓. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environment) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สำหรับโครงการวิจัยย่อยนี้หมายเอาทรัพยากร ๘ ประเภท คือ ๑) สภาพแวดล้อม ๒) ทรัพยากรดิน ๓) ทรัพยากรแร่ ๔) ทรัพยากรป่าไม้ ๕) ทรัพยากรน้ำ ๖) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๗) ความหลากหลายทางชีวภาพ ๘) ทรัพยากรอากาศและมลพิษ

๔. การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึงการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง

วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

๕. กระบวนการ (Process) หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีขั้นตอน มีการวางแผนการดำเนินการไว้อย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเสร็จ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด มีปฏิสัมพันธ์กันในการแปลง ปัจจัยนำเข้า (input) ให้กลายเป็นผลที่คาดหวัง (output) เช่น กระบวนการหุงข้าว คือการนำข้าว (input) มาหุงด้วยความร้อนจากหม้อหุงข้าวไฟฟ้า (activities) ได้ข้าวสวยร้อน ๆ สุกพอดี และไม่เลอะหรือดิบ (output) ซึ่งที่กล่าวเป็นการพิจารณาในมุมมองของระบบบริหารด้านคุณภาพ

๖. สมดุลธรรมชาติ (State of nature balance) หมายถึง ภาวะของระบบสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่า ทางสิ่งแวดล้อมในภาวะสมดุลหรือใกล้เคียงสมดุลธรรมชาติ ซึ่งสามารถแสดงลักษณะการทำงานได้ใน ภาวะธรรมชาติหรือเหมือนธรรมชาติเป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่มีชนิดปริมาณ สัตว์ส่วน และการกระจายของสิ่งแวดล้อมในภาวะธรรมชาติ

๗. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มนุษย์สามารถนำทรัพยากรเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในรูปลักษณะต่างๆ ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประโยชน์สามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้ หรือมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ หุ่นยนต์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน

๘. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Resources and Environment) สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น บรรยากาศ ดิน น้ำ ป่าไม้ หุ่นยนต์ สัตว์ป่า แร่ธาตุ พลังงาน และกำลังแรงงานมนุษย์ เป็นต้นทั้งเป็นสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต สำหรับโครงการวิจัยย่อยนี้หมายเอาทรัพยากร ๗ ประเภท คือ ๑) ทรัพยากรดิน ๒) ทรัพยากรแร่ ๓) ทรัพยากรป่าไม้ ๔) ทรัพยากรน้ำ ๕) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๖) ความหลากหลายทางชีวภาพ ๗) ทรัพยากรอากาศและมลพิษ

๙. ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หมายถึง เขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการยอมรับในระดับด้านการลงทุนในประเทศไทยพื้นที่ในเขต ๓ จังหวัด คือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา มุ่งพัฒนาต่อยอดจากพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงสุดให้เป็นพื้นที่นำร่องเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

๑๐. การเสริมสร้างเครือข่าย หมายถึง คือกลุ่มของคน หรือกลุ่ม หรือองค์กร ที่มีความสมัครใจในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในหลายด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และอื่น ๆ โดยมียุทธศาสตร์การจัดการให้เป็นกลไกขับเคลื่อน เชื่อมโยงกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมเครือข่ายต้องมี ลักษณะเท่าเทียมกัน และเห็นความตระหนักร่วมกันในเป้าหมายและงานที่กระทำ

๑๑. การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การดำเนินงานต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีกระบวนการจัดสรรการใช้ประโยชน์

ทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ โดยต้องคำนึงถึงเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีใช้อย่างยั่งยืน

๑๒. ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก หมายถึง เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมติคณะรัฐมนตรีใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ตั้งอยู่บริเวณในชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทยซึ่งถือเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย ครอบคลุมพื้นที่สามจังหวัดได้แก่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง

๑๓. ตัวชี้วัด (Indicators) หมายถึง สิ่งที่บ่งชี้หรือบ่งบอกปรากฏการณ์ที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้า และความสำเร็จในมิติต่างๆ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์กร ชุมชน และหน่วยงาน โดยการกำหนดตัวชี้วัดให้เป็นไปตามเป้าหมายการดำเนินการของหน่วยงานหรือโครงการว่าเมื่อดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการนั้นๆ แล้วองค์กร ชุมชน สังคม และประเทศจะได้รับผลที่เกิดขึ้นอะไรบ้าง เป็นไปตามวัตถุประสงค์นั้นๆ

๑๔. ตัวชี้วัดความสุข (Happiness Indicators) หมายถึง การนำแนวคิดความสุขมาเป็นกรอบคิดและวิธีการปฏิบัติเพื่อวัดผลการเปลี่ยนแปลง ความสำเร็จ และความสุขขององค์กร ชุมชน และประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์และความสุขจากการดำเนินการโดยมีเกณฑ์ชี้วัดผลที่เกิดขึ้นในลักษณะที่หลากหลายบนพื้นฐานความสุขหรือเกณฑ์ชี้วัดที่กำหนดขึ้น

๑๕. ตัวชี้วัดความสุขตามแนวพระพุทธศาสนา หมายถึง การนำแนวคิดความสุขตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นกรอบคิดและวิธีการปฏิบัติเพื่อวัดผลความสำเร็จของบุคคล องค์กร ชุมชน และประเทศ โดยพิจารณาถึงความสุขทั้งในระดับโลกิยะสุขและโลกุตตรสุข หรือจากการดำเนินการที่เกิดประโยชน์และความสุขซึ่งเป็นความสุขทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ชุมชน และสังคม

๑๖. กระบวนการจัดการ (Management Process) หมายถึง การประสานงานและการบริหารหน้าที่ต่างๆเพื่อให้บรรลุเป้าหมายบางอย่าง ประกอบไปด้วยการวางแผน การบริหารทรัพยากรบุคคล และการควบคุมองค์กร โดยที่การบริหารจัดการครอบคลุมตัวของธุรกิจตั้งแต่การบริหารจัดการกลยุทธ์ การบริหารงาน และการจัดการเครือข่าย ภายใต้โมเดล ๓ อย่าง คือ ๑) การวิเคราะห์ SWOT Analysis กล่าวคือ Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats ๒) การวิเคราะห์ Root –Cause Analysis กล่าวคือ Turning Point, Cognitive Walkthrough, Conventional Why, Comprehensive Scan ๓) การวิเคราะห์ TOWS Matrix : กลยุทธ์เชิงรุก, กลยุทธ์เชิงแก้ไข, กลยุทธ์เชิงป้องกัน, กลยุทธ์เชิงรับ

๑๗. ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพปัญหาและสาเหตุการจัดการสมดุลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพน้ำผิวดิน คุณภาพน้ำบาดาล คุณภาพน้ำทะเลและชายฝั่ง การจัดการน้ำเสียชุมชน คุณภาพอากาศและเสียง การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน การจัดการกากของเสียอันตราย

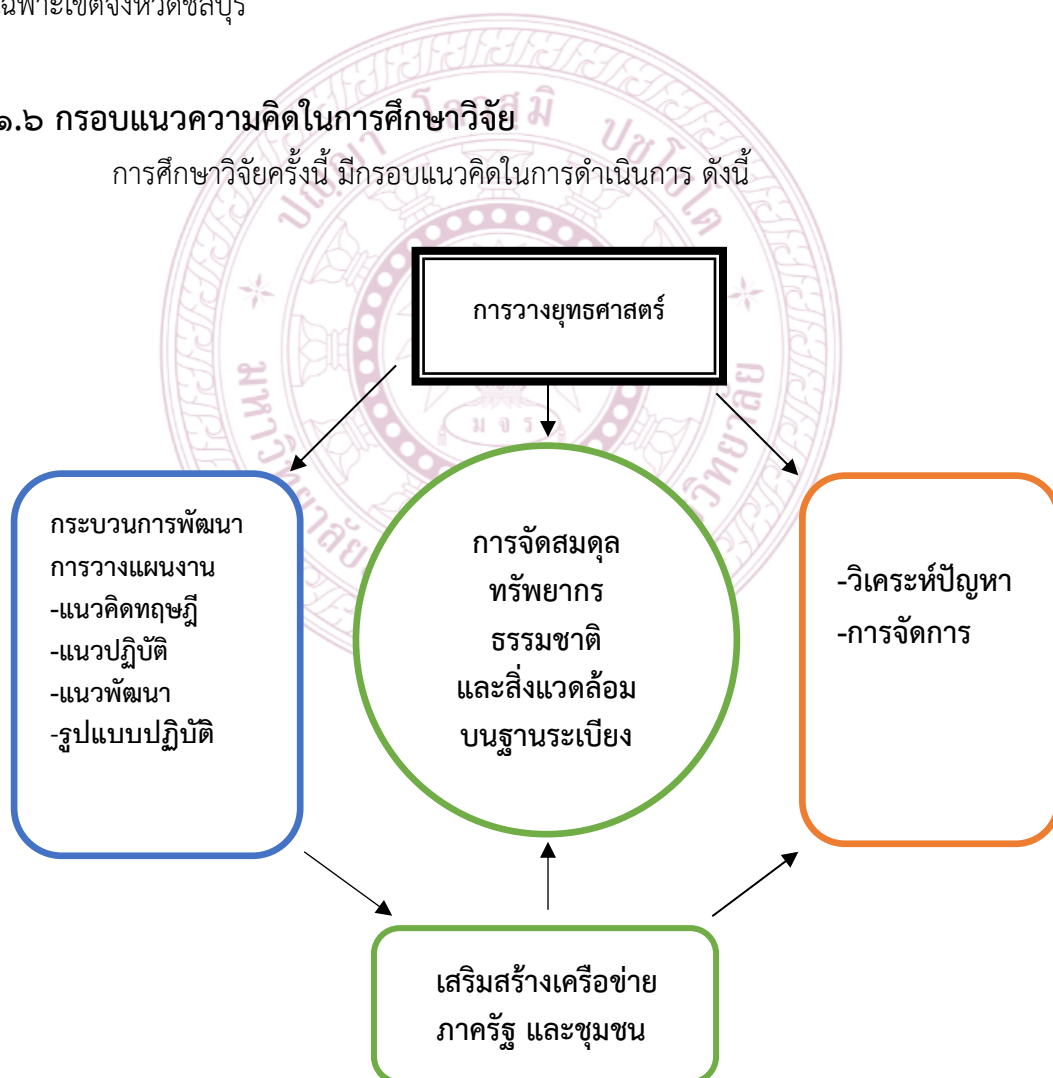
๑๘. ด้านทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สภาพปัญหาและสาเหตุการจัดการสมดุลที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทรัพยากรน้ำและทรัพยากรน้ำบาดาล ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๑๙. ด้านพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพปัญหาและสาเหตุการจัดสมดุลที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเมือง เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เขตควบคุมมลพิษ แหล่งธรรมชาติและศิลปกรรม

๒๐. เขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor) หมายถึง โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เป็นโครงการพัฒนาพื้นที่โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต่อยอดการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นที่รู้จักกว่า ๓๐ ปี หรือที่เรียกว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด โครงการ อีอีซี มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัด ในภาคตะวันออก ได้แก่ ระยอง ชลบุรี และ ฉะเชิงเทรา แผนการพัฒนาอีอีซี เล็งเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ ทั้งทางกายภาพและทางสังคม เพื่อเป็นการยกระดับ ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งในโครงการวิจัยนี้มุ่งเน้นเฉพาะเขตจังหวัดชลบุรี

๑.๖ กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีกรอบแนวคิดในการดำเนินการ ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย

๑. ด้านวิชาการ เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการและคู่มือยุทธศาสตร์แก่สาธารณชน นักวิชาการ นักวิจัย และประชาชนที่สนใจ
๒. ด้านสังคม ชุมชนมีข้อมูลในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงหน่วยงานราชการมีข้อมูลในการช่วยกำหนดนโยบายพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแผนปีถัดไปหลังจากการเผยแพร่งานวิจัย
๓. ด้านนโยบาย มีข้อมูลในการช่วยกำหนดนโยบายพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแผนปีถัดไปหลังจากการเผยแพร่งานวิจัย
๔. ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมดุล ทราบปัญหาและอุปสรรคของการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเป็นผลทำให้เกิดการพัฒนาการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้ตอบสนองต่อความต้องการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี
๕. ได้ทราบการก่อเกิดของเครือข่ายองค์กร ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ในการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก
๖. ได้ทราบรูปแบบการจัดการเครือข่ายองค์กร ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ในการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก
๗. ได้ทราบปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ในการเสริมสร้างเครือข่ายองค์กร ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ในการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการสร้างพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน
๘. นำผลการศึกษาเสนอแนะแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายองค์กร ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน ในการเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก และการนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างเครือข่ายภาคประชาชนในการสร้างพื้นที่สีเขียวอย่างยั่งยืน

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” ครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างแนวคิด หลักการ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับวิจัยครั้งนี้ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และนโยบายสิ่งแวดล้อม
- ๒.๒ กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย
- ๒.๔ การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ๒๕๖๑-๒๕๘๐
- ๒.๖ สภาพพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี
- ๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และนโยบายสิ่งแวดล้อม

แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในการกำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๒.๑.๑ ความเป็นมาของยุทธศาสตร์และนโยบายสิ่งแวดล้อม

แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) ได้นำนโยบายและแผนของชาติในทุกระดับที่เกี่ยวข้องมาจัดวางเป้าหมายและถ่ายทอดเชื่อมโยงให้สอดคล้องและตอบสนองกับแนวโน้ม ทิศทางและสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศ ประกอบด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๕) นโยบายและแผนระดับชาติว่า ด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔) รวมทั้ง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยมีรายละเอียดดังนี้³

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้จัดทำขึ้น โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่มุ่งหวังให้รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นที่ยอมรับนับถือของสากล และสอดคล้องกับ

³ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๑.

ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทย และสภาพปัญหาประเทศไทย โดยมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปฏิรูปและสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นให้ได้และกำหนดแนวทางในการขจัดทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างได้ผลตลอดจนสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย

มาตรา ๔๓ บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ ป้องกันประเทศ พิทักษ์รักษาเกียรติภูมิ ผลประโยชน์ของชาติ และสาธารณสมบัติของแผ่นดินรวมทั้งให้ความร่วมมือในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และร่วมมือและสนับสนุน การอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรม

มาตรา ๕๗ รัฐต้องอนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล และยั่งยืนโดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์ จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน ฯลฯ

มาตรา ๗๒ รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้ (๑) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน (๒) จัดให้มีการวางผังเมืองทุกระดับและบังคับการให้เป็นไปตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งพัฒนาเมืองให้มีความเจริญ โดยสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (๓) จัดให้มีมาตรการกระจายการถือครองที่ดินเพื่อให้ประชาชนสามารถมีที่ทำกินได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (๔) จัดให้มีทรัพยากรน้ำที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อการอุปโภคบริโภคของประชาชน รวมทั้งการประกอบเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการอื่น (๕) ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า รวมทั้งพัฒนาและสนับสนุนให้มีการผลิตและการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงานอย่างยั่งยืน

มาตรา ๒๕๗ การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้(๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ(๒) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๒๕๘ (๑) ให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน โดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน (๒) จัดให้มีการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมทั้งการตรวจสอบกรรมสิทธิ์และการถือครองที่ดินทั่วประเทศ เพื่อแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองที่ดินอย่างเป็นระบบ(๓) จัดให้มีระบบจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้

๒.๑.๒ ความหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนแม่บท (master plan) หมายถึง แผนระยะปานกลางถึงระยะยาวที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ มีลักษณะเป็นพลวัต การวางแผนแม่บทจะต้องมีการวิเคราะห์ครอบคลุมทุกสภาพแวดล้อมในกรณีของประเทศไทย แผนแม่บทมักเป็นแผนระยะปานกลางที่ครอบคลุมระยะเวลา ๔-๖ ปี เพื่อประสานการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกันนโยบายดังกล่าวให้เกิดการบูรณาการในการดำเนินงานอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนแม่บท แผนแม่บทเป็นแผนที่แปลงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือนโยบายรัฐบาลเฉพาะด้านสู่แนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนขึ้น แผนแม่บทจะมีองค์ประกอบที่สำคัญเช่นเดียวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ โดยในส่วนของยุทธศาสตร์ นอกจากจะกำหนดแนวทางการดำเนินงานแล้ว โดยทั่วไปจะมีการกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์เพื่อชี้วัดผลการดำเนินงานที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติและวัดผลได้จริง เช่น แผนแม่บทพลังงานไทย แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย⁴

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (National Economic and Social Development Plan) หมายถึง แผนพัฒนาประเทศระยะปานกลาง ๕ ปี ที่มีการกำหนดกรอบทิศทาง เป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐดำเนินการให้เป็นไปตามแผน โดยทั่วไปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ⁵ คือ

⁴ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร : กองธรรมศาสตร์และการเมือง. ๒๕๕๘.

⁵ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ๒๕๕๘.

๑. วิสัยทัศน์ คือ การระบุทิศทางหรือเจตนารมณ์ของการพัฒนาประเทศว่าต้องการให้ประเทศพัฒนาไปในทิศทางใดหรือเป็นแบบใด

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา เป็นการระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ต้องการให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ของแผน เพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลการพัฒนา

๓. ยุทธศาสตร์ของการพัฒนา เป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการพัฒนา

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาเพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ของการพัฒนาที่เกิดขึ้น การคาดการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ เพื่อทำการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของการพัฒนาดังกล่าว หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นส่วนราชการที่ขึ้นกับสำนักนายกรัฐมนตรี

วิวัฒนาการของการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๒ ในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยความช่วยเหลือของธนาคารโลกซึ่งได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) และได้มีการจัดทำต่อเนื่องมาโดยเปลี่ยนชื่อเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน กระบวนการในการจัดทำแผนได้มีพัฒนาการมาตลอด โดยในระยะแรกคือแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๐๙) ถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๒๔) เป็นกระบวนการที่จัดทำโดยส่วนราชการเป็นหลัก และเริ่มมีกระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) เป็นต้นมา วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจ การกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิต การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ วัตถุประสงค์หลักของแผนพัฒนาฯ แต่ละฉบับอาจแตกต่างกันตามสภาพปัญหาและสถานการณ์ของแต่ละแผน

กล่าวโดยสรุป แผนแม่บท (master plan) หมายถึง แผนระยะปานกลางถึงระยะยาวที่เกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ มีลักษณะเป็นพลวัต การวางแผนแม่บทจะต้องมีการวิเคราะห์ครอบคลุมทุกสภาพแวดล้อมในกรณีของประเทศไทย แผนแม่บทมักเป็นแผนระยะปานกลางที่ครอบคลุมระยะเวลา ๔-๖ ปี มีวิสัยทัศน์ เพื่อการระบุทิศทางหรือเจตนารมณ์ของการพัฒนาประเทศว่าต้องการให้ประเทศพัฒนาไปในทิศทางใดหรือเป็นแบบใด มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการพัฒนา เป็นการระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ต้องการให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ของแผน เพื่อใช้ในการติดตามประเมินผลการพัฒนา มียุทธศาสตร์ของการพัฒนา เป็น

การกำหนดแนวทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการพัฒนา ปัจจุบันแผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในการกำหนดทิศทางของการดำเนินงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติแผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

๒.๑.๓ หลักการสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านสิ่งแวดล้อม

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) มุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีรายละเอียด ดังนี้^๖

๑. ยุทธศาสตร์ชาติที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง” โดยมีเป้าหมาย ๒๐ ปี ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) เป้าหมาย

๑.๑ อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

๑.๒ ฟื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจของประเทศ

๑.๓ ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโต บนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายในขีดความสามารถของระบบนิเวศ

^๖ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๑.

๑.๔ ยกระดับกระบวนการทศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วม และธรรมาภิบาล

๒) ประเด็นยุทธศาสตร์

๒.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๒.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๒.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๒.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๒.๕ พัฒนาความมั่นคงทางน้ำ พลังงานและการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๒.๖ ยกระดับกระบวนการทศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๓) การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทกระทรวงฯ มีแนวทางในการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติโดยการเพิ่มประสิทธิภาพการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีเป้าหมายในการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พื้นที่ชุ่มน้ำ สิ่งแวดล้อมภูมินิเวศ สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม พื้นที่สีเขียว พื้นที่คุ้มครองและการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีแนวทางในการอุดหนุนงบประมาณภายใต้แผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดเพื่อการจัดการด้านมลพิษ

๔) ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

๔.๑ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

๔.๑.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

๔.๑.๒ อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

๔.๑.๓ รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๒ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

๔.๒.๑ เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล

๔.๒.๒ ปรับปรุงฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ

๔.๒.๓ ฟื้นฟูชายฝั่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

๔.๒.๔ พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๓ สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๑ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

๔.๓.๒ มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๓.๓ มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๓.๔ พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

๔.๔ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๑ จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

๔.๕ พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๕.๑ พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ”

๔.๖ ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๔.๖.๑ ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย

๔.๖.๒ พัฒนาเครื่องมือกลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม

๔.๖.๓ จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วม ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

๔.๖.๔ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

๒. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ(พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติมีทั้งสิ้น ๒๓ แผนแม่บท ซึ่งจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้นรวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องประเด็นหลัก⁷ คือ

๒.๑ ประเด็นที่ ๖ การพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มีเป้าหมาย : ๑. ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น เกิดศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมในทุก

⁷ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนงานพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๙.

ภูมิภาคของประเทศ เพื่อกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ๒. พื้นที่ที่มีแผนผังภูมิโนเวคเพื่อเป็นกรอบในการพัฒนาเมืองนำอยู่ ชนบทมั่นคง เกษตรยั่งยืนและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้งผังพื้นที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งโบราณคดี ๓. ลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำระหว่างพื้นที่ ประกอบด้วย ๒ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การพัฒนาเมืองนำอยู่อัจฉริยะ (๒) การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบทเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมิโนเวคอย่างยั่งยืน

๒.๒ ประเด็นที่ ๑๖ เศรษฐกิจฐานราก เป้าหมาย : รายได้ของประชากรกลุ่มรายได้น้อยเพิ่มขึ้นอย่างกระจายและอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๑ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

๒.๓ ประเด็นที่ ๑๘ การเติบโตอย่างยั่งยืน เป้าหมาย : สภาพแวดล้อมของประเทศไทยมีคุณภาพดีขึ้นอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว (๒) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล (๓) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ (๔) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล (๕) การยกระดับกระบวนการทัศน์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

๒.๔ ประเด็นที่ ๑๙ การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เป้าหมาย : ๑. ความมั่นคงด้านน้ำของประเทศเพิ่มขึ้น ๒. ผลผลิตของน้ำทั้งระบบเพิ่มขึ้น ในการใช้น้ำอย่างประหยัดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำ ๓. แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้รับการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพให้มีระบบนิเวศที่ดี ประกอบด้วย ๓ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การพัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ (๒) เพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล (๓) การอนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

๒.๕ ประเด็นที่ ๒๐ การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ เป้าหมาย : ๑. บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ ๒. ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย ๔ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การพัฒนาบริการประชาชน (๒) การบริหารการเงินการคลัง (๓) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ (๔) การสร้างและพัฒนาบุคลากร

๒.๖ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป้าหมาย : ๑. ประเทศไทยปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย ๑ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒.๗ ประเด็นที่ ๒๓ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เป้าหมาย : ๑. ความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น ๒. มูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในของประเทศเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ๕ แผนย่อย ดังนี้ (๑) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ (๒) การวิจัย

และพัฒนานวัตกรรมด้านสังคม (๓) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (๔) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐาน (๕) ด้านปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

๓. แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๑ วัตถุประสงค์รวม

๑) ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการรักษาและฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๒) สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล รักษา อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ

๓) เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ บรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๔) มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทางประชารัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกโดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศ

๓.๒ เป้าหมาย/ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

๑) ระยะเร่งด่วน : ๑.๑) พื้นที่ขยายผลจากแบบอย่างความสำเร็จ (Good Practices) ๑.๒) หน่วยงานระดับปฏิบัติมีและใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการร่วมกัน ๑.๓) แผนที่งบประมาณ (Area-Based Budgeting) ๑.๔) ประเด็นหรือกิจกรรมการปฏิรูปที่กำหนดให้อำนาจดำเนินการภายใน ๑ - ๒ ปี

๒) ระยะกลาง-ยาว : ๒.๑) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ตามแนวทางประชารัฐ ๒.๒) ดำเนินการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ๒.๓) โครงสร้างองค์กรมีความสอดคล้องกับแผนงานและการบริหารจัดการ

๓.๓ เป้าหมายรายเรื่อง

๑) ทรัพยากรทางบก ประกอบด้วย ประการที่ ๑ ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับกับคุณสมบัติของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์ สามารถหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างยั่งยืน มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยคำนึงถึงดุลยภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรป่าและสัตว์ ป่าไม้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ประการที่ ๒ ทรัพยากรดิน ประเทศไทยมีแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบที่สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่ดินการเกษตรมีความสมบูรณ์และมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจใน

การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสมและยั่งยืน ประการที่ ๓ ทรัพยากรแร่ ประเทศมีความมั่นคงของฐานทรัพยากรแร่และวัตถุดิบเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการใช้ประโยชน์ทรัพยากรแร่มีความเหมาะสม เป็นธรรม และคำนึงถึงคุณภาพทางสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

๒) ทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วย ประการที่ ๑ สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนา ลดภัยพิบัติ เกิดความมั่นคงและยั่งยืนด้านทรัพยากรน้ำ ประการที่ ๒ เร่งรัดกลไกการพัฒนาแหล่งน้ำและปรับปรุงระบบการเก็บกักน้ำต้นทุน รวมทั้งระบบการกระจายน้ำ ประการที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการดูแลรักษาทรัพยากรน้ำ ประการที่ ๓ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

๓) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ประกอบด้วย ประการที่ ๑ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการรักษาฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประการที่ ๒ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพเพื่อลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและระบบนิเวศ ประการที่ ๓ เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐานทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง บรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ประการที่ ๔ มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมาย ข้อตกลงระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิก โดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศเป็นสำคัญ

๔) ความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย ประการที่ ๑ ระบบการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ประการที่ ๒ ระบบการวิจัยและนวัตกรรมด้านความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยที่ชัดเจน ในการสร้างสมดุลในการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ภายใต้ Thailand ๔.๐ และยกระดับการวิจัยและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคอาเซียน ประการที่ ๓ ความหลากหลายทางชีวภาพสามารถยกระดับเป็นจุดแข็งของประเทศที่สามารถใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยุติธรรม และเท่าเทียม สอดคล้องกับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประการที่ ๔ การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และภาคส่วนต่าง ๆ ในการอนุรักษ์ใช้ประโยชน์และได้รับผลประโยชน์จากฐานความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างเสริมความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพ

๕) สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ประการที่ ๑ ระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดมีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับประชาชน ประการที่ ๒ การผลิตและการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การเจริญเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ประการที่ ๓ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในการจัดการมลพิษ ทำให้เกิดความไว้วางใจและความสำเร็จในการลดมลพิษ

๖) ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ประการที่ ๑ มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลและหลักนิติธรรม ประการที่ ๒ ลดและป้องกันความขัดแย้งระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา กับผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน และการคุ้มครองสิทธิ ประการที่ ๓ สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วน ประการที่ ๔ การมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) ของประชาชนองค์กร ชุมชน องค์กรภาคประชาสังคม ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^๘

๔. แผนการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs)

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ ๗๐ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘ ณ สำนักงานใหญ่ สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม ๑๙๓ ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระ การพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ (๒๐๓๐ Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๘ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (กพย.) เป็นกลไกหลักในระดับประเทศ ในการขับเคลื่อนให้หน่วยงานไทยนำวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒๐๓๐ ไปปฏิบัติ รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงาน ตลอดจนสร้างความตระหนักรู้ให้กับภาคส่วนต่าง ๆ อนึ่ง คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนชุดนี้ จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่สำคัญในการเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลง หรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ๑๗ เป้าหมายหลัก (Goal) ประกอบไปด้วย ๑๖๙ เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกื้อหนุนกัน และกำหนดให้มี ๒๔๗ ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนาสำหรับเป้าหมายในกลุ่มทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีความสำคัญกับการปกป้อง และรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

^๘ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. Eastern Economic Corridor (EEC) ความหวังใหม่ของเศรษฐกิจไทยที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๖๐.

๑. เป้าหมายที่ ๖ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน : เป้าหมายที่ ๖ มุ่งมั่นที่จะ “ให้มีน้ำเพื่อใช้ประโยชน์และมีการจัดการน้ำและสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนสำหรับทุกคน โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ ๑) ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศ กำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การจัดเก็บ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ ๒) สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและ สุขอนามัย

๒. เป้าหมายที่ ๑๒ การสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน : เป้าหมายที่ ๑๒ มีข้อกำหนดสำคัญของการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน (Sustainable Consumption and Production-SCP) ที่ต้องการข้อกำหนดแนวทางสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ ๑๒.๔ ว่าด้วยการใช้สารเคมีในการจัดการของเสียอันตราย และ ๑๒.๕ การจัดการขยะและการรีไซเคิล เนื่องจากรัฐบาลปัจจุบันประกาศให้ขยะเป็นวาระแห่งชาติ นโยบายการจัดการขยะใหม่ ๆ เช่น การจัดการซากผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดการขยะพลาสติก การสร้างโรงเผาขยะ เป็นต้นทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเตรียมพร้อมรับนโยบายดังกล่าว

๓. เป้าหมายที่ ๑๓ ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้นการดำเนินนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือแผน ที่เป็นการเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสนับสนุนการสร้างภูมิคุ้มกันและความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับต่ำ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการผลิตอาหาร รวมทั้งความยืดหยุ่นของการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Energy Elasticity) ความเข้มข้นของการใช้พลังงาน (Energy Intensity) ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหัวประชากร (Emission per capita) (ตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อคน) ต้นทุนต่อหน่วยของการลดก๊าซเรือนกระจก (Abatement cost) (บาทต่อตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า) แยกเป็นรายเทคโนโลยีการลดก๊าซเรือนกระจกและสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย

๔. เป้าหมายที่ ๑๔ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนการดำเนินงานตามเป้าประสงค์และตัวชี้วัด จำนวน ๑๐ มาตรการ ๑) การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทะเล ๒) การกำหนดมาตรฐานเพื่อควบคุมคุณภาพน้ำ ทั้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ ๓) การจัดทำแผนปฏิบัติการฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำและน้ำทะเลชายฝั่ง ๔) การพัฒนาเทคโนโลยีในการลดมลพิษทางทะเล ๕) จัดทำแผนการจัดการ แนวทาง และมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ๖) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์แก่ข้าราชการ ผู้ประกอบการ และประชาชน ๗) แผนปฏิบัติการฉุกเฉินเพื่อป้องกันและแก้ไขมลพิษทางทะเล ๘) การจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างบูรณาการสามารถตอบสนองต่อ

การพัฒนา และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ๙) การลดการทำประมงที่ผิดกฎหมายและไร้ การควบคุม (IUU Fishing) ผ่านการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพ ๑๐) การพัฒนา และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรประมงทะเลอย่างรับผิดชอบและยั่งยืน

๕. เป้าหมายที่ ๑๕ ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน ชีวิตบนแผ่นดิน (Life on land) ครอบคลุม ปกป้อง (Protect) พื้นฟู (Restore) และการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน (Promote sustainable use of terrestrialecosystems) การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน (Sustainably manage forests) การต่อต้านการแปรสภาพเป็น ทะเลทราย (Combat desertification) ยุติและฟื้นฟูสภาพพื้นที่ที่เสื่อมโทรม (Reverse land degradation) และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (Halt biodiversity loss) ประเทศไทยตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนของพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่ประเทศคือ ๔๐%⁹

กล่าวโดยสรุปในหลักการสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้านสิ่งแวดล้อม มีการกล่าวถึงยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) คือยุทธศาสตร์ชาติที่ ๕ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องประเด็นหลัก คือ การพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก การเติบโตอย่างยั่งยืนของเศรษฐกิจ การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ในส่วนแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นทรัพยากรธรรมชาติได้รับการรักษาและฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืนเป็นฐานการพัฒนาประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมได้รับการดูแล รักษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เพื่อลดมลพิษและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและระบบนิเวศ เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ ลดความขัดแย้งของการพัฒนาที่ใช้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ บรรเทาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และลดภัยพิบัติทางธรรมชาติ และมีระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามแนวทางประชารัฐ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกโดยยึดถือผลประโยชน์ของประเทศ

๒.๒ กระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะสร้างความเสียหายต่อทั้งชีวิตและทรัพย์สิน โดย OECD ได้คาดการณ์ว่าหากไม่มีการดำเนินงานที่สำคัญเพื่อลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จะทำให้ภายในพ.ศ. ๒๖๐๓ ความเสียหายอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นทั่วโลกจะ

⁹ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ๒๕๕๘.

มีมูลค่าถึงร้อยละ ๑.๐-๓.๓ ของ GDP โลก และมูลค่าความเสียหายจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๒.๐-๑๐.๐ ภายในพ.ศ. ๒๖๔๓ โดยภาคการเกษตรจะได้รับความเสียหายมากกว่าภาคการผลิตอื่น เนื่องจากภาคการเกษตรต้องพึ่งพาสภาพอากาศและฤดูกาลตามธรรมชาติ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจส่งผลให้ปริมาณผลผลิตทางการเกษตรลดลง หรือพืชบางชนิดอาจมีระยะเวลาการให้ผลผลิตที่เปลี่ยนแปลงไป ยิ่งไปกว่านั้นพื้นที่การเกษตรบางส่วนที่ประสบกับภัยแล้งยาวนานหรือน้ำท่วมซ้ำซาก จะไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้ ส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ในขณะที่เดียวกันสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปยังส่งผลทำให้การแพร่ระบาดของโรคตามฤดูกาลมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นรวมทั้งยังเป็นปัจจัยส่งเสริมให้โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำในหลายพื้นที่ของโลก เนื่องจากอากาศร้อนทำให้พาหะนำโรคติดต่อบางชนิดเพิ่มจำนวนเร็วขึ้น โดยเฉพาะยุง แมลงวัน และหนู ซึ่งการแพร่ระบาดของโรคขึ้น อีกทั้งพื้นที่ราบที่อยู่ใกล้ชายฝั่งจะถูกน้ำทะเลท่วมสร้างความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินส่งผลให้ผู้ที่อาศัยในพื้นที่น้ำท่วมต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน โดยกลุ่มคนผู้มีรายได้น้อยจะเป็นกลุ่มเปราะบางที่มีความสามารถในการปรับตัวต่ำ และอาจไม่สามารถฟื้นตัวกลับมาใช้ชีวิตได้ดังเดิม¹⁰

ในกรณีของประเทศไทย สภาพภูมิประเทศของไทยซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มประชากรจำนวนมากดำรงชีพด้วยการพึ่งพิงภาคการเกษตร รวมทั้งมีระยะทางของพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวถึง ๓,๑๐๐ กิโลเมตรจึงมีโอกาสสูงที่ไทยจะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่าหลายประเทศ โดยพบว่าที่ผ่านมาพื้นที่ร้อยละ ๒๓ ของประเทศได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลากหลายรูปแบบเช่น น้ำท่วมฉับพลัน ภาวะภัยแล้งและการรุกคืบของน้ำทะเล เป็นต้น ซึ่ง รายงาน Global Climate Risk Index ของ Germanwatch ได้จัดอันดับให้ประเทศไทยมีมูลค่าความสูญเสียจากภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับสภาพอากาศในช่วงปี ๒๕๔๒ - ๒๕๖๐ สูงเป็นอันดับที่ ๘ จาก ๑๘๑ ประเทศทั่วโลก

๒.๒.๑ สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมไปด้วย ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนวิถีชีวิตของท้องถิ่นและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ป่าไม้ แหล่งต้นน้ำ สภาพแวดล้อมทางทะเลและทรัพยากรธรณีเป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิต การส่งออกและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อย่างไม่ยั่งยืน ลำดับความสำคัญทางเศรษฐกิจมักมีความสำคัญมากกว่าการอนุรักษ์ในหลาย ๆ กรณี ประเทศไทยเผชิญกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในหลายภูมิภาครวมทั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและประชากรสัตว์ป่าที่ลดลง การตัดไม้ทำลายป่าการกลายเป็นทะเลทราย การขาดแคลนน้ำ การ

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๓. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๙.

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมลพิษทางอากาศและทางน้ำสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. ๒๕๖๒ ถึงเดือนมิถุนายน ๒๕๖๓ เฉพาะที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้¹¹

๑) **ทรัพยากรดิน** พบว่า ปัญหาดินเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และดินตื้นเกิดขึ้นครอบคลุมพื้นที่ประเทศมากที่สุด และในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ส่วนใหญ่ที่มีระดับความสมบูรณ์ต่ำ การชะล้างพังทลายของดินเกิดขึ้นในพื้นที่ราบเป็นบริเวณกว้าง เกิดขึ้นมากกว่าพื้นที่สูงการนำเข้าปุ๋ยเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลงจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด ๑๙ มีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลงจากช่วงเดียวกันใน พ.ศ. ๒๕๖๒ การใช้ที่ดิน พบว่า การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด และรัฐบาลมีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ ส่งผลให้ปริมาณพื้นที่และจำนวนเกษตรกรที่เพาะปลูกเกษตรอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดทำแผนการบริหารจัดการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยการอนุรักษ์ดินและน้ำ การจัดทำเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินกรด และดินเค็ม การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

๒) **ทรัพยากรแร่** มีการสำรวจพบแหล่งแร่ที่มีศักยภาพในการทำเหมืองแร่ ได้แก่ แร่ควอตซ์ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แร่โพแทชที่จังหวัดมหาสารคาม แร่ทองคำที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-ชุมพร และแหล่งหินอุตสาหกรรมสำหรับการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ภาครัฐ ซึ่งแร่ที่มีปริมาณการผลิตสูงสุดและใช้งานมากที่สุดคือ หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง รองลงมาคือ หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูนเพื่ออุตสาหกรรมซีเมนต์ สำหรับแร่ที่มีปริมาณส่งออกมากที่สุด คือ แร่ยิปซัม ส่วนแร่ที่มีปริมาณนำเข้ามากที่สุด คือ ถ่านหินประเภทเชื้อเพลิงแข็ง นอกจากนี้ มูลค่าการผลิต การนำเข้า และการใช้แร่ มีมูลค่าลดลงขณะที่มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรแร่การสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรแร่ และการศึกษาเชิงวิชาการเพื่อวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการรีไซเคิลเพื่อพัฒนาของเสียเป็นแหล่งทรัพยากรทดแทนด้านแร่และโลหะ มีการทดลองในห้องปฏิบัติการ เพื่อผลักดันเทคโนโลยีต้นแบบให้ผู้ประกอบการนำไปประยุกต์ใช้ รวมถึงส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่ให้ดำเนินกิจการบนหลักธรรมาภิบาลและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓) **ทรัพยากรป่าไม้** พบว่า ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ ค่อนข้างคงที่จาก พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยภาครัฐได้ส่งเสริมการจัดตั้งป่าชุมชน ทำให้ภาคเหนือมีพื้นที่ป่าชุมชนมากที่สุด สำหรับสถิติการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีจำนวนคดีบุกรุกเพิ่มขึ้น แต่พื้นที่ที่ถูกบุกรุกลดลง ขณะที่สถิติการบุกรุกพื้นที่

¹¹ กิตติศักดิ์ อุตสาหการ, ศึกษาเชิงวิพากษ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒ (๒), ๒๕๖๑. ๘๐-๙๖.

ป่าอนุรักษ์มีจำนวนคดีบุกรุกและพื้นที่ที่ถูกบุกรุกลดลงจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีพื้นที่ถูกไฟไหม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ และใน พ.ศ. ๒๕๖๓ มีจำนวนจุดความร้อนสะสม (Hotspot) ทั้งประเทศคงที่จาก พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ภาคเหนือ สัตว์ป่า ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมถูกคุกคามมากที่สุด รองลงมา คือ นก สัตว์เลี้ยงคาน และสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกตามลำดับ สัตว์ป่าหลายชนิดมีจำนวนประชากรที่ลดลงและตกอยู่ในสภาพที่ควรเฝ้าติดตาม เนื่องจากการถูกคุกคาม การเปลี่ยนแปลงสภาพของแหล่งที่อยู่อาศัย การบุกรุกทำลายป่า การลักลอบล่าสัตว์ป่า และการลดลงของป่าไม้ รวมถึง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่าในบริเวณที่ติดแนวเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินงานตาม แผนนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เช่น การจัดทำกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครอง รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน การจัดระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า รวมทั้งการดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ให้กลับสู่สภาพสมบูรณ์

๔) **ทรัพยากรน้ำ** ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ ปริมาณฝนเฉลี่ยทั่วประเทศลดลงจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ เมื่อพิจารณาในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ปริมาณฝนเฉลี่ยมีแนวโน้มลดลง ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ ภาคกลางมีปริมาณน้ำท่ามากที่สุดรองลงมา คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออก ตามลำดับ สำหรับปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำ ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และอ่างเก็บน้ำขนาดกลางของประเทศ มีปริมาณน้ำใช้การได้ลดลงจาก พ.ศ. ๒๕๖๒ และมีความต้องการใช้น้ำดังกล่าวเพื่อการเกษตรมากที่สุด รองลงมาเป็นการใช้น้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ อุปโภคบริโภค และอุตสาหกรรม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาพื้นที่เกษตรน้ำฝน (นอกเขตชลประทาน) พบว่า ภาคเหนือและภาคกลางมีปริมาณน้ำต้นทุนน้อยกว่าความต้องการใช้น้ำ สำหรับพื้นที่ชลประทาน มีการวางแผนจัดสรรน้ำในช่วงฤดูแล้งเพื่อใช้ในภาคการเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อการรักษาระบบนิเวศและอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ติดตามและประเมินผล การบริหารจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำ การดำเนินการตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ และมีโครงการบรรเทาและแก้ไขปัญหาภัยแล้งและอุทกภัย และการผลักดันน้ำเค็มเพื่อรักษาระบบนิเวศในลุ่มน้ำ

๕) **ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรประมงเพิ่มขึ้นจากการจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมงในทะเลเพิ่มขึ้น แหล่งหญ้าทะเลมีสภาพตั้งแต่เสื่อมโทรมเล็กน้อยถึงสภาพสมบูรณ์ดีมาก สาเหตุความเสื่อมโทรมเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์และจากธรรมชาติแนวปะการังมีแนวโน้มสภาพดีขึ้น และเกิดปะการังฟอกขาวอยู่ในระดับที่ไม่รุนแรง โดยพื้นที่ฝั่งอันดามันมีการเกิดปะการังฟอกขาวน้อยกว่าอ่าวไทย และสถิติข้อมูลการเกยตื้นของสัตว์ทะเลหายากใน พ.ศ. ๒๕๖๒ มีจำนวนลดลงจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ ส่วนใหญ่เป็นเต่า

ทะเล โลมา วาฬ และพะยูน ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ป่าชายเลนมีจำนวนพื้นที่คงเดิม และใน พ.ศ. ๒๕๖๑ พื้นที่ชายฝั่งถูกกัดเซาะมีความยาว ๗๒๖.๗๖ กิโลเมตร ได้รับการแก้ไขปัญหาแล้ว ๖๓๗.๔๘ กิโลเมตร ด้านปัญหาขยะทะเลพบว่า ส่วนใหญ่เป็นขยะพลาสติก ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพ โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ไปจนถึงการตายของสัตว์ทะเลหายาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ แบ่งระบบกลุ่มหาดของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง อย่างเป็นระบบ การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผน/โครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การใช้ไม้ไผ่ปักชะลอความรุนแรงของคลื่นในชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน การดำเนินโครงการฟื้นฟูป่าชายเลน และชายหาด เช่น การปลูกป่าชายเลน การทวงคืนผืนป่าชายเลน การรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในพื้นที่ ทวงคืนการจัดตั้งสวนป่าประชารัฐ สวนป่าพฤกษศาสตร์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์และดูแลระบบนิเวศ รวมถึงฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ เช่น การปลูกเสริมปะการัง และหญ้าทะเล และการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก

๖) ความหลากหลายทางชีวภาพ ใน พ.ศ. ๒๕๕๘ พบชนิดพืชสกุลพันธุ์ในธรรมชาติ

๑ ชนิดคือ ไส้กระยา มีชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามประมาณ ๙๖๔ ชนิด และได้มีการสำรวจพบชนิดพันธุ์ใหม่ของโลกในประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ จำนวน ๒๐๒ ชนิด จากการประเมินความหลากหลายของทรัพยากรในป่าชายเลน พบพันธุ์ไม้ป่าชายเลนทั้งหมดจำนวน ๒๒ วงศ์ ๒๖ สกุล ๔๓ ชนิด มีพันธุ์ไม้ในสกุลโกงกาง (Rhizophora) และพันธุ์ไม้ในสกุลแสม (Avicennia) เป็นชนิดพันธุ์ไม้เด่น สำหรับชนิดพันธุ์สัตว์มีการสำรวจใน พ.ศ. ๒๕๕๙ พบพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคาม ๕๖๙ ชนิด คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๓ของสัตว์มีกระดูกสันหลังที่พบในประเทศไทย ผลการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของสัตว์ในระบบนิเวศป่าชายเลน ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่าความหลากหลายของประชาคมสิ่งมีชีวิตพื้นป่าชายเลน พบทั้งหมด ๕๘ ชนิด (Species) ๒๗ วงศ์ (Family) พื้นที่ชุ่มน้ำที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่ขึ้นทะเบียนเป็นแรมซาร์ไซต์ ๑๕ แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ ๖๙ แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับชาติ ๔๗ แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับท้องถิ่น ๑๙,๒๙๕ แห่ง และพื้นที่ชุ่มน้ำที่สมควรได้รับการคุ้มครองและฟื้นฟู ๒๘ แห่ง สำหรับชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัด ๓๒๓ ชนิดโดยหลายชนิดเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานที่มีการส่งเสริมให้ใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งต้องมีมาตรการป้องกันเฉพาะที่รัดกุมเพื่อไม่ให้เกิดการแพร่กระจายเข้าไปในพื้นที่อนุรักษ์ และแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งนี้การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและป่าอนุรักษ์ การลักลอบเก็บของป่า การตัดไม้ทำลายป่า การล่าสัตว์ป่า การกัดเซาะชายฝั่ง การถมพื้นที่ชุ่มน้ำและบุกรุกแหล่งน้ำธรรมชาติ การทำประมงผิดกฎหมาย การรุกรานของชนิดพันธุ์ต่างถิ่น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นสาเหตุที่ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพลดลง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ โดยการปรับปรุงสถานภาพชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๖๓ มีการสำรวจปะการังอ่อน กัลปังหาและดอกไม้ทะเล ในแนวปะการังเขตน้ำตื้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามแผนการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลกระทบต่อความ

หลากหลายทางชีวภาพสำหรับผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก โดยการประเมินต้นทุนทางธรรมชาติให้กับผู้ประกอบการโรงแรม รวมถึงเตรียมเสนอพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพบก (บางปู) จังหวัดสมุทรปราการ และพื้นที่เครือข่ายนกอพยพจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นเครือข่ายพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์นกอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยในเส้นทางบินเอเชียตะวันออกเฉียง-ออสเตรเลีย

๗) สถานการณ์มลพิษ คุณภาพอากาศ ใน พ.ศ. ๒๕๖๒ ในภาพรวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก พ.ศ. ๒๕๖๑ พื้นที่ที่มีปัญหาคุณภาพอากาศส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เมืองที่มีการจราจรหรือรถบรรทุกขนส่งหนาแน่น พื้นที่ที่มีการเผาในที่โล่ง และพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม โดยปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน ๑๐ ไมครอน (Particulate Matter ๑๐ Micron: PM ๑๐) พบว่า ค่าเฉลี่ยรายปีของทั้งประเทศยังอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยบริเวณภาคเหนือ จังหวัดสระบุรี มีค่าเพิ่มขึ้น แต่บริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีค่าลดลง ส่วนปริมาณฝุ่นละออง PM๒.๕ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรายปีทั้งประเทศ ๒๕.๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร โดยทุกพื้นที่มีค่าเกินมาตรฐาน และเมื่อพิจารณาในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่า บริเวณพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดสระบุรี (หน้าพระลาน) มีแนวโน้มลดลงแต่บริเวณพื้นที่ภาคเหนือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และภาวะหมอกควันใน ๙ จังหวัดภาคเหนือ มีความรุนแรงมากกว่าปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีการเผาในที่จำนวนมาก ประกอบกับประเทศไทยต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่แห้งแล้งและเกิดไฟไหม้ในพื้นที่ป่า ทำให้ยากต่อการเข้าไปดับไฟ สอดคล้องกับจุดความร้อนสะสมรายจังหวัดเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๔ เมื่อเทียบกับ พ.ศ. ๒๕๖๑ ปริมาณฝุ่นละออง PM๑๐ และ PM๒.๕ ที่มีค่าเกินมาตรฐาน ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงเกิดปัญหาทัศนวิสัยในการมองเห็น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำแผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพอากาศของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาหมอกควันด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานและมาตรการควบคุมมลพิษที่แหล่งกำเนิด โดยการกำหนดมาตรฐานการปล่อยควันดำจากท่อไอเสีย รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงให้เทียบเท่ามาตรฐานยูโร ๕ มีการติดตาม ตรวจสอบ เผ่าระวัง เตือนภัยคุณภาพอากาศ เผยแพร่ต่อสาธารณะผ่านช่องทางต่างๆเป็นประจำทุกวัน และใช้ข้อมูลการตรวจวัดจุดความร้อนสะสมเชิงพื้นที่มาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า

๒.๒.๒ ผลการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อม

จากสถานการณ์ดังกล่าว เป้าหมายความยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในระดับนโยบายของชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีทิศทางการพัฒนาที่สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเติบโตที่เน้นหลักของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ รักษา พัฒนาและสร้างใหม่

ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินความพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน ตลอดจนการขับเคลื่อนการปฏิบัติการในระดับหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิด Triple Bottom Line (TBL) ที่พัฒนาโดย จอห์น เอลลิงตัน (John Elkington) ในปี ๑๙๙๗ เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการบริหาร¹² ดังนี้

๑) ด้านเศรษฐกิจ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจชีวภาพเศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว เศรษฐกิจภาคทะเล เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจให้เติบโตและมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยนำองค์ความรู้มาต่อยอดฐานความเข้มแข็งภายในของประเทศไทย คือ ความหลากหลายทางชีวภาพและผลผลิตทางการเกษตรที่อุดมสมบูรณ์ ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตไปสู่การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม สร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ของสหประชาชาติอย่างน้อย ๕ เป้าหมาย ได้แก่ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลาย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

๒) ด้านสังคม มุ่งเน้นการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจให้เติบโต และมีความเป็นธรรมบนความสมดุลของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมของคนไทย ผ่านแนวคิดการส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง คอยอำนวยความสะดวกโดยการตอบสนองความต้องการ และให้บริการอย่างรวดเร็วและโปร่งใส ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยพัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม จัดโครงสร้างเชิงสถาบันเพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหาร

¹² อารตี อยุทธธร, *ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและเครือข่ายทุนจีนข้ามชาติ*, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. ๒๕๖๔.

จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

๓) ด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และมีการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อม เช่น ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งจัดมลพิษและแก้ไขที่ต้นฟูลผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจากโครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษและผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางด้วยเป้าหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

๔) ด้านการบริหาร การปรับสมดุลและการบริหารจัดการภาครัฐ มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีระบบบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การวิจัยและพัฒนาวัตกรรม และบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเน้นการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ตลอดจนดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในสังคมได้อย่างเหมาะสม จึงมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการปรับเปลี่ยนภาครัฐซึ่งยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบริบทที่แตกต่างกัน และแยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐซึ่งยึดหลักธรรมาภิบาล มีการปรับวัฒนธรรมในการทำงานให้มุ่งต่อผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวมให้พร้อมที่จะปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้างให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจนมีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัยเป็นสากล มีประสิทธิภาพและนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและยังเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมต้องมีการบริการที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติมีเป้าหมาย มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลงพร้อมต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลง มีความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และกระบวนการยุติธรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดได้แก่ ระดับความพึงพอใจของประชาชน ประสิทธิภาพของการบริการภาครัฐ ระดับความโปร่งใสปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ และประเด็นด้านการปรับสมดุลและพัฒนาภาครัฐ

กล่าวโดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศไทย มุ่งประเด็นถึง สถานการณ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเทศไทย ที่การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาทำให้เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อย่างไม่ยั่งยืน ลำดับความสำคัญทางเศรษฐกิจก็มีความสำคัญมากกว่าการอนุรักษ์ในหลาย ๆ กรณี ประเทศไทยเผชิญกับความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในหลายภูมิภาครวมทั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและประชากรสัตว์ป่าที่ลดลง การตัดไม้ทำลายป่าการกลายเป็นทะเลทราย การขาดแคลนน้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมลพิษทางอากาศและทางน้ำสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อมในช่วงยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกันในระดับนโยบายของชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีทิศทางการพัฒนาที่สนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืนให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเติบโตที่เน้นหลักของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์รักษา ฟื้นฟู และสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ไม่ใช่ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินความพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนเกินความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ การผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้นและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และทุกภาคส่วนในสังคม ยึดถือและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน ตลอดจนการขับเคลื่อนการปฏิบัติการในระดับหน่วยงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิด Triple Bottom Line (TBL) ที่พัฒนาโดย จอห์น เอลลิงตัน (John Elkington) ในปี ๑๙๙๗ เพื่อใช้เป็นกรอบสำหรับการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรทั้งด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการบริหาร

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับภาคีเครือข่าย

ในทางสังคมวิทยาเครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Network) ที่แตกต่างจากกลุ่ม โดย “กลุ่ม” จะมีขอบเขตชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มีโครงสร้างทางสังคม แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่มีขอบเขต ไม่มีโครงสร้างแน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายมีความเป็นอิสระไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคนหรือกลุ่มองค์กร

ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน รูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่ายจึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่มหรือองค์กรมาก¹³

สมาชิกในเครือข่ายเป็นไปใน ๓ ลักษณะ คือ ๑) ปัจเจก (individual) หมายถึง สมาชิกที่เป็นตัวบุคคลไม่มีกลุ่มหรือองค์กรใด ๆ รองรับ บุคคลอาจมีศักยภาพ และความสัมพันธ์ที่กว้างขวางแตกต่างกัน ๒) จุดประสานหรือองค์กรประสาน (node) หมายถึง สมาชิกที่เป็นกลุ่ม องค์กรหรือสถาบันที่มีศักยภาพในการจัดการประสานเชื่อมโยงกับบุคคล กลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ๓) เครือข่าย (network) หมายถึง สมาชิกที่มีเครือข่ายย่อย ๆ อยู่ข้างหลังและพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ตามจังหวะ โอกาสและประเด็นที่สนใจ

การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจมองเห็นหรือมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม ในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่เรียกว่า Network มีจุดเชื่อมความสัมพันธ์ที่ประกอบด้วยคนหรือกลุ่มคน เรียกว่า Node และการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่าง ๆ เรียกว่า ความสัมพันธ์ (Relationships หรือ tie) ที่อาจเป็นแบบหลวมหรือแบบแน่นแฟ้น การเชื่อมโยงของเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมมี ๓ ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายทางสังคมถือเป็นทุนทางสังคม (Social capital) ที่จะเพิ่มความสำเร็จให้กับตัวบุคคลและองค์กร ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้บุคคลในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันดีขึ้น ทั้งยังสามารถดึงทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสานเชื่อมโยงกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁴

๒.๓.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายและการประยุกต์ใช้

แนวคิดหลัก ๆ ใน เครือข่ายทางสังคม อธิบายถึงการสร้างความร่วมมือใน ๒ แนวคิดสำคัญ คือแนวคิดความคล้ายคลึง (Homophily) และแนวคิดความใกล้ชิด (Propinquity) ในแนวคิดความคล้ายคลึง ถูกอธิบายไว้ว่าภายใต้เงื่อนไขที่เหมือนกัน บุคคลชอบจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีคุณลักษณะที่คล้ายกัน โดยอาจเป็นความคล้ายกันในประเทศชาติเดิม ปรชญาวิชาชีพ พื้นฐานสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ถิ่นฐานเดิมเพศ ระดับการศึกษา ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม เช่น คนหรือสมาชิกในสังคมที่มีพื้นฐานเหมือนกันหรือคล้าย ๆ กันมักจะคบหาสมาคม สูงส่งจับกลุ่มอยู่ด้วยกัน และแนวคิดความใกล้ชิด อธิบายว่าภายใต้เงื่อนไขที่คงที่ บุคคลชอบที่จะมีความสัมพันธ์กับคนที่มีระยะทางใกล้ชิดกัน

แนวคิดนี้นำไปสู่การปฏิบัติโดยการใช้ผังภาพ (Map) เพื่อให้เห็นรูปร่างของเครือข่ายที่ประกอบด้วยภาพของสมาชิก และความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่าย ความสัมพันธ์ของสมาชิกที่ต่างกันมี ๒ ลักษณะ ทั้งแบบแน่นแฟ้น (Strong ties) หรือแบบหลวม (Weak ties) ที่วิเคราะห์ได้จากทฤษฎีนี้จะให้แนวทางที่นำไปสู่การปฏิบัติ ความสัมพันธ์แบบแน่นแฟ้นระหว่างผู้คนที่คล้ายคลึง

¹³ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การสร้างเครือข่าย (Networking). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มปป..

¹⁴ ทวีคุณ สวรรค์ตรานนท์, สมหมาย ชินนาค และสิริพัฒน์ ลาภจิตร. การสร้างเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อสนับสนุนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบบมีส่วนร่วม ในเขตพื้นที่ ๑๐. Veridian E – Journal, Silpakorn University, ๒ (๑), ๒๕๕๒. ๔๙-๖๑.

กันทำให้เกิดการตั้งเป้าหมายร่วม เกิดความไว้นื้อเชื่อใจ และมีการแบ่งปันข้อมูลและแหล่งประโยชน์กัน ส่วนความสัมพันธ์แบบหลวม มักมีประโยชน์ในการได้รับความคิดใหม่ ช่วยสร้างโอกาสให้คนที่ไม่คุ้นเคยเข้ามาเพื่อช่วยให้ความคิด มุมมอง องค์กรความรู้ แหล่งประโยชน์ หรือแนวปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แตกต่าง ความสัมพันธ์ที่แบบหลวมอาจมาจากการเป็นเพื่อนของเพื่อน¹⁵

กลุ่มทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theories)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม มีสมมติฐานว่าการกระทำระหว่างกันของบุคคล เป็นการโต้ตอบของบุคคลต่อรางวัลกับการลงโทษ หรือความพอใจกับความไม่พอใจ บุคคลจะกระทำโดยคำนึงถึงการจะได้รับความพึงพอใจสูงสุด (กำไร) เมื่อได้ลงมือทำ (ลงทุน) และการตอบแทนจากผู้อื่นที่ทำให้ตนเองมีความพอใจพฤติกรรมทางสังคมคือปฏิสัมพันธ์ของคนหรือกลุ่มคนที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มคนได้วิเคราะห์ถึงความคุ้มค่ากับผลประโยชน์และตัดสินใจแล้วว่าสิ่งนั้นเป็นความเสี่ยงหรือเป็นประโยชน์ที่จะได้รับ รวมทั้งกลุ่มคนจะมีปฏิสัมพันธ์กันเมื่อกลุ่มมีสิ่งดี ๆ ที่กลุ่มอื่นให้ค่า สถานการณ์บางอย่างอาจสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นถ้าคนตัดสินใจว่าความคุ้มค่าของความสัมพันธ์นั้นมาจากการใช้ความพยายามหรือเงินจำนวนมากแล้วไม่ได้รับอะไรตอบแทนเป็นรางวัล ปฏิสัมพันธ์ที่มีการคำนวณลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในความสัมพันธ์แบบโรแมนติค ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพ หรือความสัมพันธ์ชั่วคราวที่ไม่แน่นอนแน่ นักทฤษฎีหลายท่านที่เสนอแนวคิดนี้ ได้แก่ George C. Homans, Peter M. Blau และ Richard Emerson¹⁶

George C. Homans อธิบายว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นเรื่องการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของมนุษย์บุคคลจะแสดงพฤติกรรมตามเหตุผลของรางวัลที่เป็นการเสริมแรงทางบวก หรือการลงโทษซึ่งเป็นการเสริมแรงทางลบ บุคคลจะเลือกทำในสิ่งที่ให้ผลกำไร (Benefit) สูงสุด และให้คุณค่าของการทำ (Value of Activity) ตามความพอใจ (Satisfaction) และความขาดแคลน (Deprivation)

Peter M. Blau อธิบายใน ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงบูรณาการ ว่าการแลกเปลี่ยนทางสังคมเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลที่ถูกจูงใจด้วยผลกำไรหรือรางวัลตอบแทนที่คาดหวังว่าจะได้รับจากผู้อื่น การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์จึงเป็นกลไกการสร้างความสัมพันธ์ การพึ่งพาอาศัยที่ก่อให้เกิดความผูกพันที่ดีต่อกันโดยปทัสถานและค่านิยมในสังคมเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างโครงสร้างทางสังคม และทำให้การแลกเปลี่ยนทางอ้อมเข้าไปแทนที่การแลกเปลี่ยนโดยตรง เช่น การที่สมาชิกของกลุ่มคนหนึ่ง (ปัจเจกบุคคล) ได้ปฏิบัติตนตามปทัสถานของกลุ่ม (สังคม) จึงได้รับการยอมรับจากกลุ่ม

Richard Emerson เสนอทฤษฎีการแลกเปลี่ยนเชิงโครงสร้าง ที่อธิบายความเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลสู่การเป็นกลุ่มและพัฒนาเป็นเครือข่าย โดยบูรณาการเรื่องอำนาจ (Power)

¹⁵ พลเดช ปิ่นประทีป. การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕, จาก : <https://www.ldi.or.th>.

¹⁶ นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ:โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก. ๒๕๔๓.

การใช้อำนาจ ความสมดุลเชิงอำนาจ และการพึ่งพา บุคคลหรือหมู่คณะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนและเครือข่าย โดยการมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนกันภายในเครือข่ายของตนเอง และอำนาจเป็นศักยภาพในเชิงโครงสร้างที่มาจากความสัมพันธ์ที่พึ่งพาระหว่างผู้คน และโครงสร้างอำนาจเป็นสิ่งกำหนดแบบแผนและลักษณะของการแลกเปลี่ยนระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ในความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบพึ่งพาที่ไม่เสมอภาค เช่น ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ฝ่ายที่พึ่งพาและฝ่ายที่ให้การพึ่งพามีความไม่สมดุลของอำนาจ ฝ่ายที่ให้การพึ่งพาจะได้เปรียบเชิงอำนาจต่ออีกฝ่ายหนึ่ง

ทฤษฎีแนวร่วมการกระทำ Theory Logic of collective action

Mancur Olson เสนอไว้ว่า กลุ่มคนมักมีใจโอนเอียงที่จะกระทำสิ่งที่เป็นสินค้าสาธารณะ (publicgood) สินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน โดยไม่จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ตัวอย่างสินค้าสาธารณะ ได้แก่ อากาศที่ไม่มีมลภาวะ กลุ่มยังมีขนาดใหญ่แนวร่วมการกระทำเพื่อสินค้าสาธารณะยิ่งน้อยด้วยหลากหลายเหตุผล

บุคคลมีเหตุมีผลในการเข้าร่วมกระทำการเพื่อให้ได้มาซึ่ง “ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม” ถ้าต้นทุนของการเข้าไปมีส่วนร่วมของบุคคลไม่มากไปกว่าผลประโยชน์ของบุคคล อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่อยู่รวมกันแม้จะกระทำตามผลประโยชน์ร่วม และร่วมมือกันเพื่อไปสู่เป้าหมายของกลุ่ม แต่บุคคลก็จะมีเหตุผลและผลประโยชน์ของตนเองที่ไม่ได้กระทำเพื่อให้บรรลุผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม

ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงความสำคัญของขนาดของกลุ่ม ต่อการลดโอกาสการมีส่วนร่วมในสินค้าสาธารณะเนื่องจากทุน เช่น เงิน เวลา และกำลังคนมีจำกัด เช่นเดียวกับการเข้าถึงโปรแกรมสาธารณะ ดังนั้นกลุ่มยิ่งขนาดใหญ่ผลประโยชน์ที่ได้ยิ่งน้อย ผลตอบแทนการลงทุนของบุคคลยิ่งต่ำ บุคคลสามารถสร้างผลตอบแทนได้มากโดยกระทำภายใต้ผลประโยชน์ของตนเอง แต่โอกาสในการเลือกกระทำภายใต้ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่มจะยิ่งน้อย

กลยุทธ์สำคัญในทฤษฎีนี้คือ การจำกัดขนาดของกลุ่มและการเสริมแรงด้วยสิ่งจูงใจที่เฉพาะเจาะจงการทำให้กลุ่มมีขนาดเล็กช่วยให้การกระทำที่เป็นผลจากแรงจูงใจในตัวเองลดลง ขณะที่การให้แรงจูงใจทางสังคมจะไปกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแฝงที่พร้อมจะถอนตัวเองออกมา เข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มาจากกระทำของตนเอง¹⁷

กล่าวโดยสรุป อำนาจจะสมดุลหากต่างคนต่างพึ่งพาอาศัยกันอย่างทัดเทียม การพึ่งพาอาศัยระหว่างผู้คนในกลุ่มจะช่วยบ่มเพาะให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์ต่อกัน และช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งในที่สุดแล้วความไม่เท่าเทียมเสมอภาคดังกล่าว มักจะนำไปสู่กระบวนการที่ทำให้อำนาจมีความสมดุลมากขึ้นในการประสานเชื่อมโยงเครือข่ายอย่างมี

¹⁷ ปรีชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. ๒๕๔๓.

ประสิทธิภาพ มักพบว่าจะมีบทบาทขององค์กรขนาดเล็กที่ไม่มีอำนาจสั่งการ เป็นผู้เชื่อมประสาน ตรงกันข้ามถ้าเป็นองค์กรประสานที่มีขนาดใหญ่และมีอำนาจหรือมีงบประมาณมาก มักจะครอบงำ เครือข่าย ความร่วมมือจึงอยู่บนพื้นฐานของความเกรงใจและผลประโยชน์ชั่วคราวมากกว่าความทุ่มเทจิตใจ

๒.๓.๒ การสร้างและการบริหารเครือข่าย

การสร้างเครือข่าย หมายถึง กิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรม หรือการผลิตระหว่างองค์กรสมาชิก ซึ่งต้องอาศัย การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย เครือข่ายต่าง ๆ มีจุดเริ่มต้น มาใน ๓ ลักษณะ เกิดตามธรรมชาติเกิดจากการจัดตั้ง และเกิดจากวิวัฒนาการ

เครือข่ายที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเครือข่ายที่ ประชาชนตระหนัก ตื่นตัวในปัญหาที่เกิดขึ้น แล้วลงมือริเริ่มรวมตัวกันเข้าเป็นกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อ แก้ไขปัญหา ภาคประชาชนจึงเป็นแกนหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนและผู้อำนวยความสะดวกให้ การจัดตั้งเครือข่ายทำได้ง่ายขึ้น บทบาทภาครัฐจะน้อย กลุ่มองค์กรชุมชนประชาคมจะทำงานและมี อำนาจในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มากเครือข่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้ง หรือรัฐเข้าไปเป็นผู้ริเริ่ม กระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหา สร้างความตื่นตัวให้เกิดความสนใจ และผลักดันให้ เกิดการรวมตัวของประชาชน เช่น การที่ส่วนราชการพยายามผลักดันการสร้างหน่วยเศรษฐกิจชุมชน พึ่งตนเองเครือข่ายที่เกิดจากวิวัฒนาการ มีกระบวนการพัฒนาที่เริ่มจากกลุ่มบุคคล องค์กรมารวมกัน ด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ไม่ชัดเจน สนับสนุนและเรียนรู้ไปด้วยกัน หรือกลุ่มคนเกิดความคิดที่จะ รวมตัวกัน สร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง หลังถูกจุดประกายความคิดมา จากการได้รับฟัง ได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ เช่น เครือข่ายเกษตรอินทรีย์เครือข่าย ผู้สูงอายุ

กระบวนการสำคัญในการสร้างหรือเริ่มประสานเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) พัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ๒) จัดตั้งเครือข่าย ๓) ดำเนินการ และประเมินผล¹⁸ ดังรายละเอียด

๑. พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการเตรียมการศึกษา วิเคราะห์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๑) ระบุผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการสร้างเครือข่าย ๒) การแสวงหาแกนนำที่ดีของ กลุ่มที่จะเป็นเครือข่ายและ ๓) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยใช้ผังเครือข่าย ๑) ระบุผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการสร้างเครือข่าย เมื่อชุมชนมีความตระหนักต่อปัญหา หรือมีความ ต้องการที่จะรวมกลุ่มแล้ว ควรเริ่มด้วยการระบุบุคคล ชุมชน หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องหรือมี ความสัมพันธ์กับประเด็นที่กำลังขับเคลื่อน ประกอบด้วยคนที่ได้ประโยชน์ เสียประโยชน์ บุคคลหรือ หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงกับประเด็น นักวิชาการ และประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่สนใจ โดย

¹⁸ บูมอรี ยะหมะ. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการท้องถิ่น.สงขลา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. ๒๕๖๐.

อาศัยหลักคิดของสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ร่วมกับเทคนิคการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders analysis) ในการระบุดังกล่าวต้องผ่านการศึกษา พิจารณาอย่างลึกซึ้งถึงความสนใจ พฤติกรรม ความต้องการ ความรู้ จุดประสงค์การทำงาน อิทธิพล อำนาจหน้าที่ที่มี จุดยืนต่อประเด็นที่ดำเนินการ รายชื่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้ในกลุ่มที่มีอิทธิพลสูง ความสนใจสูง และกลุ่มที่มีอิทธิพลต่ำ สนใจสูง ซึ่งรายชื่อบุคคล กลุ่มคน องค์กรเหล่านี้ที่อยู่ในกลุ่มอิทธิพลสูง ความสนใจสูง และกลุ่มอิทธิพลต่ำ ความสนใจสูงจะกลายมาเป็นผู้เล่นหลักและใช้เป็นกรอบในการพัฒนาความสัมพันธ์ไปสู่การเป็นแนวร่วมของเครือข่าย

๒) การแสวงหาแกนนำที่ดีของกลุ่มที่จะเป็นเครือข่าย กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่สนใจที่ระบุได้ ถือเป็นกลุ่มผู้เล่นหลัก (key actors) ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีอิทธิพลเพียงพอในการผลักดันการทำงานนำการเปลี่ยนแปลงและช่วยขยายเครือข่ายออกไปในแนวกว้าง อย่างไรก็ตาม ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณและบุคลากร การหาผู้นำหลัก (key leaders) หรือบุคคลที่เป็นผู้นำของกลุ่มผู้เล่นหลักจึงมีความสำคัญตัวอย่างผู้นำหลักในกลุ่มสื่อมวลชน ต้องเป็นบุคคลผู้เป็นที่เคารพนับถือของคนในกลุ่มสื่อมวลชน และมีอิทธิพลมากพอที่จะโน้มน้าวทิศทางของกลุ่มหรือวิชาชีพ ผู้นำเหล่านี้มักมีบทบาทสำคัญในการนำและผลักดันคนที่อยู่ในแวดวงของตน ให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุนเครือข่ายจนประสบความสำเร็จ

๓) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยใช้ผังเครือข่าย การก่อรูปเครือข่ายอาจเริ่มจากกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ ที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้วอย่างหลวม ๆ ทำความรู้จัก ทำความเข้าใจเครือข่าย วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ศูนย์อำนาจ ประเด็นที่เป็นจุดตัด คานงัดการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มเหล่านี้ ความสัมพันธ์ที่มีอยู่สมควรเข้าไปแตะ หาผู้เล่นหลักในกลุ่ม หาบุคคลหรือกลุ่มที่อยู่เฉยๆ ที่ควรเข้ามาเกี่ยวข้อง รู้จักระบบที่กำลังจะเข้าไปและมองหาสิ่งที่นำไปขยายต่อ เครื่องมือที่จะช่วยให้เข้าใจเครือข่ายได้ดีขึ้น คือ ผังเครือข่าย ที่ช่วยให้เห็นถึงศักยภาพและทุนทางสังคมของเครือข่าย ซึ่งโครงการสามารถนำไปใช้ในการจัดวางระบบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด วางแผนการเข้าหา และสร้างความร่วมมือที่ดีขึ้น รวมทั้งเข้าใจสัมพันธ์ภาพระหว่างชุมชนในพื้นที่ จากผู้นำในชุมชนเล็ก ๆ ไปสู่องค์กรอื่นในระดับประเทศ

กรณีเครือข่ายมีการจัดตั้งอยู่แล้วอย่างเป็นทางการ สามารถวินิจฉัยเครือข่ายได้โดยการตอบคำถามเครือข่ายมีการรับรู้ข่าวสารกันอย่างไรถึงหรือไม่ เครือข่ายแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่หลากหลายหรือไม่ สมาชิกใหม่เข้าไปร่วมได้ยากหรือง่าย และเครือข่ายสามารถทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้หรือไม่ การเริ่มต้นในกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอยู่แล้ว และเป็นกลุ่มที่มีการตื่นตัวในประเด็นเดียวกัน จะช่วยให้การก่อตั้งเครือข่ายเป็นไปได้รวดเร็วเพราะกลุ่มเหล่านี้จะมีบุคลากรและสายสัมพันธ์ในพื้นที่ซึ่งจะช่วยประหยัดทรัพยากรในการริเริ่มไปเสนอหาเครือข่ายใหม่ ๆ วิธีหนึ่งที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันและประสบความสำเร็จอย่างสูงในการขยายเครือข่ายในระดับชุมชน ได้แก่ การขยายแนวร่วมผ่านระบบความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวในลักษณะ “ดาวกระจาย” โดยเสาะหาคนที่มีความคิดหรือประสบปัญหา

แบบเดียวกัน แล้วดึงเข้ามาร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความพึงพอใจ และความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นขึ้น ก่อนที่จะไป “ขายความคิด” เพื่อเสาะหาสมาชิกมาร่วมเครือข่ายต่อไป

๒. จัดตั้งเครือข่าย เป็นระยะของการเริ่มรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน ๒) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ ๓) พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ

๑) สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน เป็นการสร้างความผูกพันร่วมกัน โดยการตกลงในการที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหา กลุ่มองค์กรจะต้องมีความรู้ที่จำเป็น ซึ่งอาจจะทำโดยการแลกเปลี่ยนความรู้ และอาจเรียกขั้นตอนนี้ว่ากลุ่มศึกษาเรียนรู้ (Learning group) และจะส่งผลให้ทุกภาคีอยากเข้าไปมีส่วนร่วมกันเป็นเครือข่าย ความรู้ใน ๒ มิติที่เครือข่ายต้องมี คือ ความรู้เชิงประเด็นที่ดำเนินการ และความรู้เชิงพื้นที่หรือชุมชน ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานของเครือข่าย

๒) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ เครือข่ายเกิดจากการรวมตัวกันของสมาชิกที่แต่ละคนมีความต้องการของตนเอง การรวมตัวกันของสมาชิกมาจากเหตุผลของผลประโยชน์ร่วมที่มากพอจะดึงดูดใจให้รวมกันเป็นเครือข่าย ผลประโยชน์นี้อาจเป็นตัวเงิน ชื่อเสียง การได้รับการยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข หรือความพึงพอใจ

๓) พัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ เป็นการสร้างเครือข่ายให้ปรากฏเป็นรูปธรรมอย่างเป็นทางการ (Formal Agreement) มีการตกลงในเรื่องการบริหารจัดการกลุ่ม กำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่มกำหนดกิจกรรม จัดวางข้อตกลงในการทำงาน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมทั้งกำหนดบทบาทของสมาชิกและสิทธิหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่ม นอกจากนี้ควรเริ่มเตรียมโครงสร้างพื้นฐานที่จะช่วยให้เกิดการประสาน nodes เพื่อความยั่งยืนของเครือข่าย หน้าที่ตั้งที่อาจเป็นพื้นที่ทางกายภาพ หรือพื้นที่เสมือนในระบบออนไลน์แพลตฟอร์มมาตรฐานเครือข่ายทางสังคม เช่น เฟสบุ๊ก เพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงการทำงาน

จุดร่วมของผลประโยชน์จะเป็นศูนย์กลางทำให้เกิดการรับรู้มุมมองร่วมถึงเหตุผลในการเข้าร่วมและผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย จุดร่วมหรือประเด็น (issues) อาจเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม มาจากความต้องการเฉพาะของประชาชน หรือความเดือดร้อนของชุมชน เช่น ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงการระบาดของโควิดที่ทุกคนในชุมชนรับรู้และสัมผัสได้ ซึ่งทุกคนต้องการแก้ปัญหา แต่มีข้อจำกัดของกลุ่มในการแก้ปัญหา จุดร่วมของผลประโยชน์จะนำไปสู่การกำหนดเป็นเป้าหมายร่วม และวิสัยทัศน์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน วิสัยทัศน์ร่วม เป็นการมองภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เป้าหมายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันช่วยให้เกิดเอกภาพในการทำงาน ทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่าง

๓. ดำเนินการ และประเมินผล ประกอบด้วย ๑) การพัฒนาความสัมพันธ์และ ๒) ติดตามและประเมินผล ดังนี้

๑) การพัฒนาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันและสร้างความผูกพันภายใน สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกยอมรับในรูปแบบและวัฒนธรรมองค์กรของสมาชิก สร้างความไว้วางใจ เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากขึ้น โดยในช่วงเริ่มก่อรูปเครือข่ายควรมีกิจกรรมสม่ำเสมอและมากพอที่จะทำให้สมาชิกได้ทำงานร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องแน่ใจว่าทำได้ และกระจายงานได้ทั่วถึง ควรเลือกกิจกรรมที่ง่ายและมีแนวโน้มประสบความสำเร็จ ผลงานที่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด สร้างความรู้สึกร่วมกันให้สมาชิกเครือข่ายได้รับรู้ถึงผลประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ในเครือข่ายจะยิ่งแน่นแฟ้นขึ้น กิจกรรมที่ยากถ้าทำไม่สำเร็จโดยเฉพาะในครั้งแรกอาจทำให้เครือข่ายที่เริ่มก่อตัวแตกสลายได้

๒) ติดตามและประเมินผล เป็นขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่เกิดจากเครือข่ายความร่วมมือเพื่อไปสู่การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงแผนการดำเนินงานนั้น

กล่าวโดยสรุปกระบวนการสำคัญในการสร้างหรือเริ่มประสานเครือข่าย ประกอบด้วย

๑. พัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นการเตรียมการศึกษาระบุผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการสร้างเครือข่าย การแสวงหาแกนนำที่ดีของกลุ่มที่จะเป็นเครือข่าย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยใช้ผังเครือข่าย

๒. จัดตั้งเครือข่าย เป็นระยะของการเริ่มรวมตัวกันเป็นเครือข่าย ประกอบด้วย สร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม และการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์ และพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ

๓. ดำเนินการ และประเมินผล ประกอบด้วย การพัฒนาความสัมพันธ์ และ ติดตามและประเมินผล

๒.๓.๓ การบริหารเครือข่ายเพื่อความยั่งยืน

ในการบริหารเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนนั้น เงื่อนไขสำคัญ คือ ธรรมาภิบาล ซึ่งแนวคิดการจัดการเครือข่ายเป็นแนวคิดหนึ่งของธรรมาภิบาลหรือการบริหารงานแนวใหม่ของภาครัฐที่เป็นการจัดการแบบประชาธิปไตย เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบไปด้วยแนวคิดหลักในเรื่อง ๑) การบริหารงานแนวราบที่เน้นการสร้างความร่วมมือ ๒) การสร้างความไว้วางใจ และ ๓) ความเสี่ยงของเครือข่าย¹⁹ ดังรายละเอียด

๑. การบริหารแนวราบ แนวคิดสำคัญในการบริหารแนวราบ คือ การสร้างความร่วมมือ (Collaborating) การจัดระบบเครือข่ายที่ดีและการกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ

๑) การสร้างความร่วมมือ (Collaborating) ในเครือข่าย เพื่อกระจายอำนาจ โดยการช่วยสร้างศักยภาพของเครือข่ายที่เป็นคู่ความร่วมมืออื่น เพื่อผลประโยชน์และเป้าหมายร่วมกัน (Core objectives/ values) ทั้งการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำ เพื่อช่วยสร้างสถานะที่เท่าเทียมในความเป็น “หุ้นส่วน” ของเครือข่าย

¹⁹ ภาณี บุญยเกื้อกล. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาเกษตรกร. (มปป.).

บนความสัมพันธ์แนวราบหน่วยงานภาครัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการผูกขาดทางอำนาจและผลประโยชน์ที่เคยกระจุกตัวอยู่ที่ภาครัฐ ไปเป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันกับเครือข่ายที่มาจากภาคส่วนอื่น ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนในการเป็นสมาชิกเครือข่าย ยอมลดอำนาจของตนเองลงให้กับองค์กรอื่นที่เข้ามาร่วมมือ โดยที่แต่ละองค์กรจะไม่สูญเสียความเป็นอิสระในการจัดการองค์กรของตนเอง ไม่มีโครงสร้างของสายการบังคับบัญชา ไม่มีการแข่งขันภายในเครือข่าย แต่มีความสัมพันธ์ในเชิงร่วมมือกันในการตัดสินใจจัดการบางอย่างร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดระบบที่ดีขึ้น และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ในรูปของการให้อำนาจความร่วมมือเข้ามาช่วยเสริมศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย เพื่อไปสู่เป้าหมายและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นร่วมกัน เช่น โรงเรียนในองค์กรเด็กเยาวชนเข้ามาจัดงานเพื่อลดความรุนแรงและอาชญากรรมในพื้นที่ โดยการพัฒนาศักยภาพครูและฝึกนักเรียนในการจัดการกับความรุนแรง หรือหน่วยงานด้านการเกษตรสร้างความร่วมมือให้กลุ่มสมาร์ตฟาร์มเมอร์เข้าไปเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรรุ่นใหม่ในการจัดการฟาร์ม การจัดการดิน เป็นต้น

การทำงานแบบมีสวนรวม ที่ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากัน มีการพึ่งพากันและกัน เกิดความสมดุลของอำนาจในการพึ่งพา สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร การให้การสนับสนุนเงินงบประมาณ เพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุเป้าหมาย

๒) การจัดระบบเครือข่ายที่ดีเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ วิธีการทำงาน ตลอดจนการประสานงานระหว่างสมาชิก มีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการทำงานและกติกาคือเป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การกำหนดผู้นำที่เหมาะสม รวมทั้งมีระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไข้ปัญหา

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้สมาชิกแต่ละคนรู้จักบทบาทของตนเองและมองเห็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันในเครือข่าย ช่วยป้องกันความสับสนและความขัดแย้งจากการทำงานที่ซ้ำซ้อน การจัดแบ่งบทบาทหน้าที่สมาชิกเครือข่ายควรเป็นไปตามความสนใจ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญและศักยภาพ รวมทั้งเป็นไปในลักษณะที่เอื้อให้สมาชิกเข้าร่วมได้แม้มีเวลาจำกัด ด้วยมีงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ

นอกจากนี้การมีระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไข้ปัญหาจะช่วยให้เครือข่ายที่อาจเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายที่เพิ่งเริ่มดำเนินการใหม่ ๆ การมีที่ปรึกษาที่ดีคอยให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือจะช่วยให้เครือข่ายสามารถดำเนินการต่อไปได้ และช่วยหนุนเสริมให้เครือข่ายเกิดความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ควรมีที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเป็นแหล่งข้อมูลให้ศึกษาค้นคว้า และช่วยอบรมภาวะการเป็นผู้นำให้กับสมาชิกเครือข่าย ระบบการช่วยเหลือควรครอบคลุมถึงการดำเนินการใกล้เคียงให้เกิดความเข้าใจกันใหม่ หากมีความความขัดแย้งเกิดขึ้น เพื่อป้องกันความเสื่อมถอยและความสิ้นสุดลงของเครือข่าย

๓) การกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจเป็นสิ่งสำคัญ เครือข่ายจะยังคงอยู่ตราบเท่าที่มีสิ่งจูงใจเพียงพอที่จะดึงดูดให้เข้าไปมีส่วนร่วม การกำหนดกลไกที่เป็นระบบจะช่วยสร้างความยั่งยืนของเครือข่าย โดยการวิเคราะห์และจัดหาสิ่งจูงใจบนพื้นฐานความแตกต่างของบุคคลในแต่ละกลุ่มย่อยของสมาชิกเครือข่าย กลุ่มของสิ่งจูงใจอาจเป็นค่าตอบแทน เกียรติยศชื่อเสียง หรือการได้รับการยอมรับ ชื่นชม ทั้งนี้หากใช้เป็นค่าตอบแทนควรเป็นการแลกเปลี่ยนกับผลงานที่สนับสนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการพัฒนาเครือข่ายมากกว่าการให้ผลตอบแทนในลักษณะเหมาจ่าย และควรแบ่งให้เป็นงวด ๆ ตามผลงาน รวมทั้งควรมีการทำสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ชัดเจนเพื่อสร้างทักษะผูกพันระหว่างผู้รับทุนและผู้ให้ทุน

กรณีที่ใช้เกียรติยศและชื่อเสียงเป็นสิ่งจูงใจ โดยเฉพาะในงานพัฒนาสังคมที่มักจะไม่มียกค่าตอบแทนการหาสิ่งจูงใจอื่นมาชดเชยสิ่งตอบแทนที่เป็นตัวเงิน ในรูปของ”สัญลักษณ์” บางอย่างที่สามารถได้รับเกียรติยศ การยกย่องและมีคุณค่าทางสังคม ที่มีคุณค่าพอที่จะจูงใจสมาชิก เช่น การประกาศเกียรติยศ เข็มเชิดชูเกียรติ โล่เกียรติยศ และควรมีเกียรติยศหลายระดับที่จูงใจสมาชิกเครือข่ายให้ร่วมมือลงแรงเพื่อไต่เต้าไปสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่รายชื่อคนกลุ่มนี้อย่างกว้างขวาง

๒. การสร้างความไว้วางใจ (trust) ความไว้วางใจได้มาจากความยุติธรรม (Fairness) การทำให้เกิดสถานะที่เท่าเทียมกัน และการกระจายผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน แนวทางสำคัญในการสร้างความไว้วางใจ²⁰ ดังนี้

๑) รับรู้ถึงความเท่าเทียมกันในด้านโอกาสและความรับผิดชอบ มีความเท่าเทียมในการเข้าถึง การแบ่งปันข้อมูลและความรู้ รับรู้ถึงคุณค่าของตนเองแม้จะมีความแตกต่างกันในความร่วมมือกัน ยินดีที่จะรับคำแนะนำเมื่อผิดพลาดเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ไม่ทอดทิ้งและพร้อมที่จะไปสู่ความสำเร็จร่วมกัน

๒) พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และให้ค่ากับการพึ่งพากันและกัน โดยธรรมชาติสมาชิกของเครือข่ายมีข้อจำกัดของตนเองในด้านทรัพยากรความรู้ เงินทุน กำลังคน จึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเองการพึ่งพากันและการเสริมสร้างกัน ภายใต้จุดแข็งของตนเองที่มีอยู่จะช่วยให้เครือข่ายดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างไว้วางใจกัน เช่น นักวิชาการมีความรู้เชิงทฤษฎีเข้าไปทำงานร่วมกับประชาชนในท้องถิ่นที่มีความรู้เชิงพื้นที่ก็จะช่วยให้เกิดการระดมองค์ความรู้ของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีประโยชน์ต่อชุมชน

๓) สื่อสารอย่างเปิดเผยและซื่อสัตย์ ทุกกลุ่มเครือข่ายต้องการการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ผู้ที่จะสร้างให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้ ต้องสร้างความไว้วางใจผ่านการกระทำและคำพูดเปิดเผยตนเองหรือเปิดเผยความคิดความรู้สึก ข้อมูลของตนเองต่อผู้อื่น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะอย่างเปิดเผย การแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเครือข่ายแบบเปิดจะช่วยสร้างความเข้าใจและคุณค่าร่วม

²⁰ Gray, B., & Stites, J.P..Sustainability through Partnerships: Capitalizing on Collaboration. Network for Business Sustainability. Retrieved from: nbs.net/knowledge. ๒๐๑๓.

๔) จัดการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ การจะทำให้เครือข่ายอื่นไว้วางใจ เชื่อใจต้องทำให้เครือข่ายสามารถที่จะคงไว้ในความไว้วางใจเมื่อต้องเผชิญกับปัญหาจากภายนอกที่ห้ามไม่ให้บางเครือข่ายเข้าไปยุ่งเกี่ยว ต้องทำให้มั่นใจว่าความไว้วางใจที่มีต่อกันในกลุ่มเครือข่ายจะถูกปกป้องจากความไม่ไว้วางใจที่เกิดขึ้นในองค์กรหลักที่สร้างเครือข่ายมา

๓. ความเสี่ยงของเครือข่าย และธรรมาภิบาล (governance) ความเสี่ยงของเครือข่ายมาจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกเครือข่าย

๑) ปัจจัยภายในเครือข่าย ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของเครือข่าย การขาดผู้นำผู้ประสานที่ดี การสื่อสารไม่ทั่วถึง การบริหารรวมศูนย์ ความไม่โปร่งใส ความไม่สมดุลในการจัดการผลประโยชน์

๒) ปัจจัยภายนอกเครือข่าย ได้แก่ การถูกรวบงำโดยกลุ่มบุคคลหรือองค์กรภายนอก การขึ้นนำโดยแหล่งทุน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การตลาด

กล่าวโดยสรุปในการบริหารเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนนั้น มีเงื่อนไขสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. การบริหารงานแนวราบที่เน้นการสร้างความร่วมมือ มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ (Collaborating) การจัดระบบเครือข่ายที่ดีและการกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจ ๒. การสร้างความไว้วางใจ (trust) ความไว้วางใจได้มาจากความยุติธรรม (Fairness) การทำให้เกิดสถานะที่เท่าเทียมกัน และการกระจายผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน ๓. ความเสี่ยงของเครือข่าย และธรรมาภิบาล (governance) ความเสี่ยงของเครือข่ายมาจากปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกเครือข่าย

๒.๓.๔ ปัจจัยสำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย

ปัจจัยสำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) ผู้นำของเครือข่าย ๒) ระบบการติดต่อสื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน ๓) การจัดระบบสารสนเทศ ๔) ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ และ ๕) ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน²¹ ดังรายละเอียด

๑. ผู้นำของเครือข่าย ในจำนวนสมาชิกของเครือข่ายบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่าย คือ ผู้นำของเครือข่าย ดังนั้น การกำหนดตัวผู้นำเครือข่ายที่มีภาวะผู้นำเข้มแข็งสามารถระดมความร่วมมือร่วมใจจากสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งมีความรู้และประสบการณ์ร่วมกับเครือข่าย มีความเข้าใจในปัญหาและความต้องการของกลุ่ม มีบารมีเป็นที่ยอมรับเชื่อถือของสมาชิก และที่สำคัญคือสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ ทั้งนี้ผู้นำกลุ่มหรือเครือข่ายอาจมิใช่บุคคลเพียงคนเดียว แต่เป็นคณะผู้นำ (collective) ที่ประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายในท้องถิ่นเข้ามาช่วยกัน เครือข่ายจะขับเคลื่อนไปได้อย่างมีพลัง หากคณะผู้นำทำงานประสานกันอย่างแนบสนิท แต่ถ้าคณะผู้นำแตกแยกก็จะส่งผลทำให้เครือข่ายอ่อนกำลังลง ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์ได้

²¹ Katz, N., Lazer, D., Arrow, H., & Contractor, N. Network theory and small groups. Small Group Research, ๓๕(๓): ๒๐๐๔. ๓๐๗-๓๓๒.

๒. ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก เป็นช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัย ผู้ประสาน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร การมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

ผู้ประสาน เมื่อเครือข่ายขยายตัวอย่างกว้างขวาง มีกิจกรรม โครงการที่ทำอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อาจต้องมีผู้ประสานซึ่งเป็นตัวบุคคล กลุ่ม องค์กรทำหน้าที่ประสานงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการในการจัดการงานประจำในลักษณะเช่นนี้ของเครือข่าย ผู้ประสานเป็นผู้ เชื่อมโยงและเอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาไปด้วยกัน เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงและเป็นผู้สร้างเสริมให้เกิดความเป็นเครือข่ายต่อกัน กระบวนการสื่อสารเป็นกลไกที่ เชื่อมสมาชิกของเครือข่ายเข้าหากัน ช่วยสร้างความเข้าใจในภารกิจของเครือข่ายให้กับสมาชิก ช่วย แพร่กระจายความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับความตระหนักในปัญหาของสมาชิก

การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร กระบวนการสื่อสารที่ทันสมัยผ่าน อินเทอร์เน็ตทั้งทางเฟสบุ๊ค ไลน์ ชุม หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ ที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้การติดต่อสื่อสาร ระหว่างสมาชิกเป็นไปได้อย่างสะดวก สบาย รวดเร็ว สม่ำเสมอ และทั่วถึง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และ ช่วงที่มีภาวะวิกฤติ

แบบแผนการมีกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอให้สมาชิกของเครือข่าย ได้กระทำร่วมกัน เป็นกลไกสำคัญที่จะดึงสมาชิกของเครือข่ายให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ต่อกัน สร้างความ มั่นใจในการคงอยู่ของเครือข่ายให้กับสมาชิกเครือข่าย การดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่สร้างความ ยั่งยืนของเครือข่ายควรถูกพัฒนาจนกลายเป็นแบบแผน (pattern) ของการกระทำที่สมาชิกเครือข่าย ยอมรับโดยทั่วกัน มีการกำหนดโครงสร้างของกิจกรรมที่น่าสนใจและสามารถตอบสนองกับความ ต้องการของกลุ่มสมาชิกย่อย กิจกรรมมีความหลากหลายเพียงพอที่จะดึงดูดสมาชิกให้เข้าร่วมได้ตาม ความสมัครใจ มีการกำหนดตารางกิจกรรมไว้ชัดเจนทั้งในแง่ของเวลา ความถี่ และกิจกรรมเหล่านี้ ยังคงอยู่ในทิศทางที่จะสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของเครือข่าย

กิจกรรมอาจจัดในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การวางแผนงานร่วมกันการพบปะเพื่อ ประเมินผลร่วมกันทุกเดือน หรือจัดในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น กีฬาสันทนาการระหว่างสมาชิก งานประเพณีท้องถิ่นร่วมกัน เป็นต้น กรณีที่เครือข่ายครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางมากควรกระจายจุด พบปะสังสรรค์หมุนเวียนกันไปเพื่อให้สมาชิกเข้าร่วมได้โดยสะดวกและทั่วถึง

๓. การจัดระบบสารสนเทศ ในการจัดการเครือข่ายควรมีหน่วยงานที่เป็นแกนกลาง ทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น รวมทั้งผลการวิจัย ทฤษฎี โครงการ ประสบการณ์ภาคปฏิบัติเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล ระบบสารสนเทศต้องใช้งานได้ง่าย (user friendly) ทุก คนเข้าถึงได้ง่าย (accessible) และเผยแพร่ให้กระจายออกไปอย่างกว้างขวาง เครือข่ายฐานข้อมูลที่ ดี จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ต่อยอดทางปัญญาระหว่าง

เครือข่าย ช่วยลดความสูญเสียอันเนื่องมาจากรพพยากรและเวลาจากการทำงานซ้ำซ้อนและการลองผิดลองถูก

๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เงินทุนในการดำเนินงาน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานที่มีความยั่งยืนของเครือข่าย เครือข่ายต้องมั่งคั่งพอสมควรเพื่อใช้สำหรับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และช่วยให้คนเข้ามามีส่วนร่วม งบประมาณที่นำมาใช้ต้องเป็นจำนวนไม่มาก และต้องระมัดระวังรวมทั้งไวต่อผลกระทบของเงินต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะกับกลุ่มที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่เป็นทางการ หากได้รับการสนับสนุนจะต้องมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายอย่างรัดกุม และมีการรายงานผลเป็นระยะ

๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายจะแข็งแกร่งก้าวหน้าไปได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกของเครือข่าย การสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ ฯลฯ การทำให้เครือข่ายแข็งแกร่งจึงต้องอาศัยระบบการพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (interactive action learning) การเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติทั้งการติดต่อกันผ่านทางกระดาษ การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกัน จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ดังนั้น การจัดระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างและสะสมองค์ความรู้ที่สามารถนำมาปรับใช้และเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุปปัจจัยสำคัญในการสร้างและบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย ๑. ผู้นำของเครือข่าย ในจำนวนสมาชิกของเครือข่ายบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวของเครือข่าย คือ ผู้นำของเครือข่าย ๒. ระบบการติดต่อ สื่อสาร และการมีกิจกรรมร่วมกัน การติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก เป็นช่องทางที่สร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย ซึ่งต้องอาศัย ผู้ประสาน การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร การมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ๓. การจัดระบบสารสนเทศ ทำหน้าที่จัดระบบฐานข้อมูล โดยรวบรวมข้อมูลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย รูปแบบ วิธีการ ความสำเร็จ ปัญหาอุปสรรคและข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น ๔. ทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานที่มีความยั่งยืนของเครือข่าย ๕. ระบบการเรียนรู้ร่วมกัน การสร้างองค์ความรู้เฉพาะของกลุ่มเป็นสิ่งจำเป็นเพราะแต่ละกลุ่มอยู่ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างกันทั้งในเชิงของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม ความเชื่อ สถานะทางเศรษฐกิจ

๒.๓.๔ เทคนิค เครื่องมือในการสร้างและบริหารเครือข่าย

๑. การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders analysis)²² ประกอบด้วย

- ๑) ระบุวัตถุประสงค์ประเด็นของการวิเคราะห์ ให้ชัดเจน

²² ปารีชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข. ๒๕๔๓.

๒) ค้นหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นที่ศึกษา โดยใช้คำถาม ใครมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง โดยอ้อม ใครมีความสนใจ มีความรู้ หรืออยู่ในแวดวงที่ศึกษา ใครได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ ใครเป็นเจ้าของทุน ข้อมูลหรือวัตถุดิบ ใครรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงนั้น

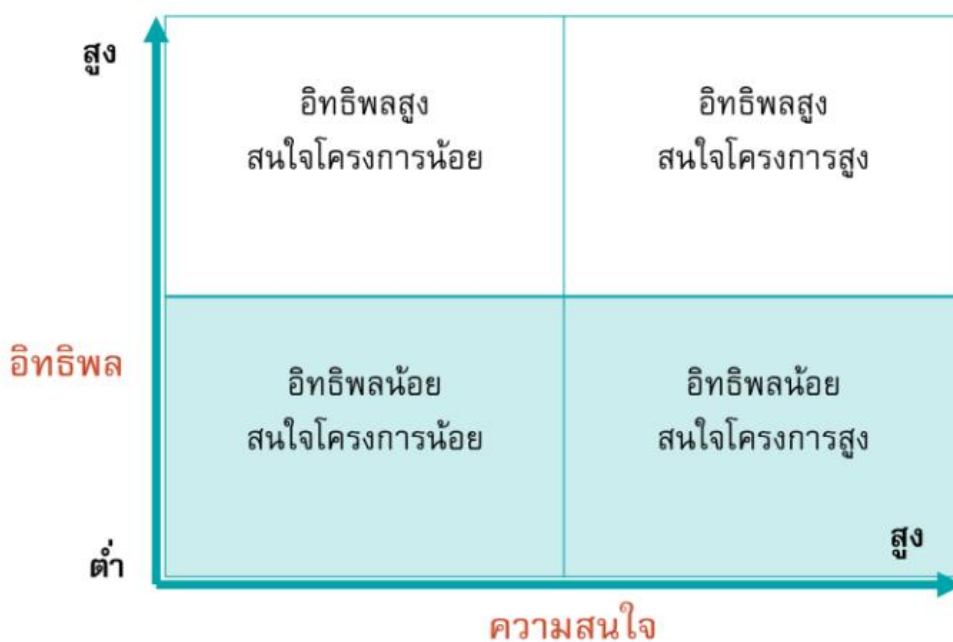
๓) ศึกษาลักษณะของหน่วยงาน การบริหารงาน การตัดสินใจ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์ในการทำงานผลงาน กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง มุมมอง ความเห็นของหัวหน้าองค์กร สิ่งที่น่าคิดว่าจะได้หรือเสีย

๔) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ

๕) ประเมินอำนาจ โดยพิจารณาจาก ความสนใจ และอิทธิพลของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อำนาจมาจากลักษณะองค์กร บทบาทหน้าที่ กฎระเบียบที่รองรับ ความสามารถในการสร้างผลกระทบ

๖) จัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย โดยใช้ตารางวิเคราะห์

๗) พิจารณาแนวทางการเข้าหา สร้างความสัมพันธ์

ภาพที่ ๒.๑ การจัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย

ภาพที่ ๒.๒ แนวทางการเข้าหา สร้างความสัมพันธ์

๒. ผังเครือข่าย (Network mapping)

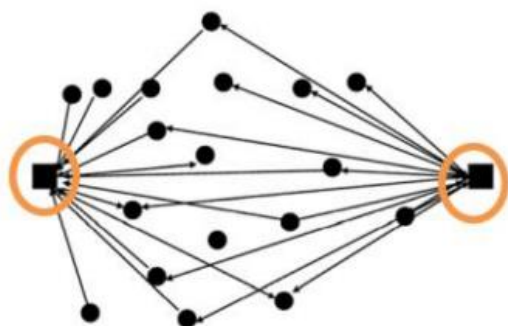
ผังเครือข่ายทางสังคม เป็นการนำเอาข้อมูลของแต่ละเครือข่ายมาทำการจัดแผน ที่หรือแผนผังของเครือข่ายตามความสนใจและวัตถุประสงค์ของเครือข่าย โดยนำเสนอความสัมพันธ์ ในความหมายของจุดเชื่อมที่เป็นคนหรือองค์กร (Node) และความสัมพันธ์ (Tie) ในรูปแบบของ แผนผัง หรือแผนภาพ เพื่อนำมาใช้ประเมินค่าทุนทางสังคม ในแผนผังใช้การแทนค่า node ด้วยจุด และแทนค่า ความสัมพันธ์ด้วยเส้น ผังเครือข่ายถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อ ก่อรูปหรือสร้างเครือข่าย รวมทั้งใช้แสดงถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ของเครือข่าย

๑) การใช้แผนผังเครือข่าย ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อการก่อรูปเครือข่าย การนำข้อมูลสมาชิกเครือข่ายและความสัมพันธ์มาเขียนเป็นแผนภาพต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบถึงจำนวน เครือข่ายการกระจายตัวของเครือข่ายที่มีเป้าหมายการดำเนินการในทิศทางเดียวกันซึ่งจะสามารถใช้ เป็นข้อมูลเพื่อวิเคราะห์หาช่องว่างในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย และสร้างเครือข่ายเพิ่มเติมเพื่อเข้าไป ปิดช่องว่างเหล่านั้น แผนผังเครือข่ายที่ครบถ้วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารเครือข่ายใน ภาพรวม ช่วยขยายเครือข่ายให้กว้างขวาง และจะให้แนวทางในการก่อรูปเครือข่ายในชุมชน การ ติดขัดของข้อมูล หรือการที่ข้อมูลไปกระจุกตัวอยู่ในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

ภาพที่ ๒.๓ ความสัมพันธ์เครือข่ายอย่างหลวม ๆ²³

ในเครือข่ายที่ได้แผนผังแสดงลักษณะความสัมพันธ์ในเครือข่ายเป็นแบบหลวม ๆ โดยเครือข่ายมีความสัมพันธ์ผ่าน node เดียว กลุ่มที่มีความสัมพันธ์หลวม ๆ อาจเป็นนักวิชาการที่มีความสัมพันธ์แบบหลวมกับกลุ่ม เช่น วิศวกรเคมีที่มีความรู้เรื่องการผลิตก๊าซชีวภาพและปุ๋ยจากเศษพืชผักระดับครัวเรือน นักจุลชีววิทยาที่ทำเรื่องการใช้จุลินทรีย์แปรรูปอาหาร ซึ่งจะเป็นแหล่งประโยชน์ในด้านความรู้ของการลดต้นทุนการผลิต และการแปรรูปอาหาร การจัดหาเวลาพบปะกันจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในเครือข่าย

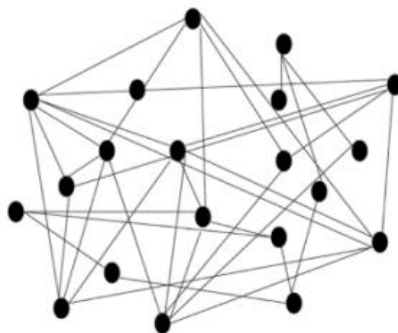

ภาพที่ ๒.๔ ความสัมพันธ์เครือข่ายผ่าน Hub²⁴

ในเครือข่ายที่แผนผังออกมาในลักษณะของความสัมพันธ์เครือข่ายผ่าน Hub หรือองค์กรประสานที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก ๒ จุด ซึ่งแต่ละองค์กรประสานเหล่านี้เป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงบุคคล องค์กรในพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียง ในการก่อรูปเครือข่ายควรเลือกองค์กรทั้ง ๒ เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อเชื่อมโยงเครือข่ายในแต่ละพื้นที่เข้ามา

²³ Cook-Craig, P.G.. Using social network theory to influence the development of state and local primary prevention capacity-building teams. Journal of Family Social Work, ๑๓, ๒๐๑๐. ๓๑๓-๓๒๕.

²⁴ Cook-Craig, P.G.. Using social network theory to influence the development of state and local primary prevention capacity-building teams. Journal of Family Social Work, ๑๓, ๒๐๑๐. ๓๑๓-๓๒๕.

ภาพที่ ๒.๕ ความสัมพันธ์เครือข่ายแบบแน่นแฟ้น²⁵

ในเครือข่ายที่แผนผังแสดงออกมาในลักษณะที่เครือข่ายมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน มีการทำงานร่วมกันอย่างอิสระ ในการก่อรูปเครือข่ายอาจไม่มีความจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ แต่ควรทำให้เกิดกิจกรรมในการสร้างความมั่นคงทางอาหารให้กระจายไปทั่วทั้งเครือข่าย

ผังเครือข่ายที่ดีต้องทันสมัย ครอบคลุมและชัดเจน มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้ทราบถึงเครือข่ายที่เพิ่มขึ้นมาและเครือข่ายที่ล้มเลิกหายไป มีองค์กร หน่วยงานรับผิดชอบเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ

๒) การใช้แผนผังเครือข่ายแสดงทุนทางสังคม แผนผังจะช่วยบอกถึงทุนทางสังคมที่สามารถประสานเพื่อสนับสนุนการทำงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยให้เครือข่ายประสบความสำเร็จในการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่วางไว้

กล่าวโดยสรุปเทคนิค เครื่องมือในการสร้างและบริหารเครือข่าย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders analysis) กล่าวถึง การระบุวัตถุประสงค์ประเด็นของการวิเคราะห์ ให้ชัดเจน ค้นหาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นที่ศึกษา ศึกษาลักษณะของหน่วยงานศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ประเมินอำนาจ และจัดกลุ่มความสำคัญของผู้มีส่วนได้เสีย พิจารณาแนวทางการเข้าหา สร้างความสัมพันธ์ และอีกประการคือ ผังเครือข่าย (Network mapping) กล่าวถึง การใช้แผนผังเครือข่าย ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพื่อการก่อรูปเครือข่าย ในลักษณะความสัมพันธ์เครือข่ายอย่างหลวม ๆ ความสัมพันธ์เครือข่ายผ่านความสัมพันธ์เครือข่ายแบบแน่นแฟ้น และการใช้แผนผังเครือข่ายแสดงทุนทางสังคม

²⁵ Cook-Craig, P.G.. อ่างแล้ว.

๒.๔ การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ

ในหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปมาก ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง และยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพและวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นวงกว้างและรุนแรงขึ้นตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็มีการดำเนินงานอย่างไม่เป็นเอกภาพและขาดการบูรณาการ ดังนั้น ในการปฏิรูประบบราชการ โดยเฉพาะในพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงได้จัดตั้งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขึ้นใหม่ให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือส่วนราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากภารกิจที่ได้รับมอบหมาย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจนที่จะดำเนินการให้ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายของประเทศได้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป รวมทั้งประชาชนได้มีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขภายใต้คุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

๒.๔.๑ ข้อมูลพื้นฐาน อำนาจหน้าที่ โครงสร้างหน่วยงาน

อำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๒๒ แก้ไขโดยพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและต่อมาได้มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๖ บัญญัติให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดการการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และราชการอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือส่วนราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตามมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ดังกล่าวบัญญัติให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนราชการ^{๒๖} ดังนี้

๑. สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ (๑) เสนอความเห็นและคำแนะนำในการกำหนดนโยบายเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง (๒) พัฒนาศาสตร์การบริหารของกระทรวงรวมทั้งแปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติงาน

^{๒๖} กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, อำนาจหน้าที่ และโครงสร้างองค์กร สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕, จาก : <http://www.mnre.go.th/th/about/content/๒๕๔๒>.

(๓) จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง เพื่อให้เกิดการประหยัดคุ้มค่าและสมประโยชน์ (๔) ประสานการปฏิบัติงาน รวมทั้งกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติราชการและดำเนินการ เรื่องราร้องทุกข์ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง (๕) กำหนดนโยบาย ท้าที่ และแนวทางการความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๖) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารงานและการบริการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง (๗) กำหนดยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ ติดตาม ตรวจสอบ เฝ้าระวังและทดสอบตัวอย่างสิ่งแวดล้อมรวมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี การจัดการสิ่งแวดล้อม ให้บริการข้อมูลสารสนเทศและให้คำปรึกษาแนะนำการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม (๘) ดำเนินการ รวมทั้งประสานงานและสนับสนุนการดำเนินการในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ (๙) ดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (๑๐) ปฏิบัติงานด้านการบินและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๑๑) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายพัฒนาปรับปรุงกฎหมาย ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม งานด้านนิติกรรมและสัญญา งานคดีต่าง ๆ ที่อยู่ในหน้าที่ และอำนาจของสำนักงานปลัดกระทรวงและกระทรวง (๑๒) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมาย กำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานปลัดกระทรวง หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรี มอบหมาย

๒. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่

(๑) จัดทำนโยบายและแผนการอนุรักษ์และ บริหารจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๒) ประสาน และจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการอื่นให้เป็นไปตาม กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประสานจัดการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรม (๓) ศึกษาวิเคราะห์ประสานและดำเนินการให้มีประกาศเขตพื้นที่และมาตรการ คัดกรองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๔) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน ตามนโยบาย แผน และมาตรการและจัดทำรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม (๕) ดำเนินการ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมของภาครัฐหรือ เอกชน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (๖) บริหารงานกองทุน สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนนโยบาย แผนและมาตรการ และการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกภาคส่วน (๗) เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาใน การกำหนดนโยบาย และแนวทางการบริหารที่ดินและทรัพยากรดิน การวางแผนการถือครองที่ดิน การสงวนและพัฒนาที่ดินเพื่อจัดให้แก่ประชาชน และการสงวนหรือหวงห้ามที่ดินของรัฐ (๘) ประสาน ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ ในการดำเนินการร่วมด้านนโยบายและ แผนการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๙) เสนอความเห็นเพื่อ ประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศ การกักเก็บ และการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก รวมทั้ง

ศึกษา วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (๑๐) เสนอความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายและ แผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ตลอดจนดำเนินการตามพันธกรณีของความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพและพื้นที่ชุ่มน้ำ (๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำนโยบายและแผนแบบบูรณาการ เสนอแนะมาตรการและกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมทั้งการประสานเพื่อนำไปสู่ การปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อภารกิจตามแนวนโยบายในรัฐธรรมนูญ นโยบายรัฐบาล แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๓. กรมควบคุมมลพิษ มีอำนาจหน้าที่ (๑) เสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการจัดการมลพิษ (๒) เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมและมาตรฐานควบคุมมลพิษ จากแหล่งกำเนิด (๓) จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการมลพิษ และมาตรการในการควบคุมป้องกัน และแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษ (๔) ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ (๕) พัฒนาองค์ความรู้เทคโนโลยีและกฎหมายเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการกากของเสียอันตราย คุณภาพน้ำ อากาศระดับเสียง และความสั่นสะเทือน (๖) ประสานเพื่อให้มีการดำเนินการฟื้นฟูระบบเหตุที่อาจเป็นอันตรายจากมลพิษในพื้นที่ที่มีการปนเปื้อนมลพิษ (๗) ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการจัดการมลพิษ (๘) ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศในด้านการจัดการมลพิษ (๙) ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องร้องทุกข์ด้านมลพิษ (๑๐) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการควบคุมมลพิษ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๑๑) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๔. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (๑) ส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม (๒) รวบรวม จัดทำ และให้บริการข้อมูลข้อสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ ในฐานะศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม (๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน รวมทั้งเป็นศูนย์ป้องกันใกล้เกลี่ยกมลพิษด้านสิ่งแวดล้อม (๔) ประสาน เสนอแนะแผน และมาตรการในการส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๕) ศึกษา วิจัย พัฒนา ถ่ายทอด และส่งเสริมเทคโนโลยีและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นศูนย์เทคโนโลยีสะอาดและศูนย์ปฏิบัติการอ้างอิงด้านสิ่งแวดล้อม (๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๕. กรมทรัพยากรน้ำ มีอำนาจหน้าที่ (๑) เป็นหน่วยงานหลักในการเสนอแนะนโยบาย แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการ พัฒนาอนุรักษ์ ปั่นฟู การใช้ประโยชน์และการแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ รวมทั้งกำกับและประสานให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติ (๒) กำหนด แนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์ ปั่นฟูทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน (๓) ศึกษา วิจัย พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ (๔) ติดตามประเมินผล การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำตามนโยบาย แผนแม่บท แผนปฏิบัติการและมาตรการที่ได้กำหนดไว้ ทั้งในระดับประเทศและระดับลุ่มน้ำ (๕) พัฒนาระบบฐานข้อมูล และเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ (๖) กำหนดหรือเสนอแนะให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ (๗) ส่งเสริม เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และ ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ รวมทั้งรณรงค์ทำความเข้าใจกับองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรน้ำ (๘) ประสานความร่วมมือกับ ต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ (๙) ส่งเสริม สนับสนุน และให้ คำปรึกษาด้านเทคนิควิชาการ มาตรฐานและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแก่ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้ เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวง หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๖. กรมทรัพยากรน้ำบาดาล มีอำนาจหน้าที่ (๑) เสนอแนะนโยบาย แผน มาตรการ บริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล (๒) ควบคุม กำกับ ดูแล เกี่ยวกับ ทรัพยากรน้ำบาดาลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล (๓) ดำเนินการสำรวจประเมินศักยภาพ การพัฒนา การอนุรักษ์ ปั่นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล รวมทั้งการส่งเสริมการใช้ประโยชน์น้ำบาดาล และ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลให้เกิดประโยชน์สูงสุด (๔) ติดตาม ประเมินผล และตรวจสอบ การบริหารจัดการ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล และผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา ทรัพยากรน้ำบาดาล (๕) ศึกษา วิจัย และพัฒนากำหนดมาตรฐาน เทคโนโลยีใหม่ด้านน้ำบาดาล เพื่อ การบริหารจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล (๖) เป็นศูนย์ข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรน้ำ บาดาล (๗) ตรวจสอบ วิเคราะห์คุณภาพน้ำบาดาลเพื่ออุปโภคบริโภค เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม (๘) ดำเนินการและสนับสนุนเกี่ยวกับการเจาะและพัฒนาน้ำบาดาลเพื่อสนับสนุนการอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรม และการเกษตรในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมาย และพื้นที่ที่การหาแหล่งน้ำบาดาลที่ต้องใช้วิชา อุทกธรณีวิทยาขั้นสูง และพื้นที่ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ (๙) บริหารจัดการทรัพยากรน้ำบาดาลเพื่อ เตรียมความพร้อมในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการแก้ไขและบรรเทาปัญหาวิกฤตภัยธรรมชาติทั้งภัยแล้ง และน้ำท่วม (๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่ กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๗. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ (๑) อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มีสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืนที่ เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (๒) ปั่นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้ (๓) ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุกการทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๔) ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์การบริหารจัดการ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ (๕) กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บริหารจัดการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า (๖) บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้ (๗) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๘. กรมป่าไม้ มีอำนาจหน้าที่ (๑) ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยสวนป่า กฎหมายว่าด้วยเลื่อยโซ่ยนต์กฎหมายว่าด้วยป่าชุมชน และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๒) ศึกษา วิจัย วางแผน และประสานงานเกี่ยวกับการปลูกป่าเพื่อการฟื้นฟูสภาพป่า และระบบนิเวศ (๓) ส่งเสริมการปลูกป่า การจัดการป่าชุมชน และการปลูกสร้างสวนป่าเชิงเศรษฐกิจ ในลักษณะสวนป่าภาคเอกชนและสวนป่าในรูปแบบอื่นที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษา วิเคราะห์ แลประเมินสถานการณ์ป่าเศรษฐกิจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ (๔) อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และจัดการให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ และการอนุญาตที่เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้ อุตสาหกรรมไม้ ที่ดินป่าไม้ และผลิตผลป่าไม้ (๕) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และผลิตผลป่าไม้ และที่เกี่ยวข้องกับไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ (๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๙. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีอำนาจหน้าที่ (๑) เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนเพื่อการบริหารจัดการการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (๒) เสนอให้มีการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมกฎ ระเบียบ และมาตรการเกี่ยวกับการอนุรักษ์การฟื้นฟู การจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งอย่างยั่งยืน (๓) กำกับดูแล ประเมิน และติดตามตรวจสอบการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งให้เป็นไปตามกฎระเบียบและมาตรการที่เกี่ยวข้อง (๔) ศึกษา วิจัย และพัฒนาการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงพืชและสัตว์ทะเลที่หายากและใกล้สูญพันธุ์ (๕) เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดพื้นที่ป่าชายเลนอนุรักษ์ พื้นที่คุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งเพื่อประโยชน์ในการสงวน อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตลอดจนแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสนับสนุนประชาชน ชุมชนชายฝั่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ การปลูกการบำรุงรักษาการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (๗) เป็นศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศ (๘) ประสานความร่วมมือกับ

องค์การระหว่างประเทศและต่างประเทศในด้านทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (๙) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

๑๐. กรมทรัพยากรธรณี มีอำนาจหน้าที่ (๑) เสนอความเห็นเพื่อกำหนดพื้นที่และการจัดทำนโยบาย แผน และมาตรการเกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการบริหารจัดการด้านธรณีวิทยาทรัพยากรธรณี ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม และธรณีพิบัติภัย (๒) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองซากดึกดำบรรพ์ กฎหมายว่าด้วยแร่ในส่วนที่รับผิดชอบและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง (๓) เสนอให้มี ปรับปรุง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบและมาตรการ เกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการบริหารจัดการด้านธรณีวิทยา ทรัพยากรธรณี ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม และธรณีพิบัติภัยรวมทั้งการกำกับการดูแล การประเมินผล และติดตามตรวจสอบให้เป็นไปตามกฎหมายและมาตรการ (๔) ดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจ การตรวจสอบ การศึกษา การวิจัย การพัฒนาองค์ความรู้การให้บริการข้อมูล การเผยแพร่ความรู้ การบริการทางวิชาการ ประสานความร่วมมือกับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ในด้านธรณีวิทยา ทรัพยากรธรณีซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม และธรณีพิบัติภัย (๕) กำหนดมาตรฐานทางธรณีวิทยา ทรัพยากรแร่ ซากดึกดำบรรพ์ ธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม และธรณีพิบัติภัย รวมทั้งรวบรวมจัดเก็บรักษาหลักฐานอ้างอิงทางธรณีวิทยาทรัพยากรแร่ และซากดึกดำบรรพ์ของประเทศ (๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กล่าวโดยสรุปเครือข่ายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ประกอบด้วยสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสนอความเห็นและคำแนะนำในการกำหนดนโยบายเป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงานในกระทรวง สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำนโยบายและแผนการอนุรักษ์และบริหารจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ เสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติด้านการจัดการมลพิษ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมกรมทรัพยากรน้ำ เป็นหน่วยงานหลักในการเสนอแนะนโยบาย แผนแม่บท และมาตรการในการบริหารจัดการ พัฒนาอนุรักษ์ ฟื้นฟู การใช้ประโยชน์และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำกรมทรัพยากรน้ำบาดาล เสนอแนะนโยบาย แผน มาตรการบริหารจัดการ พัฒนา อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำบาดาล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มีสมดุลตามธรรมชาติ กรมป่าไม้ ควบคุม กำกับ ดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดในพื้นที่รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำนโยบายและแผนเพื่อการบริหารจัดการการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรมทรัพยากรธรณี เสนอความเห็นเพื่อการกำหนดพื้นที่และการจัดทำนโยบาย แผน และมาตรการ เกี่ยวกับการสงวน การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการบริหารจัดการด้านธรณีวิทยา

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ๒๕๖๑-๒๕๘๐

โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) เป็นแผนยุทธศาสตร์ภายใต้ ไทยแลนด์ ๔.๐ ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ต่อยอดความสำเร็จมาจากโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตะวันออกหรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินมาตลอดกว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา โดยในครั้งนี้นักงาน คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) มีเป้าหมายหลักในการเติมเต็ม ภาพรวมในการส่งเสริมการลงทุนซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศเพิ่มความสามารถ ในการแข่งขันและทำให้ เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับ พื้นที่ในเขต ๓ จังหวัดคือ ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้เป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออกเพื่อรองรับการขับเคลื่อน เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพผ่านกลไกการ บริหารจัดการภายใต้การกำกับดูแลของ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออกโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

๒.๕.๑ สถานภาพโดยรวมของอุตสาหกรรมไทย

เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศขนาดเล็กจึงต้องพึ่งพาการค้าและการลงทุนจาก ต่างประเทศ อย่างสูงเพื่อเป็นเครื่องยนต์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จึงทำให้เศรษฐกิจไทยค่อนข้าง อ่อนไหวต่อภาวะความ ผันผวนของเศรษฐกิจโลก โดยจากรายงานบทวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ชี้ให้เห็นว่า มูลค่าการส่งออกของไทยมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๕๐ - ๖๐ ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา และหากพิจารณาถึงมูลค่า การค้า (ผลรวมมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้า หรือ Trade Balance) ที่สะท้อนถึงมูลค่า การค้าระหว่างประเทศของไทยแล้ว พบว่ามีสัดส่วนต่อ GDP เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ ๘๖ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๕ - พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็น ร้อยละ ๑๑๕ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๘ - พ.ศ. ๒๕๕๒ และ เพิ่มขึ้นเป็นร้อย ละ ๑๑๖ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ - พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งในช่วงปีเดียวกันนี้ไทยมีการเติบโตของการ ส่งออก เพียง ร้อยละ ๒ เนื่องจากอยู่ในภาวะวิกฤตการเงินโลก จึงเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าภาวะวิกฤติทาง เศรษฐกิจโลก ส่งผลกระทบต่ออุปสงค์สินค้าส่งออกของไทย และขณะเดียวกันไทยเองก็สูญเสีย ความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออกอีกด้วย หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าไทยขายสินค้าได้ น้อยลงจากข้อมูลสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกสำคัญของไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ - พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า สินค้าหลายรายการมีมูลค่าการส่งออกชะลอตัวและลดลง เช่น กลุ่มเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับที่ ๒ รองลงมาจากกลุ่มรถยนต์ อุปกรณ์

และส่วนประกอบ รวมไปถึงกลุ่มเม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง เคมีภัณฑ์ และน้ำมันสำเร็จรูป ที่มีแนวโน้มลดลงอย่างชัดเจนเช่นกัน²⁷

ขณะเดียวกันอุตสาหกรรมยานยนต์ ซึ่งแม้มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุด และมีแนวโน้มการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้น แต่ก็ต้องเผชิญความเสี่ยงจากการย้ายฐานการลงทุน เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่พึ่งพาการลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศสูง นอกจากนี้ภาคการเกษตรอันเป็นฐานทางเศรษฐกิจสำคัญของไทยที่มีผลผลิตที่หลากหลาย แต่ยังคงขาดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์อย่างจริงจัง ปัญหาสำคัญของอุตสาหกรรมและภาคการผลิตไทย คือ บทบาทการเป็นผู้รับจ้างผลิตและประกอบ (OEM) ซึ่งเป็นการผลิตตามคำสั่งซื้อจึงมีมูลค่าเพิ่มค่อนข้างต่ำ และถูกกดดันทางด้านราคาจากผู้ว่าจ้าง ซึ่งสวนทางกับต้นทุนการผลิตที่มีแนวโน้มสูง ดังแนวคิด Smiling Curve ของ Stan Shih ที่แสดงให้เห็นว่า การผลิต (Manufacturing) เป็นกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมอื่นในห่วงโซ่การผลิตโดยรวมไปถึงปัญหาทางด้านแรงงานที่เป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ด้วยความโน้มเอียงสู่สังคมสูงวัย และปัญหาการผลิตกำลังแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรม จึงทำให้ความได้เปรียบของประเทศจากความสามารถในการแข่งขันในด้านต้นทุนค่าจ้างแรงงาน และระดับฝีมือแรงงานโดยทั่วไปเริ่มลดลง และต้องใช้เวลาในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่²⁸

๒.๕.๒ ข้อมูลทั่วไปของระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

เขตระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกตั้งอยู่ในระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกประกอบไปด้วย ๓ จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง (กลุ่มจังหวัด EEC) ซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ ดังนี้

๑. **ลักษณะทางภูมิประเทศ** กลุ่มจังหวัด EEC มีพื้นที่รวมกันกว่า ๘.๓ ล้านไร่ ซึ่งมีความหลากหลายทางลักษณะกายภาพ ทั้งที่ราบลุ่มที่ราบลูกคลื่น ราบสูง ที่ราบลุ่มแม่น้ำ ที่ราบชายฝั่ง ทะเล เนินเขา และภูเขา ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้กลุ่มจังหวัด EEC จึงมีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ หรือมีความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) ทั้งนี้ หากแบ่งตามลักษณะการใช้ประโยชน์พื้นที่ พบว่า การใช้พื้นที่ของกลุ่มจังหวัด EEC เป็นพื้นที่ทางการเกษตรประมาณ ๕.๕ ล้านไร่ หรือเป็นสัดส่วนร้อยละ ๖๖.๒ นอกภาคเกษตรประมาณ ๑.๗ ล้านไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๐.๕ และพื้นที่ป่าไม้ประมาณ ๑.๑ ล้านไร่ หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๓.๓

๒. **ข้อมูลทางเศรษฐกิจ** จากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP)ของกลุ่มจังหวัด EEC รวมกันมีมูลค่า ๑,๙๑๔,๑๒๗ ล้าน

²⁷ อารตี อยุทธธร, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและเครือข่ายทุนจีนข้ามชาติ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. ๒๕๖๔.

²⁸ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. Eastern Economic Corridor (EEC) ความหวังใหม่ของเศรษฐกิจไทยที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๖๐.

บาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๘๒.๐ ของภาคตะวันออกทั้งหมด และมีสัดส่วนร้อยละ ๑๔.๖ ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยกลุ่มจังหวัด EEC มีจำนวนประชากรรวมกันกว่า ๒.๘ ล้านคน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ ๖๑.๐ ของภาคตะวันออก เมื่อคำนวณเป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่อปีอยู่ที่ประมาณ ๖.๘ แสนบาทซึ่งสูงกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรต่อปีทั่วประเทศที่ ๑.๓ แสนบาท ทั้งนี้ เมื่อจำแนก GPP ของกลุ่มจังหวัด EEC พบว่า รายได้ของจังหวัดส่วนใหญ่มาจากภาคการค้าและบริการมากที่สุดถึง ๙๗๑,๓๒๐ ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๐.๘ ภาคการผลิต ๘๘๒,๑๐๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔๖.๑ และภาคเกษตรกรรม ๖๐,๗๐๗ ล้านบาทหรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๓.๑

๓. ความโดดเด่นของกลุ่มจังหวัด EEC คือการเป็นฐานที่ตั้งสำคัญของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและเคมีภัณฑ์ รวมถึงอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีกหลากหลาย และมีจำนวนนิคมอุตสาหกรรมที่พัฒนาแล้วและอยู่ระหว่างการพัฒนารวมกันกว่า ๓๐ แห่ง ได้แก่^{๒๙}

จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ นิคมอุตสาหกรรมที เอฟ ดี และ นิคมอุตสาหกรรม ๓๐๔ ปาร์ค ๒ ฉะเชิงเทรา

จังหวัดชลบุรี ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชชลบุรี นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร นิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร (โครงการ ๒) นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง (แหลมฉบัง) นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง (โครงการ ๓) นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง (โครงการ ๔) นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง (โครงการ ๕) นิคมอุตสาหกรรมบ้านบึง นิคมอุตสาหกรรมเหมราชชลบุรี (โครงการ ๒) นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด แห่งที่ ๒ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด แห่งที่ ๓ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด แห่งที่ ๔ และนิคมอุตสาหกรรมยามาโตะอินดัสตรีส์

จังหวัดระยอง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมเหมราชตะวันออก(มาบตาพุด) นิคมอุตสาหกรรมผาแดง นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด (ระยอง) นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชอีสเทิร์นซีบอร์ด นิคมอุตสาหกรรมเอเชีย นิคมอุตสาหกรรมอาร์ ไอ แอล นิคมอุตสาหกรรมท่าเรือ เอเชีย เทอร์มินัล นิคมอุตสาหกรรมระยอง (บ้านค่าย) นิคมอุตสาหกรรมหลักชัย เมืองยางและ นิคมอุตสาหกรรมเหมราชระยอง

ดังนั้น จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินข้างต้นมีประเด็นน่าสังเกต คือ ในกลุ่มจังหวัด EEC มีการใช้เนื้อที่ทางการเกษตรถึงร้อยละ ๖๖.๒ ของเนื้อที่ทั้งหมดแต่กลับมีสัดส่วนของ GPP เพียงร้อยละ ๓.๑ เท่านั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำเทคโนโลยีเข้ายกระดับประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ได้สูงสุด ดังนั้น การวิจัยและพัฒนา

^{๒๙} อารตี อยุทธนคร, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและเครือข่ายทุนจีนข้ามชาติ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. ๒๕๖๔.

เพื่อถ่ายทอดสู่ภาคการเกษตร รวมถึงประมงน้ำจืดและประมงชายฝั่งอันเป็นกิจกรรมทางการเกษตรหลัก เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย แรงงานในพื้นที่ EEC ข้างต้น จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาฝีมือจากแรงงานที่มีทักษะต่ำให้เป็นแรงงานที่มีทักษะ ความสามารถสูง และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ได้รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพที่สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อจะช่วยเหลือเป็นกำลังแรงงานรองรับการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ยุค ๔.๐

๔. สถาบันการศึกษา ภาคการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจทุกภาคส่วน ทั้งในการผลิตบุคลากรที่เป็นกำลังแรงงานและการทำงานวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทั้งในภาคการผลิต เกษตร และการค้าและบริการ โดยจากข้อมูลสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ๓ จังหวัด พบว่า มีประมาณ ๔๒ สถาบัน โดยเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา ๘ แห่ง ที่เหลือเป็นระดับวิทยาลัยเทคนิค ๓๓ แห่ง และสถาบันฝึกอบรม ๑ แห่ง โดยพื้นที่ที่มีสถาบันการศึกษามากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี จากข้อมูลข้างต้น เห็นได้ว่าสถาบันการศึกษาในพื้นที่ส่วนใหญ่ผลิตบุคลากรประเภทช่างเทคนิคเพื่อป้อนเข้าสู่อุตสาหกรรม ขณะที่สถาบันระดับอุดมศึกษาซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนด้านการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมยังมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นการมีเขตนวัตกรรมเพื่อรองรับการรวมตัวของหน่วยงานด้านวิจัยและพัฒนาในพื้นที่จึงมีความจำเป็นเพื่อให้เป็นแหล่งรวมบุคลากรทั้งนักวิจัยและนวัตกรรมรวมถึงโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญสำหรับเข้าไปแก้ปัญหาและยกระดับอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิดและเป็นแหล่งถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นแหล่งชี้ทิศทางให้แก่วิทยาลัยเทคนิคในพื้นที่ เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรที่ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรม และสอดคล้องกับ ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ³⁰

๕. โครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมและขนส่ง กลุ่มจังหวัด EEC เป็นฐานอุตสาหกรรมของประเทศ จึงค่อนข้างมีความพร้อมด้านการคมนาคมและขนส่งในระดับหนึ่ง ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ โดยมีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ³¹ ดังนี้

๖. โครงข่ายทางถนน กลุ่มจังหวัด EEC มีโครงข่ายทางถนนที่ค่อนข้างสมบูรณ์และทั่วถึง สามารถเชื่อมโยงไปยังภาคอื่น และประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีถนนทางหลวงสายสำคัญ เช่น ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ (สุขุมวิทเลียบชายฝั่งทะเล) เส้นทาง กรุงเทพฯ – สมุทรปราการ – ชลบุรี – ระยอง – จันทบุรี – ตราด (หาดเล็ก) สามารถเดินทางสู่เกาะกง ประเทศกัมพูชา เส้นทาง R๑๐ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง (ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗) เส้นทาง กรุงเทพฯ – ฉะเชิงเทรา – ชลบุรี ทางพิเศษบูรพาวิถี เป็นทางยกระดับเส้นทาง กรุงเทพฯ – ฉะเชิงเทรา – ชลบุรี ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๔ เส้นทาง ชลบุรี (บ้านบึง) – ระยอง (แกลง)ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๑ เส้นทาง ฉะเชิงเทรา (บางคล้า) – ชลบุรี (สัตหีบ) โดยสามารถเชื่อมต่อกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ ไปยังนครราชสีมา หรือเชื่อมต่อไปยังสระแก้วเพื่อเดินทางสู่อีสานใต้ทางบุรีรัมย์ หรือเข้าสู่บันเตียเมียน

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. ๒๕๕๘.

³¹ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. Eastern Economic Corridor (EEC) ความหวังใหม่ของเศรษฐกิจไทยที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๖๐.

เจย ประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ รัฐบาลอยู่ระหว่างพัฒนาโครงข่ายทางถนนเพิ่มเติมในเส้นทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองช่วงพัทยา - มาบตาพุด เพื่อให้การคมนาคมทางถนนในภาคตะวันออกมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๗. โครงข่ายทางราง โครงข่ายรถไฟของกลุ่มจังหวัด EEC มีเส้นทางหลักสำคัญ ได้แก่ กรุงเทพฯ - ฉะเชิงเทรา - ชลบุรี (สัตหีบ) โดยมีเส้นทางที่ตัดจากเส้นทางนี้ไปยังนิคมอุตสาหกรรม ๒ แห่ง คือ เส้นทาง ศรีราชา - แหลมฉบัง เพื่อขนส่งสินค้าจากท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และนิคมแหลมฉบัง อีกหนึ่งเส้นทางคือ สัตหีบ - มาบตาพุด เพื่อขนส่งสินค้าจากท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด และนิคมมาบตาพุด กรุงเทพฯ - ฉะเชิงเทรา - ปราจีนบุรี (กบินทร์บุรี) - สระแก้ว (อรัญประเทศ) นอกจากนี้ ยังมีโครงการทางรางอยู่ในระหว่างดำเนินการและการศึกษา ได้แก่ โครงการรถไฟทางคู่ ๒ สาย ฉะเชิงเทรา - ศรีราชา - แหลมฉบัง และ ฉะเชิงเทรา - คลองสิบเก้า - แก่งคอย เพื่อให้ ฉะเชิงเทราเป็นศูนย์กลางการขนส่งเชื่อมต่อไปยังกรุงเทพมหานคร ภาคกลางตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก โครงการรถไฟความเร็วสูงกรุงเทพฯ - ระยอง เพื่อเชื่อมโยงการเดินทางระหว่างท่าอากาศยานดอนเมือง - สุวรรณภูมิ - อุตะเถา

๘. การขนส่งทางน้ำ โครงสร้างพื้นฐานขนส่งทางน้ำที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด EEC คือ ท่าเรือพาณิชย์เพื่อการขนส่งสินค้า โดยมีท่าเรือที่สำคัญ ๒ แห่ง ได้แก่ ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง และท่าเรือน้ำลึกมาบตาพุด โดยปัจจุบัน มีโครงการพัฒนาท่าเรือทั้ง ๒ แห่ง เพื่รองรับการขนส่งสินค้าได้มากขึ้น และยังมีโครงการพัฒนาท่าเรือสัตหีบเพื่รองรับการท่องเที่ยวระหว่างสองฝั่งอ่าวไทย (พัทยา - หัวหิน)

๙. การขนส่งทางอากาศ ในกลุ่มจังหวัด EEC มีท่าอากาศยานนานาชาติอุตะเถา ตั้งอยู่ที่อำเภอบางฉาง จังหวัดระยอง อยู่ภายใต้สังกัดของกองทัพเรือ ให้บริการการบินทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งกำลังได้รับการพัฒนาให้เป็นสนามบินเชิงพาณิชย์ และเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมการบิน ศูนย์ซ่อมบำรุง ศูนย์ฝึกอบรมทางอากาศยาน และศูนย์การแพทย์เฉพาะด้าน

๒.๕.๓ กรอบแนวทางและแผนพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

ตามที่คณะรัฐมนตรีมติเห็นชอบหลักการในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๙ โดยมีแนวคิดของการพัฒนากลุ่มจังหวัดเป้าหมายนำร่อง ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง โดยมีเป้าหมายเพื่อ ๑) การยกระดับพื้นที่เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของเอเชีย ๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ส่งเสริมการพัฒนาเมืองและสภาพแวดล้อมเมือง ๔) อำนวยความสะดวกและสิทธิประโยชน์แก่นักลงทุน และ ๕) สนับสนุนอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูงและท่องเที่ยว โดยมี ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศ ได้แก่ ๕ อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) ประกอบด้วย ยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การท่องเที่ยวรายได้ดีและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเกษตรและ

เทคโนโลยีชีวภาพ และอาหารแห่งอนาคต และ ๕ อุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) ประกอบด้วย หุ่นยนต์ การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ดิจิทัล และการแพทย์ครบวงจร

หลักการการทำงานเพื่อการพัฒนาพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นการประสานการทำงานร่วมกันระหว่าง รัฐ เอกชน และประชาชน โดยรัฐมีบทบาทในการลงทุน โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริม การลงทุนและอำนวยความสะดวก เอกชนมีบทบาทในการพัฒนา อุตสาหกรรม และการร่วมลงทุนในกิจการ ของรัฐในลักษณะ Public-Private-Partnership ขณะที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และได้รับการ ยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดย EEC มี แนวทางในการพัฒนาอยู่ ๔ ด้าน³²

๑) พัฒนาอุตสาหกรรมศักยภาพ ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีพื้นที่เป้าหมายสำหรับพัฒนาอุตสาหกรรม ๓๐,๐๐๐ ไร่ โดยเป็นพื้นที่พร้อมลงทุน ๑๕,๐๐๐ ไร่ และ พื้นที่รอการพัฒนา ๑๕,๐๐๐ ไร่ โดยมีโครงการที่สำคัญ คือ การพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ ๓

๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมและโลจิสติกส์ เพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ทั้งทางถนน ทางราง ทางน้ำและทางอากาศ โดยมีตัวอย่างโครงการที่สำคัญ ได้แก่ ๒.๑) ทางถนน ก่อสร้างทาง หลวงพิเศษระหว่างเมือง ๓ เส้นทาง (๑) กรุงเทพฯ – ชลบุรี (๒) พัทยา – มาบตาพุด (๓) แหลมฉบัง – นครราชสีมา ๒.๒) ทางราง โครงการรถไฟทางคู่ ๒ เส้นทาง (ฉะเชิงเทรา – คลองสิบเก้า – แก่งคอย และ ฉะเชิงเทรา – ศรีราชา – แหลมฉบัง) รถไฟความเร็วสูง กรุงเทพฯ – ระยอง และการพัฒนาสถานี รถไฟอู่ตะเภา ส่วนทางน้ำ การพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง และการพัฒนาท่าเรือสัตหีบ และทางอากาศ คือ การพัฒนาท่าอากาศยานอู่ตะเภา ให้เป็นสนามบินเชิงพาณิชย์แห่งที่ ๓

๓) พัฒนาสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ/พัฒนาเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต เป็น การพัฒนาระบบไฟฟ้า ระบบน้ำ สาธารณสุข/การศึกษา การกำจัดขยะ/น้ำเสีย/การระบายน้ำ เทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาสภาพแวดล้อมของเมือง และการท่องเที่ยว

๔) สิทธิประโยชน์ เพื่อดึงดูดการลงทุนภาคอุตสาหกรรม อาทิ สิทธิประโยชน์การ ลงทุน กองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (OSS) เขตปลอดภาษี (Free Zone) ระยะเวลาการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น

³² คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐ (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๑.

๒.๕.๔ ผลกระทบจาก ผังเมือง EEC

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงประเภทที่ดินให้กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ผังเมือง EEC เปลี่ยนพื้นที่เกษตรให้กลายเป็นอุตสาหกรรม ขาดความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ศักยภาพสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาอันหลากหลายของชุมชนและสังคม มีรายละเอียดดังนี้³³

๑. การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรให้กลายเป็นอุตสาหกรรม

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ใน EEC ยกตัวอย่างเช่นใน ต.เขาหิน อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา พื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีติดกับแม่น้ำบางปะกง อาศัยระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ และความพิเศษเฉพาะของพื้นที่ที่มีทั้งน้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืดสลับสับเปลี่ยนกันตามฤดูกาล คนในพื้นที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเรียกว่า การทำ “นาข้าววัง” คือการปลูกข้าวช่วงน้ำจืด และเลี้ยงสัตว์น้ำช่วงน้ำเค็ม สร้างความมั่นคง สร้างรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่นตลอดทั้งปี แต่เมื่อมีการจัดทำผังเมือง EEC กลับไม่ได้มีกระบวนการมีส่วนร่วม ไม่ได้มีการรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ ทำให้ผังเมืองที่ออกมากำหนดให้ ต.เขาหิน กลายเป็นพื้นที่สำหรับอุตสาหกรรม ซึ่งไม่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่และระบบนิเวศของกลุ่มน้ำบางปะกง กรณีข้างต้นยังพบได้ในอีกหลายแห่งทั่ว EEC ยกตัวอย่างเช่น ใน ต.เขาหินซ้อน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา และ อ.พานทอง จ.ชลบุรี เป็นต้น เมื่อมีการเปลี่ยนผังเมือง พบว่าหลายพื้นที่ใน EEC มีการขยายอาณาเขตของพื้นที่อุตสาหกรรมซึ่งประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมได้ทุกประเภทเพิ่มขึ้นมากกว่าผังเมืองที่เคยมีอยู่เดิม ยกตัวอย่างเช่น ในพื้นที่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี เป็นต้น

๒. ผลกระทบจากการเปลี่ยนข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน เปิดช่องให้สามารถตั้งโรงงานที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้

๒.๑ ที่ดินสำหรับเกษตรกรรมตามผังเมืองเดิมเคยมีมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ระบบนิเวศ มีข้อกำหนดสำหรับการทำอุตสาหกรรมที่ละเอียดและรัดกุม แต่ปรากฏว่าเมื่อผังเมือง EEC ประกาศใช้มีการเปลี่ยนที่ดินสำหรับเกษตรกรรมหลายพื้นที่ให้กลายเป็น ที่ดินประเภทชุมชนชนบท(สีเหลืองอ่อน) และที่ดินเขตปฏิรูปที่ดิน(สีเหลืองมีเส้นทแยงสีเขียว) ซึ่งมีอาณาเขตรวมกันกว่าครึ่งของทั้ง ๓ จังหวัดใน EEC โดยมีการปลดล็อกให้ที่ดินทั้ง ๒ ประเภทนี้สามารถตั้งโรงงานอุตสาหกรรมได้เกือบทุกชนิด มีข้อห้ามประกอบกิจการเฉพาะที่กำหนดไว้ตาม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ซึ่งมีข้อกำหนดห้ามประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมตาม ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง

³³ กิตติศักดิ์ อุตสาหการ, ศึกษาเชิงวิพากษ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒ (๒), ๒๕๖๑. ๘๐-๙๖.

ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒ เพียง ๘ ประเภท นอกเหนือจากนี้สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ทั้งสิ้น

๒.๒ เปลี่ยนข้อกำหนดการใช้ที่ดินสำหรับเกษตรกรรม เปิดช่องให้ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้แต่เดิมพื้นที่เกษตรกรรมตามผังเมืองรวมของแต่ละพื้นที่ จะถูกออกแบบข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินกำหนดประเภทกิจการที่ตั้งได้ให้สอดคล้องกับรูปแบบการทำเกษตรและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เมื่อผังเมือง EEC ประกาศใช้พื้นที่หลายแห่งยังคงถูกกำหนดเป็นที่ดินสำหรับเกษตรกรรม โดยมีชื่อเรียกว่า ที่ดินประเภทส่งเสริมเกษตรกรรม (สีเขียวอ่อน) ซึ่งเป็นประเภทที่ดินที่มีอาณาเขตค่อนข้างกว้าง โดยเฉพาะใน จ.ฉะเชิงเทรา และ จ.ระยอง แต่พื้นที่เกษตรกรรมแบบใหม่ตามผังเมือง EEC นี้กลับมีข้อกำหนดที่เปิดช่องให้ตั้งโรงงานที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ เช่น โรงงานผลิตกระแสไฟฟ้า โดยห้ามเฉพาะที่ใช้ถ่านหินเป็นวัตถุดิบ ส่วนวัตถุดิบประเภทอื่นเช่น ขยะ หรือชีวมวล ไม่ได้มีการห้ามไว้แต่อย่างใด และโรงงานลำดับที่ ๑๐๑ (โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวม) กับโรงงานลำดับที่ ๑๐๕ (โรงงานคัดแยกหรือฝังกลบขยะ) ซึ่งต่างเป็นโรงงานเกี่ยวกับการกำจัดขยะ โดยไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดมาตรการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม การกำหนดเขตพื้นที่ การเว้นระยะห่างจากพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชนไว้ จึงเท่ากับว่าในระหว่างที่ยังมีการบังคับใช้ผังเมือง EEC อยู่นี้ขัดกับหลักสำคัญของพื้นที่เกษตรกรรมและชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่ดีและอุดมสมบูรณ์เพื่อให้การทำเกษตรกรรมมีประสิทธิภาพ

๒.๓ กำหนดให้พื้นที่เมือง ที่อยู่อาศัย และพื้นที่ศูนย์กลางพาณิชย์กรรม สามารถตั้งโรงงานที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ พื้นที่เหล่านี้มีชื่อเรียกและสีตามผังเมือง EEC ว่า ที่ดินประเภทศูนย์กลางพาณิชย์กรรม (สีแดง) ที่ดินประเภทชุมชนเมือง (สีส้ม) ที่ดินประเภทรองรับการพัฒนาเมือง (สีส้มอ่อนมีจุดสีขาว) เป็นที่ดินสำหรับอยู่อาศัยและประกอบธุรกิจการค้า โดยพื้นที่เมืองส่วนใหญ่อยู่ติดทะเล ทั้งเมืองพัทยา ชลบุรี ระยอง และพื้นที่เมืองต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ แต่ที่ดินประเภทข้างต้นนี้ มีข้อกำหนดตามผังเมือง EEC ที่เปิดช่องให้สามารถประกอบกิจการโรงงานได้ ๕๖ ประเภทโรงงาน จากทั้งหมด ๑๐๗ ประเภท ซึ่งในจำนวนดังกล่าวมีโรงงานอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ดังนี้ โรงงานลำดับที่ ๘๘ (โรงงานผลิตกระแสไฟฟ้า) โรงงานลำดับที่ ๑๐๑ (โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวม) และโรงงานลำดับที่ ๑๐๕ (โรงงานคัดแยกหรือฝังกลบขยะ) มาตรการที่เปิดช่องว่างไว้กว้างเช่นนี้ในระหว่างที่ผังเมือง EEC ยังมีผลบังคับใช้อยู่ อาจทำให้ได้เห็นภาพการตั้งโรงงานไฟฟ้าหรือโรงงานขยะใกล้กับตัวเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะในพื้นที่ที่หยิบยกมาเท่านั้น แต่เกิดขึ้นเกือบทุกพื้นที่ของ ๓ จังหวัด ระยอง ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากที่หาเลี้ยงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม และการประมง รวมถึงการท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องพึ่งพิงระบบนิเวศ และสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี การบังคับใช้ผังเมือง EEC ที่มีผลเป็นการยกเลิกผังเมืองเดิม จึงเป็นการทำลายความคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ประชาชนเคยมี

๓. ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของขยะและกากของเสียอุตสาหกรรม และการเปิดช่องให้ตั้งโรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลขยะได้เกือบทุกพื้นที่

เนื่องจากภาคตะวันออกเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมจำนวนมาก และการจัดการของเสียทุกประเภททั้งจากเมืองและจากโรงงานอุตสาหกรรมที่ยังขาดการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) รวมถึงไม่มีการศึกษาและกำหนดศักยภาพการรองรับมลพิษของพื้นที่ (Carrying Capacity) เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดประเภทและจำนวนสถานประกอบการในพื้นที่ โดยหากคาดการณ์จากโครงการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมใน EEC ทั้งผลจากแผนผัง EEC ที่ให้เกิดกิจการโรงงานอุตสาหกรรมได้ง่ายและรวดเร็ว ย่อมส่งผลต่อปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมที่เพิ่มขึ้นด้วย

ประกอบกับประเด็นการนำเข้าขยะ นับตั้งแต่ปลายปี ๒๕๖๐ หลังจากประเทศจีนประกาศห้ามนำเข้าขยะพลาสติกเด็ดขาด เนื่องจากประสบปัญหาการลักลอบนำเข้าสารอันตรายที่ปะปนมากับขยะพลาสติกและขยะอื่นหลายชนิดที่นำมาเป็นวัตถุดิบเพื่อรีไซเคิลและผลิตสิ่งของในประเทศ จนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ส่งผลให้ขยะจำนวนมากไหลทะลักไปสู่ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงประเทศไทย จากข้อมูลการนำเข้าเศษพลาสติกพบว่า ในปี ๒๕๖๑ มีการนำเข้าเศษพลาสติกสูงถึง ๕๕๒,๙๑๒ ตัน เทียบกับปี ๒๕๕๙ ก่อนประเทศจีนประกาศห้ามนำเข้าเข้ามาเพียง ๖๙,๕๐๐ ตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง ๘ เท่านอกจากนี้ ยังพบกรณีการลักลอบนำเข้าขยะพลาสติกปนเปื้อนและขยะอิเล็กทรอนิกส์ต่อเนื่องมาเป็นระยะ ปัจจุบันเมื่อคณะกรรมการเพื่อบูรณาการการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์และเศษพลาสติกที่นำเข้าจากต่างประเทศอย่างเป็นระบบ มีมติเลื่อนการยกเลิกนำเข้าขยะพลาสติก โดยใช้วิธีการนำเข้าปีละ ๒๐% โดยเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ นับไปอีก ๕ ปีจึงจะสามารถยกเลิกการนำเข้าได้แบบ ๑๐๐% ในปี ๒๕๖๙

การเพิ่มขึ้นของขยะทั้งจากกากอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การเข้ามาขยะพลาสติกจากต่างประเทศจำนวนมากข้างต้น สอดคล้องกันกับสถานการณ์การเพิ่มขึ้นของโรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลเศษพลาสติกในเขต EEC ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๖๐ หลังจากประเทศจีนประกาศห้ามนำเข้าขยะ โดยเฉพาะในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ มีจำนวนเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดด เนื่องจากจังหวัดใน EEC ถูกบังคับให้ใช้กฎหมายเฉพาะ ซึ่งมีข้อยกเว้นมาตรการการมีส่วนร่วมและการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมตามที่มิในกฎหมายทั่วไป อีกทั้งในปี ๒๕๖๒ หลังจากมีการประกาศใช้ผังเมือง EEC ซึ่งมีข้อกำหนดที่เปิดกว้างให้ประกอบโรงงานเกี่ยวกับการกำจัดและและโรงงานรีไซเคิลขยะได้ในเกือบทุกพื้นที่อย่างที่ได้อธิบายไปตอนต้น ยกตัวอย่างผลกระทบที่เกิดขึ้นในชุมชนท่าถ่าน ต.ท่าถ่าน อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา นับตั้งแต่ปี ๒๕๖๑ เป็นต้นมาประชาชนในพื้นที่ต้องประสบปัญหาการปนเปื้อนของสารมลพิษในแหล่งน้ำใช้ ปัญหามลพิษทางเสียง กลิ่นเหม็น และฝุ่นละอองขนาดเล็กจากโรงงานรีไซเคิลขยะหลายแห่ง ขณะที่หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบยัง

อนุมัติให้สร้างโรงงานเหล่านี้มากขึ้นเรื่อย ๆ กลับไม่ได้เข้ามาควบคุมกำกับดูแลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างที่ควรจะเป็น

ข้อมูลในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๓ พบว่าใน EEC และจังหวัดใกล้เคียงอีก ๒ จังหวัด คือ สระแก้ว และปราจีนบุรี เฉพาะใน ๕ จังหวัดนี้ มีโรงงานลำดับที่ ๑๐๑ (โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวม) ทั้งสิ้น ๓๓ โรง โรงงานลำดับที่ ๑๐๕ (โรงงานคัดแยกหรือฝังกลบขยะ) ๔๖๑ โรง และโรงงานลำดับที่ ๑๐๖ (โรงงานรีไซเคิลขยะ) อีก ๒๓๑ โรง รวมทั้ง ๓ แยกประเภทจะมีทั้งสิ้นกว่า ๗๒๕ โรง เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่าเมื่อยังมีการนำเข้าขยะพลาสติกเข้ามาจำนวนมากศาล มาประกอบมาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่อ่อนแอลง เปิดช่องให้สร้างสามารถตั้งโรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลขยะได้อย่างง่ายดายในพื้นที่ EEC อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลขยะจำนวนมากมุ่งเป้าเข้ามาประกอบกิจการในเขต EEC

๔. การแย่งชิงทรัพยากรน้ำเพื่อนำไปส่งเสริมอุตสาหกรรม

จากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ความต้องการใช้น้ำรายปีของภาคตะวันออกทั้งภาคมีปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งสิ้น ๔,๑๖๗ ล้าน ลบ.ม. ความต้องการใช้น้ำรายปีของ EEC มีปริมาณความต้องการใช้น้ำทั้งสิ้น ๒,๔๑๙ ล้าน ลบ.ม. ซึ่งหากโครงการ EEC ถูกพัฒนาจนเต็มศักยภาพ มีการคาดการณ์ถึงความต้องการน้ำใช้เพื่ออุปโภคบริโภค น้ำใช้เพื่ออุตสาหกรรม น้ำเพื่อการเกษตร และน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศและผลักดันน้ำเค็ม ในปี พ.ศ. ๒๕๗๐ เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า ๒,๗๗๗.๖๘ ล้าน ลบ.ม. และในปีพ.ศ. ๒๕๘๐ ไม่ต่ำกว่า ๒,๙๗๗.๕๕ ล้าน ลบ.ม. ซึ่งถือว่าเพิ่มขึ้นจากความต้องการน้ำในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ในทุกมิติการใช้น้ำ แต่ตามแผนงานพัฒนาแหล่งน้ำต้นทุนทั่วทั้งภาคตะวันออก นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๘๐ กลับพบว่าแม้ว่าจะได้ดำเนินการจนเสร็จสิ้นครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะมีปริมาณน้ำต้นทุนเพียงพอต่อปริมาณความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ สวนทางกับพื้นที่จังหวัดนอกเขตเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ปราจีนบุรี สระแก้ว จันทบุรี ตราด) ที่แม้ดำเนินการตามแผนงานข้างต้นเสร็จสิ้นแล้วก็ยังประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้เช่นเดิม

อีกทั้งตามแผนผังระบบบริหารจัดการน้ำท้ายประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เรื่อง แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๒ ยังมีการวางโครงการจัดการน้ำโดยดึงทรัพยากรน้ำมาจากจังหวัดอื่นๆ นอกพื้นที่ EEC ด้วย หากพิจารณาถึงสถานการณ์น้ำในชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี จะเห็นได้ชัดว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าและพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งกำลังประสบกับปัญหาการขาดแคลนน้ำที่อยู่ในขั้นวิกฤตในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่พื้นที่เหล่านี้กลับถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญของ EEC โดยเฉพาะในจังหวัดจันทบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่ถูกผลักดันให้เป็น “มหานครผลไม้” โครงการจัดการน้ำดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่ดังกล่าวในระยะยาว จนอาจได้รับความเสียหายอย่างไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ อีก และหากไม่มีการจัดการที่ดีพอ อาจไม่เกิดความเป็นธรรมในการจัดสรรการใช้น้ำระหว่างคนจันทบุรีกับอุตสาหกรรมใน EEC และ

ท้ายที่สุดจะนำไปสู่ความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมในจังหวัดจันทบุรีในอนาคต แต่กลับไม่ปรากฏว่าในกระบวนการจัดทำผังเมือง EEC ไม่ได้มีการรับฟังเสียง รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียอย่างครบถ้วน ทั้งคนใน EEC จังหวัดข้างเคียงซึ่งถูกใช้เป็นฐานทรัพยากรน้ำมาร่วมประกอบการจัดทำด้วย โครงการบริหารจัดการน้ำต่างๆ เช่นในจันทบุรี ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้าโดยไม่ปรากฏว่าคนจันทบุรี ได้รับทราบข้อมูลอย่างครบถ้วนหรือไม่ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นกับโครงการเหล่านี้หรือไม่ จึงอาจขาดความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ศักยภาพสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิต ของคนในพื้นที่

๕. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการใน EEC ประเด็นใหญ่ภาคตะวันออก ที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

ผลกระทบทั้งจากผังเมือง EEC ที่เปลี่ยนข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้สามารถตั้งโรงงานที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้เกือบทั่วทั้ง EEC ส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยไม่ได้มีกระบวนการศึกษาผลกระทบที่ในระดับยุทธศาสตร์ภาพรวม นำมาสู่ปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะและกากอุตสาหกรรมจำนวนมาก และการเพิ่มขึ้นของโรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลขยะที่เดิมก็มีจำนวนมาก และมีผลกระทบต่อชุมชนปรากฏขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภายใต้ EEC ที่มาตรการทางสิ่งแวดล้อมที่อ่อนแอลง อำนาจรับให้ตั้งโรงงานขยะกันได้เกือบทุกพื้นที่ อีกทั้งผลกระทบยังกระจายออกไปสู่จังหวัดภายนอกเขต EEC จากการจัดสรรทรัพยากรน้ำที่มุ่งเน้นมาที่ EEC โดยไม่ขาดการรับฟังเสียงของประชาชนที่ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง³⁴

ผลกระทบเหล่านี้เกิดขึ้นแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากมาตรการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนตามกฎหมายผังเมืองยังอ่อนแอ และเปิดช่องให้ประกอบอุตสาหกรรมได้อย่างกว้างขวาง และภายใต้การบังคับใช้กฎหมายดังเช่นทุกวันนี้ คงต้องเป็นหน้าที่ของประชาชนอย่างเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องช่วยกันติดตาม ตรวจสอบ และเฝ้าระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้น จนกว่าปัญหาทั้งหมดจะได้รับการแก้ไข มีกระบวนการจัดทำผังเมือง EEC ใหม่ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ กำหนดมาตรฐานและมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เพื่อให้ผังเมือง EEC เป็นของทุกคน และเป็นผังเมืองที่นำไปสู่สิทธิที่จะมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชน

กล่าวโดยสรุปผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงประเภทที่ดินให้กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ผังเมือง EEC เปลี่ยนพื้นที่เกษตรให้กลายเป็นอุตสาหกรรม ขาดความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ศักยภาพสิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และภูมิปัญญาอันหลากหลายของชุมชนและสังคม ประกอบด้วย การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรให้กลายเป็นอุตสาหกรรม ผลกระทบจากการเปลี่ยนข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เปิดช่องให้สามารถตั้งโรงงานที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพได้ ผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของขยะและกากของเสียอุตสาหกรรม และการเปิดช่องให้ตั้ง

³⁴ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๕ มกราคม ๒๕๖๕, จาก :<https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%๒๐folder/EEC๐๐๙>

โรงงานกำจัดขยะและโรงงานรีไซเคิลขยะได้เกือบทุกพื้นที่ การแย่งชิงทรัพยากรน้ำเพื่อนำไปส่งเสริมอุตสาหกรรม ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการใน EEC ประเด็นใหญ่ภาคตะวันออก ที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิด

๒.๖ สภาพพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี

๒.๖.๑ สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรี มีการผสมผสานกันมากถึง ๕ แบบ ทั้งที่ราบลูกคลื่นและเนินเขา ที่ราบชายฝั่งทะเล ที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง พื้นที่สูงชันและภูเขา รวมถึงเกาะน้อยใหญ่อีกมากมายที่ราบลูกคลื่นและเนินเขาของชลบุรี พบได้ทางด้านตะวันออกของจังหวัด ในเขตอำเภอบ้านบึง พนัสนิคม หนองใหญ่ ศรีราชา บางละมุง สัตหีบ และบ่อทอง พื้นที่นี้มีลักษณะสูง ๆ ต่ำ ๆ คล้ายลูกกระนวด ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปในการปลูกมันสำปะหลัง สำหรับ ที่ราบชายฝั่งทะเลนั้นพบตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง ถึงอำเภอสัตหีบ เป็นที่ราบแคบ ๆ ชายฝั่งทะเล มีภูเขาลูกเล็ก ๆ สลับเป็นบางตอน ถัดมาคือ พื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำบางปะกง มีลำน้ำคลองหลวงยาว ๑๓๐ กิโลเมตร ต้นน้ำอยู่ที่อำเภอบ่อทอง และอำเภอบ้านบึง ผ่านพนัสนิคม ไปบรรจบเป็นคลองพานทองไหลลงสู่มหาสมุทรอินเดีย โดยดินตะกอนอันอุดมสมบูรณ์จากการพัดพาของแม่น้ำบางปะกงนี้เอง ได้ก่อให้เกิดที่ราบลุ่มเหมาะสมต่อการเกษตรกรรม ส่วน พื้นที่สูงชันและภูเขา นั้นอยู่ตอนกลาง และด้านตะวันออกของจังหวัด ตั้งแต่อำเภอเมืองฯ บ้านบึง ศรีราชา หนองใหญ่ และบ่อทอง ที่อำเภอศรีราชาขึ้นเป็นต้นน้ำของอ่างเก็บน้ำบางพระ แหล่งน้ำอุบิโกคบริโกคหลักแห่งหนึ่งของชลบุรี³⁵

จังหวัดชลบุรีมีชายฝั่งทะเลยาวถึง ๑๖๐ กิโลเมตร ภูเขาแห่งคดโค้งสวยงาม เกิดเป็นหน้าผาหิน หาดทรายทอดยาว ป่าชายเลน ป่าชายหาด ฯลฯ ซึ่งอ่าวหลายแห่งสามารถพัฒนาไปเป็นท่าจอดเรือกำบังคลื่นลมได้เป็นอย่างดี อาทิ ท่าจอดเรือรบที่อำเภอสัตหีบ เป็นต้น สำหรับเกาะสำคัญๆ มีอยู่ไม่น้อยกว่ามีจำนวนทั้งสิ้น ๔๗ เกาะตั้งอยู่ใน ๗ ตำบล ๔ อำเภอ มีพื้นที่รวมทั้งหมด ๔๑.๖๖๗ ตารางกิโลเมตร เกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ เกาะคราม รองลงมาคือ เกาะสีซังและเกาะล้าน เกาะเกือบครึ่งหนึ่งของชลบุรีอยู่ภายใต้การดูแลของกองทัพเรือ อ่าวสัตหีบเป็นที่ตั้งของฐานทัพเรือซึ่งมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย เกาะที่อยู่ภายใต้การดูแลของกองทัพเรือได้รับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอย่างดี เช่น เกาะครามเป็นแหล่งวางไข่เต่าทะเลหนึ่งในสองแหล่งที่เหลืออยู่ในอ่าวไทย ในแต่ละปีมีเต่าทะเลมาวางไข่จำนวนมาก เกาะขามเป็นที่ตั้งของอุทยานใต้ทะเลเกาะขามอยู่ในการดูแลของกองทัพเรือป้องกันฝั่ง เกาะในจังหวัดชลบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญหลายแห่ง ได้แก่ เกาะล้าน เกาะสีซัง เกาะขามใหญ่ เกาะค้างคาวและเกาะขาม โดยเกาะเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นปราการธรรมชาติ ช่วยป้องกันคลื่นลม ทำให้ชลบุรีไม่ค่อยมีคลื่นขนาดใหญ่ ต่างจากจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ซึ่งมักมีคลื่นใหญ่กว่า ด้วยเหตุนี้เองชายฝั่งของชลบุรีจึงเต็มไปด้วยท่าจอดเรือประมง และเหมาะแก่การสร้างท่าจอดเรือพาณิชย์ขนาดใหญ่ อาทิ ท่าเรือแหลมฉบัง เป็นต้น

³⁵ <http://th.wikipedia.org/wiki/>, [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๕

จังหวัดชลบุรีแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๑ อำเภอ ๙๒ ตำบล ๖๘๗ หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร ๒ แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครแหลมฉบัง และเทศบาลนครเจ้าพระยาสุรศักดิ์ เทศบาลเมือง ๑๐ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๕ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๕๐ แห่ง และมีรูปแบบการปกครองพิเศษ ๑ แห่ง คือ เมืองพัทยา แยกจากการปกครองของอำเภอบางละมุง เนื่องจากเป็นเมืองท่องเที่ยวระดับนานาชาติ ซึ่งมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว อำเภอทั้ง ๑๑ ของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอพนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอบ้านบึง อำเภอศรีราชา อำเภอเกาะจันทร์ อำเภอบ่อทอง อำเภอหนองใหญ่ อำเภอบางละมุง อำเภอสัตหีบ และอำเภอเกาะสีชัง

๒.๖.๒ ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย หรือ ริมฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย ประมาณเส้นรุ้งที่ ๑๒ องศา ๓๐ ลิปดา ถึง ๑๓ องศา ๔๓ ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๐ องศา ๔๕ ลิปดา ถึง ๑๐๑ องศา ๔๕ ลิปดาตะวันออก ระยะทางจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ (ถนนสายบางนา-ตราด) รวมระยะทางประมาณ ๘๑ กิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีเส้นทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ หรือ Motorway (กรุงเทพฯ-ชลบุรี) ระยะทาง ๗๙ กิโลเมตร ใช้ระยะเวลาในการเดินทางประมาณ ๔๕ นาทีเท่านั้น

จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ทั้งสิ้น ๒,๗๒๖,๘๗๕ ไร่ (๔,๓๖๓ ตารางกิโลเมตร) คิดเป็นร้อยละ ๐.๘๕ ของพื้นที่ประเทศไทย (พื้นที่ของประเทศไทยประมาณ ๓๒๐,๖๙๖,๘๗๕ ไร่ หรือ ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร)

ทิศเหนือ	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดกับจังหวัดระยอง
ทิศตะวันออก	ติดกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดระยอง
ทิศตะวันตก	ติดกับชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

๒.๖.๓ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

จังหวัดชลบุรี เมืองชายทะเลที่ได้รับการกล่าวขานมากที่สุดแห่งบูรพาทิศ ดินแดนชายทะเลอันมั่งคั่งแห่งนี้ ได้ผันผ่านกาลเวลามาเนิ่นนาน จากการเป็นเมืองท่าค้าขายคึกคักในอดีต พัฒนาไปสู่เมืองเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว สิ่งนี้อาจสะท้อนคุณลักษณะสำคัญของคนเมืองชล ซึ่งมีความขยัน และมองการณ์ไกล กอปรกับทรัพยากรในดินสินในน้ำ ต่างช่วยกันเอื้ออำนวยให้การพัฒนาในด้านต่างๆ เป็นไปอย่างสะดวกราบรื่น และต่อเนื่อง ปัจจุบันชลบุรีมีประชากรประมาณ ๑,๕๓๕,๔๔๕ คน ประชากรแฝงประมาณ ๑,๕๐๐,๐๐๐ คน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผู้โยกย้ายเข้ามาทำงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ ที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ทว่าเมื่อพูดถึงผู้คนพื้นถิ่นจริงๆ ของชลบุรีแล้ว จะพบว่าคนชลบุรีมีอาชีพผูกพันอยู่กับท้องทะเล นาไร่ ทำปศุสัตว์ และทำเหมืองแร่ โดยลักษณะนิสัยของคนเมืองชลดั้งเดิมได้ชื่อว่าเป็นคนจริง ใช้ชีวิตเรียบง่าย ประหยัดอดออม เอาการเอางาน หนักเอาเบาสุ่มีความเป็นมิตร และพร้อมต้อนรับผู้มาเยือนเสมอ แม้ทุกวันนี้สภาพบ้านเมืองของชลบุรีจะเจริญรุดหน้าไปมาก อีกทั้งมีผู้คนต่างถิ่นโยกย้ายเข้ามาอาศัยผสมกลมกลืนกับชนดั้งเดิม ทว่าคนเมืองชลก็ยังคงรักษาขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของตนเอาไว้อย่างเหนียวแน่น สะท้อนออกมาในรูปแบบงานเทศกาลประจำปีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นงานบุญกลางบ้าน และงานเครื่องจักสานพนัสนิคม

งานประเพณีวันไหล (งานก่อพระทรายวันไหล) ในช่วงหลังวันสงกรานต์ งานประเพณีกองข้าวอำเภอ ศรีราชา งานประเพณีวิ่งควายอันคึกคักสนุกสนาน รวมถึงงานแห่พระพุทธรูปหิงค์และงานกาชาดชลบุรี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นประจักษ์ถึงเอกลักษณ์ความโดดเด่นของคนชลบุรีได้อย่างชัดเจนคนเมืองชลในปัจจุบันนับถือศาสนาพุทธมากถึง ๙๗เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาคริสต์ อิสลาม และอื่นๆ โดยผสมผสานความเชื่อความศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าไว้ในศาสนาที่ตนนับถือด้วย เช่น เมื่อถึงช่วงเทศกาลกินเจประมาณเดือนตุลาคมของทุกปี ผู้คนที่ศรัทธาก็จะพากันนุ่งขาวห่มขาว งดการบริโภคเนื้อสัตว์ แล้วเดินทางไปร่วมสวดมนต์บำเพ็ญทานยังโรงเจต่างๆ ทั่วจังหวัดชลบุรี หรือ อีกตัวอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ คนเมืองชลมักเดินทางไปที่เขาสามมุข เพื่อสักการะ และขอพรจากเจ้าแม่สามมุขบริเวณเขาสามมุข ซึ่งไม่ห่างจากหาดบางแสน และอ่างศิลา สองตัวอย่างนี้ คือความเชื่อของชาวจีนที่ผสมผสานรวมเป็นเนื้อเดียวกับความศรัทธาท้องถิ่น จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑. ชิสณุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ³⁶ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า การเชื่อมโยงองค์ความรู้หลัก คือ แนวพระราชดำริป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง กับแนวคิดป่าชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เชื่อมโยงการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน จึงต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากป่าของคนในชุมชนและการอำนวยความสะดวกจากพื้นที่ป่าให้กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยต้องมีกระบวนการนำพาคณะความรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และสร้างคุณค่าเพิ่มให้ชุมชนเกิดความรู้ใหม่ๆ ดำเนินการจัดการให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาป่าชุมชนแนวใหม่ที่แตกต่างจากการปฏิบัติที่ผ่านมา เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างดีที่สุด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง โดยเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าชุมชนการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชน ขั้นตอนการจัดทำโครงการป่าชุมชนขั้นตอนการดำเนินงานด้านป่าชุมชนและการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

๒. ชัยณรงค์ เครือนวน³⁷ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่การเป็นประเทศอาเซียนในจังหวัดระยอง: กรณีการปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตมาบตาพุด” การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมและผลจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อเสนอแนวทางและมาตรการเชิงนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาบตาพุด กล่าวได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้ตัวแบบมาบตาพุด มีพัฒนาการอยู่ ๔ ช่วงใหญ่ ๆ คือ ยุคแรก เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมยุคเริ่มต้นโดยมีรัฐและกลไกรัฐ เป็นผู้มีบทบาทนำในการพัฒนา ยุคสอง เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมยุคทะยานขึ้น เนื่องจากการเคลื่อนย้ายทุนและการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ยุคสาม เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่ามกลางวิกฤตสิ่งแวดล้อม และยุคที่สี่ เป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมยุคระบียงเศรษฐกิจตะวันออก กล่าวได้ว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาบตา

³⁶ ชิสณุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ. รายงานการวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). ๒๕๖๐. บทคัดย่อ

³⁷ ชัยณรงค์ เครือนวน, “การทบทวนและปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาของโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกสู่การเป็นประเทศอาเซียนในจังหวัดระยอง: กรณีการปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตมาบตาพุด”, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, (โครงการวิจัยประเภทงบประมาณเงินรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๖๐. (บทคัดย่อ).

พูดได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมแก่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทุกภาคส่วน ความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบดังกล่าว มีผลต่อปฏิกริยาและปฏิบัติการทางสังคมหลากหลายรูปแบบ ดังกรณีกลุ่มทุนในภาคอุตสาหกรรมที่ ต้องการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่อไป เพราะเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง ขณะที่กลุ่มนายทุนท้องถิ่นต้องการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม ประนีประนอม ซึ่งกันและกันเช่นเดียวกับกลุ่มชนชั้นนำท้องถิ่นที่พยายามต่อรองเพื่อเรียกร้อง ผลประโยชน์จากโรงงานอุตสาหกรรม ขณะที่กลุ่มผู้ผลิตอิสระรายย่อยในภาคเกษตรกรรมต้องการ สร้างการดำรงอยู่ของการผลิตในภาคเกษตรกรรมท่ามกลางการปิดล้อมของการผลิตใน ภาคอุตสาหกรรม หรือกลุ่มผู้บริการรายย่อยที่พยายามสร้างความอยู่รอดท่ามกลางวิถีการผลิตใน ภาคอุตสาหกรรม จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่มาบ ตาพุด ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาในพื้นที่มาบ ตาพุดใหม่ เช่น การให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาในรูปแบบของการกระจายรายได้ควบคู่ กับความเจริญเติบโต การสร้างความสมดุลภายใต้กระบวนการพัฒนา การให้ความสำคัญแนวคิดการมี ส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างมาตรการเชิงปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนการ พัฒนาอุตสาหกรรม เช่น การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม การปฏิรูประบบ การจัดเก็บภาษี รวมทั้งการออกกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษี สิ่งแวดล้อม การสร้างและปรับปรุงมาตรการเพื่อป้องกันปัญหามลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป็น ต้น

๓. สุขสรร ทองที³⁸ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบ่ง ออกเป็น ๓ ส่วนคือ ต้นน้ำคือแหล่งน้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ห้วย หนอง คลอง บึง ฝาย อ่างเก็บ น้ำ ซึ่งประชาชนใช้ในการบริโภคและอุปโภค ใช้ในการเกษตรและอุตสาหกรรม เมื่อเกิดฝนแล้งหรือน้ำท่วมต้องมีหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการน้ำโดยตรง สามารถตัดสินใจโดยไม่ต้องรอการอนุมัติหรือ รอคำสั่งจากหน่วยงานอื่น ในจังหวัดชลบุรีมีหน่วยงานที่ดูแลน้ำโดยตรงคือ บริษัทอีสท์ วอเตอร์ จำกัด มหาชน ซึ่งสูบน้ำจากแหล่งน้ำ ๑๓ แหล่งในจังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทราคือ การสูบน้ำจากแม่น้ำบางปะกง การบริหารจัดการกลางน้ำซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ในการกัก เก็บน้ำ ซึ่งได้มีการบำรุงรักษา ทดสอบอุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการใช้งานอยู่เสมอ การตรวจสอบ คุณภาพของน้ำเพื่อให้ได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ น้ำประปามีสารเคมี มีตะกอน มีสิ่งเจือปนหรือไม่ การประปาส่วนภูมิภาคมีการทดสอบคุณภาพของน้ำทุก ๔ ชั่วโมงก็จะนำตัวอย่างของน้ำประปาไป ตรวจสอบ เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในคุณภาพของน้ำประปา เมื่อประชาชนเห็นท่อประปารั่ว หรือแตกควรแจ้งให้การประปาทราบเพื่อจะได้ทำการซ่อมแซม การบริหารจัดการปลายน้ำ พบว่าผู้ใช้ น้ำได้รับข่าวสารจากการประปาซึ่งแจ้งผ่านทางเฟซ ไลน์ และการใช้รถเทศบาลแจ้งข่าวเมื่อมีการหยุด จ่ายน้ำเพื่อทำการซ่อมบำรุงท่อประปาแตกหรือท่อประปารั่ว บ้านหรือสถานประกอบการร้านค้ามีกร

³⁸ สุขสรร ทองที, กระบวนการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว ในจังหวัดชลบุรี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑. (บทคัดย่อ).

สำรองน้ำเก็บไว้เพื่อใช้ในกรณีที่การประปาไม่ไหล การจ่ายค่าน้ำประปาส่วนมากก็จะจ่ายทาง แอปหรือพร้อมเพย์ คุณภาพน้ำส่วนใหญ่บอกว่าใสสะอาดรูปแบบของการบริหาร จัดการน้ำแบ่งเป็น ๒ รูปแบบคือ รูปแบบการบริหารจัดการแบบปกติและรูปแบบการบริหารจัดการยามฉุกเฉิน โดย ภาครัฐบาลก็ต้องมีนโยบายแรงจูงใจและส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทุกฝ่าย จะต้องช่วยกันรณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัด หรือนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ได้ หลักปฏิบัติเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและบรรเทาวิกฤติการณ์น้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมุ่งสร้างพฤติกรรมในการใช้น้ำ อย่างรู้คุณค่า ร่วมมือกันทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นครัวเรือน เกษตรกรหรืออุตสาหกรรมให้เกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรใช้น้ำ โดยใช้หลัก ๓ r คือ reduce =ลดระดับการใช้ปัจจุบัน ควบคุม ปริมาณการใช้ให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะ โดยลดการใช้ การบริโภคทรัพยากรที่ไม่จำเป็นลง , reuse = การใช้ซ้ำ เป็นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าที่สุด โดยการนำน้ำมาใช้ซ้ำ ได้หลาย ๆ ครั้ง และrecycle = คัดน้ำแต่ละประเภท ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่หมุนเวียนกลับมาผลิตได้อีก

๔. พศิน โยธาจันทร์³⁹ ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ โรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและ อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมี กฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิด ความชัดเจน ข้อเสนอแนะ พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมควรศึกษาถึงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บริเวณโดยรอบ เพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะ เกิดขึ้นควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์จากชุมชนโดยรอบ ทำการ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ กรมควบคุม มลพิษควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ ประสานงานและวางแผนการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้เป็นไป อย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๕. ทรงชัย ทองปาน⁴⁰ ได้ศึกษาเรื่อง สภาพปัญหา และข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับ แรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทย นับเป็นประเทศปลายทางที่มีแรงงาน ข้ามชาติเข้ามาท างานจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน บทความนี้จึงมี วัตถุประสงค์เพื่อน าเสนอปัญหา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติในประเท ศไทยที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุน

³⁹ พศิน โยธาจันทร์. มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมใน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๒.

⁴⁰ ทรงชัย ทองปาน. สภาพปัญหา และข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติใน ประเทศไทย. วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา, ๒๕๖๓.

จากส านักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติจำนวน ๗๙ เล่ม ในช่วงปี ๒๕๔๐-๒๕๕๙ ผลจากการศึกษาพบว่า ปัญหา และนโยบายที่รัฐควรให้ความสำคัญใน ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการใช้แรงงานข้ามชาติ (๒) ด้านความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติ (๓) ด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ (๔) ด้านความรุนแรง การละเมิดสิทธิ ผลกระทบ และการจัดระเบียบของแรงงานข้ามชาติเพื่อพัฒนาแรงงานข้ามชาติให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศไทย

๖. อติศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา⁴¹ ได้ศึกษาเรื่อง การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาเรื่องที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการจัดที่ดินให้ผู้ด้อยโอกาสยังดำเนินอยู่ ในขณะที่ภาครัฐยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ที่ได้รับสิทธิไปก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้มีแนวโน้มว่าการจัดที่ดินให้ผู้ด้อยโอกาสในลักษณะดังกล่าวจะเป็นโครงการต่อเนื่อง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงจะส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินในประเทศไทย ได้แก่ หนึ่ง การสร้างแรงจูงใจให้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้มากยิ่งขึ้นและสร้างความไม่สมดุลต่อระบบนิเวศ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำแล้ง และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ สอง ผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างแท้จริงเพราะลำพังการจัดที่ดินอย่างเดียวไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ สาม ท้ายสุดที่ดินที่รัฐจัดให้อาจถูกเปลี่ยนมือไปยังนายทุนที่ไม่ได้ทำการเกษตรและผู้ด้อยโอกาสที่ขายที่ดินไปก็จะกลายเป็นผู้ไร้ที่ทำกินเช่นเดิม

๗. นุสสา พูนผล และคณะ⁴² ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การส่งเสริมความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับสูง ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก การให้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ใน ระดับมากที่สุด การรับรู้ข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีจำนวน ๒ ปัจจัย ได้แก่ การให้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยร่วมกันอธิบายความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ได้ร้อยละ ๔๘.๑๐ และ กลยุทธ์การส่งเสริมความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขต กำแพงแสน ตามรูปแบบ TOWS Matrix ได้แก่ กลยุทธ์การเสริมสร้างคุณค่าและประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ขยายพื้นที่การเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและปรับปรุงการติดตามประเมินผล กลยุทธ์พัฒนาความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ของนิสิต กลยุทธ์ปลูกจิตสำนึกเพื่อความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม

⁴¹ อติศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาเรื่องที่ดิน. รายงานการวิจัย. มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓.

⁴² นุสสา พูนผล และคณะ. กลยุทธ์การส่งเสริมความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, ๒๕๖๓.

๘. วิทวัส ขุนหนู และคณะ⁴³ ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนตามหลัก SWOT Analysis ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง มีปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณสุขโภคสาธารณสุขการ มีโอกาสได้รับการพัฒนาพื้นที่เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจภาคใต้อย่างยั่งยืนและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการพัฒนา คือ กำหนดพื้นที่ทำมาหากินและที่อยู่อาศัยของชาวบ้านให้ชัดเจน พัฒนาระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ พัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ ชาวบ้านและยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ให้มีความยั่งยืน

๙. กรมควบคุมมลพิษ⁴⁴ ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษ กรณีการขนส่งสินค้าบริเวณเกาะสีชัง เพื่อประเมินศักยภาพและผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการเป็นเขตขนส่งสินค้าระดับภูมิภาคเพื่อรองรับการขยายตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการขนส่งสินค้าทางเรือบริเวณอ่าวศรีราชา-เกาะสีชัง ประกอบด้วย ปัญหาฝุ่นละอองในอากาศจากการขนถ่ายสินค้าเข้า-ขาออก สินค้าเทกอง) ประเภทมันสำปะหลังจากเรือลำเลียงขึ้น-ลงเรือเดินทะเลที่มีผลกระทบต่อชุมชน ปัญหาฝุ่นละอองในอากาศจากการขนถ่ายสินค้าเข้า-ขาออก (สินค้าเทกอง) ประเภทถ่านหินจากเรือลำเลียงขึ้น-ลงเรือเดินทะเลที่มีผลเฉพาะบริเวณขนถ่าย ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจากเรือขนส่งประเภทต่าง ๆ ปัญหาน้ำเสียจากเรือและการล้างระวางเรือและเศษวัสดุจากการขนถ่ายสินค้า และปัญหาความเสื่อมโทรมของตะกอนดินพื้นทะเล

๑๐. กนกวรรณ เกียรติเสวี และคณะ⁴⁵ ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี พบว่า ๑) การพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี มี ๕ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ระบบนิเวศ และสถาบัน ๑๐ องค์ประกอบย่อย และ ๕๐ ตัวบ่งชี้ ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน หน่วยงานราชการและเอกชน และบุคคลที่เกี่ยวข้อง เสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งในหมู่นักเรียนและเยาวชนอื่น ๆ เพื่อนำประโยชน์มาสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน

⁴³ วิทวัส ขุนหนู และคณะ. การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๕๖๓.

⁴⁴ กรมควบคุมมลพิษ. ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษ กรณีการขนส่งสินค้าบริเวณเกาะสีชังเพื่อประเมินศักยภาพและผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการเป็นเขตขนส่งสินค้าระดับภูมิภาคเพื่อรองรับการขยายตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. รายงานการวิจัย. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ๒๕๖๓.

⁴⁵ กนกวรรณ เกียรติเสวี และคณะ. รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอเกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๓.

๑๑. ขวณพิศ ศรีบุญเรือง และคณะ⁴⁶ ได้ศึกษาเรื่อง ขอบเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษากลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่ประจันต์ จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๖๐ พื้นที่ป่าไม้ลดลงถึงร้อยละ ๖.๙๓ ในขณะที่พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ชุมชน พื้นที่แหล่งน้ำและพื้นที่เบ็ดเตล็ดอื่นๆ มีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพิ่มมากขึ้น ร้อยละ ๕.๑๕ ๐.๖๔ ๐.๙๘ และ ๐.๑๖ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามเขตป่าไม้ตามกฎหมาย พบว่า พื้นที่ป่าไม้ถาวร ทั้ป่าสงวนที่อยู่นอกอุทยานแห่งชาติมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่มากที่สุด คือ ๘๐.๙๙ ตร.กม. เนื่องจากเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ ขอบเขตพื้นที่และกฎระเบียบไม่ชัดเจน เมื่อเทียบกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติในช่วงเวลา ๓๐ ปี ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าไม้เลย ดังนั้น เพื่อฟื้นคืนสภาพพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก จึงควรดำเนินการกำหนดขอบเขตร่วมกับการจัดทำข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ชัดเจน ประกอบกับการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และสนับสนุนการสร้างป่าชุมชนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพิ่ม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของป่าไม้และให้ความร่วมมือในการฟื้นฟูพื้นที่ป่า

๑๒. กุลการ มงคลชูโชคทวี และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์⁴⁷ ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนาจังหวัดสระบุรี พบว่า ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลโครงการไม่เพียงพอ เนื่องจากผู้พัฒนาโครงการแจ้งข้อมูลเฉพาะผู้นำชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่จึงไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ รวมทั้งการบริหารงานเป็นการสั่งการแบบบนลงล่างส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับโอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรน้ำที่เพียงพอ ระดับการมีส่วนร่วมจึงอยู่ในระดับที่ต่ำ แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ผู้พัฒนาโครงการควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลที่มีความชัดเจน ง่ายต่อการเข้าถึง และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมแสดงความคิดเห็น รวมทั้งปรับแนวทางการบริหารการสั่งการเป็นการบริหารแบบล่างขึ้นบน ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเปิดเผย รวมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมให้มีระดับที่สูงขึ้นซึ่งจะนำไปสู่การจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน

๑๓. ขนิดา เจริญเนตร และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์⁴⁸ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา โครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนา จังหวัดสระบุรี พบว่า สาเหตุหลักของความขัดแย้งในกรณีศึกษานี้ ได้แก่ ความขัดแย้งด้านข้อมูล ความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ และความขัดแย้งด้านค่านิยมเป็นหลัก โดยพบว่า ข้อมูลโครงการที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอ ขาดความน่าเชื่อถือของข้อมูล นอกจากนี้ประชาชนมีความกังวลเกี่ยวกับการเยียวยาผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมถึงวิถีชีวิตของ

⁴⁶ ขวณพิศ ศรีบุญเรือง และคณะ. ขอบเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษากลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่ประจันต์ จังหวัดเพชรบุรี. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

⁴⁷ กุลการ มงคลชูโชคทวี และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนาจังหวัดสระบุรี. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

⁴⁸ ขนิดา เจริญเนตร และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์. การจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนา จังหวัดสระบุรี. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

ประชาชนในพื้นที่ที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้พัฒนาโครงการยังไม่ได้มีแนวทางในการป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ในการเสนอแนวทางการจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม ผู้พัฒนาโครงการควรใช้เครื่องมือแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบของการร่วมมือ เพื่อหาทางออกในการแก้ไขข้อกังวลของทั้งสองฝ่าย เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ เพื่อจะนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๑๔. อนุรักษ์ ยวงวงศ์ไพบูลย์⁴⁹ ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน พบว่า มิติที่ ๑ มุมมองด้านการเงินมีผลต่อการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทย สู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์นั้น ผู้บริหารลงความคิดเห็นว่าการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมเหล็กให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวได้นั้นต้องมีการลงทุนด้านเครื่องจักร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรนั้นต้องวิเคราะห์ว่าผลิตภัณฑ์นั้นคุ้มค่าแก่การลงทุนหรือไม่ มิติที่ ๒ มุมมองทางด้านกระบวนการจัดการภายในอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก การจะผลักดันองค์กรให้ประสบผลสำเร็จในการเป็นองค์กรสีเขียวได้นั้น จากการสัมภาษณ์ปัจจัยอยู่ที่การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มิติที่ ๓ มุมมองทางด้านลูกค้าและสังคมผลในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์ “สังคม” มีผลกระทบและมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์กรปรับตัวและพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน หากองค์กรไม่ได้รับการยอมรับ การทำธุรกิจก็จะเป็นเรื่องยุ่งยาก อีกทั้งการที่บริษัทเป็นองค์กรสีเขียวจะส่งผลดีแก่สังคมและชุมชนรอบองค์กร มิติที่ ๔ มุมมองทางด้านการเรียนรู้และการเติบโต จากการสัมภาษณ์พบว่าในปัจจุบันเทรนของตลาดยังไปในทิศทางการผลิต การใช้สินค้าที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงกระบวนการผลิตให้เป็นสีเขียว นั้น จะช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจ และความคุ้มค่าให้แก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี

๑๕. อนุรักษ์ ธีรวงศ์กุล⁵⁰ ได้ศึกษาเรื่อง กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับองค์กรภาคธุรกิจ กรณีศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ในปัจจุบันการดำเนินการตามกฎหมายยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยปัญหาที่พบมีสองลักษณะ คือ (๑) ปัญหาที่เกี่ยวกับคุณภาพของกฎหมาย และ (๒) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับการใช้กฎหมาย ซึ่งควรจะต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพจากปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมไทย จะประกอบไปด้วยสองส่วนที่สำคัญ คือ ส่วนแรก เกี่ยวข้ององค์กรหรือหน่วยงานในรูปแบบคณะกรรมการทำการร่างกฎหมายสิ่งแวดล้อม โดยคณะกรรมการชุดนี้จะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขและคุณสมบัติที่ตั้งไว้ ส่วนที่สอง เกี่ยวกับการนำหลักการที่สำคัญของ

⁴⁹ อนุรักษ์ ยวงวงศ์ไพบูลย์. รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ๒๕๖๔.

⁵⁰ อนุรักษ์ ธีรวงศ์กุล. กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับองค์กรภาคธุรกิจ กรณีศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน. วารสารวิชามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๖๔.

กฎหมายสิ่งแวดล้อมมาบัญญัติอย่างเหมาะสม ครบถ้วน ในการยกร่างควรจะต้องนำหลักการพื้นฐานที่กำหนดให้สิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ กำหนดให้ความสมดุลของระบบนิเวศน์เป็นระบบที่มนุษย์มีหน้าที่จะต้องสงวนรักษา ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ การดำเนินคดีให้มีผลดีก็ควรมีกฎหมายวิธีพิจารณาความสำหรับคดีสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินคดีอาญาโดยอาจให้ครอบคลุมเนื้อหา หลักทั่วไป อำนาจพนักงาน อัยการ ศาล ผู้เสียหาย รวมถึงสิทธิในการฟ้องคดี บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลกับความรับผิดชอบแห่งคดี เป็นต้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม

๑๖. ขจรวรรณ ภูษจร⁵¹ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย ๓ องค์กรประกอบ ได้แก่ องค์กรประกอบที่ ๑ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย หน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือ ลักษณะของเครือข่ายความร่วมมืองบประมาณ และขอบข่ายความร่วมมือ องค์กรประกอบที่ ๒ กระบวนการ ประกอบด้วย การวางแผนความร่วมมือ การดำเนินงานตามแผนความร่วมมือ การนิเทศติดตามความร่วมมือ การประเมินความร่วมมือ และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงความร่วมมือ องค์กรประกอบที่ ๓ ผลลัพธ์ ประกอบด้วยนักเรียน และครูผู้สอนภาษาจีน ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

๑๗. น้ำฝน อัครกิจกุลโรจน์ และคณะ⁵² ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสม สำหรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล ด้วยการใช้วิจัยแบบมีส่วนร่วม พบว่า ปัญหาของการจัดการขยะในพื้นที่มีสาเหตุมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นตามฤดูกาลท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวบางส่วนมีพฤติกรรมไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสถิติการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและปริมาณขยะ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐ นั้น กลับมีทิศทางตรงกันข้ามเนื่องจากการจัดการขยะที่เข้มงวด มีการนำหลัก ๓Rs มาใช้ การประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และมีความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ปริมาณลดลง สรุปได้ว่านอกจากจะต้องมีระบบการจัดการขยะและกฎระเบียบที่ดีแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รณรงค์ สร้างจิตสำนึก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

⁵¹ ขจรวรรณ ภูษจร, “รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในโรงเรียนเอกชน”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษาศึกษาศาสตร์บัณฑิต, (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๔. (บทคัดย่อ).

⁵² น้ำฝน อัครกิจกุลโรจน์ และคณะ. การศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสม สำหรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล ด้วยการใช้วิจัยแบบมีส่วนร่วม. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

ผู้เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องตามบริบทและเงื่อนไขของพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบ การจัดการขยะในพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

๑๘. นงนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์⁵³ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อ การดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO ๑๔๐๐๑: ๒๐๑๕) และระบบมาตรฐาน การจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO ๔๕๐๐๑: ๒๐๑๘) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่ง หนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ในด้านประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมาย ที่กำหนดไว้ ในด้านผู้มีส่วนได้เสีย พบว่าผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจมากที่สุดที่มีการดำเนินงานตาม มาตรฐาน ในด้านการบริหารจัดการ มีการจัดทำนโยบายไว้อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานเป็นไปตาม แผนงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และในด้านการเรียนรู้ และการพัฒนา มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถของพนักงาน อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน และส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมี จิตสำนึก ตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยง

๑๙. ศันสนีย์ อรัญวาสี⁵⁴ ได้ศึกษา การวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการใช้ ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ลุ่มน้ำลำเสียวน้อย พบว่า ลุ่มน้ำลำเสียวน้อยมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ ที่ดิน โดยพื้นที่ปลูกข้าว และมันสำปะหลังซึ่งถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในพื้นที่ มีอัตราการลดลง จากพื้นที่เดิมในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘๙ และ ๓๙.๖๙ ตามลำดับ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๓ มีอัตราการลดลงของพื้นที่ป่า ในขณะที่พื้นที่มันสำปะหลัง ยูคาลิปตัส และ ยางพารา มีอัตราการเพิ่มขึ้นจากพื้นที่เดิมเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ปัจจัยทางกายภาพที่มีอิทธิพลกับ ประเภทการใช้ที่ดินมากที่สุด คือ การกระจายของคราบเกลือ จากการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ พบว่า ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตร และนโยบาย การส่งเสริมของภาครัฐ ข้อมูลจากการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการคาดการณ์แนวโน้มการ ใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต เพื่อวางแผนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเพื่อการจัดการพื้นที่ให้เกิดการ พัฒนาอย่างยั่งยืน

⁵³ นงนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐาน การจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO ๑๔๐๐๑: ๒๐๑๕) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO ๔๕๐๐๑: ๒๐๑๘) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี. วารสารการ จัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๕.

⁵⁴ ศันสนีย์ อรัญวาสี. การวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ ลุ่มน้ำลำเสียวน้อย. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๕.

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษา โดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยนำวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เข้ามาใช้ในการวิจัยด้วยหลักผสมผสานอย่างเท่าเทียมกัน (Equivalent Status Design)⁵⁵ โดยเป็นไปตามลำดับดังต่อไปนี้

๓.๑ ขั้นตอนการวิจัย

๑. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มุ่งเน้นการศึกษารวบรวมข้อมูล จากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยมีขั้นตอนดังนี้

- ๑) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจาก แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)
- ๒) ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕)
- ๓) ศึกษาภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
- ๔) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

- ๑) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือ/แบบสอบถามเพื่อทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนจากพื้นที่ ๑๑ อำเภอ ในจังหวัดชลบุรี
- ๒) การสำรวจความคิดเห็น สภาพทั่วไปของปัญหา อุปสรรค และสาเหตุในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก จำนวน ๔๐๐ คน
- ๓) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นและแนวปฏิบัติ สภาพทั่วไปของปัญหา อุปสรรค และสาเหตุในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

๑. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การสัมภาษณ์ผู้บริหารส่วนราชการ ปลัดอำเภอ และผู้นำชุมชน จำนวน ๓๑ คน /สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มร่วมกับประชาชนในระดับอำเภอ จำนวน ๒๒ คน
๒. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง เทปบันทึกเสียง และจดบันทึกในรายละเอียดเพิ่มเติมลงในสมุดบันทึก

⁵⁵ วิโรจน์ สารรัตน์, การวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม: กรอบแนวคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการติดต่อ นัดหมาย วันเวลา ขอบกับผู้ที่สัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

๔. การวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เห็นแนวทางการจัดยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ จังหวัดชลบุรี

๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยใน ๒ ระดับ โดยมีความสำคัญ ดังนี้

๑. ระดับนโยบาย ดำเนินการศึกษากับองค์กรของส่วนราชการ คือ

๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) สำนักงานนโยบายและแผน ๓) กรมควบคุมมลพิษ ๔) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕) กรมทรัพยากรน้ำ ๖) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ๗) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๘) กรมป่าไม้ ๙) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๑๐) กรมทรัพยากรธรณี

๒. ระดับอำเภอ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๑ แห่ง คือ

๑) อำเภอเมืองชลบุรี ๒) อำเภอพนัสนิคม ๓) อำเภอพานทอง ๔) อำเภอบ้านบึง ๕) อำเภอศรีราชา ๖) อำเภอกะจันทร์ ๗) อำเภอบ่อทอง ๘) อำเภอหนองใหญ่ ๙) อำเภอบางละมุง ๑๐) อำเภอสัตหีบ และ ๑๑) อำเภอกะสีซัง

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

สำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัย ดังนี้

๑. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนใน ๑๑ อำเภอ (เชิงปริมาณ) จำนวน ๔๐๐ คน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยในเบื้องต้นพบว่า ประชาชนในจังหวัดชลบุรี มีจำนวน ๑,๕๐๙,๑๒๕ คน ผู้วิจัยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเนะ⁵⁶ ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N(e)^p}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัย

ครั้งนี้ กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ ๕ หรือ ๐.๐๕

⁵⁶ Yamane, Taro, Statistic: An Introductory Analysis, (New York: Harpen and Row, ๑๙๖๗), p.๑๑๐.

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{๑,๕๐๙,๑๒๕}{๑ + ๑,๕๐๙,๑๒๕(๐.๐๕)^๒}$$

$$n = \frac{๑,๕๐๙,๑๒๕}{๑ + ๓,๗๗๓.๘๑}$$

$$n = ๓๙๙.๘๙$$

$$n = ๔๐๐$$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความครอบคลุมในการเก็บข้อมูลและตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ ตัวอย่าง

๒. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ๓๐ – ๕๐ นาที ต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๑ ท่าน หรือจนกว่าผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา และจะหยุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลมีความครบถ้วน หรืออิ่มตัว (Saturation of data) โดยพบว่าข้อมูลเริ่มซ้ำกับข้อมูลเดิม ไม่มีข้อมูลใหม่ที่เพิ่มเติมจากข้อมูลเดิมที่เก็บรวบรวมได้ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลมีความครบถ้วน หรืออิ่มตัว เมื่อได้จำนวนผู้ให้ข้อมูล ๓๑ รูป/คน ประกอบด้วย ๑) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ คน ๒) ปลัดอำเภอ จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๑ คน ๓) ผู้นำชุมชน จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมถึงตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๐ คน เพื่อนำมาประกอบผลการวิจัยให้สมบูรณ์ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง ๓ กลุ่ม ซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อใดข้อหนึ่ง ต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- ๒) เป็นผู้มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชลบุรี
- ๓) เป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือโดยอ้อม ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ที่มีคุณสมบัติและอยู่ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลข้างต้น ประกอบไปด้วย ๓ กลุ่ม ดังนี้

- ๑) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ คน
- ๒) ปลัดอำเภอ จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๑ คน

๓) ผู้นำชุมชน จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมถึงตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๐ คน รวมประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๔๓๑ คน

๓.๔ เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ๑) แบบสอบถาม ๒) แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. แบบสอบถาม (questionnaire) จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น การจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถาม ดังนี้

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

- ตอนที่ ๒ การจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

- ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒. แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๐ คน ปลัดอำเภอ จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสิ่งแวดล้อม จึงถูกเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๑ คน และผู้นำชุมชน จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมถึงตัวแทนภาคอุตสาหกรรม ในจังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๐ คน เพื่อทราบแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ

สำหรับการสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้ดำเนินการดังนี้

๑) สํารวจหนังสือ รายงานการวิจัย ชุดความรู้ ว่าด้วยการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒) การนำข้อมูล ความรู้ที่รวบรวมไว้มาสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัยทั้งแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม และประเด็นการวิจัยอื่นๆ

๓) การตรวจสอบความเที่ยงตรง เนื้อหาของเครื่องมือ และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยคณะนักวิจัย

๔) ดำเนินการออกแบบเครื่องมือการวิจัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับประชากร/กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากการอธิบายตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูล

๕) การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๖) การวิเคราะห์เครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

๗) การนำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่กำหนดไว้

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

๑. การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมการค้นหา ตัวแทนหน่วยงานส่วนราชการ จำนวน ๑๐ ส่วนงาน คือ ๑) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒) สำนักงานนโยบายและแผน ๓) กรมควบคุมมลพิษ ๔) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๕) กรมทรัพยากรน้ำ ๖) กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ๗) กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ๘) กรมป่าไม้ ๙) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๑๐) กรมทรัพยากรธรณี ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๑ แห่ง ๑) อำเภอเมืองชลบุรี ๒) อำเภอพนัสนิคม ๓) อำเภอพานทอง ๔) อำเภอบ้านบึง ๕) อำเภอศรีราชา ๖) อำเภอกะจันทร์ ๗) อำเภอบ่อทอง ๘) อำเภอหนองใหญ่ ๙) อำเภอบางละมุง ๑๐) อำเภอสัตหีบ และ ๑๑) อำเภอกะสีซัง ตามที่กำหนดไว้

๒. การขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำลงไปขอความร่วมมือในพื้นที่หรือองค์กรที่ศึกษา

๓. นำข้อมูลมาสังเคราะห์สภาพทั่วไป และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๔. การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และระยะเวลาในการวิจัยดังนี้

ตารางที่ ๓.๑ สรุปขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยกิจกรรมการวิจัย

ตารางสรุปขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยกิจกรรมการวิจัย	เดือน					
	๑	๒	๔	๖	๘	๑๐
กิจกรรมที่ ๑ : ขออนุมัติโครงการและทำสัญญา	✓					
กิจกรรมที่ ๒ : วางแผนการทำวิจัย	✓					
กิจกรรมที่ ๓ : รวบรวมข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	✓					
กิจกรรมที่ ๔ : ส่งความก้าวหน้างานวิจัยระยะที่ ๑		✓	✓			
กิจกรรมที่ ๕ : เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์		✓	✓			
กิจกรรมที่ ๖ : เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ			✓	✓		
๗. การสรุปทบทเรียนและการวิเคราะห์ผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาเป็นชุดความรู้และกระบวนการเชิงสังคม			✓	✓		

ตารางสรุปขั้นตอน กิจกรรมการวิจัย และ ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยกิจกรรม การวิจัย	เดือน					
	๑	๒	๔	๖	๘	๑๐
กิจกรรมที่ ๘ : ประมวลผลและวิเคราะห์ ข้อมูล				✓	✓	
กิจกรรมที่ ๙ : ส่งร่างรายงานฉบับสมบูรณ์						✓
กิจกรรมที่ ๑๐ : นำเสนอร่างรายงานฉบับ สมบูรณ์						✓

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เน้นการศึกษาวเคราะห์ทั้งการวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการแจกแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์และเนื้อหา (Content analysis) ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่ได้เก็บรวบรวมจากประชาชนจำนวน ๔๐๐ คน โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๒ แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของปัญหาในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐- ๑.๕๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

๔) แบบสอบถามตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและระดับสาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของปัญหาในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	๑.๐๐- ๑.๕๐	= มีความเห็นอยู่ในระดับน้อยมาก
ค่าเฉลี่ย	๑.๕๑- ๒.๕๐	= มีความเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	๒.๕๑- ๓.๕๐	= มีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑- ๔.๕๐	= มีความเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑- ๕.๐๐	= มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๕) ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไข การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๖) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๗) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๑) วิเคราะห์จากคำสัมภาษณ์ แนวคิด ความหมาย กระบวนการ ยุทธศาสตร์ ความเป็นไปได้ของระบบภาคีเครือข่าย ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานตามทฤษฎีแนวคิด และนโยบายสิ่งแวดล้อมจากแผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ ๒๐ ปี กับระดับการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๓.๗ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่า S.D. ในการอธิบายข้อมูลทั่วไป

๒. การใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

โดยวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากแบบสอบถาม (Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเลือกตอบ (Check List) สถิติวิจัยที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P คือ ค่าร้อยละ

X คือ จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) สถิติวิจัยที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

ค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} คือ ค่าเฉลี่ย

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N คือ จำนวนประชากร

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S คือ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ คือ ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N คือ จำนวนประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบตาราง

๓. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและเครื่องมือการวิจัย โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๓.๘ การนำเสนอผลการศึกษาริวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการนำเสนอข้อมูลในเชิงสถิติ ซึ่งประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ความถี่ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เชื่อมโยงกับสถิติการวิจัย การพรรณนาคความ (Descriptive Presentation) ในเชิงคุณภาพ โดยมีผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. ศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๓. วิธีเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๔. วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๔ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ๔) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

จากวัตถุประสงค์ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ดังต่อไปนี้

- ๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๒ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๔ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
n	แทน	ขนาดของตัวอย่าง (sample size)

๔.๒. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์เรียงลำดับ ดังนี้

- ๑) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก
- ๓) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก
- ๔) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกจังหวัดชลบุรี” วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด อาชีพ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๔ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑. ศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

(n=๔๐๐)		
สถานภาพทั่วไป	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ (๑๐๐ %)
๑. เพศ		
๑. ชาย	๒๒๔	๕๖.๐
๒. หญิง	๑๗๖	๔๔.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
๒. อายุ		
๑. ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๘	๗.๐
๒. อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี	๙๘	๒๔.๕
๓. อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี	๑๖๐	๔๐.๐
๔. อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป	๑๑๔	๒๘.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
๓. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด		
๑. ประถมศึกษา		
๒. มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๑	๒.๘
๓. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๒๕๐	๖๒.๕
๔. ปวส.	๗๕	๑๘.๘
๕. ปริญญาตรี	๕๖	๑๔.๐
๖. สูงกว่าปริญญาตรี	๘	๒.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

๔. อาชีพ		
๑. เกษตรกรรม	๙๐	๒๒.๕
๒. ค้าขาย	๗๓	๑๘.๓
๓. รับจ้าง	๘๘	๒๒.๐
๔. ประมง (จับสัตว์น้ำ)	๕๕	๑๓.๘
๕. ทำงานองค์กรเอกชน	๗๑	๑๗.๘
๖. รับราชการ	๒๓	๕.๖
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
๕. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม		
๑. วิทยุ	๕๙	๑๔.๘
๒. โทรศัพท์	๑๔๑	๓๕.๓
๓. หนังสือพิมพ์	๙๖	๒๔.๐
๔. วารสาร	๑๐๔	๒๖.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ และ เพศหญิง จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ และมีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน ๒๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๑ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ และ สำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกรรม จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน ๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐ มีอาชีพค้าขาย จำนวน ๗๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓ ทำงานองค์กรเอกชน จำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๘ อาชีพประมง (จับสัตว์น้ำ) จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ และ รับราชการ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รับรู้ทางโทรศัพท์ จำนวน ๑๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓ รับรู้ทางวารสาร จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐ รับรู้ทางหนังสือพิมพ์ จำนวน ๙๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และ รับรู้ทางวิทยุ จำนวน ๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ ตามลำดับ

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม และรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์ ซึ่งทำให้ทราบถึงสถานะภาพรวม ของผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีลักษณะทั่วไปเป็นอย่างไร ที่ส่งผลต่อ การศึกษายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดชลบุรี

การศึกษายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในระดับการพัฒนาทั้ง ๘ ด้าน

ตอนที่ ๒ ยุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนา รวมทั้ง ๘ ด้าน

ยุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับการพัฒนา	ระดับการพัฒนา		
	อย่างยั่งยืน	\bar{X}	S.D. แปลผล
๑) การพัฒนาสภาพแวดล้อม	๔.๐๓	.๕๑๒	มาก
๒) การพัฒนาทรัพยากรดิน	๔.๕๑	.๔๓๒	มากที่สุด
๓) การพัฒนาทรัพยากรแร่	๔.๐๕	.๔๒๔	มาก
๔) การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้	๔.๓๑	.๓๕๔	มากที่สุด
๕) การพัฒนาทรัพยากรน้ำ	๔.๒๓	.๓๐๐	มากที่สุด
๖) การพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	๔.๒๔	.๓๖๘	มากที่สุด
๗) การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาค	๔.๒๒	.๓๐๗	มากที่สุด
๘) การพัฒนาทรัพยากรอากาศและมลพิษ	๔.๓๑	.๓๓๖	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๔.๒๔	.๑๘๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า ยุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี โดยมีค่าเฉลี่ยทั้ง ๘ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาทรัพยากรดิน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๕๑ รองลงมา การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ และการพัฒนาทรัพยากรอากาศและมลพิษ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๓๑, การพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๔, การพัฒนาทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๓, การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาค ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๒๒, การพัฒนาทรัพยากรแร่ อยู่ในระดับ

มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๕ และ การพัฒนาสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ ตามลำดับ

การศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเชิงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ในระดับการพัฒนาในทุกด้าน มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๓

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาในทุกด้าน

ยุทธศาสตร์ระเบียบเชิงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนา อย่างยั่งยืน	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑) การพัฒนาสภาพแวดล้อม			
๑. สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะเป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรม	๓.๘๙	.๖๖๐	มาก
๒. การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม	๓.๘๖	.๖๔๓	มาก
๓. การจัดการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมในทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการ	๓.๘๕	.๖๓๕	มาก
๔. การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทรัพยากรป่าไม้ทรัพยากรธรณีและความหลากหลายทางชีวภาพ	๔.๒๘	.๖๓๓	มากที่สุด
๕. การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาค	๔.๒๙	.๖๓๕	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๓	.๕๑๒	มาก
๒) การพัฒนาทรัพยากรดิน			
๑. ใช้ที่ดินอย่างถูกต้องตามสมรรถนะ คือ คำนึงถึงความเหมาะสมของดิน สมรรถนะของดิน	๔.๖๓	.๕๒๔	มากที่สุด
๒. รักษาความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดินและรักษาโครงสร้างของดิน เช่น การปลูกพืชคลุมดินจะช่วยป้องกันการระเหยของน้ำจากดิน ทำให้ดินชุ่มชื้น ร่วนซุย	๔.๓๔	.๖๕๓	มากที่สุด
๓. การไถพรวนดิน เป็นการช่วยเพิ่มออกซิเจนให้แก่ดิน และคลุกเคล้าธาตุอาหารในดิน	๔.๗๐	.๕๑๖	มากที่สุด
๔. การให้ความชุ่มชื้นแก่ดินได้แก่ การจัดระบบชลประทานให้ดินได้รับน้ำ	๔.๕๑	.๕๕๓	มากที่สุด
๕. การปรับปรุงและบำรุงดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การใส่ปูนขาวในดินที่เป็นกรด การแก้ไขปัญหาดินเค็มโดยการระบายน้ำเข้าที่ดิน เป็นต้น	๔.๔๒	.๕๗๑	มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๑	.๔๓๒	มากที่สุด
-----------	------	------	-----------

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาในทุกด้าน (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนา อย่างยั่งยืน	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๓) การพัฒนาทรัพยากรแร่			
๑. ใช้วิธีขุดแร่ที่มีประสิทธิภาพ	๔.๓๐	.๖๑๔	มากที่สุด
๒. การใช้แร่ธาตุอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แร่ธาตุอย่าง ประหยัด โดยให้เกิดการสิ้นเปลืองน้อยที่สุด	๓.๘๙	.๖๑๗	มาก
๓. การนำแร่ที่ใช้ประโยชน์แล้วกลับมาใช้ได้อีก	๔.๑๑	.๕๗๐	มาก
๔. การควบคุมราคา เป็นการกำหนดให้มีราคาเดียวคงตัว มิให้มีการขึ้น ๆ ลง ๆ ตามสภาวะของตลาด.	๔.๐๗	.๕๘๘	มาก
๕. การสำรวจแหล่งแร่ธาตุเพิ่มเติม ในเรื่องการขาด แคลน แร่ธาตุในหมู่ประชาชนทั่วไป.	๓.๙๐	.๕๘๑	มาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๐๕	.๔๒๔	มาก
๔) การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้			
๑. ท่านเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดการโครงการ รักษาป่าไม้ในชุมชน	๔.๒๓	.๖๔๕	มากที่สุด
๒. ท่านมีส่วนร่วมเสนอวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	๔.๓๐	.๖๒๙	มากที่สุด
๓. ท่านเข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบตัด ไม้ในพื้นที่	๔.๖๔	.๕๐๒	มากที่สุด
๔. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าสงวน	๔.๓๘	.๖๓๔	มากที่สุด
๕. ท่านร่วมกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	๔.๐๓	.๕๑๖	มาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๓๑	.๓๕๔	มากที่สุด
๕) การพัฒนาทรัพยากรน้ำ			
๑. การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค	๔.๕๓	.๔๒๖	มากที่สุด
๒. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม)	๔.๐๕	.๔๒๙	มาก
๓. การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำตลอดจนบรรเทา ผลกระทบ	๔.๒๐	.๓๔๗	มาก
๔. ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อการอนุรักษ์และ	๔.๑๘	.๖๕๗	มาก

การพัฒนาสาธารณสุข			
๕. สร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	๔.๒๓	.๖๒๖	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๔.๒๓	.๓๐๐	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาในทุกด้าน (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนา อย่างยั่งยืน	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๖) การพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง			
๑. การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของเทศบาลมีการประสานงานกับประชาชน	๔.๒๖	.๖๐๐	มากที่สุด
๒. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างเป็นระบบ	๔.๓๒	.๕๘๗	มากที่สุด
๓. การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผน/โครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งใช้ไม้ไผ่ปักชะลอความรุนแรงของคลื่นในชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน	๔.๒๗	.๕๗๖	มากที่สุด
๔. การดำเนินโครงการฟื้นฟูป่าชายเลนและชายหาด เช่น การปลูกป่าชายเลน การทวงคืนผืนป่าชายเลน การรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่	๔.๒๔	.๕๘๔	มากที่สุด
๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และดูแลระบบนิเวศ รวมถึงฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ	๔.๑๓	.๖๒๑	มาก
ค่าเฉลี่ย	๔.๒๔	.๓๖๘	มากที่สุด
๗) การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาค			
๑. ร่วมเสนอความคิดเห็นกับผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ ชนิดนก รวมถึงสัตว์น้ำ	๔.๑๓	.๖๐๒	มาก
๒. ใช้มาตรการลงโทษทางสังคม ต่อผู้มีพฤติกรรมลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เช่น การไม่คบหาสมาคมด้วย	๔.๑๖	.๕๕๖	มาก
๓. ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	๔.๒๗	.๕๘๘	มากที่สุด
๔. ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม	๔.๓๓	.๖๐๑	มากที่สุด

๕. ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนา สิ่งแวดล้อม	๔.๒๔	.๖๑๔	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๔.๒๒	.๓๐๗	มากที่สุด

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาในทุกด้าน (ต่อ)

ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนา อย่างยั่งยืน	ระดับการพัฒนา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๘) การพัฒนาทรัพยากรอากาศและมลพิษ			
๑. การเผาทำให้อากาศบริเวณที่เผาสกปรกแพร่กระจาย ความสกปรกไปยังบริเวณอื่น ๆ	๔.๓๑	.๖๑๒	มาก
๒. การลดปริมาณขยะในที่สาธารณะให้น้อยลง เป็นการ ลดมลพิษทางอากาศส่วนรวมได้	๔.๓๐	.๖๓๕	มากที่สุด
๓. การคัดแยกขยะก่อนทิ้งสามารถลดปัญหามลพิษทาง อากาศและเพิ่มรายได้ในครอบครัว	๔.๓๒	.๖๐๗	มากที่สุด
๔. การใช้น้ำมันลดสารตะกั่วหรือการใช้บริการรถโดยสาร ประจำทางสามารถลดปัญหามลพิษทางอากาศและลด ค่าใช้จ่ายได้	๔.๓๓	.๕๗๙	มากที่สุด
๕. ทุกคนช่วยกันปลูกต้นไม้จะช่วยฟอกอากาศเสีย และ ลด ปัญหาโลกร้อน	๔.๓๓	.๕๗๘	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	๔.๓๑	.๓๓๖	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	๔.๒๔	.๑๘๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีต่อ ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี โดยมีค่าเฉลี่ยรวม มีระดับการพัฒนาต่อ ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

๑) การพัฒนาสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับ ของระบบนิเวศและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาค อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ

๔.๒๙ รองลงมาคือ การอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพทรัพยากรป่าไม้ทรัพยากรธรณีและความหลากหลายทางชีวภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ สิ่งแวดล้อมหมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติรวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีลักษณะทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖ และการจัดการแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมในทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๕ ตามลำดับ

๒) การพัฒนาทรัพยากรดิน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การไถพรวนดินเป็นการช่วยเพิ่มออกซิเจนให้แก่ดินและคลุกเคล้าธาตุอาหารในดิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๐ รองลงมาคือ ใช้ที่ดินอย่างถูกต้องตามสมรรถนะคือ คำนึงถึงความเหมาะสมของดินสมรรถนะของดิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๓ การให้ความชุ่มชื้นแก่ดินได้แก่ การจัดระบบชลประทานให้ดินได้รับน้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ การปรับปรุงและบำรุงดิน เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ การใส่ปูนขาวในดินที่เป็นกรด การแก้ไขปัญหาดินเค็มโดยการระบายน้ำเข้าที่ดินเป็นต้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๒ และรักษาความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดินและรักษาโครงสร้างของดิน เช่น การปลูกพืชคลุมดินจะช่วยป้องกันการชะล้างของน้ำจากดิน ทำให้ดินชุ่มชื้นยาวนาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๔ ตามลำดับ

๓) การพัฒนาทรัพยากรแร่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ใช้วิธีขุดแร่ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ รองลงมาคือ การนำแร่ที่ใช้ประโยชน์แล้วกลับมาใช้ได้อีก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๑ การควบคุมราคาเป็นการกำหนดให้มีราคาเดียวคงตัวมิให้มีการขึ้น ๆ ลง ๆ ตามสภาวะของตลาด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗ การสำรวจแหล่งแร่ธาตุเพิ่มเติม ในเรื่องการขาดแคลนแร่ธาตุในหมู่ประชาชนทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๐ และการใช้แร่ธาตุอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้แร่ธาตุอย่างประหยัด โดยให้เกิดการสิ้นเปลืองน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙ ตามลำดับ

๔) การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านเข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๔ รองลงมาคือ ท่านเข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าสงวน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ท่านมีส่วนร่วมเสนอวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ท่านเข้าร่วมประชุมวางแผนการจัดการโครงการรักษาป่าไม้ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ และท่านร่วมกิจกรรมโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๓ ตามลำดับ

๕) การพัฒนาทรัพยากรน้ำ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดหาและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ รองลงมาคือ สร้างการมีส่วนร่วมและบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ การป้องกันและแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำตลอดจนบรรเทาผลกระทบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๐ ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการเพื่อการอนุรักษ์และการพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ และการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำภาคการผลิต (เกษตรและอุตสาหกรรม) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๕ ตามลำดับ

๖) การพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ รองลงมาคือ การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผนโครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งใช้ไม้ไผ่ปักชะลอความรุนแรงของคลื่นในชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของเทศบาลมีการประสานงานกับประชาชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๖ การดำเนินโครงการฟื้นฟูป่าชายเลนและชายหาด เช่น การปลูกป่าชายเลน การทวงคืนผืนป่าชายเลน การรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และดูแลระบบนิเวศ รวมถึงฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ตามลำดับ

๗) การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาค พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนบ้านและผู้นำชุมชนเกี่ยวกับผลของกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ รองลงมาคือ ร่วมศึกษาและรับทราบผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อใช้ในการประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๔ ใช้มาตรการลงโทษทางสังคมต่อผู้มีพฤติกรรมลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เช่น การไม่คบหาสมาคมด้วย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๖ และร่วมเสนอความคิดเห็นกับผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ ชนิดนก รวมถึงสัตว์น้ำ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๓ ตามลำดับ

๘) การพัฒนาทรัพยากรอากาศและมลพิษ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการพัฒนายุทธศาสตร์ ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การใช้น้ำมันลดสารตะกั่วหรือการใช้บริการรถโดยสารประจำทางสามารถลดปัญหามลพิษทางอากาศและลดค่าใช้จ่ายได้

และทุกคนช่วยกันปลูกต้นไม้จะช่วยฟอกอากาศเสียและลดปัญหาโลกร้อน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๓ รองลงมาคือ การคัดแยกขยะก่อนทิ้งสามารถลดปัญหามลพิษทางอากาศและเพิ่มรายได้ในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๒ การเผาทำให้อากาศบริเวณที่เผาสกปรกแพร่กระจายความสกปรกไปยังบริเวณอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๑ และการลดปริมาณขยะในที่สาธารณะให้น้อยลง เป็นการลดมลพิษทางอากาศส่วนรวมได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๐ ตามลำดับ

สัมภาษณ์/ การกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี

จากการสัมภาษณ์ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี ได้ทำการสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

คำถามสัมภาษณ์

สัมภาษณ์/ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานราชการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑. ข้อมูลพื้นฐานยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านคิดว่าปัญหาใดเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดที่ควรเร่งแก้ไขในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ผู้ให้สัมภาษณ์⁵⁷/ ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาขยะ น้ำเสีย อากาศเสีย และการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องเร่งแก้ไข และต้องเตรียมการรองรับการพัฒนาพื้นที่ EEC ที่จะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม การขยายตัวของเมือง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

• ปัญหาขยะ และน้ำเสีย

มีการคาดการณ์ว่า การพัฒนาพื้นที่ EEC จะส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในพื้นที่ จาก ๔ ล้านคน ในปีพ.ศ. ๒๕๖๐ เป็น ๖ ล้านคน ในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ ดังนั้น หากศักยภาพในการรองรับขยะ และน้ำเสีย ยังคงมีเท่าเดิม อาจทำให้เกิดปัญหาขยะสะสม และคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมได้ กล่าวคือ

๑) ปัจจุบันการจัดการขยะส่วนใหญ่ใช้วิธีฝังกลบ เพราะมีต้นทุนต่ำ และเทคโนโลยีไม่ซับซ้อน ในอนาคตหากไม่สามารถขยายพื้นที่ฝังกลบขยะ หรือดำเนินการจัดการขยะที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นต่อวันได้ จะก่อให้เกิดปัญหาขยะตกค้างได้

๒) ระบบท่อรวบรวมน้ำเสียยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตเมือง น้ำเสียส่วนใหญ่จะปล่อยระบายลงสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ผ่านการบำบัด ในอนาคตหากการรวบรวมน้ำเสียเข้าสู่ระบบบำบัดฯ

⁵⁷ สัมภาษณ์ผู้แทนผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๖.

ยังคงเท่าเดิม จะทำให้มีน้ำเสียปริมาณมากที่ไม่ผ่านการบำบัดฯ ปล่อยระบายลงสู่แหล่งน้ำ ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมได้

• ปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรม

ปัจจุบันปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมในพื้นที่ ๓ จังหวัด ยังพบอย่างต่อเนื่อง ปัญหาส่วนหนึ่งมาจากโรงงานรับกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมในพื้นที่ไม่เพียงพอ และมีราคาค่ากำจัดสูง รวมทั้งมีการตัดราคาค่ากำจัด โดยเสนอราคาค่ากำจัดถูก แต่ไม่สามารถนำไปกำจัดอย่างถูกวิธีได้จริง จึงเกิดปัญหาการลักลอบทิ้งกากฯ ในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ดังนั้น หากไม่สามารถแก้ปัญหาการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมได้ อาจทำให้แนวโน้มของการลักลอบทิ้งฯ รุนแรงตามไปด้วย

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านคิดว่า ควรประสานงานในการแก้ไขปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกก่อนหลังอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องการทำความเข้าใจแก่ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความเข้าใจในบทบาทของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันได้จัดทำแผนฯ (ระยะที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙ ดังนั้น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีหน้าที่ประสาน ให้ความรู้ และเป็นพี่พี่ปรึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลักดันให้โครงการที่เป็น Flagship project ภายใต้แผนฯ มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งจะต้องเป็นผู้รวบรวม ติดตามข้อมูล เพื่อจัดส่งให้หน่วยงานส่วนกลาง สำหรับประมวลผล เสนอต่อกลไกในการกำกับดูแลต่อไป

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านใช้วิธีประสานงานกับหน่วยงานอื่นอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ การประสานงานในระดับพื้นที่สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง ส่วนใหญ่จะใช้วิธีประสานงานผ่านการประชุมหารือในระดับจังหวัด อาทิ กลไกของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธาน

อนึ่ง หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ : รถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน จะประสานงานผ่านกลไกของคณะทำงานระดับพื้นที่เพื่อศึกษารายละเอียดและจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ

: รถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรี เป็นประธาน และมี ผอ. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี เป็นคณะทำงานฯ

โดยคณะกรรมการดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.)

ส่วนการประสานงานในเรื่องเชิงนโยบาย สามารถประสานงานผ่านกลไกของสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ EEC และเป็นกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐในพื้นที่กับหน่วยงานส่วนกลาง สำหรับเสนอความเห็นให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พิจารณากำหนดนโยบายให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ EEC อย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านคิดว่าการสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการจัดสมดุทธพยาบาลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกก่อนหลังอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จำเป็นต้องดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ที่ถูกต้อง ร่วมกันให้เห็นในการพัฒนาพื้นที่ และกำหนดแนวทางการเฝ้าระวังด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน ที่สำคัญจะต้องมุ่งเน้นให้ร่วมเป็นกระบอกเสียง และขยายเครือข่ายให้เพื่อให้เกิดการดูแลและเฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ

ผู้สัมภาษณ์/ ข้อมูลพื้นฐานยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความเข้าใจอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัวสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นพื้นที่ที่เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และมีโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกในการลงทุนของอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญแห่งอนาคต

เพื่อความสามารถในการแข่งขันและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทยให้เติบโตได้ในระยะยาวนั้น จำเป็นต้องจะมีการวางแผน หรือกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน ซึ่งหมายถึง การพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อสร้างรายได้ให้ประเทศชาติ ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต การรักษาสมดุทธทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีการเตรียมการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและสังคมในพื้นที่ให้เติบโตและยั่งยืนควบคู่กันไป หรือการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุทธทั้ง ๓ มิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผู้สัมภาษณ์/ ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน มีปัญหาอุปสรรค อย่างไรบ้าง

ผู้ให้สัมภาษณ์/ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ EEC โดยต้องเริ่มจากการให้ข้อมูลที่ถูกต้องในประเด็นทิศทางการพัฒนาให้มีการร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนา ร่วมติดตามและตรวจสอบการดำเนินโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นและระหว่างดำเนินโครงการ รวมทั้งเฝ้าระวังผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ทั้งนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม และรับฟังความเห็นของประชาชนในพื้นที่ จะเป็นการสร้าง

ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชนในพื้นที่ว่าการพัฒนาต่าง ๆ จะไม่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านใช้วิธีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ ส่วนการประสานงานในเรื่องเชิงนโยบาย สามารถประสานงานผ่านกลไกของสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ EEC และเป็นกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐในพื้นที่กับหน่วยงานส่วนกลาง สำหรับเสนอความเห็นให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พิจารณากำหนดนโยบายให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ EEC อย่างยั่งยืนต่อไป

ผู้สัมภาษณ์/ ท่านคิดว่าการสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกก่อนหลังอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์/ การดำเนินการต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๒. พัฒนายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ผู้สัมภาษณ์/ พัฒนายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์⁵⁸/ แนวทางการพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน เป็นที่รู้จักของนักลงทุนต่างประเทศ และมีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ที่สำคัญประกอบด้วย ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบังและท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุดทางหลวงพิเศษมอเตอร์เวย์ รถไฟทางคู่ และสนามบินอู่ตะเภา มีเมืองพัทยาซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก รวมทั้งยังมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรองรับการขยายตัวจากภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางเรือของอาเซียน สามารถเชื่อมโยงไปยังราชอาณาจักรกัมพูชา ท่าเรือวังเตาของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และท่าเรือน้ำลึกทวายของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ดังนั้น จึงสามารถยกระดับการพัฒนาพื้นที่ต่อยอดสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของทวีปเอเชีย ที่เรียกว่า “ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” โดยมีแนวทางการพัฒนา ๕ แนวทาง ดังนี้

๑. พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทาง

⁵⁸ สัมภาษณ์ผู้แทนผู้บริหารปลัดอำเภอจากอำเภอต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๖.

ปฏิบัติโดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูงร่วมกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการกากอุตสาหกรรม พัฒนาสู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สนับสนุนการพัฒนาคลุุ่มอุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตเชื่อมโยง กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่องส่งเสริมให้ภาคประชาชนสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดตั้งกองทุนของภาคอุตสาหกรรมเพื่อดูแลชุมชน

๒. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพรองรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น โดยขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพทันสมัย ได้มาตรฐานสากล และบูรณาการเชื่อมโยงกันทั้งระบบทั้งท่าอากาศยาน ๓ แห่ง คือสุวรรณภูมิ ดอนเมือง และอู่ตะเภา และการขนส่งทางบก ทางรางทางเรือ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและตลาดโลก

๓. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน สร้างสมดุลของการพัฒนา และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ (น้ำดิบ น้ำประปา) ระบบไฟฟ้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะขยะ น้ำเสีย ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ยกระดับบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจหลักกับเศรษฐกิจชุมชนในทุกภาคการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ การท่องเที่ยว และธุรกิจเพื่อสังคม

๔. พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียวการดูแลความปลอดภัยของประชาชน การจัดทำผังเมืองและการบังคับใช้ การสร้างสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงในพื้นที่ การให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาในรูปแบบ PPP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองการพัฒนาเมืองสำคัญในพื้นที่ EEC อาทิ

- ฉะเชิงเทรา : พัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัยชั้นดีที่ทันสมัยรองรับการขยายตัวของกรุงเทพฯ และ EEC

- พัทธยา : พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สุขภาพและนันทนาการศูนย์ประชุมและศูนย์แสดงสินค้านานาชาติชั้นนำของอาเซียน เมืองนวัตกรรมการท่องเที่ยว เมืองท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีชีวิตชีวา และศูนย์การให้บริการด้านการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical Tourism)

- อุตะเภาะ : พัฒนาเป็นศูนย์ธุรกิจการบินและโลจิสติกส์อาเซียน
- ระยอง : พัฒนาเป็นเมืองแห่งการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เมืองนานาชาติที่มีธุรกิจ

ทันสมัย

๕. ให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม อาทิ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับในอัตราร้อยละ ๕๐ เป็นระยะเวลา ๕ ปี ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ เป็นต้น

การอนุญาตให้ถือครองสิทธิ์ที่ดินหรือเช่าระยะยาวการอำนวยความสะดวกด้านวีซ่าและใบอนุญาตเข้าทำงาน การจัดตั้งกองทุนเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการลงทุนการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน (OSS : One Stop Service) เพื่ออำนวยความสะดวกในการอนุมัติอนุญาตต่าง ๆ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี (Free Trade Zone) อาทิ ในพื้นที่สนามบินอุตะเภาะ พื้นที่ใกล้ท่าเรือแหลมฉบัง การจัดตั้งศูนย์ธุรกรรมทางการเงิน และการอนุญาตใช้เงินตราต่างประเทศได้ เป็นต้น

๓. ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัญหาอุปสรรคอย่างไร

ผู้สัมภาษณ์/ ข้อเสนอแนะยุทธศาสตร์ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ปัญหา อุปสรรคอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์⁵⁹ สำหรับ 'พื้นที่เขตส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก' ซึ่งย่อมาจาก Eastern Economic Corridor (EEC) แผนยุทธศาสตร์ภายใต้ 'ไทยแลนด์ ๔.๐' ที่ภาครัฐเร่งผลักดันอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้กำหนดโซนอีอีซี จำนวน ๕ พื้นที่ เช่น โซนการบินภาคตะวันออก สนามบินอุตะเภาะ, โซนส่งเสริมนวัตกรรม EECi, โซนส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล, โซนอุตสาหกรรม Smart Park และโซนอุตสาหกรรมเหมราช ครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

สิ่งที่คนจับตามองเป็นอันดับต้น ๆ คงเป็นเรื่อง รายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ โดยหากมองจาก “พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” หรือเรียกกันสั้น ๆ ว่า “พ.ร.บ. อีอีซี” จะพบว่า พื้นที่โซนอีอีซีได้มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ประกอบด้วย

⁵⁹ สัมภาษณ์ผู้แทนผู้บริหารภาคอุตสาหกรรม และผู้นำชุมชนจังหวัดชลบุรี วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๖.

๑. กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน ๒.กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ๓.กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร ๔.กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ๕.กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๔๕ (๑) หรือ (๒) อยู่ต่อในราชอาณาจักร ๖.กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ ๗.กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ ๘.กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน หากกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำต้องได้รับอนุมัติใบอนุญาต ก็ให้ถือว่าเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายอีอีซี เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติ

ขณะที่สิทธิประโยชน์ที่ให้กับผู้ลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ลงทุนต่างชาติ ถือว่าให้สิทธิประโยชน์ที่ค่อนข้างมากทั้งสิทธิทางการเงิน การลงทุน ความยืดหยุ่นในการพาต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัย และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จนนักวิชาการในแวดวงอสังหาฯ เป็นกังวลว่าให้มากเกินไปหรือไม่ โดยเฉพาะกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ที่เปิดโอกาสให้ต่างชาติมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือห้องชุดในโซนอีอีซี ทั้งเพื่อประกอบกิจการและเพื่ออยู่อาศัยได้ จากประมวลกฎหมายที่ดินปกติแล้ว จะไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้โดยตรง

นอกจากนี้ สิทธิประโยชน์ด้านระยะเวลาการเช่าที่ให้ยาวถึง ๕๐ ปี ต่อได้อีก ๔๙ ปี รวมแล้วเท่ากับ ๙๙ ปี ก็ถือเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก เพราะสิทธิการเช่าปกติของไทย เท่ากับ ๓๐ ปี ซึ่งหากย้อนกลับไปเรื่องการขยายสิทธิการเช่า มีความพยายามในการนำเสนอเรื่องขยายเวลาเช่าเป็น ๙๙ ปี ให้เหมือนกับหลายประเทศ แต่ก็ถูกต่อต้านตบไปในทุกครั้ง แต่เพราะภาครัฐต้องการสร้างสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดนักลงทุนต่างชาติมาก จึงใช้กลยุทธ์ให้เช่า ๕๐ ปี ต่อได้อีก ๔๙ ปี เพื่อจูงใจต่างชาติ และลดแรงต่อต้าน เพราะไม่ได้ใช้ ๙๙ ปีแบบตรง ๆ

ข้อดีของสิทธิประโยชน์อีอีซี

๑. ข้อดีที่เห็นได้ชัด ๆ คงเป็นเรื่องการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่อีอีซี ซึ่งภาครัฐมองว่า จะส่งผลบวกไม่เพียงแต่ในพื้นที่อีอีซีเท่านั้น แต่ยังกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และภาพรวมของประเทศไทย

๒. เศรษฐกิจไทยมีโอกาสที่จะขยายตัวจากการลงทุนใหม่ ๆ ในอีอีซี

๓. ความยืดหยุ่นเรื่องการเข้ามาของคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนต่างด้าวที่มีทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะส่งผลบวกให้กับประเทศ ก็จะทำให้ประเทศไทยได้รับ Knowhow ใหม่ ๆ เข้าสู่ประเทศ

ข้อเสียของสิทธิประโยชน์อีอีซี

๑. นโยบายบริหารจัดการพื้นที่อีอีซีที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับประเทศไทยยังไม่ชัดเจน จากหลายบทเรียนที่ประเทศไทยดึงต่างชาติเข้ามาร่วมพัฒนาโครงการใหญ่ ๆ หลายโครงการ เราไม่สามารถให้ต่างชาติที่เข้ามาลงทุนแบ่งปัน Knowhow ใหม่ๆ เหล่านั้นให้กับบุคลากรของไทยที่ไปร่วมงานกับต่างชาติได้ ซึ่งนอกจากสิทธิประโยชน์ที่มอบให้อย่างล้นหลามแล้ว ไทยควรมีข้อกำหนดเรื่องการแบ่งปัน Knowhow ให้กับบุคลากรของไทยด้วย

๒. ผังเมืองโซนอีอีซี ยังมีความล่าช้า และควรออกมาก่อนที่จะดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ เพื่อใช้ผังเมืองเป็นเครื่องมือในการวางระบบสาธารณูปโภค น้ำ ไฟ การเดินทาง เพื่อให้เมืองอีอีซี เป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รวมถึงใช้ผังเมืองในการส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของอีอีซี ไม่เพียงแต่กำหนดพื้นที่อีอีซีเท่านั้น แต่ต้องวางผังเมืองให้กับพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เพื่อส่งเสริมกันและกัน และชุมชนรอบข้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่อีอีซี

๓. ขาดการวางแผนระบบสาธารณูปโภคที่สอดคล้องกับเมืองที่ภาครัฐมองว่ากำลังจะเติบโต โดยหากมองกลับมายังพื้นที่ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทราในปัจจุบัน คือ ระบบสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ น้ำขาดแคลน เพราะมีความต้องการใช้ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือน ซึ่งการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมแบบปกติในพื้นที่เหล่านี้ ยังส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำ หากมีการสนับสนุนให้เกิดโซนอีอีซีโดยขาดแผนรองรับ จะยิ่งก่อให้เกิดปัญหานี้มากขึ้น

๔. ไม่ได้เปิดพื้นที่ใหม่ ๆ ให้กับการลงทุน อีกหนึ่งความน่าเสียดายของแผนส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ นั่นก็คือ ยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นอุตสาหกรรมอยู่แล้ว ไม่ได้กระจายไปยังพื้นที่ใหม่ ๆ จังหวัดใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งที่จะแก้ปัญหานี้ได้ ต้องใช้ผังเมืองโยกการใช้ประโยชน์ให้ครอบคลุมไปยังพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

สรุป แนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี

๑. การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี มีความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี

๒. ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ป่าในเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองการบินภาคตะวันออก ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม รวมถึงการวางผังใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง ให้รองรับคนทุกกลุ่ม

๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตบริการ และบริโภคที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อมารับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนเครือข่ายชุมชนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหมู่บ้าน อาสาสมัครพิทักษ์ทะเล เป็นต้น รวมทั้งเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ ลำธาร ทรัพยากรดิน และความหลากหลายทางชีวภาพ บริหารจัดการน้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงน้ำภาค

การผลิต ส่งเสริมเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ และลดการรุกรานพื้นที่เกษตรกรรมลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ในแต่ละจังหวัด

เพื่อให้เป้าหมายของแผนสิ่งแวดล้อมเกิดการจัดการที่ดีในพื้นที่อีอีซี ประชาชนได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิต อยู่ในสิ่งแวดล้อมเมืองที่ได้มาตรฐานสากล ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลเป็นธรรม ให้การพัฒนาพื้นที่อีอีซี เคียงคู่ไปกับความต้องการของชุมชน เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามกับประชาชน รวมทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมมนากลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กร ผู้นำ และประชาชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ และได้ผลกับการพัฒนา ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ทั้ง ๘ ด้าน มีดังนี้

ตารางที่ ๔.๔ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนดำเนินการทั้ง ๘ ด้าน

ยุทธศาสตร์	แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๑. การพัฒนาสภาพแวดล้อม	๑. สนับสนุนการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ๒. การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ๓. เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน ๔. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความหลากหลายทางชีวภาพ และพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน ๕. จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ๖. ปรับปรุงมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของประเทศตามมาตรฐานสากล และมีการบังคับใช้มาตรฐานสิ่งแวดล้อม เช่น ด้านดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพกับทุกภาคส่วนอย่างเคร่งครัด ๗. การพัฒนามาตรฐานและระบบจัดการมลพิษกำเนิดใหม่ พร้อมทั้งจัดมลพิษและแก้ไขฟื้นฟูผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเกิดจาก โครงการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ มีการพัฒนาใช้นวัตกรรม

	<p>และเทคโนโลยีเพื่อลดมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>๘. พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางด้วยเป้าหมายการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน</p>
๒. การพัฒนาทรัพยากรดิน	<p>๑. มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน</p> <p>๒. การจัดทำแผนการบริหารจัดการป้องกันการชะล้างพังทลายของดินและฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยการอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>๓. การจัดทำเป้าหมายความสมดุลของการจัดการทรัพยากรที่ดิน การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ</p> <p>๔. การปรับปรุงคุณภาพดินในพื้นที่ดินเปรี้ยว ดินกรด และดินเค็ม</p> <p>๕. การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ การส่งเสริมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน</p>
๓. การพัฒนาทรัพยากรแร่	<p>๑. ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ การสำรวจและประเมินศักยภาพทรัพยากรแร่</p> <p>๒. ศึกษาเชิงวิชาการเพื่อวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการรีไซเคิลเพื่อพัฒนาของเสียเป็นแหล่งทรัพยากรทดแทนด้านแร่และโลหะ</p> <p>๓. ทดลองในห้องปฏิบัติการเพื่อผลักดันเทคโนโลยีต้นแบบ ให้ผู้ประกอบการนำไปประยุกต์ใช้</p> <p>๔. ส่งเสริมผู้ประกอบการเหมืองแร่ให้ดำเนินกิจการบนหลักธรรมาภิบาล และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม</p>
๔. การพัฒนาทรัพยากรป่าไม้	<p>๑. ดำเนินงานตามแนวนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เช่น การจัดทำกฎหมายลำดับรองภายใต้พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินการอนุรักษ์ สงวน คุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน</p> <p>๒. การจัดระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ เพื่อหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า</p> <p>๓. การดำเนินการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ให้กลับสู่สภาพสมบูรณ์</p>
๕. การพัฒนาทรัพยากรน้ำ	<p>๑. ดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำ</p> <p>๒. ดำเนินการตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ และมี</p> <p>โครงการบรรเทาและแก้ไขปัญหาภัยแล้งและอุทกภัย</p> <p>๓. การผลักดันน้ำเค็มเพื่อรักษาระบบนิเวศในลุ่มน้ำ</p>

<p>๖. การพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง</p>	<p>๑. แบ่งระบบกลุ่มหาดของประเทศไทย เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่งอย่างเป็นระบบ</p> <p>๒. การจัดทำหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำแผน/โครงการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การใช้ไม้ไผ่ปักชะลอความรุนแรงของคลื่นในชายฝั่งทะเลที่เป็นโคลน</p> <p>๓. การดำเนินโครงการฟื้นฟูป่าชายเลนและชายหาด เช่น การปลูก ป่าชายเลน การทวงคืนผืนป่าชายเลน การรื้อถอนสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่ทวงคืน</p> <p>๔. การจัดตั้งสวนป่าประชารัฐ สวนป่าพฤกษศาสตร์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และดูแลระบบนิเวศ</p> <p>๕. ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลอื่น ๆ เช่น การปลูกเสริมปะการังและ หญ้าทะเล และการช่วยเหลือสัตว์ทะเลหายาก</p>
<p>๗. การพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาค</p>	<p>๑. พัฒนาระบบคลังข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย โดยการปรับปรุงสถานภาพชนิดพันธุ์สัตว์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย ใน พ.ศ. ๒๕๖๓</p> <p>๒. มีการสำรวจปะการังอ่อน กัลปังหาและดอกไม้ทะเล ในแนวปะการังเขตน้ำตื้น</p> <p>๓. จัดการความหลากหลายทางชีวภาพโดยพัฒนาเครื่องมือ การประเมินผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก โดยการประเมินต้นทุนทางธรรมชาติให้กับผู้ประกอบการโรงแรม</p> <p>๔. เตรียมเสนอพื้นที่ศูนย์ศึกษาธรรมชาติกองทัพเรือ (สัตหีบ) จังหวัดชลบุรี และพื้นที่เครือข่ายเป็นเครือข่ายพันธมิตรเพื่อการอนุรักษ์นกอพยพและถิ่นที่อยู่อาศัยในเส้นทางบินเอเชียตะวันออกเฉียง-ออสเตรเลีย</p>
<p>๘. การพัฒนาทรัพยากรอากาศและมลพิษ</p>	<p>๑. จัดทำแผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพอากาศของประเทศ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐)</p> <p>๒. ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองเป็นวาระแห่งชาติ</p> <p>๓. กำหนดมาตรฐานและมาตรการควบคุมมลพิษที่แหล่งกำเนิด โดยการกำหนดมาตรฐานการปล่อยควันดำจากท่อไอเสีย รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิงให้เทียบเท่ามาตรฐานยูโร ๕</p> <p>๔. มีการติดตาม ตรวจสอบ ฝุ่นละออง เตือนภัยคุณภาพอากาศ</p>

	<p>เผยแพร่ต่อสาธารณะผ่านช่องทางต่าง ๆ เป็นประจำทุกวัน</p> <p>๕. ใช้ข้อมูลการตรวจวัดจุดความร้อนสะสมเชิงพื้นที่มาสนับสนุนการแก้ไขปัญหาหมอกควันและไฟป่า</p>
--	--

สรุป

แนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี

๑. การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี

๒. ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ป่าในเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองการบินภาคตะวันออก ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม รวมถึงการวางผังใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง ให้รองรับคนทุกกลุ่ม

๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตบริการ และบริโภคที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนเครือข่ายชุมชนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหมู่บ้าน อาสาสมัครพิทักษ์ทะเล เป็นต้น รวมทั้งเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน

๔. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ ลำธาร ทรัพยากรดิน และความหลากหลายทางชีวภาพ บริหารจัดการน้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงน้ำภาคการผลิต ส่งเสริมเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ และลดการรุกรานพื้นที่เกษตรกรรมลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ในแต่ละจังหวัด

เพื่อให้เป้าหมายของแผนสิ่งแวดล้อมเกิดการจัดการที่ดีในพื้นที่อีอีซี ประชาชนได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิต อยู่ในสิ่งแวดล้อมเมืองที่ได้มาตรฐานสากล ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลเป็นธรรม ให้การพัฒนาพื้นที่อีอีซี เคียงคู่ไปกับความต้องการของชุมชน เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC (Eastern Economic Corridor) เป็นโครงการใหญ่ที่น่าจับตามอง เมื่อทุกอย่างดำเนินไปตามแผนงาน จะสร้างแรงขับเคลื่อนเชิงบวกทางเศรษฐกิจและนี่อาจทำให้ประเทศไทยกลับมาคึกคักในฐานะหนึ่งศูนย์กลางธุรกิจสำคัญแห่งเอเชีย EEC เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางเศรษฐกิจ เพราะเชื่อมต่อกับ จีน อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปจนถึงเกาหลี และญี่ปุ่น และนับว่าโชคดียิ่งที่ประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญทางเศรษฐกิจแห่งนี้ อาณาเขตตอนกลางและตอนใต้ติดทะเล ส่วน

ตอนบนเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและผ่านไปยังจีนแผ่นดินใหญ่ได้อีกด้วย โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC จึงเล็งเห็นโอกาสและศักยภาพทางเศรษฐกิจอันไพศาลนี้ และมีเป้าหมายที่จะยกระดับธุรกิจในประเทศไทยให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจระดับโลก

๔.๖ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒. ศึกษากระบวนการจัดสมดุลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาค

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๕

ตารางที่ ๔.๕ วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(N=๔๐๐ คน)

สถานภาพทั่วไป	จำนวน (n = ๔๐๐)	ร้อยละ (๑๐๐%)
๑. เพศ		
- ชาย	๑๘๔	๔๖.๒
- หญิง	๒๑๖	๕๓.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๒. อายุ		
- ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๒๖	๖.๕
- ๒๑ - ๓๐ ปี	๑๐๔	๒๖.๐
- ๓๑ - ๔๐ ปี	๘๔	๒๑.๐
- ๔๑ - ๕๐ ปี	๘๓	๒๐.๗
- ๕๑ - ๖๐ ปี	๔๗	๑๑.๗
- ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป	๔๖	๑๑.๖
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
- ประถมศึกษา	-	-
- มัธยมศึกษาตอนต้น	๑๑	๒.๗
- มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช	๒๕๐	๖๒.๕
- อนุปริญญา/ปวส.	๗๕	๑๘.๗
- ปริญญาตรี	๕๖	๑๔.๐

- สูงกว่าปริญญาตรี	๘	๒.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๔. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม		
- เว็บไซต์/โซเชียลเน็ตเวิร์ก	๑๔๑	๓๕.๓
- โทรทัศน์	๕๙	๑๔.๘
- หนังสือพิมพ์	๙๖	๒๔.๐
- วารสาร	๑๐๔	๒๖.๐
	๑๐๐	๑๐๐.๐
๕. อาชีพ		
- รัฐบาล/รัฐวิสาหกิจ	๙๕	๒๓.๔
- พนักงานบริษัทเอกชน	๑๓๖	๓๕.๗
- เกษตรกร	๔๒	๑๐.๖
- ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๘๕	๒๒.๔
- ไม่ได้ประกอบอาชีพ	๓๒	๘.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๖. รายได้		
- ต่ำกว่า ๙,๐๐๐ บาท	๒๙	๗.๕
- ๙,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๑๕๙	๔๒.๐
- ๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๐๙	๒๖.๖
- ตั้งแต่ ๒๐,๐๐๑ บาทขึ้นไป	๙๔	๒๓.๙
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๕ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า สถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๓๐ และเพศชาย จำนวน ๑๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๗๐

อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๐ รองลงมา มีอายุ ๔๑-๕๐ ปีจำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙๐ อายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๑๐ อายุ ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๔๗ คนคิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๐ อายุมากกว่า ๖๐ ปีจำนวน ๔๖ คน ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๖๐ และอายุต่ำกว่า ๒๐ ปี จำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า/ปวช. จำนวน ๒๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕ รองลงมา มีวุฒิการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๘ มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีจำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ มีวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ และมีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๐ ตามลำดับ

อาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๐ รองลงมา เป็นอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๐ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวจำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔๐ เกษตรกรจำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๖๐ และอาชีพอื่นๆ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๐๐ ตามลำดับ

รายได้ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่รายได้ ๙,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๐ รองลงมา รายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๖๐ รายได้ สูงกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๙๐ และรายได้ต่ำกว่า ๙,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๕๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕๐ ตามลำดับ

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง ๒๑-๓๐ ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า/ปวช และส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และการรับรู้ข่าวสาร เว็บไซต์/โซเชียลเน็ตเวิร์ก ซึ่งทำให้ทราบถึงสถานภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามว่า มีลักษณะทั่วไปอย่างไร ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกในเขตชลบุรี

ส่วนที่ ๒ การศึกษากระบวนการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกในเขตชลบุรี วิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ การหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชากรโดยรวม (n=๔๐๐)

กระบวนการจัดสมดุลดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{x}	S.D	แปลผล
๑) การมีส่วนร่วมก่อนเป็นเครือข่าย	๔.๓๙	๐.๗๒	มากที่สุด
๒) การจัดระบบของเครือข่าย	๔.๗๕	๐.๘๓	มากที่สุด
๓) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกเครือข่าย	๔.๗๑	๐.๕๗	มากที่สุด
๔) การสร้างข่าวเพื่อการเรียนรู้	๔.๖๖	๐.๕๘	มากที่สุด

๕.) ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นของกิจกรรม ๔.๖๔ ๐.๗๒ มากที่สุด
ต่างๆว่าจะเกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย	๔.๕๓	๐.๖๓	มากที่สุด
-----------	------	------	-----------

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมุด
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (n=๔๐๐)

๓. การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมุด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{x}	S.D	แปลผล
๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน			
๑.) ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๔.๐๓	๐.๘๘	มากที่สุด
๒.) ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการทำ กิจกรรมหรือโครงการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๗๕	๑.๑๘	มาก
๓.) ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำ กิจกรรมหรือโครงการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๗๕	๑.๑๖	มาก
๔.) ท่านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๗๓	๑.๒๗	มาก
๕.) ท่านมีส่วนร่วมมือในการทำกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ	๓.๒๗	๑.๒๘	มาก
ค่าเฉลี่ย	๓.๗๑	๑.๑๕	มาก

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมุด
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมุด ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{x}	S.D	แปลผล
๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
๑.) ท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการต่างๆ เช่นโครงการปลูกป่าชายเลน	๓.๓๔	๐.๘๘	มาก

๒.) ท่านมีความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๕๔	๑.๓๑	มาก
๓.) ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	๓.๗๙	๑.๑๗	มาก
๔.) ท่านมีโอกาสในการแสดงความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาชุมชนของท่าน	๓.๘๓.	๑.๐๙	มาก
๕.) ท่านและคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๘๔	๑.๑๑	มาก
ค่าเฉลี่ย	๓.๖๗	๑.๑๘	มาก

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (n=๔๐๐)

๓. การมีส่วนของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{x}	S.D	แปลผล
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
๑.) ท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม	๓.๖๕	๑.๑๙	มาก
๒.) ท่านได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการเมื่อแล้วเสร็จ	๓.๗๓	๑.๑๑	มาก
๓.) ท่านมีส่วนในการประเมินผลดำเนินงานกิจกรรมด้านกระบวนการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๗๐	๑.๑๕	มาก
๔.) ท่านมีส่วนในการร่วมมือการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านกระบวนการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๘๔	๑.๑๙	มาก
๕.) ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดกระบวนการสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๓.๙๐	๑.๑๕	มาก

ตารางที่ ๔.๗ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรีโดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านดังนี้

๑.) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม มีระดับการมีส่วนร่วมกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรีโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๙ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆที่มีความจำเป็นในการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๗๕ รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากรของแหล่งทรัพยากรที่จะใช้ในกิจกรรมโครงการต่างๆเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๕ และ ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมหรือโครงการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๕ ท่านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓ และ ท่านมีส่วนร่วมมือในการทำกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๗

๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมของกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๑เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมออกแรงในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย ๔.๐๓ รองลงมาคือท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนด้านทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมหรือโครงการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๕ และท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมหรือโครงการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๕ท่านมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓ และท่านมีส่วนร่วมมือในการทำกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานอื่นๆอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๗

๓) มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมของกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๗ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าท่านและคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๔ รองลงมาคือท่านมีโอกาสในการแสดงความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาชุมชนของท่านอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๓ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๙ท่านมีความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้นจากการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๕๔และท่านมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมโครงการต่างๆ เช่นโครงการปลูกป่าชายเลนอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๗ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการมีส่วนของกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๖ เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐด้านการจัดกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๙๐รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมมือการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินผลกิจกรรมด้านกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๘๔ท่านได้ปรึกษาหารือกับคณะกรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการเมื่อแล้วเสร็จอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๓ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลดำเนินงานกิจกรรมด้านกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๗๐ และท่านได้ศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมอยู่ในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๕ ภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามโดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๒ เมื่อพิจารณารายละเอียดของแบบสอบถามพบว่าการมีส่วนร่วมในการจัดสินใจ ภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๕ รองลงมาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๖ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๗๑ และ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ของภาครัฐและประชาชนต่อกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๗

การกำหนดนโยบายกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรี

การสัมภาษณ์ในเชิงลึกเกี่ยวกับการกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ทำการสัมภาษณ์จากบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยสรุปเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

คำถามสัมภาษณ์/การมีส่วนร่วมประชุมเพื่อนำเสนอเรื่องต่างๆที่มีความจำเป็นตึงสนใจวางแผนขั้นตอนดำเนินงานของกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶⁰/สำนักงานธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี ปัญหาส่วนใหญ่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC.คือคนทุกคนต้องมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติ จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนไม่ว่าจะเป็น การบูรณาการของภาครัฐต้องมีการประสานงานกันเพราะบางเรื่องในเรื่องในเรื่องเดียวกันต้องทำงานหลายหน่วยงานอย่างจังหวัดชลบุรี ระยองฉะเชิงเทราเป็นเมืองท่องเที่ยวรวมทั้งภาคอุตสาหกรรม ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันแม้แต่นอกพื้นที่ก็ต้องใช้ทรัพยากรในชลบุรี และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยต้องการทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดการยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการจัดความสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสร้างความเข้าใจในบทบาทของตนเองและชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานมีการติดต่อประสานงานร้องทุกข์ซึ่งกันและกันช่วยกันตรวจสอบความผิดปกติของธรรมชาติโดยทำความเข้าใจกับชุมชนและส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนช่วยการจัดการความสมดุคทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่าคิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง มีส่วนร่วมประชุมนำเสนอเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการพัฒนาแหล่งที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อวางแผนงานในกิจกรรมในแต่ละปีของชุมชนจากการที่ได้เลือกสรรให้เป็นที่ปรึกษาในฐานะที่เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ตรงเข้ามาช่วยให้ข้อมูลและรูปแบบทางเลือกต่างๆเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเกิดประโยชน์สูงสุด เหมาะสม ในแต่ละกิจกรรมนั้น ๆ ไม่มีส่วนร่วมประชุมในขั้นตอนต่างๆแต่มีส่วนช่วยสนับสนุนร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอเพราะการร่วมจัดกิจกรรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนั้นด้วยการเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการปลูกป่าชายเลนและความสมบุรณ์ของสัตว์น้ำทางทะเล

คำถามสัมภาษณ์/การมีส่วนร่วมการวางแผนการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพัฒนาพิเศษอย่างไร?

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶¹/มีส่วนร่วมการจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกหรือผังเมือง EECพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกพ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้ยึดหลักการคุ้มครอง เศรษฐกิจและเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตามหลักการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการประกอบธุรกิจและสิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย(มาตรา ๒๙)และต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับชุมชน สุขภาพของประชาชน สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสร้างความรับรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนในพื้นที่นั้นๆและรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้องเพื่อการประกอบการพิจารณาด้วย(มาตรา ๓๐)แต่มีส่วนรับรู้ข่าวสารแนวในทางปฏิบัติของกระบวนการผังเมืองEEC.ผ่านองค์กรภาครัฐและหน่วยงานภาครัฐแจ้งผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และโซเชียลเน็ทเวิร์กซึ่งในข้อกฎหมายบางข้ออาจนำไปใช้

⁶⁰นายชายชาญ เตโชทินกร ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๖

⁶¹ เรื่องเดียวกัน

แบบไม่ชอบด้วยกฎหมายดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ผ่านมามีข้อจำกัด ประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงผังเมืองส่วนมากไม่ได้รับรู้และเข้าร่วมให้ความเห็น ประกอบกับระยะเวลาในการรับฟังเพียงเล็กน้อยทั้ง ๆ ที่เป็นผังเมืองที่ครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัดมีเนื้อหาและรายละเอียดเป็นจำนวนมาก แต่เวทีรับฟังที่เกิดขึ้นเป็นเวทีที่จัดเพียงครั้งวันหรือในห้วงเวลาที่ไม่เหมาะสม บ้าง และมีเวลาเพียงน้อยนิดสำหรับผู้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นนอกจากนี้ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ จนถึงวันนี้ยังไม่มีกรให้ข้อมูลการร่างผังเมือง EEC อย่างแน่นอน แก่บุคคลทั่วไป การจะได้อาต้องมีกรชุมนุมร้องขอ และไม่มีการปิดประกาศเพื่อรับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียที่อาจจะถูกตัดรอนสิทธิในที่ดินจากการประกาศใช้ผังเมือง EEC. มีส่วนกรจัดทำแผนในการรับผลประโยชน์จากกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีข้อจำกัดในการคัดเลือกหรือคัดสรรบุคคลในชุมชน อีกห้วงเวลาในการเลือกสรรหรือคัดสรรมีเวลาจำกัด จำนวนบุคคลที่รับผลประโยชน์ในการจัดกระบวนการดังกล่าวมีเฉพาะกลุ่มจำนวนมากและน้อยแตกต่างกันไป อีกทั้งมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มก่อนมีความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ ในแต่ละท้องที่

คำถามสัมภาษณ์⁶²/มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการทำกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶³/ มีส่วนร่วมเพราะภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันส่งเสริมพื้นที่สีเขียวยั่งยืนในเมืองให้ได้ตามมาตรฐานสากล ที่ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยส่งเสริมให้มีพื้นที่สีเขียวรอบเมือง (Green Belt) เป็นพื้นที่โล่งสีเขียวรอบนอกตัวเมืองใหญ่ ที่กันไว้ให้เป็นธรรมชาติปลอดจากการพัฒนา การก่อสร้างอาคารใหญ่ หมู่บ้านจัดสรร การค้าและอุตสาหกรรมมีจุดประสงค์หลักเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และซึมซับน้ำฝนที่ไหลล้นมาจากตัวเมืองนอกจากนี้ยังได้เน้นไปยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับชาวเมือง การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายพื้นที่สีเขียว มีแนวเชื่อมระหว่างพื้นที่สีเขียวเน้นเส้นทางสีเขียว (Greenways) เชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มกรเข้าถึงของชุมชน ควบคู่กับการเลือกใช้พรรณไม้ให้เหมาะสมกับพื้นที่แต่ละประเภท นอกจากนี้ ร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่สีเขียวควรให้สอดคล้องตามหลักการจัดการระบบน้ำ (Water Sensitive Design) เพื่อความยั่งยืนในการจัดการระบบน้ำและสิ่งแวดล้อม คำนึงส่วนรวมทั้งให้มีสัดส่วนของพื้นที่ซับน้ำหรือเพิ่มพื้นที่รับน้ำมากที่สุดเท่าที่ทำได้

มีส่วนเป็นคณะกรรมการชุมชนมีส่วนดำเนินดูแลและอนุรักษ์ สนับสนุนกรดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาคเอกชนภาคประชาชน สังคม และภาคการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเพื่อให้เกิดการแบ่งปัน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสร้างสรรค์คุณค่าร่วมให้แก่สังคม รวมทั้งสนับสนุนกรทำงานร่วมกันระหว่างภาคการพัฒนาเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากแหล่งชุมชนที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์การถ่ายทอดกรเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการบริหาร

⁶² สัมภาษณ์ นายอวีระ ภัคมาตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๓ (ชลบุรี)

⁶³ สัมภาษณ์ นายอวีระ ภัคมาตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๑๓ (ชลบุรี)

จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากคนหนึ่งไปยังเยาวชนรุ่น “จากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูกหลาน” โดยยึดหลักเทศกาลสำคัญๆและกิจกรรมร่วมกันในชุมชนของตนเอง

คำถามสัมภาษณ์/มีส่วนร่วมในศึกษาผลการดำเนินงานของโครงการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมด้านกระบวนการจัดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶⁴ / มีส่วนร่วมในการศึกษาผลดำเนินงานรูปแบบคณะกรรมการและชุมชนนั้นๆจะมีเครือข่ายตามกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มประมงน้ำตื้น น้ำลึก ธุรกิจขายหัตถ์ทะเล การปลูกป่าชายเลน การปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติฯ การเก็บขยะพลาสติกในทะเล การปลูกปะการัง และพัฒนาชุมชนตนเองเพื่อติดตามผลงานที่ได้ดำเนินการไว้ในแต่ละปีด้วยงบประมาณทั้งภาครัฐและเอกชนมีความเหมาะสม มากน้อยเพียงไรเพื่อพัฒนาต่อยอดในปีต่อไปหรือเพื่อเร่งแก้ไขสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น เช่น สถานการณ์น้ำท่วมขัง มรสุมทางทะเล หรือสภาวะการน้ำทะเลเปลี่ยนสีส่งผลกระทบต่อประมงน้ำตื้น หรืออื่นๆ มีส่วนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยเข้าไปร่วมและติดตามข่าวสารกิจกรรมต่างๆในช่องทางโซเชียลเน็ตเวิร์ก(เครือข่ายสังคม)ต่างๆและร่วมเผยแพร่ข้อมูลกิจกรรมต่างๆทั้งภาพและเสียงให้แพร่หลายออกไปช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้มีความยั่งยืนเป็นที่สนใจผู้คนที่ทั้งในและต่างประเทศให้ผู้ประกอบการต่างๆมีความตื่นตัวมากขึ้นและตระหนักถึงความสำคัญของผลการดำเนินงานของโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆและเป็นการประชาสัมพันธ์เมืองท่องเที่ยวด้วยการเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี

ข้อคำถามสัมภาษณ์/ท่านและคนในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากโครงการหรือกิจกรรมกระบวนการจัดสมดุลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶⁵ / ผลดีที่เกิดขึ้นของกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในชุมชนและที่อื่นๆเนื่องจาก จังหวัดฉะเชิงเทรา มีทั้งป่าไม้ที่สมบูรณ์ส่งผลให้มีพืช ผลไม้ ภูเขา เขาอ่างฤๅไนที่มีแหล่งน้ำและเป็นรักษาพันธุ์สัตว์ที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ ส่วนระยะของที่มีพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ติดทะเลและมีพื้นที่ส่วนที่เป็นภูเขาทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติมากมายในขณะที่ชลบุรีมีทั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเล ยาวไกลส่งผลให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวสถานประกอบการต่างๆมากมายที่เกิดควบคู่ทั้งหมดกล่าวมา ส่งผลให้คุณภาพชีวิตดีขึ้นไม่ต้องเดินไกลเพื่อพักผ่อนหย่อนใจอีกทั้งมีรายได้มากขึ้นจากการที่มีการกิจกรรมหรือโครงการต่างๆขึ้นสามารถท่องเที่ยวในจังหวัดที่ใกล้ด้วยกิจกรรมต่างๆได้ในแต่ละจังหวัดของเขตพัฒนาพิเศษEEC ในฐานะที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดชลบุรีจึงได้ให้ความสำคัญทุกๆกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้แหล่งธรรมชาติหารายได้จุนเจือครอบครัวเนื่องจากใกล้บ้านและใช้กิจกรรมพักผ่อนใจ

⁶⁴ นายมงคล ไช้มุก ผู้อำนวยการทรัพยากรชายทะเลและชายฝั่ง

⁶⁵ ดร.ก้องเกียรติ เต็มตำนาน ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ ๒

เช่น การให้เช่าอุปกรณ์ บานาโบ๊ททางทะเลเป็นกิจกรรมทางน้ำอย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยม และกิจกรรมอื่น ๆ มีทั้งเชิงธุรกิจบรรเทิง ในครอบครัวเราได้ใช้กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวส่งผลให้เศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นสามารถมีรายได้ส่งบุตรหลานได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีอาชีพไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อไปหารายได้เลี้ยงครอบครัวยังสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มคนที่มีอาชีพเดียวกัน ผลลัพธ์ที่ท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ข้อความสัมภาษณ์/การมีส่วนร่วมในการประเมินผลปรึกษาหารือกับคณะกรรมการชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐการร่วมมือการให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงานด้านการจัดกระบวนการสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้ให้สัมภาษณ์⁶⁶ / มีส่วนในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ภาครัฐหรือคณะกรรมการเก็บข้อมูลด้านจัดกระบวนการสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ความร่วมมือไปพัฒนากิจกรรมในชุมชนหรือกิจกรรมที่มีผลต่อภาคส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการ ทั้งรูปแบบเอกสารประเมินความพึงพอใจหรือสิ่งต่าง ๆ แล้วแต่โอกาสนั้นๆ

มีส่วนในการในการประเมินความพึงพอใจกับกิจกรรมของภาครัฐและชุมชนและ ตอบแบบสอบถามเมื่อภาครัฐหรือชุมชนมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่น ร่วมกิจกรรมปลูกป่าชายเลน⁶⁷ เก็บขวดพลาสติกที่หาดบางแสนหลายครั้ง

มีส่วนในการมีส่วนร่วมในการติดตามผลการปฏิบัติงาน ด้านการจัดกระบวนการสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเก็บข้อมูลสรุปผลในหน่วยงานที่รับผิดชอบและรายงานการดำเนินงานในรอบปีเผยแพร่ผลของกิจกรรมโครงการต่างๆทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์และโซเชียลเน็ตเวิร์กเพื่อให้หน่วยงานและชุมชนรับรู้ข่าวสารได้เกิดการพัฒนา เชิญชวนให้ผู้คนทุกองค์กรอาชีพมีส่วนการเข้ามาเป็นส่วนร่วมเครือข่ายการอนุรักษ์ การจัดการให้เหมาะสม

๔.๗ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามกับประชาชนรวมทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กร ผู้นำและประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา กระบวนการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชลบุรีผลการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจคือ

EEC เป็นกระบวนการสำคัญทางเศรษฐกิจ เพราะไทยต้องเชื่อมกับประเทศในแถบเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีประชากรรวมกันมากกว่า ๓.๕ พันล้านคน หรือเรียกว่ารวมคนครึ่งโลกเอาไว้ที่นี่ ก่อเกิด GDP เป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ ๓๒ ของทั้งโลก และนับว่าโชคดียิ่งที่ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญทางเศรษฐกิจ อาณาเขตตอนกลางและตอนใต้ติดทะเล ส่วนตอนบนเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและผ่านไปยังจีนแผ่นดินใหญ่ได้อีกด้วยโครงการพัฒนา

⁶⁶นายมงคล ไช่มุก ผู้อำนวยการทรัพยากรชายทะเลและชายฝั่ง

⁶⁷เรื่องเดียวกัน

ระเบียนเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC จึงเล็งเห็นโอกาสและศักยภาพทางเศรษฐกิจอันไพศาลนี้และมีเป้าหมายที่จะยกระดับธุรกิจในประเทศไทยให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจระดับโลก คุณภาพการส่งออก ๕ อุตสาหกรรมดิจิทัล เช่น E-commerce, Digital Content, Data Center, Cloud Computing

EEC กับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

กรณีโครงการดำเนินกาตามเกณฑ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัย และพัฒนา เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม และเกณฑ์ที่ตั้ง สามารถได้รับสิทธิและ ประโยชน์ด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมควบคู่กันได้

-กรณีโครงการตั้งอยู่ในเขต EECQ EECI EECdEECMdEECg EECp หรือนคม/เขต อุตสาหกรรมให้เลือกสิทธิและประโยชน์ด้านภาษีเงินได้ นิติบุคคลเพิ่มเติมอย่างใดอย่างหนึ่ง

-กรณีโครงการใดได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมแล้วไม่เกิน ๘ ปี จะไม่ให้ได้รับสิทธิและประโยชน์ลดหย่อนภาษีเงินได้ นิติบุคคลตามมาตรา ๓๕(๑) เพิ่มเติมอีก

-กรณีโครงการกลุ่มกิจการ A ได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมแล้วไม่เกิน ๑๓ ปี กรณีโครงการกลุ่มกิจการ A๑ - AA ได้รับสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลรวมแล้วไม่เกิน ๘ ปี

-กรณีที่ได้รับสิทธิและประโยชน์ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล จะได้รับสูงสุดไม่เกิน ๕ ปี

-สิทธิประโยชน์ที่ไม่ใช่ภาษีเพิ่มเติมตาม พ.ร.บ. อีอีซี

-กรรมสิทธิ์ที่ดิน/อาคารชุด/ระยะเวลาเช่า

-นิติบุคคลต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้

-นิติบุคคลต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์อาคารชุดเพื่อประกอบกิจการและอยู่อาศัยในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้

-การทำสัญญาเช่า เช่าช่วง ให้เช่า หรือให้เช่าช่วงที่ดินหรือสิ่งหาริมทรัพย์ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษได้ไม่เกิน ๕๐ ปี และต่อสัญญาได้อีกไม่เกิน ๔๙ ปี

-นำคนต่างด้าวเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร

-สิทธิในการเข้าเมืองของผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ผู้บริหารหรือผู้ชำนาญการ และคู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะ สามารถอาศัยในประเทศไทยได้สูงสุด ๔ ปี

EEC ถือเป็นเขตส่งเสริมการเงินทุน

ผู้ประกอบการที่ลงทุนในเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษแห่งนี้จะได้รับสิทธิพิเศษจาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ปีโอไอ) ได้แก่เพิ่มสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ๕๐๐ เป็นระยะเวลาอีก ๕ ปี จากสิทธิประโยชน์เดิมของปีโอไอได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะ ๑๕ ปี (ตามกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย) นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจาก กระทรวงการคลัง ซึ่งได้เพิ่มสิทธิลดหย่อน ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสูงสุดถึงร้อยละ ๑๗ สำหรับผู้บริหาร นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญ ใน อุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือการเป็นสำนักงานใหญ่เขตภูมิภาค และการลงทุนระบบสาธารณูปโภค

และสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ EEC ย่อมาจาก Eastern Economic Corridor หรือชื่อภาษาไทย เรียกว่า โครงการระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ไทยแลนด์ ๔.๐ ด้วยการพัฒนาเชิงพื้นที่ ที่ต่อยอดความสำเร็จมาจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก หรือ Eastern Seaboard ซึ่งดำเนินมาตลอดกว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา โดยในครั้งนี้สำนักงานเพื่อการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (สกรศ) มีเป้าหมายหลักในการเติมเต็มภาพรวมในการส่งเสริม การลงทุนซึ่งจะเป็นการยกระดับอุตสาหกรรมของประเทศเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและทำให้ เศรษฐกิจของไทยเติบโตได้ในระยะยาว โดยในระยะแรกจะเป็นการยกระดับพื้นที่ในเขต ๓ จังหวัดซึ่งทั้ง ๓ พื้นที่ดังกล่าวเดิมเป็นกลุ่มเขตอุตสาหกรรมสำคัญอันดับต้นๆ ของประเทศอยู่แล้วอุดมไปด้วยโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ มีสนามบิน รวมถึงมีท่าเรือที่มีตู้สินค้าผ่านมากที่สุดเป็นอันดับที่ ๒๒ ของโลก EEC จึงเล็งพัฒนาต่อยอดจากพื้นที่ที่มีความพร้อมสูงสุดให้เป็นพื้นที่นำร่องเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ผ่านการบริหารจัดการในการกำกับดูแลของ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จะมีส่วนในการพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวให้พร้อมในการอยู่อาศัย พักผ่อน และประกอบธุรกิจ มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีความทันสมัย และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในพื้นที่เดิม และผู้ที่เข้ามาลงทุนใหม่ ภายใต้การลงทุนร่วมภาครัฐและเอกชน ด้วยวงเงินประมาณ ๑.๕ ล้านล้านบาทโดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

สรุปจากการสัมภาษณ์

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก EEC.(Eastern Economic Corridor) เป็นโครงการใหญ่ที่ น่าจับตามอง เมื่อทุกอย่างดำเนินไปตามแผนงาน จะสร้างแรงขับเคลื่อนเชิงบวกทางเศรษฐกิจและนี่อาจทำให้ประเทศไทยกลับมาคึกคักในฐานะหนึ่งศูนย์กลางธุรกิจสำคัญแห่งเอเชียหนึ่งโนประเทศที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งสำคัญทางเศรษฐกิจแห่งนี้ อาณาเขตตอนกลางและคอนได้ติดทะเลส่วนตอนบนเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านและผ่านไปดังนี้แผ่นดินใหญ่ได้อีกด้วยโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC จึงเล็งเห็นโอกาสและศักยภาพทางเศรษฐกิจอันไพศาลนี้ และมีเป้าหมายที่จะยกระดับธุรกิจในประเทศไทยให้กลายเป็นเขตเศรษฐกิจระดับโลก

โครงการโดยสังเขปจากการรายงานของเว็บไซต์

- พัฒนาสนามบินอุตะเภาให้เป็นสนามบินนานาชาติหลักแห่งที่ ๓ ของไทย ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
- สร้างรถไฟความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน (ตอนเมือง สุวรรณภูมิ อุตะเภา) ๑๕๘,๐๐๐ ล้านบาท
- รถไฟฟ้าทางคู่เชื่อมแหล่งอุตสาหกรรมกับท่าเรือ ๖๔,๓๐๐ ล้านบาท
- พัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ๘๘,๐๐๐ ล้านบาทพัฒนาเมืองในจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ๔๐๐,๐๐๐ ล้านบาทลงทุนด้านการท่องเที่ยว ๒๐๐,๐๐๐ ล้านบาท
- พัฒนาเขตนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและลงทุนกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย ๕๐๐,๐๐๐ ล้านบาท

กลุ่มอุตสาหกรรมดั้งเดิม ๕ กลุ่ม

๑. อุตสาหกรรมยานยนต์ (Next-Generation Automotive) สนับสนุนการพัฒนาเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า

๒. อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Intelligent Electronics) การผลิตระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในยานยนต์ อุปกรณ์โทรคมนาคม รวมถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยอัจฉริยะ ซึ่งเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

๓. การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพระดับสูง (Advance Agriculture and Biotechnology) เทคโนโลยีการเกษตรขั้นสูงที่มีควรใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยและการลงทุนทางเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์

๔. อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food Processing) การวิจัยและผลิตอาหารเพื่อสุขภาพผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปที่ใช้โปรตีนทางเลือก เช่น โปรตีนเกษตร

๕. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Tourism) จัดระเบียบและส่งเสริมกิจกรรมหลากหลายตามสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวทางการแพทย์และศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ ส่งเสริมศูนย์การแสดงสินค้าและนิทรรศการระดับนานาชาติ

กลุ่มอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ๕ กลุ่ม

๑. หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรมและชีวิตประจำวัน (Advance Robotics) เช่น หุ่นยนต์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน อาทิ การดำน้ำและการแพทย์

๒. อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Avation and Logistics) การพัฒนาศูนย์ซ่อมอากาศยานและฝึกอบรมตั้งเป้าเป็นศูนย์กลางทางการบินของเอเชีย

๓. อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medial Hub) มีโรงพยาบาลที่ทันสมัย การลงทุนในผลิตยา อุปกรณ์ทางการแพทย์ รวมถึงการรักษาโรคทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต/สมาร์ทโฟน

๔. อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Biochemical) ตั้งเป้าใช้จุดแข็งด้านการเกษตรใหญ่ที่สุดในอาเซียน พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมเคมีชีวภาพ เช่น ใช้ไบโอพลาสติกในการหีบห่อเพื่อการส่งออก

๕. อุตสาหกรรมดิจิทัล เช่น E-commerce, Digital Content, Data Center, Cloud Computing EEC กับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

EEC ถือเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน และผู้ประกอบการที่ลงทุนในเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษแห่งนี้จะได้รับสิทธิพิเศษจาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ปีโอไอ) ได้แก่

EEC กับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

EEC ถือเป็นเขตส่งเสริมการลงทุน และผู้ประกอบการที่ลงทุนในเขตเศรษฐกิจการลงทุนพิเศษแห่งนี้จะได้รับสิทธิพิเศษจาก คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (ปีโอไอ) ได้แก่ เพิ่มสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ๕๐% เป็นระยะเวลาอีก ๕ ปี จากสิทธิประโยชน์เพิ่มของปีโอไอได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นระยะ ๑๕ ปี (ตามกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มขีด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย) นอกจากนี้ยังได้รับสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมจาก กระทรวงการคลัง ซึ่งได้เพิ่มสิทธิลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดา

สูงสุดถึง ๑๗% สำหรับผู้บริหาร นักลงทุน และผู้เชี่ยวชาญ ในอุตสาหกรรมเป้าหมาย หรือการเป็นสำนักงานใหญ่เขตภูมิภาค และการลงทุนระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ EEC

สรุป

(๑) เขตส่งเสริมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก : เมืองการบินภาคตะวันออก (Special EEC Zone : Eastern Airport City) ตั้งอยู่บนพื้นที่ ๖,๕๐๐ ไร่บริเวณสนามบินอู่ตะเภา เพื่อยกระดับให้เป็นศูนย์กลางการบิน และเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับผู้โดยสารในอีก ๕ ปีข้างหน้า ที่คาดว่าจะมีมากถึง ๑๕ ล้านคน/ปีและจะเพิ่ม ความสามารถในการรองรับเป็น ๓๕ ล้านคน/ปีในอีก ๑๐ ปีและ ๖๐ ล้านคน/ปี ในอีก ๑๕ ปีข้างหน้า

(๒) เขตส่งเสริมนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor of Innovation: EECi) ตั้งอยู่ในบริเวณวังจันทร์วัลเลย์ จังหวัดระยอง มีพื้นที่ ๓,๐๐๐ ไร่ และบริเวณอุทยานรังสรรค์ นวัตกรรมอวกาศ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี ครอบคลุมพื้นที่ ๑๒๐ ไร่ เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมและชุมชนด้วยการพัฒนาวิจัยและนวัตกรรม

(๓)เขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (Digital ParkThailand: EECd) ตั้งอยู่ที่อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี บนพื้นที่ ๗๐๙ ไร่เพื่อขยายและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลรองรับการเป็น ศูนย์กลางข้อมูล (Data Hub) ของอาเซียน

ข้อเสนอแนะ

EEC เป็นนโยบายที่รัฐบาลให้ความสำคัญและผลักดันให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนแห่งใหม่ของไทย เนื่องจากมีความพร้อมในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านทำเลที่ตั้งที่สามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางในการผลิตและ กระจายสินค้าในภูมิภาคอาเซียน อีกทั้งมีฐานการผลิตที่เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ประกอบกับการมี สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุน เนื่องจากมีการพัฒนาที่พักอาศัยในเมืองแห่งอุตสาหกรรมที่แวดล้อมไปด้วย เมืองท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ยังเห็นได้ว่ายังมีประเด็นที่หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องตระหนักถึงและควรมีการ ดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ของประเทศที่ยังขาดความเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศและกับประเทศอาเซียน รวมทั้งการให้สิทธิพิเศษ ทางด้านภาษีต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อดึงดูดให้นักลงทุนต่างชาติรวมทั้ง SMEs ภายในประเทศเข้ามาลงทุนใน EEC ได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกองทัพเรือและสำนักงาน คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ได้เร่งรัดดำเนินงานในโครงการพัฒนา สนามบินอู่ตะเภาและเมืองการบินภาคตะวันออก และโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน ให้แล้ว เสร็จทันตามกำหนดการในปี๒๕๖๖ ซึ่งหากสามารถดำเนินการได้ทันตามกำหนดการ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อ เศรษฐกิจ การค้าการลงทุน รวมทั้งการท่องเที่ยวของไทย เนื่องจากเป็นการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง ทั้งทางบก

๔.๘ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตารางที่ ๔.๘ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

(N=๔๐๐ คน)

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
- ชาย	๒๒๔	๕๖.๐
- หญิง	๑๗๖	๔๔.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๒. อายุ		
- ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๘	๗.๐
- ๓๑ - ๔๐ ปี	๙๘	๒๔.๕
- ๔๑ - ๕๐ ปี	๑๖๐	๔๐.๐
- ๕๐ ปีขึ้นไป	๑๑๔	๒๘.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
- ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น	๑๑	๒.๘
- มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	๓๒๕	๘๑.๒
- ปริญญาตรี	๕๖	๑๔.๐
- สูงกว่าปริญญาตรี	๘	๒.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๔. อาชีพ		
- รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๒๓	๕.๖
- พนักงานบริษัทเอกชน	๗๑	๑๗.๘
- เกษตรกร	๙๐	๒๒.๕
- ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๘๕	๒๑.๒
- ประมง/รับจ้าง	๑๓๑	๓๒.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
๕. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม		
๑. วิทยุ	๕๙	๑๔.๘
๒. โทรทัศน์	๑๔๑	๓๕.๓
๓. หนังสือพิมพ์	๙๖	๒๔.๐

๔. เฟสบุค/ไลน์	๑๐๔	๒๖.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๘ จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ และ เพศหญิง จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๖๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ และมีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า จำนวน ๓๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๒ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๑๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ และ สำเร็จ การศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างด้านอาชีพ อาชีพที่ตอบคำถามสูงสุดคือประมง/รับจ้างมีจำนวนมากสุดจำนวน ๑๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๘ รองลงมา เกษตรกร จำนวน ๙๐ คน ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๘๕ คน คิดเป็น ๒๒.๔ พนักงานเอกชน จำนวน ๗๓ คน คิดเป็น ๑๗.๘ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๓ คน คิดเป็น ๕.๖

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการสื่อสารทันสมัยแต่ประชาชนยังสนใจโทรทัศน์ สูงสุดคือ จำนวน ๑๔๑ คิดเป็น ๓๕.๓ รองลงมาคือเฟสบุค/ไลน์ที่ประชากรติดตามคือ จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็น ๒๖ หนังสือพิมพ์ จำนวน ๙๖ คน คิดเป็น ๒๔ ข่าวสารที่ประชากรติดตามน้อยที่สุดคือวิทยุ จำนวน ๕๙ คน คิดเป็น ๑๔.๘

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชากร

แนวทางการจัดการเครือข่ายต่อความมั่นคง	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑) การร่วมมือก่อนเป็นเครือข่าย			
๑. มีการกำหนดเป้าหมายของเครือข่าย	๓.๕๓	.๘๘๒	มาก
๒. การมีส่วนร่วมในการก่อตัวการสร้างเครือข่าย	๓.๒๘	.๘๖๓	ปานกลาง
๓. ความสัมพันธ์ในองค์การเครือข่าย	๓.๔๓	.๗๘๗	มาก
๔. มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ของเครือข่าย	๓.๖๘	.๘๓๕	มาก
ค่าเฉลี่ย	๓.๔๘	.๘๓๕	ปานกลาง
๒). การจัดการระบบของเครือข่าย			
๑. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย	๓.๕๑	.๘๔๘	มาก

๒. มีการกำหนดโครงสร้างการทำงาน	๓.๔๕	.๗๕๙	ปานกลาง
๓. การติดต่อสื่อสารของเครือข่าย	๓.๔๗	.๕๗๐	ปานกลาง
๔. มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่าย	๓.๔๔	.๘๖๒	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๔๖	.๗๕๙	ปานกลาง

๓) ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกเครือข่าย

๑. การแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้	๓.๙๒	๑.๐๒	มาก
๒. การประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย	๓.๒๒	๑.๐๔	ปานกลาง
๓. การประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย	๓.๒๖	.๙๕๖	ปานกลาง
๔. การพัฒนาผู้นำ	๓.๕๒	.๕๗๖	มาก
๕. การสร้างเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้	๓.๓๖	.๕๘๒	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	๓.๔๕	.๘๓๔	ปานกลาง

๔) การส่งเสริมความต่อเนื่องของเครือข่าย

๑. การส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	๓.๗๒	.๘๖๗	มาก
๒. การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่าย	๓.๓๓	.๘๗๙	ปานกลาง
๓. การสร้างและพัฒนาผู้นำเครือข่ายรุ่นใหม่	๓.๘๒	๑.๐๕	มาก
๔. การให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในเครือข่าย	๓.๘๒	๑.๐๕	มาก
ค่าเฉลี่ย	๓.๖๗	.๙๖๑	มาก
ค่าเฉลี่ย	๓.๕๑	.๘๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็น ต่อเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๑ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านสรุปดังนี้

การบริหารจัดการเครือข่ายในประเด็นของการร่วมมือก่อนเป็นเครือข่ายจากการสอบถามพบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนร่วมมือเครือข่ายอยู่ที่ ๓.๔๘ มีการคำนึงถึงผลประโยชน์ของเครือข่าย ได้คะแนนสูงสุดที่ ๓.๖๘ คะแนน รองลงมาได้แก่การมีการกำหนดเป้าหมายของเครือข่าย ที่ได้คะแนนน้อยสุดคือการมีส่วนร่วมในการก่อตัวการสร้างเครือข่าย โดยได้คะแนน ๓.๒๘

การจัดการระบบของเครือข่ายจากการสอบถามพบว่า การจัดการระบบของเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๖ ส่วนมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย ได้คะแนนสูงสุดที่ ๓.๕๑ รองลงมาได้แก่ การติดต่อสื่อสารของเครือข่าย มีคะแนน ๓.๔๗ ส่วนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของเครือข่าย ได้คะแนน ๓.๔๔

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกเครือข่ายจากการสอบถามพบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกเครือข่ายมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๕ การแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ได้คะแนนสูงสุดที่ ๓.๙๒ รองลงมาคือการพัฒนาผู้นำ ได้คะแนน ๓.๕๒ ส่วนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือการประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่าย ได้คะแนน ๓.๒๒

๔) การส่งเสริมความต่อเนื่องของเครือข่ายจากการสอบถามพบว่า การส่งเสริมความต่อเนื่องของเครือข่าย มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๖๗ การสร้างและพัฒนาผู้นำเครือข่ายรุ่นใหม่ และการให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในเครือข่ายมีคะแนนเท่ากัน ได้คะแนนสูงสุดที่ ๓.๘๒ รองลงมาคือ การรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเครือข่าย ได้คะแนน ๓.๓๓ ส่วนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การส่งเสริมเครื่องกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ ๒ การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลการบริหารจัดการเครือข่ายการจัดสมดุทธรรมาชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเจริญเติบโตของอาเซียน ผู้วิจัยได้แยกประเด็นในการวิเคราะห์ได้แก่ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการทรัพยากรดิน การบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ การบริหารจัดการทรัพยากรอากาศ โดยสรุปประเด็นดังนี้

การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรน้ำ

น้ำถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ สัตว์และพืช เพราะน้ำถือว่าเป็นสารประกอบที่พบมากถึง ๓ ใน ๔ ส่วนของพื้นโลก โดยส่วนใหญ่อยู่ในสภาพน้ำเค็มในทะเลและมหาสมุทรประมาณ ๙๗ เพอร์เซ็นต์ เป็นน้ำแข็งตามขั้วโลกประมาณ ๒ เพอร์เซ็นต์ และเป็นน้ำจืดตามแม่น้ำลำคลองต่างๆ ประมาณ ๑ เพอร์เซ็นต์ ถ้าโลกเราปราศจากน้ำสิ่งมีชีวิตต่างๆ บนโลกก็จะไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เลยความสำคัญของน้ำต่อมนุษย์ มีดังนี้

๑. เป็นส่วนประกอบที่มีมากที่สุดในร่างกาย มีอยู่ ๒ ใน ๓ ของน้ำหนักตัว โดยส่วนประกอบของส่วนต่างๆ ในร่างกาย เช่น เลือด น้ำเหลือง ตับ ไต เนื้อ

๒. ช่วยควบคุมอุณหภูมิของร่างกายให้คงที่

๓. เป็นสารที่ช่วยให้การพาบวณการทางเคมีในร่างกายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เช่น การย่อยอาหาร ทั้งประเภทคาร์โบไฮเดรต ไขมัน และโปรตีน ได้อาหารที่มีโมเลกุลขนาดเล็กลงที่ร่างกายสามารถดูดซึมไปใช้ได้

๔. ช่วยในการลำเลียงสารต่างๆ ในร่างกาย เช่น การลำเลียงอาหาร การไหลเวียนของเลือด และยังช่วยขับของเสียออกจากร่างกาย เช่น ปัสสาวะ เหงื่อ โดยปกติในวันหนึ่งๆ ร่างกายจะเสียน้ำไปโดยเฉลี่ยประมาณ ๒.๗ - ๓.๒ ลิตร ดังนั้นร่างกายจึงจำเป็นต้องหาน้ำมาทดแทนให้กับน้ำที่ร่างกายเสียไป โดยการดื่มน้ำโดยตรงหรือรับประทานอาหารที่มีน้ำเป็นองค์ประกอบอาหารแต่ละประเภทจะมีน้ำเป็นองค์ประกอบไม่เท่ากัน โดยเฉลี่ยอาหารประเภทผักและผลไม้จะมีน้ำเป็นองค์ประกอบมากกว่าประเภทอื่นๆ โดยแหล่งน้ำตามธรรมชาติคือ แหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติ นักธรณีวิทยาแบ่งออกเป็น น้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และน้ำในอากาศ

๑. น้ำบาดินหรือน้ำผิวดิน เป็นแหล่งน้ำที่มีปริมาณมากที่สุดในโลก คือมีถึง ๙๙.๓ เพอร์เซ็นต์ของน้ำทั้งหมดได้แก่ น้ำในทะเล มหาสมุทร ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง โดยทั่วไปน้ำผิวดินมักไม่ค่อยสะอาดเนื่องจากมีสารหลายชนิดรวมตัวอยู่กับน้ำ ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะสารแขวนลอยทำให้น้ำมีลักษณะขุ่น เป็นตะกอน

๒. น้ำใต้ดิน เป็นแหล่งน้ำที่อยู่ใต้ผิวดิน มีอยู่ประมาณ ๐.๖ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเกิดจากน้ำบนผิวดินไหลซึมผ่านชั้นดินลงไปกักเก็บอยู่ใต้ผิวดิน ส่วนน้ำในแหล่งน้ำนี้มักจะใสเพราะสารแขวนลอยต่างๆ จะถูกชั้นดินและหินช่วยกรองเอาไว้คงเหลือแต่สารที่ละลายน้ำได้ น้ำใต้ดินแบ่งออกเป็น

๒.๑ น้ำในดิน เป็นน้ำที่อยู่ใต้ผิวดินเหนือชั้นหิน ซึ่งน้ำส่วนใหญ่ซึมผ่านได้ยาก น้ำจะขังอยู่รวมกันอยู่ในบริเวณนั้น เราเรียกระดับน้ำตอนบนสุดของน้ำในดินที่ว่านี้ ระดับน้ำในดิน ซึ่งระดับน้ำดังกล่าวในพื้นที่แต่ละแห่งจะไม่เท่ากันและไม่คงที่ ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนและสภาพภูมิประเทศบริเวณนั้น

๒.๒ น้ำบาดาล เป็นน้ำใต้ดินที่ซึมผ่านชั้นหินที่มีรูพรุนลงไปขังอยู่ในช่องว่างของชั้นหิน อยู่ลึกกว่าน้ำในดิน มีความใสมากกว่าน้ำในดิน ไม่มีอินทรีย์สารเจือปน แต่มีแร่ธาตุต่างๆ ละลายปนอยู่มาก ระดับบนสุดของน้ำบาดาลเรียกว่า ระดับน้ำบาดาล ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลหรือตามปริมาณการเพิ่มและการสูญเสียน้ำ การเปลี่ยนแปลงระดับน้ำบาดาลจะเปลี่ยนไปช้ากว่าระดับน้ำในดิน⁶⁸

การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม การสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำท่วมถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในหน้าฝนที่ทุกประเทศเผชิญในหน้าฝน

สำหรับประเทศไทยเรื่องน้ำก็เป็นปัญหาที่น่ากังวลอยู่ไม่น้อย เนื่องจากปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นทุกปีและเริ่มทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะต่อการทำเกษตรกรรมที่จำเป็นต้องใช้น้ำ ดังนั้นวันน้ำโลกที่กำลังจะถึงนี้คงจะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นคนไทยให้ตระหนักถึงความสำคัญของน้ำ ใช้น้ำทุกหยดอย่างรู้ค่าและช่วยกันอนุรักษ์น้ำ⁶⁹ หน้าฝนน้ำท่วมเมื่อน้ำมากก็ไม่สามารถที่จะกักเก็บไว้ใช้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทรงพระปริวิตกห่วงใยในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องที่ และสมรรถนะของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตลอดจนงบประมาณค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำริในการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมคือ

๑. การก่อสร้างคันกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณโดยการก่อสร้างคัน ดินกั้นน้ำขนาดที่เหมาะสมขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่างๆ ด้านใน เช่น คันกั้นน้ำโครงการมูโนะ และโครงการปีเหล็งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส เป็นต้น

๒. การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมทันให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือขุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วมโดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม ซึ่งการ

⁶⁸ นางสาว จีระพร จิตบำรุง, ความสำคัญของน้ำ, <https://www.nectec.or.th/schoolnet/library/create-web/๑๐๐๐๐/science/๑๐๐๐๐-๘๒.html>, (เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖).

⁶⁹ การประปานครหลวง, Rdkixithttps://web.facebook.com/MWathailand, (เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖).

ดำเนินการสนองพระราชดำริวิธีนี้ ดำเนินการโดยกรมชลประทาน ในการแก้ไขปัญหาจากแม่น้ำโก-ลก เข้ามาท่วมไร่นาของราษฎรเสียหายหลายหมื่นไร่ทุกปี การขุดคลองมูโนะได้ช่วยบรรเทาลงได้เป็นอย่างดี

๓. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้ลำน้ำที่ท่วมทะเลาะสามารถไหลไปตามลำน้ำ ได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมซึ่งได้ โดยใช้วิธีการดังนี้

ขุดลอกลำน้ำตื้นเขินให้น้ำไหลสะดวกขึ้น ตกแต่งดินตามลาดตลิ่งให้เรียบมิให้เป็นอุปสรรค ต่อทางเดินของน้ำ กำจัดวัชพืช ผักตบชวา และรื้อทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหลให้ออกไปจนหมดสิ้น หากลำน้ำคดโค้งมาก ให้หาแนวทางขุดคลองใหม่เป็นลำน้ำสายตรงให้น้ำไหลสะดวก การก่อสร้าง เขื่อนเก็บกักน้ำ เป็นมาตรการป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญประการหนึ่ง ในการกักเก็บน้ำที่ไหลท่วมล้นใน ถูน้ำหลาก โดย เก็บไว้ทางด้านเหนือเขื่อนในลักษณะอ่างเก็บน้ำซึ่งปัจจุบันดำเนินการตาม พระราชดำริมากมายหลายแห่งในประเทศไทย และการป้องกันน้ำท่วมใหญ่ในระดับประเทศนั้น ขณะนี้ได้อยู่ในระหว่างดำเนินการหลายจุด คือ

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพัฒนาลุ่มน้ำนครนายกตอนบนจังหวัดนครนายก

๔. คันกั้นน้ำ เป็นวิธีป้องกันน้ำไม่ให้ไหลลงตลิ่งเข้าไปท่วมพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย ด้วยการเสริมขอบตลิ่งของลำน้ำให้มีระดับสูงมากขึ้นกว่าเดิม เช่น การทำคันดินป้องกันน้ำท่วมบริเวณ ต่างๆ ในโครงการป้องกันน้ำท่วมกรุงเทพฯ และปริมณฑลซึ่งสามารถป้องกันน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา และน้ำตามคลองไม่ให้ไหลมาท่วมกรุงเทพฯ ชั้นในและพื้นที่เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี

๕. การระบายน้ำออกจากพื้นที่น้ำท่วม ทรงให้ขุดคลองระบายน้ำภายในบริเวณพื้นที่ลุ่ม น้ำให้สามารถระบายน้ำออกจากที่ลุ่มหรือพื้นที่น้ำท่วมซึ่งอยู่เป็นประจำ เพื่อแก้ปัญหาอุทกภัยและ สามารถเพาะปลูกได้ ก่อสร้างประตูระบายน้ำทำหน้าที่ควบคุมการกักเก็บน้ำในคลองและป้องกันน้ำ ท่วมจากบริเวณด้านนอก⁷⁰

สำหรับการสร้างเครือข่ายเพื่อบริหารจัดการปัญหาน้ำท่วมก่อนอื่นก็ต้องกล่าวถึงข้อมูล เบื้องต้นคือการวางท่อระบายน้ำเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม ท่านผู้อำนวยการกรมโยธาและผังเมือง⁷¹ได้ให้ สัมภาษณ์เกี่ยวกับการวางท่อระบายน้ำท่วมว่า ถนนสุขุมวิทสายเก่าตั้งแต่สี่แยกเฉลิมไทยไปถึง สี่แยกโรงเรียนชลกลียานุกูล และถนนเส้นบ้านบึง เพราะพื้นที่เกือบทั้งหมดไม่มีดินช่วยดูดน้ำเพื่อ ชะลอไม่ให้น้ำลง ส่วนหนึ่งก็มาจากปากท่อแคบน้ำจึงระบายไม่ทันอันเป็นที่มาของน้ำท่วม แต่เท่าที่ ผ่านมาถึงแม้ว่าฝนจะตกหนักขนาดไหนแต่พอฝนหยุดตกทางเทศบาลเมืองและองค์การบริหารส่วน จังหวัดก็สามารถบริหารจัดการน้ำให้แห้งได้ภายใน ๓๐ นาที ในส่วนของรายละเอียดของการบริหาร จัดการเกี่ยวกับน้ำท่วมคือการวางท่อระบายน้ำตามถนนสายต่าง ๆ โดยหน้าที่ในการบริหารจัดการน้ำ ในตัวเมืองชลบุรีเป็นของเทศบาลเมืองชลบุรี จากข้อมูลเทศบาลเมืองชลบุรีได้มีการวางท่อระบายน้ำ

⁷⁰สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน), การจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนตาม แนวพระราชดำริ., (กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๗),, หน้า ๗ - ๘.

⁷¹ ท่านผู้อำนวยการกรมโยธาและผังเมือง,

ของเทศบาลเมืองนั้นมีการวางท่อตามถนนต่าง ๆ จำนวนทั้งหมด ๘๗ เส้น มีความยาวรวมกันถึง ๔๓,๓๒๔ เมตร แบ่งตามขนาดของท่อน้ำและลำรางดังนี้

๑. ขนาด \varnothing ๐.๔ เมตร มีจำนวน ๗ ซอย/ ถนน(เส้น)
๒. ขนาด \varnothing ๐.๖ เมตร มีจำนวน ๒๑ ซอย/ ถนน(เส้น)
๓. ขนาด \varnothing ๐.๘ เมตร มีจำนวน ๓๕ ซอย/ ถนน(เส้น)
๔. ขนาด \varnothing ๑ เมตร มีจำนวน ๑๐ ซอย/ ถนน(เส้น)
๕. ขนาด \varnothing ๑.๒๐x๑.๒๐ เมตร มีจำนวน ๖ ซอย/ ถนน(เส้น)
๖. ขนาด \varnothing ๑.๕๐x๑.๕๐ เมตร มีจำนวน ๑ ซอย/ ถนน(เส้น)
๗. ขนาด \varnothing ๒.๔๐x๑.๐๐ เมตร มีจำนวน ๓ คลอง/ รางน้ำ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังได้มีการขุดและวางท่อขนาดใหญ่เพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเลด้วยความสะดวก คือถนนสุขุมวิทได้มีการดำเนินการขุดวางท่อ \varnothing ๒.๔๐ x ๒.๔๐ เมตร ซึ่งถือเป็นท่อน้ำขนาดใหญ่เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วมความยาว ๒,๒๓๑ เมตร เพื่อให้การบริหารจัดการเกี่ยวกับน้ำท่วมได้ผลและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดก็มีเครื่องสูบน้ำไว้ป้องกันน้ำท่วมขนาด ๓ นิ้ว จำนวน ๒ เครื่อง เมื่อมีการร้องขอจากท้องที่ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีก็สามารถส่งเครื่องสูบน้ำไปช่วยสูบเพื่อระบายน้ำให้เร็วขึ้นโดยส่วนของเทศบาลเมืองแสนสุข⁷² การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจกับสถานที่ท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญ เช่น การจัดให้มีที่จอดรถเพียงพอ การดูแลเกี่ยวกับขยะ การดูแลความเรียบร้อยของชายหาด สิ่งสำคัญที่สุดคือห้องน้ำมีเพียงพอกับปริมาณของคนที่มาเที่ยว ส่วนการบริหารจัดการน้ำในหน้าฝนหรือการแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมนั้น ทางเทศบาลเมืองแสนสุขก็ได้มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมได้ดีในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะบางแสนในหน้าฝนแทบจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมเลย ในส่วนที่มีปัญหาน้ำท่วมคือถนนสุขุมวิทสายเก่าคือแถวตลาดหนองมน ตลาดหนองมนถือว่าเป็นตลาดของฝากที่ขึ้นชื่อของจังหวัดชลบุรี เมื่อพูดถึงหนองมนทุกคนก็จะนึกถึงข้าวหลามซึ่งเป็นของฝากที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชลบุรี เมื่อฝนตกหนักและตกนานก็จะมีปัญหาเรื่องน้ำท่วมเป็นประจำ แต่หลังฝนหยุดตกไม่เกินครึ่งชั่วโมงทางเทศบาลก็สามารถระบายน้ำให้แห้งได้ เพราะทางเทศบาลเมืองแสนสุขมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นทุกปี โดยการวางท่อระบายน้ำเพื่อให้นำสามารถระบายได้อย่างรวดเร็วไม่ให้เกิดปัญหากับประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยว และการให้ประชาชนในพื้นที่ได้เกิดความมั่นใจว่าทางเทศบาลสามารถบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมได้ การดำเนินการเกี่ยวกับการวางท่อระบายน้ำภายในเขตเทศบาลเมืองแสนสุขก็ได้มีความตั้งใจที่จะให้ถนนทุกสายมีการวางท่อระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วมในฤดูฝน ก็ดูรายละเอียดจากตารางข้างล่างประกอบ

⁷²คุณณรงค์ชัย คุณปลื้ม. นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแสนสุข. อ่างแล้ว.

ระบบระบายน้ำของเทศบาลเมืองแสนสุข

ลำดับ	ชื่อถนน	ขนาดท่อเส้นผ่าศูนย์กลาง (เมตร)	ความยาวท่อ (เมตร)
๑	สุขุมวิท	Ø ๑.๐๐	๑๑,๐๘๐.๐๐
๒	ลงหาดบางแสน	Ø ๑.๒๐	๔,๙๖๐.๐๐
๓	บางแสน-อ่างศิลา	Ø ๑.๒๐	๔,๘๐๐.๐๐
๔	เขาสามมุข	ท่อราง	๖,๓๖๔.๐๐
๕	บางแสนสาย ๑ ซอย ๑	Ø .๘๐	๔๘๐.๐๐
๖	บางแสนสาย ๑ ซอย ๒	Ø .๘๐	๔๐๐.๐๐
๗	บางแสนสาย ๑ ซอย ๔	Ø .๘๐	๕๒๐.๐๐
๘	บางแสนสาย ๑ ซอย ๕	Ø .๘๐	๕๖๐.๐๐
๙	บางแสนสาย ๑ ซอย ๖	Ø ๖๐	๔๐๐.๐๐
๑๐	บางแสนสาย ๒	Ø ๑.๒๐	๙,๔๖๔
๑๑	แสนสุข	Ø ๑	๒,๖๔๐.๐๐
๑๒	ซอยเปรมใจราษฎร์	Ø ๑	๑๘๐
๑๓	เข้าโรงเรียนสามมุก	Ø ๑	๕๑๐

ที่มา : กองช่างเทศบาลเมืองแสนสุข

จากตารางดังกล่าวจะเห็นว่ากรวางท่อระบายน้ำของเทศบาลเมืองแสนสุขได้วางท่อขนาดกลางคือเฉลี่ยเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ เมตร ทางเทศบาลเมืองแสนสุขได้ตระหนักเกี่ยวกับการแก้ปัญหาน้ำท่วมเป็นอย่างดี จึงมีการวางท่อระบายน้ำจำนวนมากตามซอยต่าง ๆ จำนวนทั้งสิ้น ๑๓๗ เส้น/ถนนที่ ยกตัวอย่างมาเป็นการวางท่อขนาดใหญ่ เพื่อจะทำให้สามารถระบายน้ำฝนที่ตกลงมาได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จะได้ไม่เกิดปัญหากับผู้ที่เดินทางมาเที่ยว ปกติแล้วปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมา ๕๐ - ๘๐ มิลลิเมตรที่ตกติดต่อกันหนึ่งถึงสองชั่วโมงทางเทศบาล ฯ สามารถระบายน้ำให้หมดภายในเวลา ๓๐ นาทีโดยไม่ให้เกิดปัญหาน้ำท่วม หากตกหนักกว่านั้นก็อาจจะมีปัญหาน้ำท่วมบ้างเนื่องจากปริมาณน้ำมากจึงไม่สามารถจะระบายได้ทัน ปัญหาน้ำท่วมในสมัยก่อนกับปัจจุบันอาจจะแตกต่างกันที่เมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วมคือท่วมพืชผลทางการเกษตรและท่วมบ้านเรือนของประชาชน แต่น้ำท่วมในปัจจุบันก็จะมีลักษณะคล้ายกันหลายจังหวัดคือ น้ำท่วมถนน เมื่อสอบถามถึงงบประมาณในการดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา น้ำท่วมทางเทศบาลเมืองแสนสุขมีปัญหาขาดงบประมาณหรือไม่ ท่านนายกเทศมนตรี ฯ ก็ให้สัมภาษณ์ว่าในส่วนของงบประมาณนั้นไม่ค่อยมีปัญหา เนื่องจากบางแสนถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ติดทะเลอันดับต้น ๆ ของประเทศ ทำให้มีประชาชนเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์และวันนักขัตฤกษ์ลานจอดรถที่เทศบาลจัดเตรียมไว้ไม่เพียงพอต่อจำนวนประชาชนที่มาท่องเที่ยว ปัญหาของการบริหารจัดการเกี่ยวกับน้ำท่วมอีกอย่างหนึ่งคือ เมื่อมีการดำเนินการเพื่อขุดวางท่อระบายน้ำขนาดใหญ่ก็ต้องมีการประชุมเพื่อวางแผนร่วมกับหน่วยงานอื่นในพื้นที่ เช่น

ตำรวจ เจ้าหน้าที่ปกครองอื่น เพราะในการวางท่อระบายน้ำขนาดใหญ่จะต้องมีการปิดถนนเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับเหมา

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมจะเห็นว่าจังหวัดชลบุรีมีหน่วยงานที่มีหน้าที่บริหารจัดการน้ำท่วม โดยการบูรณาการหลายหน่วยงานให้เข้ามาแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการดูแลน้ำท่วมคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการสร้างคือข่ายคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ทำหน้าที่ประสานงานร่วมกับชาวบ้านเกี่ยวกับการแนะนำเรื่องการเก็บหรือทิ้งขยะและดูแลคลองและท่อน้ำเพื่อให้น้ำไหลสะดวกอีกหน่วยงานคือองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีมีเครื่องสูบน้ำไว้ป้องกันน้ำท่วมขนาด ๓ นิ้ว จำนวน ๒ เครื่อง เมื่อมีการร้องขอจากท้องที่ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วชลบุรียังมีหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับน้ำโดยตรงคือบริษัทอิส วอเตอร์ จำกัด มหาชนซึ่งมีเครื่องสูบน้ำขนาดใหญ่สามารถสูบน้ำได้ในปริมาณที่มากต่อวัน หากน้ำมีปริมาณมากจะเกินความสามารถก็เก็บก็สามารถสูบน้ำไปอีกแหล่งหนึ่งที่มีน้ำน้อยกว่าได้ การมีหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับแหล่งน้ำที่มีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือที่พร้อมในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมจึงถือว่าเป็นเรื่องที่ดี นอกจากนี้ยังมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาดูแลแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำฝน ที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำไม่สะดวกจึงเกิดปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วม โดยการวางท่อระบายน้ำตามถนนสายต่าง ๆ ซึ่งท่อที่วางก็มีขนาดแตกต่างกันไปหากเป็นถนนสายหลักก็จะวางท่อขนาดใหญ่เพื่อป้องกันน้ำท่วมและทำให้น้ำไหลได้สะดวก ประเด็นสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาที่น้ำท่วมที่ไม่ควรมองข้ามคือ การสร้างจิตสำนึกให้เกิดกับประชาชนโดยไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในท่อระบายน้ำ ตลอดจนแม่น้ำลำคลองก็ถือว่าเป็นการระบายน้ำให้ไหลได้โดยสะดวก การสร้างจิตสำนึกร่วมกันกันของประชาชนซึ่งแต่ละหมู่บ้านก็จะมีคุณชาติชาย เตโชทินกร ผอ.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ⁷³ จะต้องสร้างจิตสำนึกกับประชาชนในการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เช่นการทิ้งขยะมูลฝอยก็ต้องทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง ไม่มีก่ายโดยการโยนกิ่งไม้ของเหลือใช้ลงไปท่อ หัวย หนอง คลอง บึง ทำให้สิ่งของเหล่านี้ไปขัดขวางการไหลของน้ำหรือทำให้ท่ออุดตันทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม นอกจากนี้การขยายตัวของสังคมเมืองก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดน้ำท่วม เพราะขาดการวางแผนที่ดีจากหลายส่วนงานทำให้การก่อสร้างไปถมท่อน้ำหรือไปปิดทางน้ำไหลถึงแม้จะมีพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขล่าสุด ๒๕๕๐ ที่ให้อำนาจกับพนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเป็นผู้อนุญาตการก่อสร้างอาคารก็ตาม แต่การก่อสร้างก็ไปถมทางน้ำไหลซึ่งมีมาก่อนและเป็นทางน้ำไหลในที่ของเอกชนเอง สิ่งเหล่านี้ก็ถือเป็นปัญหาในหลายท้องที่เพราะไม่สามารถยุติหรือห้ามไม่ให้เอกชนยกเลิกการก่อสร้างได้ นอกจากจะขอความร่วมมือเพื่อทำทางระบายน้ำหรือร่อนน้ำใหม่เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในบริเวณข้างเคียง ซึ่งการจะไปโทษเอกชนหรือประชาชนอย่างเดียวก็คงไม่ถูกต้องเพราะเป็นสิทธิ์ในที่ดินของเขา นางปราณี โอริรักษ์ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนแผนสิ่งแวดล้อม ควบคุมมลพิษที่ ๑๓ (ชลบุรี⁷⁴ ก็ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมว่า ปัญหาเหล่านี้ถ้าจะแก้ไขได้จริงสิ่งสำคัญคือ "การสร้างจิตสำนึก"

⁷³ ชาติชาย เตโชทินกร. ผอ.ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

⁷⁴ นางปราณี โอริรักษ์. นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนแผนสิ่งแวดล้อม ควบคุมมลพิษที่ ๑๓ (ชลบุรี)

ทั้งหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนรวมถึงประชาชนทั่วไปที่จะร่วมแก้ปัญหาเรื่องน้ำท่วม การเข้าร่วมเออีซีถือว่าเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะการสร้างท่าเรือน้ำลึกที่แหลมฉบังศรีราชา ก็จะมีปัญหาต่างๆ ตามมาอย่างแน่นอนโดยเฉพาะการขยายตัวของเมืองซึ่งการควบคุมเป็นไปได้ยาก และน่าเป็นห่วง ส่วนในเขตอุตสาหกรรมปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมไม่น่าเป็นห่วงเพราะมีการบริหารจัดการของเจ้าของโครงการและโรงงานต่างๆ เช่น ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนครได้ดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่โรงงาน

สรุป การบริหารจัดการเพื่อสร้างความมั่นคงของเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาหน้าท่วมในเขตเศรษฐกิจภาคตะวันออกได้มีการสร้างเครือข่ายโดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ออกแนะนำเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยหรือของเหลือใช้จากบ้านเรือน ในส่วนของโครงการหรือในนิคมอุตสาหกรรมก็จะมีเจ้าหน้าที่หรือหน่วยที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการเกี่ยวกับน้ำท่วม

๔.๑.๒ การบริหารจัดการเครือข่ายเกี่ยวกับปัญหาภัยแล้ง ปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกโดยแต่ละประเทศก็ความพยายามในการหาทางแก้ปัญหา โดยมีหลายครั้งที่ได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาทางออกเกี่ยวกับเรื่องนี้ และได้มีข้อตกลงร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับน้ำ ปัญหาที่น่ากังวลอย่างมาก คือ “การขาดแคลนน้ำ” ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจนอาจก่อให้เกิดการแย่งชิงน้ำขึ้นได้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้องค์การสหประชาชาติจึงได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว ในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ จึงได้ประกาศให้วันที่ ๒๒ มีนาคม ของทุกปี ถือเป็น “วันน้ำโลก หรือ World Day for Water” วันน้ำโลก ได้จัดขึ้นในหัวข้อ “Leaving no one behind หรือ ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” เนื่องจากปัจจุบันประชากรโลกกว่าพันล้านคนยังคงดำรงชีวิตโดยปราศจากน้ำที่ปลอดภัย ทั้งผู้หญิง เด็ก ผู้ป่วย และทุกคน ซึ่งต้องดิ้นรนหาน้ำมาใช้เพื่อการเจริญเติบโตและความอยู่รอด ซึ่งในบางครั้ง คนเหล่านี้มักถูกมองข้ามและถูกเลือกปฏิบัติ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงน้ำที่สะอาดและปลอดภัยได้ เพื่อให้ทุกคนได้รับน้ำที่ปลอดภัยอย่างเท่าเทียมกันจึงมีคำกล่าวที่ว่า “Whoever you are, wherever you are, water is your human right. ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่สุด เพราะ ไม่ว่าคุณจะเป็นใคร คุณจะอยู่ที่ไหน น้ำถือเป็นสิทธิมนุษยชนของมนุษย์ทุกคน” แต่พอเข้าหน้าแล้งน้ำไม่พอใช้การทำวิจัยนี้จึงได้ดำเนินการเพื่อทำการศึกษาและเสนอแนวทางเพื่อนำไปเป็นมุมมองเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อจัดสมดุลเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำ เพื่อนำเอาแนวคิดและมุมมองในประเด็นของการบริหารจัดการเครือข่ายมาวิเคราะห์และส่งเสริมให้ให้เกิดความเข้มแข็ง คุณชาติชาย เตโชทินกร⁷⁵ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงประเด็นน้ำขาดแคลนว่า ปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำถือว่าเป็นปัญหาหรือผลกระทบจากการตัดไม้ทำลายป่าอันเป็นผลกระทบที่มาจากนโยบายเปิดป่าของภาครัฐที่ให้สัมประทานป่าทำให้ป่าลดลงความชื้นในอากาศน้อยปริมาณฝนที่ตกลงมาในแต่ละปีก็น้อยจึงไม่เพียงพอต่อการเก็บกักน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง สิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นผลกระทบมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจรลูกโซ่ ถือว่าเป็นผลกระทบทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายจะต้องหาทางร่วมมือกันในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะหน้าแล้งที่น้ำประปาไม่ไหลหรือแม้จะไหลก็ไหลเบาไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ปัญหาขาดแคลนในช่วงฤดูแล้งในทุกปีซ้ำซาก ซึ่งหน่วยงาน

⁷⁵ คุณชาติชาย เตโชทินกร, อ่างแล้ว

ราชการก็พยายามแก้ไขปัญหาก็ไม่สำเร็จ ดังนั้นภาคประชาสังคมจึงมีแนวคิดที่จะให้ผู้ที่ใช้น้ำคือภาคประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วย ทั้งเรื่องของน้ำอุปโภค น้ำในการบริโภค น้ำในการทำเกษตร และเรื่องจากระบบนิเวศ ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าภาคประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ควรที่จะเป็นผู้รวบรวมข้อมูล ในเรื่องของแหล่งเก็บกักน้ำ สภาพของแหล่งเก็บกักน้ำว่ามีสภาพอย่างไร หากพบว่าแหล่งเก็บกักน้ำมีสภาพที่ตื้นเขินหรือมีวัชพืชมาก ในเบื้องต้นภาคประชาชนควรร่วมมือกันดำเนินการก่อนจะขอความร่วมมือจากภาครัฐ เมื่อสอบถามถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับน้ำไม่พอใช้ในหน้าแล้งจะทำอย่างไร ท่านก็ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ในส่วนของประชาชนคงไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการเครือข่ายน้ำแล้งโดยตรง แต่ก็จะมีส่วนร่วมทางอ้อมคือการดูแลรักษาป่าไม้เพื่อให้เกิดสมดุลทางธรรมชาติ ซึ่งก็สอดคล้องกับบทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการระบุพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งด้วยข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และมุมมองจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก.” ที่สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษกับคณะได้กล่าวไว้⁷⁶ ปัจจัยที่มีผลต่อการระบุพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งด้วยข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และมุมมองจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทรัพยากรน้ำเป็นปัญหาที่สำคัญในภาคตะวันออก ซึ่งสามารถแยกปัญหาได้ ๓ ส่วน คือ (๑) การขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค เช่น เมืองพัทยาจะขาดน้ำประปาในฤดูแล้ง รวมถึงนิคมอุตสาหกรรม และเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจำเป็นต้องใช้น้ำปริมาณมาก ทั้งภาคเกษตร ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และน้ำรักษาระบบนิเวศ (๒) ปัญหาน้ำท่วม โดยเมืองพัทยา ชลบุรี สระแก้ว ประสบกับปัญหาน้ำท่วมชุมชนเมื่อฝนตกหนัก (๓) คุณภาพน้ำ ทั้งในส่วนของน้ำเสีย และการบำบัดน้ำเสีย น้ำเค็มจากแม่น้ำบางปะกงที่หนุนจนถึงจังหวัดปราจีนบุรี นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์จำนวนประชากรในปี พ.ศ. ๒๕๘๐ ภาคตะวันออกจะมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก ๖ ล้านคนเป็น ๘ ล้านคน และในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะมีประชากรเพิ่มจาก ๔ ล้านคนเป็น ๖ ล้านคน ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำขาดแคลนถือว่าเป็นปัญหาระดับชาติที่หน่วยงานของรัฐและประชาชนจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา

สรุป การสร้างเครือข่ายเพื่อบริหารจัดการเกี่ยวกับปัญหาน้ำขาดแคลนในหน้าแล้งนั้นไม่ได้มีการจัดตั้งเครือข่ายที่เป็นรูปธรรมเพื่อแก้ปัญหาคารขาดแคลนน้ำ มีเพียงหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ยังขาดความร่วมมือหรือประสานงานแบบบูรณาการแก้เพื่อแก้ปัญหาคารจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรดิน

ดินถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ แม้สิ่งก่อสร้างต่างๆ ก็ต้องอาศัยพื้นดิน เมื่อดินมีความสำคัญเป็นอย่างมากจึงมีความจำเป็นจะต้องดูแลเอาใจใส่ดินและบริหารจัดการดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรดิน ท่านผู้อำนวยการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมท่านให้สัมภาษณ์โดยการเปรียบเทียบประเทศ

⁷⁶ สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ, พัชชาพันธ์ รัตนพันธ์, เบญจวรรณ ชัยศรี, อาทิตย์ เพ็ชรรักรักษ์. (๒๕๖๔). ปัจจัยที่มีผลต่อการระบุพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งด้วยข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และมุมมองจากผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ ๒๕ (ฉบับที่ ๓).

ไทยเหมือนกับมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยอวัยวะ ๓๒ ประการ มีหัวใจ มีสมอง มีกระเพาะอาหาร มีปอด แต่ละจังหวัดก็พร้อมที่จะเป็นหัวใจ พร้อมที่จะเป็นสมอง พร้อมที่จะเป็นกระเพาะอาหาร แต่จะมีจังหวัดไหนบ้างพร้อมที่จะเป็นปอด เพราะปอดในความหมายที่ท่านอธิบายคือเป็นจังหวัดที่มีป่าไม้ อากาศบริสุทธิ์ เป็นพื้นที่สีเขียว เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะหากเป็นปอดผลที่ตามมาหรือผลกระทบก็คือ หากเป็นปอดแล้วราคาที่ดินจะต่ำหรือราคาถูก หากเป็นหัวใจก็จะเป็นสิ่งสำคัญ รวมถึงเป็นเขตอุตสาหกรรมหรือสิ่งก่อสร้างอันจะนำมาซึ่งมลพิษหรือสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมได้หากการบริหารจัดการที่ไม่ดี ดังนั้นการจะให้จังหวัดหนึ่งเป็นอวัยวะหลายส่วนคือเป็นทั้งหัวใจ เป็นทั้งปอดด้วยคือเป็นแหล่งอุตสาหกรรมซึ่งจะทำให้ที่ดินราคาสูงแต่ก็ต้องมีสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่อากาศบริสุทธิ์มีป่าไม้ในประเด็นนี้คุณนายสุวิชัย สิบบังเกิด ผอ. กรมที่ดินชลบุรี⁷⁷ ก็ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับราคาที่ดินของจังหวัดชลบุรีว่ามีราคาแพงติดอันดับหนึ่งในห้าของประเทศไทย สำหรับราคาซื้อขายที่ดินก็ขึ้นอยู่กับประเมินราคาของสรรพากร กรมที่ดินเองไม่ได้มีหน้าที่ที่จะกำหนดพื้นที่ว่าพื้นที่ไหนเป็นสีแดง สีส้ม สีเหลือง สีม่วง หรือสีเขียว กรมโยธาและผังเมืองจะเป็นผู้กำหนดว่าพื้นที่ใดเป็นป่า เป็นป่า พื้นที่ใดเป็นเขตพาณิชย์ พื้นที่ใดเป็นเขตอุตสาหกรรม กรมที่ดินจะเป็นเพียงการทำการตรวจสอบสิทธิ์ว่ามีสิทธิ์ในที่ดินแปลงนั้นหรือสิทธิ์ที่ได้มาถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หากถูกต้องก็จะออกเอกสารสิทธิ์เช่น น.ส. ๓ หรือโฉนดที่ดินตามสิทธิ์ที่เขาจะได้ ส่วนการสร้างเครือข่ายเพื่อความมั่นคงสำหรับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น กรมที่ดินไม่ได้มีส่วนร่วมโดยตรงต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ญาณศิลป์ ภัสรากร ผอ.กรมโยธาและผังเมือง⁷⁸ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับที่ดินว่า สำหรับกรมโยธาและผังเมืองนั้นได้จัดแบ่งเขตที่ดินตามมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ท่านนายกประยุทธ์ จันทร์โอชาอดีตนายกรัฐมนตรีที่มีนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ชาวต่างชาติมาลงทุน การจัดเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษมีความสะดวกและง่ายต่อการบริหารจัดการ เพราะการมีพระราชบัญญัติกำหนดไว้จะไม่ทำให้หน่วยงานอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ามาทำหน้าที่หรือการบริหารจัดการเกี่ยวกับเขตจะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานที่ตั้งขึ้น โดยมีการออกเป็นพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ร่วมกับกรมโยธาธิการและผังเมือง และหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดทำรายละเอียดของแผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนภาพรวม แผนการใช้ประโยชน์ที่ดินในภาครวม และแผนต่างๆ ที่ได้จัดทำไว้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ออก “ประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เรื่อง แผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๒” ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๖๒ เพื่อใช้บังคับแผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในท้องที่จังหวัดฉะเชิงเทรา กรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ภายในแนวเขต

⁷⁷ นายสุวิชัย สิบบังเกิด. ผอ. กรมที่ดินชลบุรี.

⁷⁸ ญาณศิลป์ ภัสรากร ผอ.กรมโยธาและผังเมือง

ตามแผนที่ที่แสดงท้ายประกาศ (สำหรับกรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ มีพื้นที่ครอบคลุมเฉพาะในส่วนที่เป็นสถานีและเส้นทางเดินรถไฟความเร็วสูงที่เชื่อมสามสนามบินและศูนย์บางซื่อ) โดยให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และให้สิ้นสุดระยะเวลาการใช้บังคับเมื่อมีประกาศกระทรวงมหาดไทยให้ใช้บังคับผังเมืองรวมในท้องที่เหล่านั้น (ตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้ว ผังเมืองรวมจะเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ไม่ใช่กฎกระทรวงแล้ว) แผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค และข้อกำหนดตามประกาศฉบับนี้ ระบุวัตถุประสงค์ไว้ว่า จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การสาธารณสุข ปลอดภัย สาธารณูปการ การคมนาคม และการขนส่ง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และรองรับการพัฒนาเมืองและชุมชนในอนาคต

สำหรับแผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดิน กำหนดประเภทที่ดินไว้ ๑๑ ประเภท ได้แก่ ประเภท พิเศษ ศูนย์กลางพาณิชยกรรม (สีแดง) รม. รองรับการพัฒนาเมือง (สีส้มอ่อนมีจุดสีขาว) ขก. เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการพิเศษ (สีน้ำตาล) ขอ. เขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษเพื่อกิจการอุตสาหกรรม (สีม่วง) อ. พัฒนาอุตสาหกรรม (สีม่วงอ่อนมีจุดสีขาว) ขบ. ชุมชนชนบท (สีเหลืองอ่อน) สก. ส่งเสริมเกษตรกรรม (สีเขียวอ่อน) ปก. ที่พระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน (สีเหลืองมีเส้นทแยงสีเขียว) ล. ที่โล่งเพื่อการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (สีเขียวมีเส้นทแยงสีฟ้า) และ อป. อนุรักษ์ป่าไม้ (สีเขียวอ่อนมีเส้นทแยงสีขาว) นอกจากแผนผังการใช้ประโยชน์ในที่ดินและแผนผังระบบคมนาคมขนส่ง ในประกาศฉบับนี้ ยังกำหนดให้มี แผนผังระบบการตั้งถิ่นฐานและภูมิสังคม แผนผังระบบบริหารจัดการน้ำ แผนผังระบบป้องกันอุบัติภัย ด้วยแผนผังที่จัดทำขึ้นนี้ พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกกำหนดว่า เมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและคณะรัฐมนตรีอนุมัติแล้ว ให้ผังเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง ในส่วนที่ใช้บังคับในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอยู่ก่อนวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนผังนั้น เป็นอันยกเลิกไป และให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการจัดทำผังเมืองขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับแผนผังดังกล่าว ในระหว่างที่ยังจัดทำผังเมืองไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าแผนผังที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติเป็นผังเมืองรวมตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองสำหรับแต่ละจังหวัดที่อยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การจัดแบ่งที่ดินออกเป็น ๑๑ ประเภทก็จะทำให้เห็นความชัดเจนในแต่ละพื้นที่ว่าสีไหนสามารถทำอะไรได้บ้าง นอกจากนั้นก็ไม่สามารถขยายพื้นที่แต่ละสีให้เพิ่มขึ้นได้เช่น อุตสาหกรรม สีม่วงอ่อน จุดขาวไม่สามารถขยายเข้าในชุมชนชนบทสีเหลืองอ่อนได้ ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับชุมชนและมีการร้องเรียนเกี่ยวกับพื้นที่และโรงงานตั้งที่เป็นข่าวอยู่ประจำ เจ้าหน้าที่เองที่อนุญาตให้มีการก่อสร้างอาจจะได้รับผลกระทบจากกรณีดังกล่าวได้ ฉะนั้นการกำหนดประเภทของพื้นที่ก็ถือว่าเป็นผลดีต่อหน่วยงานที่ดูแลและเป็นผลดีกับประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับเขตอุตสาหกรรมด้วย

ในส่วนของการดูแลทรัพยากรดินกรมนพัฒนาที่ดินก็ได้มีการตั้งเครือข่ายที่ดูแลเกี่ยวกับสภาพและคุณภาพดิน ซึ่งกลุ่มดังกล่าวเรียกว่าหมอดินอาสา คือ เกษตรกรที่เป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน ในพื้นที่ ซึ่งได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายปฏิบัติงานในระดับหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ เรียกว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน หมอดินอาสาประจำตำบล หมอดินอาสาประจำอำเภอ และหมอดินอาสาประจำจังหวัดอาสาเข้ามาช่วยกรมพัฒนา ที่ดิน ดูแลรักษาทรัพยากรของท้องถิ่น โดยปฏิบัติงาน

ด้านการพัฒนาที่ดิน และเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในชุมชนเคียงคู่ไปกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน บทบาทของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน คือ เป็นผู้ทำการเกษตรถูกต้องตามหลักวิชาการพัฒนาที่ดิน เป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรข้างเคียง และสามารถให้คำแนะนำ เผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ให้แก่เพื่อนบ้านในหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยหรือผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร เป็นอาสาสมัครเกษตรกรที่จะคอยช่วยเหลือเมื่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหรือโครงการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในพื้นที่บทบาทของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน คือ เป็นผู้ทำการเกษตรถูกต้องตามหลักวิชาการพัฒนาที่ดินเป็นตัวอย่างให้กับเกษตรกรข้างเคียง และสามารถให้คำแนะนำ เผยแพร่ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ให้แก่เพื่อนบ้านในหมู่บ้าน เป็นผู้ช่วยหรือผู้นำในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ทดแทนสารเคมีทางการเกษตร เป็นอาสาสมัครเกษตรกรที่จะคอยช่วยเหลือเมื่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภารกิจหรือโครงการเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการในพื้นที่ ประวัติของหมอดินอาสาเริ่มมีมานานเริ่มตั้งแต่ได้ พ.ศ. ๒๕๓๘ โดยอดีตอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อรรถ สมร่าง จากพื้นฐานความคิดที่ มองเห็นว่าบุคลากร กรมพัฒนาที่ดิน ในขณะนั้น มีจำนวนจำกัด ประมาณ ๑๖๐๐ คน ซึ่งไม่เพียงพอกับ ภาระปริมาณงานพัฒนาที่ดินทั้งประเทศและจำนวนเกษตรกรที่ต้องรับผิดชอบมากถึง ๕.๕ ล้านคน และในขณะเดียวกัน นโยบายภาครัฐก็มุ่งลดจำนวนข้าราชการลง ซึ่งจะเป็นปัญหาและอุปสรรคที่จะทำให้งานพัฒนาที่ดินนั้นไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควรหรืออาจไม่ทันการ จึงได้คิดให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมทำงานกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินอย่างใกล้ชิดและให้สามารถทำหน้าที่เป็นตัวแทนกรมพัฒนาที่ดิน ช่วยถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีสู่เกษตรกรทั่วไปให้ได้ทั่วถึงและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากจะมุ่งหวังให้หมอดินอาสาทำหน้าที่แทนเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินได้โดยสมบูรณ์จนถึงขั้นเป็นวิทยากร ที่มีความรู้ความชำนาญแล้ว ยังมุ่งหวังให้บ้านหรือที่ทำงานของหมอดินอาสาเป็นศูนย์เรียนรู้ ศูนย์สาธิต ให้กับเกษตรกรทั่วไป ได้รับรู้ถึงแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ดิน ที่จะอยู่ใกล้ชิดกับตัวเกษตรกรเอง ด้วยความพยายามนับแต่เริ่มต้นโครงการจนถึงปัจจุบัน กรมพัฒนาที่ดินมีเครือข่ายหมอดินอาสาครอบคลุมทั่วประเทศเป็นจำนวนกว่าเจ็ดหมื่นคน นายปราโมทย์ ยาใจ อธิบดีกรมพัฒนาที่ดินกรมพัฒนาที่ดิน⁷⁹ จัดโครงการการฝึกอบรมหมอดินอาสา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ เพื่อให้ได้รับทราบแนวทางการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดินในพื้นที่ นำไปใช้พัฒนาพื้นที่เกษตรกรรมของตนเองได้ พร้อมสร้างเครือข่ายหมอดินอาสาในการทำงานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหมอดินอาสาที่ประสบความสำเร็จ นำไปพัฒนาขีดความสามารถได้ หมอดินอาสา มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินไปสู่พี่น้องเกษตรกร นอกจากนี้ ยังเป็นเครือข่ายเกษตรกรขนาดใหญ่ที่มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพสูง เป็นเกษตรกรต้นแบบที่มีองค์ความรู้สามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน เพื่อการจัดการดินอย่างยั่งยืน โดยโครงการฝึกอบรมหมอดินอาสา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๖ แบ่งเป็น ๔ หลักสูตร ที่มีความต่อเนื่องกัน ดังนี้ หลักสูตรที่ ๑ ศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินในงานวันดินโลก ในปี ๒๕๖๕ จัด

⁷⁹ นายปราโมทย์ ยาใจ. กลุ่มเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ สำนักงานเลขานุการกรม กรมพัฒนาที่ดิน, http://ofs๑๐๑.ldd.go.th/LDDNews/RAPHOTO/photo.asp?photosid=๒๕๖๖๐๒๒๔_๐๓.

กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายหมอดินอาสา พูดคุยภาษาหมอดิน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านการจัดการดินเพื่อเพิ่มผลผลิตหัวข้อ “Soils, where food begins” อาหาร ก่อกำเนิด เกิดจากดิน

หลักสูตรที่ ๒ การปฏิบัติและเรียนรู้ ณ ศูนย์ฝึกหมอดินอาสาที่ได้รับการขึ้นทะเบียนในเว็บไซต์หมอดินอาสา (ครูหมอดินสอนน้อง) เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับหมอดินอาสาเมื่ออาชีพที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน และพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสาด้านการเกษตร โดยมีครูหมอดินบรรยายให้ความรู้และฝึกปฏิบัติตามความเชี่ยวชาญโดยให้สอดคล้องกับ ๕ ยุทธศาสตร์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หลักสูตรที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพของหมอดินอาสา ด้านการพัฒนาที่ดินตามบริบทของท้องถิ่น (แลกเปลี่ยนเรียนรู้ไปด้วยกัน) เพื่อพัฒนาให้ม้องค์ความรู้ สามารถใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่นของตนเอง และ หลักสูตรที่ ๔ วันหมอดินอาสา ๑๐ กุมภาพันธ์ โดยสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดได้จัดเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ความสำเร็จระหว่างหมอดินอาสาและเชิดชูเกียรติแก่หมอดินอาสาที่สร้างคุณประโยชน์มาอย่างยาวนาน จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างหมอดินอาสาและเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ปี ๒๕๖๖ นี้ กรมพัฒนาที่ดิน มีเป้าหมายพัฒนาขีดความสามารถ ในเรื่อง การตลาดนำการผลิต และการสร้างความเข้มแข็งของเกษตรกรผ่านเครือข่ายหมอดินอาสา ส่งเสริมการใช้นวัตกรรม และเทคโนโลยีการจัดการที่ดินเพื่อลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนการสนับสนุนให้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ๔.๐ และแอปพลิเคชันต่างๆ ของกรมฯ สู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจตามนโยบาย ของรัฐบาล นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้เป็นประธานกลุ่มในโครงการส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และโครงการหมู่บ้านปลอดขยะอินทรีย์ต้นแบบ (Zero waste) เพื่อเป็นต้นแบบถ่ายทอดองค์ความรู้ และการใช้เทคโนโลยีลดขยะเศษวัสดุและของเสียในชุมชนให้กลับมาใช้ประโยชน์ ” การบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อสร้างความมั่นคงให้กับเครือข่ายกรณีของหมอดินอาสาเป็นกรณีที่น่าสนใจมาก จังหวัดอื่นหรือทุกจังหวัดควรมีเครือข่ายเกี่ยวกับหมอดินอาสาทุกหมู่บ้านและทุกตำบลเพราะเป็นโครงการที่ดี

สรุป การบริหารจัดการเครือข่ายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรดินถือว่ามีการบริหารจัดการเครือข่ายที่เข้มแข็ง เพราะมีการพัฒนาดินที่ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีการจัดการเครือข่ายเกี่ยวกับการดูแลเกี่ยวกับคุณภาพของดินโดยมีการก่อตั้งกลุ่มหมอดินอาสาขึ้นมา นอกจากนั้นยังมีการตรวจสอบความเหมาะสมของดินในแต่ละประเภทว่าเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชชนิดไหน โดยมีหมอดินอาสาของแต่ละตำบลเพื่อช่วยให้ความรู้แก่ประชาชนและมีการอบรมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถถึงสี่หลักสูตรด้วยกัน

การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรป่าไม้

ป่าไม้คือทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่าและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และปกคลุมเนื้อที่กว้างใหญ่ มีการใช้ประโยชน์จากอากาศ น้ำ และวัตถุธาตุต่างๆ ในดิน เมื่อจำแนกประเภทป่าไม้ก็จะสามารถแยกได้สองประเภทคือไม้ไม่ผลัดใบกับไม้ผลัดใบดังนี้

ป่าไม้ผลัดใบ (Evergreen Forest)

๑. ป่าดิบชื้น (Tropical Rain Forest) มีอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ และมากที่สุด แถบชายฝั่งภาคตะวันออก เช่น ระยอง จันทบุรี และที่ภาคใต้ กระจัดกระจาย ตามความสูงตั้งแต่ ๐ - ๑๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลซึ่งมีปริมาณน้ำฝนตกมากกว่าภาคอื่น ๆ ลักษณะทั่วไปมักเป็นป่ารกทึบ

ประกอบด้วยพันธุ์ไม้มากมายหลายร้อยชนิด ต้นไม้ส่วนใหญ่เป็นวงค์ยาง ไม้ตะเคียน กะบาก อบเชย จำปาป่า ส่วนที่เป็นพืชชั้นล่างจะเป็นพวกปาล์ม ไม้ ระกำ หวาย บุกขอน เฟิร์น มอส กล้วยไม้ป่าและเถาวัลย์ชนิดต่างๆ

๒. ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) มีอยู่ทั่วไปตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ตามที่ราบเรียบหรือตามหุบเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๕๐๐ เมตร และมีปริมาณน้ำฝนระหว่าง ๑,๐๐๐-๑,๕๐๐ มม. พันธุ์ไม้ที่สำคัญ เช่น ยางแดง มะค่าโมง เป็นต้น พื้นที่ป่าชั้นล่างจะไม่หนาแน่นและค่อนข้างโล่งเตียน

๓. ป่าดิบเขา (Hill Evergreen Forest) เป็นป่าที่อยู่สูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ ๑,๐๐๐ เมตรขึ้นไป ส่วนใหญ่อยู่บนเทือกเขาสูงทางภาคเหนือ และบางแห่งในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่นที่ อช.ทุ่งแสลงหลวง และ อช.น้ำหนาว เป็นต้น มีปริมาณน้ำฝนระหว่าง ๑,๐๐๐ ถึง ๒,๐๐๐ มม. พืชที่สำคัญได้แก่ไม้วงศ์ก่อ เช่น ก่อสีเสียด ก่อตาหมู่น้อย อบเชย มีป่าเบญจพรรณด้วย เป็นต้น บางทีก็มีสนเขาขึ้นปะปนอยู่ด้วย ส่วนไม้พื้นล่างเป็นพวกเฟิร์น กล้วยไม้ดิน มอสต่าง ๆ ป่าชนิดนี้มักอยู่บริเวณต้นน้ำลำธาร

๔. ป่าสน (Coniferous Forest) มีกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ ตามภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง เพชรบูรณ์ และที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จังหวัดเลย ศรีสะเกษ สุรินทร์ และอุบลราชธานี มีอยู่ตามที่เขาและที่ราบบางแห่งที่มีระดับสูงจากน้ำทะเลตั้งแต่ ๒๐๐ เมตรขึ้นไป บางครั้งพบขึ้นปนอยู่กับป่าแดงและป่าดิบเขา ป่าสนมักขึ้นในที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์ เช่น สันเขาที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ประเทศไทยมีสนเขาเพียง ๒ ชนิดเท่านั้น คือสนสองใบและสนสามใบ และพวกก่อต่าง ๆ ขึ้นปะปนอยู่ พืชชั้นล่างมีพวกหญ้าต่าง ๆ

๕. ป่าพรุ (Swamp Forest, Peat Swamp Forest) เป็นสังคมป่าที่อยู่ถัดจากบริเวณสังคมป่าชายเลน โดยอาจจะเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีการทับถมของซากพืชและอินทรีย์วัตถุที่ไม่สลายตัว และมีน้ำท่วมขังหรือขึ้นและตลอดปี จากรายงานของกองสำรวจที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๕๒) พื้นที่ที่เป็นพรุพบในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้ นครราชสีมา ๒๘๓,๓๕๐ ไร่ นครศรีธรรมราช ๗๖,๘๗๕ ไร่ ชุมพร ๑๖,๙๐๐ ไร่ สงขลา ๕,๕๔๕ ไร่ พัทลุง ๒,๗๘๖ ไร่ ปัตตานี ๑,๑๒๗ ไร่ และตราด ๑๑,๙๘๐ ไร่ ส่วนจังหวัดที่พบเล็กน้อย ได้แก่ สุราษฎร์ธานี ตรังกระบี่ สตูล ระยอง จันทบุรี เชียงใหม่ (อ.พร้าว) และจังหวัดชายทะเลอื่น ๆ รวมเป็นพื้นที่ ๔๐๐,๐๐๐ ไร่ อย่างไรก็ตาม พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลายระบายน้ำออกเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นสวนมะพร้าว นาข้าว และบ่อเลี้ยงกุ้งเลี้ยงปลา คงเหลือเป็นพื้นที่กว้างใหญ่ในจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น คือ พรุโต๊ะแดง ซึ่งยังคงเป็นป่าพรุสมบูรณ์ และพรุบาเจาะ ซึ่งเป็นพรุเสื่อมสภาพแล้ว

๖. ป่าชายเลน (Mangrove Swamp Forest) ป่าชนิดนี้จะขึ้นอยู่ตามชายฝั่งทะเลที่มีดินโคลนและน้ำทะเลท่วมถึง เช่น ตามชายฝั่งตะวันตก ตั้งแต่ระนองถึงสตูลแถบอ่าวไทยตั้งแต่สมุทรสงครามถึงตราด และจากประจวบคีรีขันธ์ลงไปถึงนครราชสีมา ไม้ที่สำคัญเช่น ไม้โกงกางใบเล็ก โกงกางใบใหญ่ แสมลำพู โพทะเล

ป่าผลัดใบ (Deciduous Forest)

๑. ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Forest) พบทั่วประเทศตามที่ราบและเนินเขา ฝนตกไม่มากนัก มีฤดูแล้งยาวนาน พรรณไม้ที่ พบมีวงปีเด่นชัด ที่พบมาก ได้แก่ สัก แดง ประดู่ มะค่าโมง พยุง ชิงชัน พืชอื่น ๆ เช่น พืชชั้นล่าง คือ ไม้หลายชนิด

๒. ป่าเต็งรัง (Dry Deciduous Dipterocarp Forest) พบทั่วไปเช่นเดียวกับป่าเบญจพรรณ แต่แห้งแล้งกว่าเนื่องจากดินอุ้มน้ำน้อย พรรณไม้มีกทนแล้ง และทนไฟ เช่น เต็ง รัง เหียง พลวง กราด มะขามป้อม มะกอก ผักหวาน พืชชั้นล่างเป็นหญ้า ไม้เฟ็ก ปรง กระเจียว เปราะ

๓. ป่าหญ้า (Grassland Forest) ในประเทศไทย ป่าหญ้าเกิดภายหลังเมื่อป่าธรรมชาติ อื่นๆถูกทำลาย ดินมีสภาพเสื่อมโทรม หญ้าที่พบมีหญ้าคา แฝก อ้อ แคม มีไม้ต้นบ้าง เช่น ตั้ว แต่ สีเสียดแก่น ซึ่งทนแล้งและทนไฟ⁸⁰

นอกจากการจำแนกประเภทของป่าไม้แล้วเพื่อจะให้ประชาชนได้ตระหนักถึงคุณค่าของป่าไม่ว่ามีประโยชน์ต่อชีวิตอย่างไรและเพื่อจะได้เกิดความหวงแหนและตระหนักในการรักษาป่าเพราะได้อ่านประโยชน์ที่ได้จากป่า รวมทั้งให้ผลิตผลที่จำเป็นต่อมนุษย์ป่าไม้มีคุณค่าและความสำคัญยังประโยชน์แก่มนุษยชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อมหลายประการประโยชน์ทางตรงของป่าไม้ที่สำคัญได้แก่

๑. วัสดุก่อสร้าง เนื่องจากเนื้อไม้มีคุณสมบัติเฉพาะตัว ซึ่งสิ่งอื่นทดแทนไม่ได้ ไม่จึงยังคงเป็นที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง ส่วนใหญ่แล้วนำมาใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือน ทำเครื่องเรือน เครื่องไม้เครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร การประมง ต่อเรือ

๒. อาหาร มนุษย์ได้อาหารหลายชนิดจากป่า เช่นจำพวกใบไม้ ดอกไม้ ผลไม้ เมล็ด หน่อไม้ หัวพืชใต้ดิน เห็ดป่า และเนื้อสัตว์ป่า

๓. เส้นใย มนุษย์ใช้เส้นใยจากส่วนต่างๆ ของพืช เช่น หนุ่น ฝ้าย ลินิน ปอ ป่าน กัญชง นำมาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม

๔. ยารักษาโรค ได้จากสมุนไพรต่างๆ

๕. น้ำมันจากไม้และยางไม้เช่น ชันจากต้นตะเคียน ต้นกะบากใช้ทำน้ำมันชักเงา ยางสนใช้ชันยาเรือ น้ำมันสนใช้ทำน้ำมันผสมสี

๖. สารเคมี เช่น เซลลูโลสและลิกนิน เซลลูโลสใช้ในการทำกระดาษ ไหมเทียม วัตถุระเบิด น้ำตาล แอลกอฮอล์ ส่วนลิกนินใช้ในการทำสารวานิลลิน (ให้กลิ่นวานิลลา) น้ำหอม เครื่องสำอาง สารถนอมอาหารไม่ให้บูดเน่า และยารักษาโรคผิวหนัง

๗. ปศุสัตว์ มนุษย์ใช้ป่าไม้เป็นที่เลี้ยงสัตว์ และหาอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์ เพราะในป่ามีหญ้า ใบไม้ เปลือกไม้ผลไม้ และเมล็ดพืชที่สัตว์ชอบกินอยู่หลายชนิด ในประเทศไทยการเลี้ยงสัตว์ป่ายังไม่แพร่หลายนัก

๘. เชื้อเพลิง คือฟืนและถ่าน ใช้ในการหุงต้มในครัวเรือนและในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ⁸¹

จากประโยชน์ของป่าไม้ที่กล่าวมาข้างต้นก็难怪จะทำให้ประชาชนได้ตระหนักถึงประโยชน์ของป่าไม้ที่ประชาชนและหน่วยงานทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน การสร้างเครือข่ายเพื่อดูแลจัดสมดุล

⁸⁰ นางปรานี โอริักษ์. อ้างแล้ว.

⁸¹ ทีมงานทรูปลูกปัญญา. ๐๖ ส.ค. ๖๔, <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/๓๔๐๑๗>

ของป่าให้มีเพียงพอกับพื้นที่ก็ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ท่านผอ.ชายชาญ เตโชทินกร⁸²กล่าวถึงประเด็น การดูแลทรัพยากรป่าไม้ว่่าปกติการดูแลหรือการนับพื้นที่ก็จะคิดจากตารางเมตร ตารางกิโลเมตรซึ่ง การปลูกตามบ้าน ปลูกตามท้องไร่ปลายนาไม่สามารถที่วัดปริมาณพื้นที่ปลูกป่าได้ หน่วย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ส่งพนักงานลงพื้นที่เพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการดูแลป่าไม้ ซึ่งหน่วยงานก็มีความพยายามที่จะให้ชาวบ้านได้ตระหนักและการสร้างจิตสำนึกในการ ดูแลและการเห็นคุณค่าประโยชน์ของต้นไม้ ป่าไม้ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายประชาชนจะได้ เป็นหูเป็นตาให้กับหน่วยงานของรัฐในการดูแลป่า หากประชาชนตระหนักในการปลูกและเอาใจใส่ ต้นไม้จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสมดุล แม้แต่ที่ตั้งของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมก็มีการปลูกต้นไม้มากมายหลายชนิดหลายพันธุ์ ถึงแม้พื้นที่จะมีจำกัดก็ตามแต่อย่าง น้อยก็ทำเป็นแบบอย่างในการดูแลป่าไม้ ต้นไม้ที่โตแล้วก็ทำให้พื้นที่เกิดความร่มรื่นทำให้พื้นที่ในการ พักผ่อนสามารถนั่งพักผ่อนตอนเที่ยงใต้ต้นไม้โดยไม่ต้องเปิดแอร์ในช่วงพักเที่ยง คุณวิทยา งามญาติ⁸³ เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่ามาบลำปัด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว อ.ศรีราชา ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายว่า ในสมัยก่อนมีการขโมยตัดไม้ในเขตรักษาป่าเหมือนกันก็จะมีชาวบ้านโทรมาแจ้ง หน่วยงานเพื่อให้เจ้าหน้าที่ออกไปจับกุมผู้ที่มาขโมยตัดไม้ในป่า เจ้าหน้าที่ในปัจจุบันมีน้อยไม่เพียงพอ กับพื้นที่ เพราะหน่วยงานพิทักษ์ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียวต้องรับผิดชอบพื้นที่กว่า ๘๐,๐๐๐ กว่าไร่จึงมีความยากลำบากในการออกตรวจและการดูแลพื้นที่ป่า หากประชาชนไม่ช่วยเป็นหูเป็นตา ร่วมกับเจ้าหน้าที่ก็ถือว่าเป็นเรื่องยากในการดูแล ในแต่ละปีจะมีวิทยาลัยเทคนิคหรืออาชีวในศรีราชา ออกศึกษามาศึกษาตามโครงการที่วิทยาลัยจัดขึ้นปีละ ๒ - ๓ ครั้ง กิจกรรมเหล่านี้ก็จะเป็นการ เปิดโอกาสให้ได้แนะนำปลูกฝังถึงการตระหนักถึงคุณค่าธรรมชาติของป่าไม้ว่่ามีประโยชน์ต่อ ประชาชนอย่างไร จากนั้นก็จะพาคณาจารย์และนิสิตนักศึกษาเที่ยวชมป่าไม้และแนะนำสมุนไพรมที่ หน่วยงานปลูกไว้ การทำโครงการลักษณะนี้ก็ถือว่าเป็นการสร้างเครือข่ายให้นิสิตนักศึกษาได้ตระหนัก ถึงการดูแลป่าทางอ้อมเหมือนกัน หน่วยงานส่วนมากที่มาศึกษาดูงานส่วนมากก็จะไปที่สวนสัตว์เขา เขียวซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีหน่วยงานน้อยมากโดยเฉพาะหน่วยงานราชการจะมีการศึกษาดูงานใน เชิงธรรมชาติและป่าไม้ คุณพรทิพย์ ฝอยวาริ ผอ. ศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัด ชลบุรี⁸⁴ ได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างความมั่นคงของเครือข่ายอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ว่า ทางกรมได้มีการประชุมร่วมกันซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงเพื่อจะทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามมติของคณะรัฐมนตรี เกี่ยวกับการให้ความรู้และกิจกรรมการปลูกป่าการดูแล รักษาป่า หลายปีที่ผ่านมาได้มีการทำโครงการหรือกิจกรรมการปลูกป่าเนื่องในวันสำคัญของชาติเช่น วันพ่อ วันแม่ ก็จะมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีโครงการร่วมกันปลูกป่าชายเลน แต่จาก การศึกษาโดยเอาดินไปตรวจสอบก็พบว่าดินมีสภาพไม่เหมาะสม เนื่องจากการปลูกปีหนึ่งหลายครั้งแต่ ต้นโกงกางก็ตายเป็นส่วนมากมีส่วนน้อยที่โต เมื่อสอบถามถึงแนวทางแก้ไขที่ ผอ. พรทิพย์ก็บอกเป็น เรื่องยากเนื่องจากงบประมาณของหน่วยงานที่มีอยู่จำกัด เมื่อสอบถามถึงการจัดความมั่นคงของการ

⁸² ผอ.ชายชาญ เตโชทินกร.

⁸³ คุณวิทยา งามญาติ. เจ้าหน้าที่หน่วยพิทักษ์ป่ามาบลำปัด เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาเขียว อ.ศรีราชา,

⁸⁴ คุณพรทิพย์ ฝอยวาริ ผอ. ศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรี

สร้างเครือข่ายกับการจัดสมดุทธรรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับป่าไม้มีการบริหารจัดการอย่างไร ท่าน ผอ. พรทิพย์ ได้ให้สัมภาษณ์ถึงประเด็นนี้ว่า การสร้างเครือข่ายเพื่อให้เครือข่ายมีความมั่นคงและยั่งยืนนั้นทางศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรีปกติแล้วชุมชนมีเครือข่ายเดิมอยู่แล้ว และทางศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรีมีการรับสมัครและจดทะเบียนให้กับสมาชิก ส่วนการสร้างแรงจูงใจเพื่อจะให้ประชาชนให้เข้ามาพร้อมกับเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายคือ การมีสวัสดิการของสมาชิกถึงแม้จะมีคุณค่าเพียงเล็กน้อยที่ทางศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรีจะมีให้ ก็ถือว่าเป็นน้ำใจของหน่วยงานซึ่งได้แก่ การเข้าชมอุทยาน การเข้าชมควาเวียมบางแสน ภูเก็ต ระยองและจันทบุรีฟรี นอกจากนี้ยังมี ฌาปนกิจสงเคราะห์ การสร้างเครือข่ายในเชิงรุกคือการลงพื้นที่ทำความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับคุณค่าของป่าชายเลน นอกจากนั้นทางศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรี มีการออกบูทตามงานต่างๆ ที่หน่วยงานราชการหรือหน่วยงานรัฐวิสาหกิจจัดขึ้น ส่วนการดูแลรักษาป่าทางศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรีก็จะมีการจัดชุดออกตรวจตามพื้นที่ ปัญหาคือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่มีจำกัดการกลุ่มเครือข่ายสามารถดูได้จากเว็บของศูนย์ ฯ เนื่องจากศูนย์ ฯ ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประชาชนมาท่องเที่ยวหรือมาพักผ่อนในเชิงนิเวศน์ เมื่อเข้าเว็บไซต์ก็จะเห็นการจัดกิจกรรมที่มีทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมาศึกษาดูงานและทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษาป่าไม้

ผอ.ชายชาญ เตโชทินกร.⁸⁵ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องการทำความเข้าใจแก่ภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความเข้าใจในบทบาทของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดทำแผนสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันได้จัดทำแผนฯ (ระยะที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕-๒๕๖๙ ดังนั้น สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลางกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีหน้าที่ประสานให้ความรู้ และเป็นพี่ที่ปรึกษาให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผลักดันให้โครงการที่เป็น Flagship project ภายใต้อำนาจดำเนินการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งจะต้องเป็นผู้รวบรวม ติดตามข้อมูลเพื่อจัดส่งให้หน่วยงานส่วนกลาง สำหรับประมวลผล เสนอต่อกลไกในการกำกับดูแล การสร้างความมั่นคงของเครือข่ายการประสานงานในระดับพื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้หลายช่องทาง ส่วนใหญ่จะใช้วิธีประสานงานผ่านการประชุมหารือในระดับจังหวัด อาทิ กลไกของคณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานอนึ่ง หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ รถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน จะประสานงานผ่านกลไกของคณะทำงานระดับพื้นที่เพื่อศึกษารายละเอียดและจัดทำแผนผังการใช้

⁸⁵ ผอ.ชายชาญ เตโชทินกร. อ้างแล้ว,

ประโยชน์ที่ดินในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ รถไฟความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีรองผู้ว่าราชการจังหวัดชลบุรีเป็นประธาน และมี ผอ. สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรี เป็นคณะทำงานฯ โดยคณะทำงานดังกล่าวจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ส่วนการประสานงานในเรื่องเชิงนโยบาย สามารถประสานงานผ่านกลไกของสำนักงานคณะกรรมการ นโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ซึ่งรัฐบาลได้จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่ EEC และเป็นกลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐในพื้นที่กับหน่วยงานส่วนกลาง สำหรับเสนอความเห็นให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พิจารณากำหนดนโยบายให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ EEC อย่างยั่งยืนต่อไป การสร้างความมั่นคงของเครือข่ายก็เกิดจากการประสานงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาาร่วมกันเพื่อหาทางออกและให้ทุกหน่วยงานมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

สรุป การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรเกี่ยวกับการจัดสมดุลเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดูแลธรรมชาติเกี่ยวกับป่าไม้ การสร้างเครือข่ายทางหน่วยงานก็พยายามสร้างเครือข่ายให้มีความมั่นคงและมีวิธีการมีวิธีที่จะสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนได้เข้าร่วมทำกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นการปลูกหรือการดูแลรักษาป่าไม้

การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรเกี่ยวกับขยะ มลพิษและอากาศ

ปัญหาที่เมืองใหญ่ทุกเมืองต้องแก้ปัญหาคือปัญหาขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวันทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยเฉพาะสถานที่ทิ้งขยะที่ทางหน่วยงานที่ดูแลลำบากใจเพราะเมื่อไปซื้อสถานที่ที่จะนำขยะไปทิ้งประชาชนทราบข่าวก็ออกมาต่อต้านออกมาคัดค้าน ขยะที่ทำให้ประชาชนออกมาคัดค้านคือขยะเปียกซึ่งส่งกลิ่นเหม็น ประเด็นนี้เทศบาลตำบลหนองไม้แดงมีวิธีกำจัดขยะเปียกบางประเภทโดยเลี้ยงไก่ให้ไก่กินอาหารที่เหลือจากบ้านเรือน ถือว่าช่วยลดหรือแยกขยะได้บางส่วนจากไก่ที่เลี้ยงไม่ต้องให้อาหารปล่อยให้หากินจากกองขยะถือว่าเป็นทางเลือกในการกำจัดขยะจากบ้านเรือนอีกทางที่น่าสนใจ เมื่อสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลขยะ มลพิษ และอากาศ คุณพรทิพย์ ฝอยวารีย์⁸⁶ ได้ให้สัมภาษณ์ประเด็นนี้ว่า ทางหน่วยงานร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลได้ให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมเก็บขยะ นอกจากนี้ยังมีประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นครั้งคราว การสร้างความมั่นคงของเครือข่ายได้กล่าวไว้แล้วในการบริหารจัดการป่าไม้ นางปรานี โอรักษ์⁸⁷ นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการส่วนแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ ๑๓ ซึ่งดูแลสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา จันทบุรี ระยอง ตราดและชลบุรี เมื่อมองภาพรวมก็ถือว่าเป็นการสร้างเครือข่ายอยู่ในตัวเพราะการประชุมปรึกษาหรือการสั่งการก็จะครอบคลุม ๖ จังหวัด ได้ให้สัมภาษณ์ถึงประเด็นการจัดสมดุลขยะ มลพิษและอากาศว่า การเชื่อมโยงการสร้างเครือข่ายหรือออกตรวจสอบ

⁸⁶ คุณพรทิพย์ ฝอยวารีย์ ผอ. ศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรี

⁸⁷ นางปรานี โอรักษ์. อ่างแล้ว

ลงพื้นที่เมื่อมีการร้องเรียนจากประชาชนหรือหน่วยงานภาครัฐให้เข้าไปตรวจสอบเช่น การปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน เมื่อได้รับแจ้งทางหน่วยงานก็จะส่งเจ้าหน้าที่ไปเอาตัวอย่างมาตรวจสอบตามกระบวนการเพื่อหาแหล่งที่มาว่าสารเคมีแบบนี้มีโรงงานไหนผลิตอยู่แถบนี้บ้าง เพื่อหาคนทำผิดมาลงโทษ นอกจากการประสานงานภายในหน่วยงานทั้ง ๖ จังหวัดแล้วการลงพื้นที่แต่ละครั้งก็จะประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหรือมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายศูนย์ควบคุมสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่เพียงตรวจสอบคุณภาพของน้ำเสียหรือขยะจากโรงงานที่ถูกนำมาทิ้ง นอกจากลงพื้นที่แล้วก็ยังมีการประชุมวางแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมิงบประมาณเกี่ยวกับการดูแลขยะ มลพิษน้อยมาก ในการทำงานก็จะมีการประเมินการทำงานร่วมกัน นอกจากนั้นก็มีการเก็บข้อมูลไว้เพื่อลงในเว็บไซต์โดยเฉพาะการตรวจสอบคุณภาพของน้ำทั้ง ๗ สาย นอกจากนั้นส่วนแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ ๑๓ ก็มีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสมดุลทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการสร้างสมดุลทางความคิดของมนุษย์การคิดให้ครบวงจร ในส่วนของเครือข่ายที่มีในปัจจุบันคือ ส่วนแผนสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมที่ ๑๓ อาสาสมัครหมู่บ้าน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน นอกจากนั้นยังมีการให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประชุมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็จะมีประชุมใหญ่ปีละครั้งเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการ ผอ.ชายชาญ เตโชทินกร.⁸⁸ ให้สัมภาษณ์ว่า คนไทยเป็นคนที่มีก่าย เวลาไปเที่ยวต่างประเทศจะไม่ทิ้งขยะลงบนถนนหรือถนน แม้แต่น้ำลายก็ไม่บ้วนลงพื้นดินเพราะจะถูกปรับ อยู่ต่างประเทศสามารถปฏิบัติตามกฎหมายทิ้งขยะเป็นที่ เป็นทาง พอกลับมาไทยแล้วก็มักก่ายเหมือนเดิมไปถึงถึงขยะแล้วแต่ไม่ใสในถังกลับวางไว้ข้างถังทำให้สุนัขมาคุ้ยเหยี่ยข้างขยะก็สกปรกทั้งที่ถึงไม่เต็มก็มักก่ายวางไว้ข้างถัง เวลาไปเที่ยวต่างประเทศจะไม่ทิ้งขยะลงบนถนนหรือถนน แม้แต่น้ำลายก็ไม่บ้วนลงพื้นดินเพราะจะถูกปรับ อยู่ต่างประเทศสามารถปฏิบัติตามกฎหมายทิ้งขยะเป็นที่ เป็นทาง พอกลับมาไทยแล้วก็มักก่ายเหมือนเดิมเหมือนคำกล่าวที่ว่าสบายคือไทยแท้ การพัฒนาต้องควบคู่กับการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ปัญหาการที่ประชาชนไม่รักษาภูมิลักษณ์ของบ้านเมืองและการขาดวินัยในตัวเองของประชาชนก็ต้องแก้ปัญหาความมักก่าย แม้ไปถึงถึงขยะแล้วแต่ไม่ใสในถังกลับวางไว้ข้างถังทำให้สุนัขมาคุ้ยเหยี่ยข้างขยะก็สกปรกทั้งที่ถึงไม่เต็มก็มักก่ายวางไว้ข้างถังในส่วนของการลดมลพิษในอากาศหน่วยงานก็จะแจ้งพนักงานให้ปิดแอร์ในช่วงเที่ยงเพื่อลดสารคาร์บอนฟลูออไรด์คาร์บอน หากหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานถ้าลดการเปิดแอร์ได้อย่างน้อยหนึ่งชั่วโมงก็จะทำให้ค่าไฟฟาลดลงรวมถึงการลดสารคาร์บอนฟลูออไรด์คาร์บอนเป็นสารประกอบที่มนุษย์สร้างขึ้นมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีแหล่งกำเนิดจากโรงงานอุตสาหกรรมและอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ แอร์ในรถยนต์ และจากสเปรย์ฉีดพ่น สาร CFC มีองค์ประกอบเป็น คลอรีน ฟลูออไรด์ และโพรวิน ซึ่งเป็นสารที่สามารถทำลายโอโซนชั้นบรรยากาศของโลกได้ ส่งผลให้รังสีอัลตราไวโอเล็ตหรือรังสียูวี ส่งมายังโลกได้มากกว่าปกติและเป็นอันตรายต่อมนุษย์ การไม่เปิดแอร์แค่หนึ่งชั่วโมงของหน่วยงานรัฐในประเทศไทยจะสามารถช่วยลดสารคาร์บอนฟลูออไรด์คาร์บอนซึ่งเป็นสารประกอบทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกได้ ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสมดุลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท่านชาติชายถือเป็นเรื่องที่น่าคิดครับกับประเด็นการกสนปิด

⁸⁸ ผอ.ชายชาญ เตโชทินกร. อ้างแล้ว,

แอร์ในช่วงพักเที่ยงเพื่อลดก๊าซเรือนกระจก แต่ก็รู้ว่าปิดแอร์ตอนพักเที่ยงช่วงบ่ายเข้าทำงานจะต้องใช้เวลามากน้อยขนาดไหนกว่าที่แอร์จะเย็น แต่การปิดแอร์หน่วยงานจะต้องหยุดพักเที่ยงพร้อมกันทั้งหมด ในปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่ไม่หยุดพักเที่ยงพร้อมกันเพราะประชาชนที่ไปรับบริการมีเป็นจำนวนมาก จึงต้องเปลี่ยนเวลากันไปกินข้าวเที่ยงเพื่อไม่ให้บริการหยุดชะงักก็ไม่ต้องปิดแอร์ก็ได้ การปิดแอร์ช่วงพักเที่ยงก็ถือว่าเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งสำหรับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางอ้อมได้เหมือนกัน การสร้างเครือข่ายของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับก็ได้ส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อันเป็นการทำงานในเชิงรุก นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์และการทำดีกต็อกสั้นๆ ส่งไปตามเครือข่ายเพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมีโครงการระดับประเทศที่มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมปีนี้มีสามรางวัลแต่น่าเสียดายโครงการที่เอาขยะมาทำเป็นของใช้ไม่ได้ผ่านการประเมินหนึ่งในสามของผู้ที่ได้รับรางวัล หากเขาได้รับรางวัลขยะอาจจะลดลงเพราะการรีไซเคิลขยะให้กลายเป็นเงินได้

สรุป การบริหารจัดการเครือข่ายทรัพยากรเกี่ยวกับการจัดสมดุลเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการจัดการขยะ มลพิษและอากาศต้องให้ประชาชนมีจิตสำนึกต่อการดูแลสภาพแวดล้อมไม่เห็นแก่ตัว ปฏิบัติตามระเบียบวินัยและกฎหมายก็จะสามารถช่วยแก้ปัญหา

๔.๙ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามกับประชาชน รวมทั้งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มตัวแทนเจ้าหน้าที่องค์กร ผู้นำและประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเครือข่ายระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาตามหลักการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจและได้ผลดังนี้

๑. การสร้างความมั่นคงของเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

๔.๑๐ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๔.๑ สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตารางที่ ๔.๑๐ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๒๕๒	๖๓.๐
หญิง	๑๔๘	๓๗.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๐ แสดงให้เห็นว่า เพศ ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๓ รองลงมาคือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๗ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๑ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๘ - ๓๘	๑๐๐	๒๕.๐
๓๙ - ๔๙	๑๘๑	๔๕.๓
๕๐ - ๖๐	๗๗	๑๙.๓
มากกว่า ๖๐ ปี	๔๒	๑๐.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๑ แสดงให้เห็นว่า อายุ ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง ๓๙ - ๔๙ ปี คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓ รองลงมาคือ อายุระหว่าง ๑๘ - ๓๘ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ รองลงมาคือ อายุระหว่าง ๕๐ - ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๓ และน้อยที่สุด คือ อายุมากกว่า ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๒ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	๑๖	๔.๐
มัธยมศึกษาตอนต้น	๓๕	๘.๘
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๑๘๑	๔๕.๓
อนุปริญญา	๖๕	๑๖.๓
ปริญญาตรี	๕๒	๑๓.๐
ปริญญาโท	๓๐	๗.๕
ปริญญาเอก	๒๑	๕.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๒ แสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๓ รองลงมาคือ ระดับอนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐ รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๘.๘ รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ ๗.๕ รองลงมาคือ ระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ ๕.๓ และน้อยที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา ๔.๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๓ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม อาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกรรวม	๑๔	๓.๕
ค้าขาย	๓๒	๘.๐
พนักงานบริษัท	๑๑๖	๒๙.๐
รับราชการ	๖๒	๑๕.๕
นักธุรกิจ	๔๑	๑๐.๓
นักการเมือง	๒๗	๖.๘
นักเรียน/ นักศึกษา	๕๙	๑๔.๘
ไม่มีอาชีพ	๒๖	๖.๕
อื่น ๆ	๒๓	๕.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๓ แสดงให้เห็นว่า อาชีพ ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ รองลงมาคือ ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๕ รองลงมาคือ ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๘ รองลงมาคือ นักธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓ รองลงมาคือ ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ ๘.๐ รองลงมาคือ ไม่ประกอบอาชีพ คิดเป็นร้อยละ ๖.๕ รองลงมาคือ ประกอบอาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๕.๘ และน้อยที่สุดคือ ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม คิดเป็นร้อยละ ๓.๕ ตามลำดับ ตารางที่ ๔.๑๔ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม รายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๙,๐๐๐ บาท	๓๕	๘.๘
๙,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๖๑	๑๕.๓
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๑๙๙	๔๙.๘
๒๐,๐๐๑ - ๒๕,๐๐๐ บาท	๔๘	๑๒.๐
๒๕,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาท	๓๖	๙.๐
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๒๑	๕.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ แสดงให้เห็นว่า รายได้ ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ย ๑๕,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๘ รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ย ๙,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๓ รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ย ๒๐,๐๐๑ - ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐ รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า ๙,๐๐๐ บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๘ และน้อยที่สุดคือ มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๕ จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย

ถิ่นที่อยู่อาศัย	จำนวน	ร้อยละ
อำเภอเมืองชลบุรี	๙๕	๒๓.๗๕
อำเภอพนัสนิคม	๓๒	๘
อำเภอบ้านบึง	๑๘	๔.๕
อำเภอศรีราชา	๑๒๔	๓๑
อำเภอบางละมุง	๒๑	๕.๒๕
อำเภอบางละมุง	๑๑๐	๒๗.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๕ แสดงให้เห็นว่า ถิ่นที่อยู่อาศัย ของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ มีถิ่นที่อยู่อาศัยในอำเภอศรีราชา คิดเป็นร้อยละ ๓๑ รองลงมาคือ อำเภอบางละมุง คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕ รองลงมาคือ อำเภอเมืองชลบุรี คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๗๕ รองลงมาคือ อำเภอพนัสนิคม คิดเป็นร้อยละ ๘ รองลงมาคือ อำเภอบางละมุง คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๕ และน้อยที่สุดคืออำเภอบ้านบึง คิดเป็นร้อยละ ๔.๕ ตามลำดับ

๔.๑.๒ สภาพทั่วไปของปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของปัญหาในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ = มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีปัญหาเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีปัญหาเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีปัญหาเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีปัญหาเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยสภาพทั่วไปของปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม และด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ดังตารางที่ ๔.๗ ถึง ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยภาพรวม

ปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	SD	แปลความ	ลำดับ

๑. ด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๓.๒๕	๐.๕๑๘	ปานกลาง	๓
๒. ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม	๓.๓๗	๐.๒๖๗	ปานกลาง	๑
๓. ด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	๓.๓๒	๐.๒๔๘	ปานกลาง	๒
รวม	๓.๓๑	๐.๓๔๙	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๗ รองลงมาคือ ด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๓๒ และน้อยที่สุดคือด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๒๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{x}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. ประชาชนขาดแคลนน้ำในการอุปโภค บริโภค	๒.๔๕	๐.๖๕๑	น้อย	๘
๒. ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งเสื่อมโทรม	๒.๓๗	๐.๘๗๐	น้อย	๙
๓. ปริมาณสัตว์น้ำลดลง	๓.๕๔	๐.๐๓๕	มาก	๓
๔. ทะเลและชายฝั่งปนเปื้อนสารเคมี มีคุณภาพเสื่อมโทรม	๓.๒๗	๐.๐๑๔	ปานกลาง	๗
๕. คุณภาพอากาศเสื่อมโทรม	๓.๓๒	๐.๑๓๔	ปานกลาง	๕
๖. ก่อเกิดความรำคาญ เช่น ส่งกลิ่นเหม็น	๓.๗๘	๐.๑๑๕	มาก	๒
๗. คุณภาพน้ำ คุณภาพดิน มีการปนเปื้อนและเสื่อมโทรม	๓.๔๑	๐.๓๑๑	ปานกลาง	๔
๘. สุขอนามัยของประชาชนเสื่อมโทรม	๓.๓๑	๐.๓๒๕	ปานกลาง	๖
๙. คุณภาพน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และดิน เกิดการปนเปื้อน	๓.๘๒	๐.๒๒๒	มาก	๑
รวม	๓.๒๕	๐.๕๑๘	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพน้ำผิวดิน น้ำใต้ดิน และดิน เกิดการปนเปื้อนมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๒ รองลงมาคือ ก่อเกิดความรำคาญ เช่น ส่งกลิ่นเหม็นมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๘ รองลงมาคือ ปริมาณสัตว์น้ำลดลงมีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๔ รองลงมาคือ คุณภาพน้ำ คุณภาพดิน มีการปนเปื้อนและเสื่อมโทรมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๑ รองลงมาคือ คุณภาพอากาศเสื่อมโทรมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๒ รองลงมาคือ สุขอนามัยของประชาชนเสื่อมโทรม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๑ รองลงมาคือ ทะเลและชายฝั่งปนเปื้อนสารเคมี มีคุณภาพเสื่อมโทรมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๗ รองลงมาคือ ประชาชนขาดแคลนน้ำในการอุปโภค บริโภคมี

ตารางที่ ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม
เมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม

ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{x}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. ชุมชนแออัด ขาดแนวกันชนระหว่างชุมชนกับอุตสาหกรรม	๓.๓๗	๐.๐๕๗	ปานกลาง	๗
๒. ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม	๓.๖๐	๐.๕๔๔	มาก	๒
๓. การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสมไม่คุ้มค่า	๓.๔๙	๐.๐๓๕	ปานกลาง	๖
๔. ปัญหาตะกอนดินในท้องทะเล	๓.๒๕	๐.๐๑๔	ปานกลาง	๘
๕. น้ำทะเลปนเปื้อนน้ำเสียและคราบน้ำมัน	๓.๕๑	๐.๑๓๔	มาก	๕
๖. แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรปนเปื้อน	๓.๖๒	๐.๑๑๓	มาก	๑
๗. ความเสื่อมโทรมและทรอยทรอของทรัพยากรธรรมชาติ	๒.๙๗	๐.๓๘๙	ปานกลาง	๙
๘. เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง	๒.๘๕	๐.๔๑๐	ปานกลาง	๑๐
๙. คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม	๓.๕๒	๐.๒๑๙	มาก	๔
๑๐. สถานที่ควรค่าแก่การรักษาเสียหาย	๓.๕๓	๐.๒๘๗	มาก	๓
รวม	๓.๓๗	๐.๒๖๗	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๗ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรปนเปื้อนมีปัญหายุ่งในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๖๒ รองลงมาคือ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมมีปัญหายู่งในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๖๐ รองลงมาคือ สถานที่ควรค่าแก่การรักษาเสียหายมีปัญหายู่งในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๓ รองลงมาคือ คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมมีปัญหายู่งในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๒ รองลงมาคือ น้ำทะเลปนเปื้อนน้ำเสียและคราบน้ำมันมีปัญหายู่งในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๑ รองลงมาคือ การใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสมไม่คุ้มค่ามีปัญหายู่งในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๙ รองลงมาคือ ชุมชนแออัด ขาดแนวกันชนระหว่างชุมชนกับอุตสาหกรรมมีปัญหายู่งในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๗ รองลงมาคือ ปัญหาตะกอนดินในท้องทะเลมีปัญหายู่งในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๕ รองลงมาคือ ความเสื่อมโทรมและทรอยทรอของทรัพยากรธรรมชาติมีปัญหายู่งในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๙๗ และน้อยที่สุดคือ เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่องมีปัญหายู่งในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๘๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของปัญหาเกี่ยวกับด้านปัญหา อุปสรรค การเสริมสร้างเครือข่าย

ด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับปัญหา			
	\bar{x}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. สูญเสียสมดุลของระบบนิเวศ	๓.๒๙	๐.๘๒๐	ปานกลาง	๖
๒. สัตว์ป่าขาดแหล่งอาหาร และที่อยู่	๒.๘๓	๐.๓๒๕	ปานกลาง	๑๐
๓. เกิดภัยทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และดินถล่ม	๓.๔๔	๐.๐๗๑	ปานกลาง	๔
๔. เกิดการพังทลายของดิน	๓.๒๓	๐.๐๒๘	ปานกลาง	๗
๕. ความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำจากเกษตรและอุตสาหกรรม	๓.๗๐	๐.๔๔๕	มาก	๑
๖. ผลผลิตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเกษตรกรรมลดลง	๓.๔๖	๐.๒๓๓	ปานกลาง	๓
๗. คุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐานต่อการอุปโภคและบริโภค	๓.๕๒	๐.๖๑๕	มาก	๒
๘. สูญเสียคุณภาพตามธรรมชาติของชายฝั่งทะเล	๓.๔๓	๐.๐๘๕	ปานกลาง	๕
๙. สูญเสียความสวยงามของชายฝั่งทะเล	๓.๒๐	๐.๑๓๔	ปานกลาง	๘
๑๐. ทรัพยากรด้านป่าชายเลนชายหาดเสื่อมโทรม	๓.๐๘	๐.๑๔๖	ปานกลาง	๙
รวม	๓.๓๒	๐.๒๔๘	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความขัดแย้งจากการแย่งชิงน้ำจากเกษตรและอุตสาหกรรมมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๐ รองลงมาคือ คุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐานต่อการอุปโภคและบริโภคมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๒ รองลงมาคือ ผลผลิตอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเกษตรกรรมลดลงมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๖ รองลงมาคือ เกิดภัยทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และดินถล่มมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๔ รองลงมาคือ สูญเสียคุณภาพตามธรรมชาติของชายฝั่งทะเลมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๔๓ รองลงมาคือ สูญเสียสมดุลของระบบนิเวศมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๙ รองลงมาคือ เกิดการพังทลายของดินมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๓ รองลงมาคือ สูญเสียความสวยงามของชายฝั่งทะเลมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๐ รองลงมาคือ ทรัพยากรด้านป่าชายเลนชายหาดเสื่อมโทรมมีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๘ และน้อยที่สุดคือ สัตว์ป่าขาดแหล่งอาหาร และที่อยู่มีปัญหายุ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๘๓ ตามลำดับ

๔.๑.๓ สภาพทั่วไปของสาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของสาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนโดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของปัญหาในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๕๐ = เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับน้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด

โดยสภาพทั่วไปของสาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย สาเหตุด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม สาเหตุด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม และสาเหตุด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ดังตารางที่ ๔.๑๑ ถึง ๔.๑๔

ตารางที่ ๔.๒๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

สาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. สาเหตุด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๓.๑๖	๐.๓๑๔	ปานกลาง	๑
๒. สาเหตุด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม	๓.๐๖	๐.๔๒๕	ปานกลาง	๓
๓. สาเหตุด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	๓.๑๒	๐.๓๘๔	ปานกลาง	๒
รวม	๓.๑๑	๐.๓๖๔	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการวิเคราะห์พบว่า สาเหตุของปัญหาในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สาเหตุด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๖ รองลงมาคือ สาเหตุด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๒ และน้อยที่สุด คือสาเหตุด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สาเหตุด้านปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{X}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. การปล่อยน้ำเสียจากชุมชน เขตอุตสาหกรรม	๓.๒๒	๐.๖๕๑	ปานกลาง	๔
๒. การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำ	๓.๐๖	๐.๐๙๙	ปานกลาง	๗
๓. การขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็ว	๓.๓๙	๐.๐๓๕	ปานกลาง	๒
๔. การชะล้างของสารเคมีจากภาคเกษตรกรรมสู่แหล่งน้ำ	๓.๒๑	๐.๐๑๔	ปานกลาง	๕
๕. ขยะ และสิ่งปฏิกูลจากเรือประมงและเรือพาณิชย์	๓.๘๑	๐.๑๔๑	มาก	๑
๖. การเกษตร การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง	๓.๓๐	๐.๑๑๓	ปานกลาง	๓
๗. เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรม	๓.๐๙	๐.๓๑๑	ปานกลาง	๖
๘. ความเจริญด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว	๒.๙๙	๐.๓๑๗	ปานกลาง	๘
๙. การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยตามการขยายตัวของชุมชน	๒.๘๙	๐.๐๑๔	ปานกลาง	๙
รวม	๓.๑๖	๐.๓๑๔	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒๑ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมมีสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขยะ และสิ่งปฏิกูลจากเรือประมงและเรือพาณิชย์เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๘๑ รองลงมาคือ การขยายตัวของชุมชนเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๙ รองลงมาคือ การเกษตร การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๐ รองลงมาคือ การปล่อยน้ำเสียจากชุมชน เขตอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๒ รองลงมาคือ การชะล้างของสารเคมีจากภาคเกษตรกรรมสู่แหล่งน้ำเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๑ รองลงมาคือ เกิดจากกระบวนการผลิตของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๙ รองลงมาคือ การทิ้งขยะและสิ่งปฏิกูลลงสู่แหล่งน้ำเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๖ รองลงมาคือ ความเจริญด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๙๙ และน้อยที่สุดคือ การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยตามการขยายตัวของชุมชนเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๘๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม

สาเหตุด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองและพื้นที่สำคัญทางสิ่งแวดล้อม	ระดับปัญหา			
	\bar{x}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. มีความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองมาก	๒.๑๓	๐.๒๒๖	น้อย	๙
๒. ทรัพยากรไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค	๓.๒๙	๐.๖๕๑	ปานกลาง	๓
๓. ประชาชนยังขาดความรู้ด้านการจัดการมลพิษ	๓.๓๔	๐.๑๔๑	ปานกลาง	๒
๔. ปัญหาน้ำเสียจากเรือโปะและเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่	๓.๑๙	๐.๐๕๗	ปานกลาง	๕
๕. ขยายตัวของเมืองจนรุกล้ำพื้นที่ทางธรรมชาติ	๓.๐๗	๐.๑๗๗	ปานกลาง	๗
๖. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญ	๓.๑๓	๐.๔๖๑	ปานกลาง	๖
๗. การปล่อยมลพิษขาดความตระหนักของโรงงาน	๒.๖๕	๐.๕๓๗	ปานกลาง	๘
๘. ขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง	๓.๕๕	๐.๑๗๐	มาก	๑
๙. ขาดการบริหารจัดการที่ดี	๓.๒๐	๐.๔๔๑	ปานกลาง	๔
รวม	๓.๐๖	๐.๔๒๕	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒๒ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมมีสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๖ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขาดการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๕๕ รองลงมาคือ ประชาชนยังขาดความรู้ด้านการจัดการมลพิษเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๓๔ รองลงมาคือ ทรัพยากรไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๙ รองลงมาคือ ขาดการบริหารจัดการที่ดีเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๐ รองลงมาคือ ปัญหาน้ำเสียจากเรือโปะและเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๙ รองลงมาคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๓ รองลงมาคือ ขยายตัวของเมืองจนรุกล้ำพื้นที่ทางธรรมชาติเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๗ รองลงมาคือ การปล่อยมลพิษขาดความตระหนักของโรงงานเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๖๕ และน้อยที่สุดคือ มีความหนาแน่นของประชากรในเขตเมืองมากเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๑๓ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของสาเหตุด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ

สาเหตุด้านปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ	ระดับปัญหา			
	\bar{x}	SD	แปลความ	ลำดับ
๑. การบุกรุกป่า เพื่อใช้ประโยชน์เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย	๓.๐๕	๐.๒๒๖	ปานกลาง	๘
๒. การลักตัดไม้ และการเผาป่าในพื้นที่ และป่าอนุรักษ์	๓.๑๕	๐.๓๑๘	ปานกลาง	๕
๓. การใช้ทรัพยากรที่ดินไม่ถูกต้องตามสมรรถนะที่ดิน	๓.๒๙	๐.๑๔๑	ปานกลาง	๒
๔. พื้นที่กักเก็บน้ำมีน้อยไม่สอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ	๓.๑๗	๐.๐๕๗	ปานกลาง	๖
๕. แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็ม	๓.๗๖	๐.๑๗๐	ปานกลาง	๑
๖. น้ำปนเปื้อนมลพิษจากเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม	๒.๙๗	๐.๔๖๐	ปานกลาง	๙
๗. การรुक้าของน้ำเค็มบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล	๒.๒๑	๐.๕๓๗	น้อย	๑๐
๘. การเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจ	๓.๑๑	๐.๑๘๔	ปานกลาง	๗
๙. กระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติ	๓.๒๒	๐.๒๐๕	ปานกลาง	๔
๑๐. การพัฒนาพื้นที่ก่อสร้างวิศวกรรมชายฝั่งขวางทางน้ำ	๓.๒๗	๐.๓๔๓	มาก	๓
รวม	๓.๑๒	๐.๓๘๔	ปานกลาง	

จากตารางที่ ๔.๒๓ ผลการวิเคราะห์พบว่า โดยภาพรวมมีสาเหตุอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๒ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ที่เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๗๖ รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรที่ดินไม่ถูกต้องตามสมรรถนะที่ดินเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๙ รองลงมาคือ การพัฒนาพื้นที่ก่อสร้างวิศวกรรมชายฝั่งขวางทางน้ำเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๗ รองลงมาคือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ตามธรรมชาติเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๒๒ รองลงมาคือ การลักตัดไม้ และการเผาป่าในพื้นที่ และป่าอนุรักษ์เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๕ รองลงมาคือ พื้นที่กักเก็บน้ำมีน้อยไม่สอดคล้องกับกิจกรรมต่าง ๆ เป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๗ รองลงมาคือ การเพิ่มขึ้นของประชากรและการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๑๑ รองลงมาคือ การบุกรุกป่า เพื่อใช้ประโยชน์เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๓.๐๕ รองลงมาคือ น้ำปนเปื้อนมลพิษจากเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๙๗ และน้อยที่สุดคือ การรुक้าของน้ำเค็มบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเลเป็นสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๒.๒๑ โดยลำดับ

๔.๑.๔ การวิเคราะห์ SWOT Analysis สถานการณ์การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในส่วนนี้จะกล่าวถึง การวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธี SWOT Analysis ซึ่งจะประเมินทั้งสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในพื้นที่เขตรอบเขตรัฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก โดยการประเมินสภาพการณ์ภายนอกพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงโอกาสและข้อจำกัดของสภาพแวดล้อม สำหรับการประเมินสภาพการณ์ภายในพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงจุดแข็งและจุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ SWOT จากผู้ให้สัมภาษณ์ในภาพรวม มีดังนี้

๑. โอกาส (Opportunities)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรในระดับมหภาค และองค์กรสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้ ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

จากการสรุปบทสัมภาษณ์พบว่า เกิดจากการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ถือเป็นพันธะสัญญาทางการเมืองที่ผู้นำทุกประเทศทั่วโลกจะใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่การปฏิบัติระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๗๓ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนและขจัดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติและร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อม^{๘๙} ในขณะที่โอกาสที่สำคัญอีกประการ คือ วิกฤตความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานของโลก ทำให้เกิดความต้องการสินค้าเกษตรเพื่ออาหารและพลังงานมากขึ้น ซึ่งในพื้นที่ ๓ จังหวัดระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นแหล่งผลิตประมงทั้งประมงชายฝั่งและประมงน้ำลึก และผลิตพืชที่เป็นอาหารและพลังงานสำหรับใช้ภายในประเทศได้อย่างเพียงพอ และสามารถส่งผลผลิตบางส่วนไปจำหน่ายยังต่างประเทศได้ ดังนั้น ถือเป็นโอกาสที่ต้องมีการกำหนดพื้นที่ปลูกพืชเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งสองด้านให้สมดุลกัน รวมทั้ง ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและมูลค่าเพิ่มขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มากขึ้น^{๙๐} ผู้ให้ข้อมูลบางท่านก็กล่าวถึงว่า จำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศและจากต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใน ๓ จังหวัด (จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายที่มีชื่อเสียงระดับโลก เช่น พัทยา มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายและมีความสวยงาม ดังนั้น จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและให้มีการเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ โดยควรให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก และสร้างมาตรฐานการให้บริการในการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ เนื่องจากเป็นธุรกิจ

^{๘๙} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

^{๙๐} ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

บริการที่จะได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรีภาคบริการ และได้รับการยอมรับทั้งในเรื่องคุณภาพและราคาที่ไม่สูงจนเกินไป⁹¹ บางท่านก็ให้ข้อมูลสนับสนุนต่อว่า การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนที่มีการส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศสมาชิกและประเทศนอกภูมิภาค ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ทำให้เกิดโอกาสการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติในระดับภูมิภาคร่วมกัน⁹²

๒. ภัยคุกคาม (Threats)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรปัจจัยใด ที่สามารถส่งผลกระทบต่อระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่งองค์กรจะต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญ แรงกระทบดังกล่าวได้ ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์ห้บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

จากการสรุปบทสัมภาษณ์พบว่า ส่วนใหญ่กฎ ระเบียบ และข้อตกลงตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รวมถึงการนำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ประเทศ และกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้าต่อการส่งออกสินค้าของประเทศไทยมากขึ้น นโยบายที่เข้มงวดในด้านสุขอนามัยของประเทศต่าง ๆ ทำให้การนำเข้าสินค้าทางการเกษตรมีขั้นตอนซับซ้อน ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ สินค้าล้นตลาด โดยเฉพาะในฤดูกาลเก็บเกี่ยวซึ่งมีระยะเวลาสั้น ขาดการกำหนดพื้นที่การผลิตทางการเกษตร (Zoning) ที่ชัดเจน⁹³ บางท่านก็ให้ประเด็นถึงการรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนส่งผลกระทบต่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย เมื่อเป็นเช่นนั้นการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานจะเอื้ออำนวยให้การเดินทางติดต่อกันสะดวกมากขึ้น ส่งผลให้ประชากรจากประเทศเพื่อนบ้านอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยเพื่อใช้แรงงานมากขึ้น ทำให้เกิดประชากรแฝงจำนวนมาก และการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวทำให้มีปริมาณน้ำเสียขยะชุมชน และการใช้พลังงานเพิ่มขึ้นตามมา อีกทั้งมีผลต่อการบริการระบบสาธารณสุขและสาธารณสุขของหน่วยงานรัฐที่ทำได้ไม่ทั่วถึงและเพียงพอกับความต้องการของจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และสภาพลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ความสามารถในการผลิตสินค้าภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการเพาะปลูกพืชชนิดเดียวกันกับประเทศเพื่อนบ้าน จะกลายเป็นคู่แข่งในการผลิตสินค้าเกษตรรายใหม่ และจะส่งผลให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของประเทศไทยลดลง ทำให้ต้องมีการแข่งขันในการลดต้นทุนการผลิต หรือขยายพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นซึ่งทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น⁹⁴

⁹¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

⁹² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

⁹³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

⁹⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๖.

ในขณะที่อีกประเด็นก็มีความสำคัญไม่แพ้กันคือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ผู้ให้สัมภาษณ์มุ่งประเด็นไปที่การเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล และลมมรสุมที่รุนแรงมากขึ้นอาจส่งผลให้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการสูญเสียพื้นดินชายหาดและแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลและส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งโดยเฉพาะป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำ เป็นที่วางไข่และที่อยู่อาศัยของตัวอ่อนสัตว์น้ำ และเป็นพื้นที่กันชนป้องกันแนวชายฝั่งจากการพังทลายจากแรงคลื่นลมเนื่องจากระบบนิเวศป่าชายเลนมีความอ่อนไหวต่อระดับน้ำทะเลที่เพิ่มขึ้น โดยความหนาแน่นของพรรณไม้จะลดลงเนื่องจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นจะทำให้พืชตายและถูกแทนที่ด้วย หาดเลนในขณะที่ปากแม่น้ำจะจมลงใต้น้ำทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของพื้นที่ลุ่มน้ำ ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่าน⁹⁵ มุ่งประเด็นไปที่อุทกภัยน้ำทะเลและค่าความเป็นกรด เป็นด่างของน้ำทะเลที่เปลี่ยนแปลงไปอาจส่งผลให้พืชและสัตว์ทะเลบางชนิดสูญพันธุ์เกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว และแหล่งปะการังถูกทำลายส่งผลกระทบต่อผลผลิตสัตว์น้ำโดยรวม ปัจจุบันทรัพยากรประมงชายฝั่ง และประมงทะเลอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมโดยสัตว์น้ำกร่อยบริเวณชายฝั่งและสัตว์น้ำในทะเล มีปริมาณชนิด และขนาดลดลงโดยตลอด นอกจากนี้การรुक้าของน้ำเค็มเข้าสู่ลำน้ำจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิตของพืชสัตว์และพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่าน⁹⁶ มุ่งประเด็นที่อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่จะรุนแรงขึ้น เนื่องจากต้องประสบกับภาวะภัยแล้งเป็นเวลานาน และทำให้ปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำระหว่างภาคเกษตร และอุตสาหกรรมจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ส่งผลให้กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยเฉพาะจังหวัดชลบุรีมีปริมาณฝนที่ลดลงและขาดช่วงทำให้แหล่งน้ำที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดในพื้นที่ขาดแคลนไปด้วย และน้ำไปสู่วิถีฤดูน้ำและการแย่งชิงทรัพยากรน้ำระหว่างอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้การขาดแคลนน้ำจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้ภัยพิบัติและภาวะน้ำท่วมฉับพลันเกิดบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้น เนื่องจากกำลังแรงของลมมรสุมลักษณะฝนที่ตกหนักในเวลาอันสั้นทำให้ปริมาณน้ำมีมากเกินไปเกินความสามารถในการกักเก็บประกอบกับประสิทธิภาพและศักยภาพในการระบายน้ำลงสู่ทะเลของพื้นที่โดยรวมลดลง ทำให้มีแนวโน้มในการเกิดภัยพิบัติรุนแรงขึ้น

๓. จุดแข็ง (Strengths)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กร ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นขององค์กรที่องค์กรควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

⁹⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

⁹⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒, สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖.

จากการสรุปบทสัมภาษณ์พบว่า ลักษณะที่ตรงเหมาะสม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่าตั้งอยู่ในแนวเขตเส้นศูนย์สูตร ทำให้มีทรัพยากรธรรมชาติจำนวนมาก และมีความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเป็นข้อได้เปรียบด้านความมั่นคงทางอาหาร และความหลากหลายและสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ⁹⁷ และมีผู้ให้ข้อมูลบางท่าน ให้ข้อมูลสนับสนุนเกี่ยวกับตั้งอยู่จุดศูนย์กลางการเชื่อมโยงกับภูมิภาคต่าง ๆ จึงเป็นข้อได้เปรียบและจุดแข็งต่อการพัฒนาด้านการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ ซึ่งพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ถือเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการรองรับการเจริญเติบโต มีศักยภาพและความพร้อมสูงที่จะเป็นประตูเศรษฐกิจ เพื่อเปิดตลาดการค้าไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก มีอาณาเขตติดต่อกับภาคมหานคร สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่ศูนย์กลางของประเทศร่วมกับภาคมหานคร และสามารถขยายการติดต่อไปยังภูมิภาคอื่นได้ดี โดยมีปัจจัยสนับสนุน คือระบบคมนาคมขนส่งที่ดี ทั้งระบบถนน ท่าเรือ รถไฟ และสนามบิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเชื่อมโยงกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ จึงทำให้มีศักยภาพความเป็นเมืองสูง ในขณะที่บางท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาทรัพยากรป่าไม้การจัดสรรที่ดินให้กับประชาชนและชุมชนที่ไร้ที่ดินทำกิน การกีดเซาะชายฝั่ง อุทกภัยและภัยแล้ง ขยะและน้ำเสีย รวมถึงการให้ใบอนุญาตโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของประชาชน ต้องผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างทั่วถึง และครอบคลุมผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้มีส่วนได้เสีย และการปฏิรูประบบการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ⁹⁸ บางก็กล่าวว่า จังหวัดชลบุรีมีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งออกไปยังต่างประเทศหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมอาหาร ที่สร้างรายได้หลักแก่ประเทศ จังหวัดชลบุรีมีพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง มีมูลค่าและสัดส่วนการผลิต รวมทั้งรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญที่จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ⁹⁹

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้น จังหวัดชลบุรียังมีความพร้อมทางสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการเอื้อต่อการพัฒนา การจัดให้มีระบบสาธารณสุขปโภคขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงทั้งภายในประเทศและเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีการบริการด้านการแพทย์ที่ดีเลิศในภูมิภาค และระบบการเงินและการธนาคารที่เข้มแข็ง จึงทำให้เป็นโอกาสของประเทศไทยในด้านการให้บริการการแพทย์และสุขภาพการดูแลผู้สูงอายุ¹⁰⁰ การที่ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมากขึ้นโดยเฉพาะการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เกษตรกรปลูกพืชตามหลักวิถีปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจโดยผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับ

⁹⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

⁹⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

⁹⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁰⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๖.

สิ่งแวดล้อมมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และแบ่งปันและเอื้อต่อกันเพื่อสร้างคุณค่าให้กับสังคม¹⁰¹ รวมถึงการมีกฎหมายในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ ได้แก่ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมบริเวณพื้นที่อำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีซึ่งถือเป็นเครื่องมือในการยับยั้งการดำเนินการหรือส่งเสริมการดำเนินการใดๆ เพื่อใช้แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงจนบางพื้นที่อยู่ในระดับเข้าขั้นภาวะวิกฤต เพื่อควบคุมการใช้ทรัพยากรให้ถูกต้องคุ้มค่า และคุ้มครองประโยชน์มากที่สุด ซึ่งประชาชนได้อยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อมที่ดีและคุณภาพชีวิตที่ดีและเขตควบคุมมลพิษ มี ๒ แห่ง¹⁰² ได้แก่ เขตควบคุมมลพิษเมืองพัทยาและเขตควบคุมมลพิษระยอง เพื่อลดปริมาณการระบายมลพิษจากแหล่งกำเนิด และให้มีการบำบัดและกำจัดมลพิษอย่างถูกหลักวิชาการ พร้อมกับการเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและทุกภาคส่วนในการจัดการมลพิษในพื้นที่

๔. จุดอ่อน (Weaknesses)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในจากมุมมอง ของผู้ที่อยู่ในองค์กร ว่าปัจจัยภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อยเสียเปรียบขององค์กรที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

จากการสรุปบทสัมภาษณ์พบว่า ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษสิ่งแวดล้อม ผลจากการขยายตัวเมือง ภาคการผลิตทั้งทางด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวละการบริการทำให้มีการใช้และทำลายทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้แหล่งน้ำ ดิน และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งไปเป็นจำนวนมาก และเกินกว่าศักยภาพของธรรมชาติจะสามารถฟื้นฟูสภาพให้เกิดทดแทนกลับคืนดั้งเดิมได้โดยเร็ว ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้เหตุผลสนับสนุนว่า¹⁰³ การขยายพื้นที่ทำการเกษตรไปในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นเวลานานและใช้สารเคมีจำนวนมากได้ก่อให้เกิดปัญหามลภาวะ ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง และมีการชะล้างพังทลายสูง นอกจากนี้ยังมีการจับสัตว์น้ำโดยไม่ถูกวิธีทำให้สัตว์น้ำตามธรรมชาติลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งพื้นที่ป่าชายเลนในแต่ละอำเภอที่ติดกับชายฝั่งทะเลลดลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากการบุกรุกเพื่อทำนาุ้ง ซึ่งถึงแม้ว่าจะได้พยายามหาทางแก้ไขอย่างต่อเนื่องตลอดมา แต่ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังเป็นปัญหาที่รุนแรงและเรื้อรัง ซึ่งหากมิได้รับการแก้ไขจัดการอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพ ก็จะเป็นข้อจำกัดที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัด ในขณะที่บางท่านกล่าวถึง¹⁰⁴ การขยายตัวด้านอุตสาหกรรม กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ ทำให้ขาดการควบคุมและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม การพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนบางแห่งเริ่มมีปัญหา

¹⁰¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁰² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁰³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁰⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

เรื่องการบริหารจัดการด้านมลพิษที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ปัญหาการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรม ปัญหามลพิษทางน้ำและสารโลหะหนักที่ลงไปในแหล่งน้ำต่าง ๆ มลพิษทางอากาศในระดับที่รุนแรง เป็นต้น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังไม่มีการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งยังขาดความโปร่งใส การใช้หลักธรรมาภิบาล และการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนยังไม่มี การดำเนินการอย่างจริงจัง ในขณะที่บางท่านกล่าวถึง¹⁰⁵ การพัฒนาในพื้นที่ทั้งภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และที่อยู่อาศัยของชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้สูญเสียทรัพยากรสำคัญไปมาก โดยเฉพาะป่าไม้ ที่ดิน และแหล่งน้ำ น้ำผืนป่าไปเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัย เพราะพื้นที่เกษตรกรรมและที่อยู่อาศัยเดิมก็ถูกนำไปใช้เพื่ออุตสาหกรรมซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสูญเสียการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบเดิม ทรัพยากรเสื่อมโทรม เช่น ป่าชายเลนบริเวณอ่าวชลบุรี และ การกัดเซาะชายฝั่งบริเวณบางแสน พัทยา บางเสร่ คลองตำรุ เป็นต้น เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมพังทลายของชายฝั่งทะเล เนื่องจากขาดมาตรการควบคุมและจัดการที่เหมาะสม ปริมาณน้ำเสียชุมชนและขยะมูลฝอยชุมชนมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเนื่องเป็นเมืองอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว

นอกจากที่กล่าวมาบางท่านยังกล่าวถึง¹⁰⁶ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอตามความต้องการของผู้บริโภค จากการขยายตัวของเมืองและที่อยู่อาศัย แหล่งอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลให้เกิดความต้องการใช้น้ำ เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต บริการ และอุปโภคบริโภคปริมาณมาก ประกอบกับสภาพภูมิประเทศของพื้นที่เป็นลูกกระนาค และมีแม่น้ำสายสั้น ๆ ประกอบกับลักษณะดินในหลายพื้นที่เป็นดินร่วนปนทรายและเป็นดินทราย จึงทำให้การกักเก็บน้ำของดินไม่ดีนัก ส่งผลให้ในฤดูฝน บางท่านมองว่า¹⁰⁷ แม้จะมีปริมาณฝนตกมาก แต่แหล่งน้ำตามธรรมชาติและทรัพยากรดินไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ จึงส่งผลให้เกิดความไม่เพียงพอต่อการใช้น้ำในฤดูแล้งแหล่งน้ำสำหรับการพัฒนามีจำกัดในการรองรับการขยายตัวในอนาคต จนก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในการจัดการน้ำ ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร การในพื้นที่เกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผลซึ่งต้องการใช้น้ำในปริมาณสูง แต่น้ำที่มีอยู่ในปัจจุบันถูกดึงไปใช้ในส่วนองภาคอุตสาหกรรมปริมาณมาก ซึ่งแนวโน้มการขยายตัวของความต้องการใช้น้ำของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่เริ่มไม่เพียงพอต่อความต้องการ ประกอบกับบางพื้นที่ขาดแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ เมื่อเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจำนวนมาก ความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์เป็นสาเหตุหนึ่งของความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำในสังคม

¹⁰⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁰⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒, สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁰⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖.

ในขณะที่ฝ่ายการปกครอง¹⁰⁸ มุ่งถึงประเด็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดบุคลากร เครื่องมือและความรู้ ความเข้าใจในการจัดการและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ รวมทั้งผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้ให้ความสนใจต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ทั้งนี้การบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพ และเป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงไม่มีความครอบคลุม และไม่มีการบูรณาการร่วมกันกับฐานข้อมูลอื่น ทำให้ไม่มีการพัฒนาและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง¹⁰⁹ ในขณะที่การควบคุมการเติบโตของเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการตั้งถิ่นฐานอย่างไม่เป็นระเบียบ เนื่องจากการเติบโตของเมืองและการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ผ่านมาเป็นไปตามแรงผลักดันทางเศรษฐกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการขยายตัวของที่พักอาศัย โรงงานอุตสาหกรรมและศูนย์ธุรกิจการค้าไปตามถนนสายหลัก และขยายตัวออกไปอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด ส่งผลให้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินปะปนกันระหว่างที่อยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้มีผลต่อการวางระบบโครงข่ายบริการขั้นพื้นฐาน และก่อให้เกิดปัญหาในพื้นที่ตามมามากมาย¹¹⁰

โดยสรุปการวิเคราะห์ SWOT Analysis สถานการณ์การจัดการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะประเมินทั้งสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงภายนอกและภายในพื้นที่เขตระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก โดยการประเมินสภาพการณ์ภายนอกพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงโอกาสและข้อจำกัดของสภาพแวดล้อม สำหรับการประเมินสภาพการณ์ภายในพื้นที่จะวิเคราะห์ในเชิงจุดแข็งและจุดอ่อน ผลการวิเคราะห์ SWOT สามารถแสดงในรูปแบบตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

¹⁰⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁰⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹¹⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

	ปัจจัยที่เอื้อประโยชน์	ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ
ปัจจัยภายใน	<p>Strengths</p> <ol style="list-style-type: none"> ลักษณะที่ตั้งเหมาะสม รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความใส่ใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ 	<p>Weaknesses</p> <ol style="list-style-type: none"> ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษสิ่งแวดล้อม ปริมาณน้ำไม่เพียงพอตามความต้องการของผู้บริโภค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมการเติบโตของเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพ
ปัจจัยภายนอก	<p>Opportunities</p> <ol style="list-style-type: none"> การดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ จำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศและจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง 	<p>Threats</p> <ol style="list-style-type: none"> การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎ ระเบียบ และข้อตกลงไม่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม และปลัดอำเภอ จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น ๒๐ คน จากการทบทวนสถานการณ์การในพื้นที่ EEC และวิเคราะห์ SWOT เพื่อรับทราบจุดแข็งหรือศักยภาพ ปัญหาและอุปสรรคที่เป็นจุดอ่อน ตลอดจนโอกาสและข้อจำกัดที่มีต่อการจัดสรรในพื้นที่ EEC สามารถนำมาวิเคราะห์เชิงสาเหตุตามหลัก Root -Cause Analysis ประกอบด้วย ๑. Turning Point, ๒. Cognitive Walkthrough, ๓. Conventional Why, ๔. Comprehensive Scan ดังรายละเอียด

การเปลี่ยนแปลงของบริบทพื้นที่ (Turning Point)

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงปัญหาจากการเกิดขึ้นของ Eastern Economic Corridor (EEC) อันทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงต่อบริบทสังคมภายในเขต EEC ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาด้านราคาอสังหาริมทรัพย์ โครงการภายใต้พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ประกาศเริ่มใช้ในปี ๒๕๖๑ ย่อมาจาก Eastern Economic Corridor (EEC) ซึ่งมีอีกชื่อเป็นภาษาไทยว่า “โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก” โครงการนี้ส่งผลหลายประการต่อเศรษฐกิจในภาคตะวันออกของประเทศไทย แน่นนอนว่าวงการอสังหาริมทรัพย์ก็เป็นส่วน

หนึ่งในนั้น โครงการนี้ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นพัฒนาเพียงด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงด้านการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรม บุคลากร การศึกษา การวิจัย ธุรกิจ การเงิน เทคโนโลยี และอีกมากมาย การวางนโยบายเพื่อแสดงถึงจุดเด่นดังนี้

๑.๑ ความก้าวหน้าโครงการพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) พร้อมดึงดูดการลงทุนฐานนวัตกรรมขั้นสูง และจูงใจนักลงทุนทั่วโลกเข้าสู่พื้นที่ ปัจจุบันโครงสร้างภายนอกแล้วเสร็จ ๑๐๐%¹¹¹

๑.๒ ความก้าวหน้าของโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน ณ เดือนมีนาคม ๒๕๖๖ ทางรถไฟแห่งประเทศไทยได้ส่งมอบพื้นที่ ช่วงสถานีสุวรรณภูมิถึงสถานีอุตะเถา ระยะทาง ๑๖๐ กิโลเมตร และพื้นที่บริเวณมักกะสัน (TOD) จำนวน ๑๔๐ ไร่ เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และหากเอกชนได้รับบัตรส่งเสริมการลงทุน (BOI) สามารถเริ่มงานก่อสร้างได้ทันที โดยคาดว่าจะการก่อสร้างและทดสอบระบบ พร้อมเปิดให้บริการได้ภายในปี ๒๕๗๐¹¹²

๑.๓ ความก้าวหน้าของเมืองการบินภาคตะวันออก สนามบินอุตะเถา

๑.๔ การจัดสิทธิประโยชน์ ๑๐ ปีแรกให้กับโครงการเมืองการบินภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เทียบเท่าสิงคโปร์ คูไบ และฮ่องกง โดยจะมีการสนับสนุนการเป็นเมืองท่องเที่ยวและธุรกิจ ๒๔ ชั่วโมงเป็นเขตปลอดอากรและสรรพสามิตรวมทั้งภาษีสรรพากรในบางกรณี รวมทั้งจะมีการสนับสนุนด้านการออก VISA และใบอนุญาตการทำงานในลักษณะ ๕+๕ ปี สำหรับผู้ทำงานและนักลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมืองการบินภาคตะวันออก¹¹³

๑.๕ การจัดตั้งบริษัท อีอีซี พัฒนาสินทรัพย์สนามบิน จำกัด โดย อีอีซีจะถือหุ้น ๑๐๐% ให้เป็นหน่วยงานพัฒนา MRO ร่วมกับเอกชน โดยการทำงานจะมีการประสานงานใกล้ชิดกับ UTA ที่พัฒนาสนามบิน ให้เป็นเมืองการบินภาคตะวันออกโดยสมบูรณ์¹¹⁴

ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนกล่าวถึง¹¹⁵ ส่วนสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจในภาคตะวันออก มีผลเกี่ยวเนื่องต่อภาคธุรกิจอื่น ๆ โดยทำให้ผู้ประกอบการทางธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบริษัทไทยหรือต่างชาติ ขยายกิจการมาในภูมิภาคนี้กันมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการพลิกโฉมวงการอสังหาริมทรัพย์ เพราะการหลั่งไหลของผู้ประกอบการนั้นทำให้ภูมิภาคนี้เป็นพื้นที่ยอดนิยมแห่งใหม่ในการขายบ้านและที่ดิน โดยข้อมูลจากกรมธนารักษ์เตรียมประกาศราคาประเมินที่ดินรอบใหม่ เริ่มบังคับใช้ วันที่ ๑ มกราคม ปี ๒๕๖๖ โดยมีอายุบังคับใช้ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖-๒๕๖๙ หลังเลื่อนมาตั้งแต่ช่วงสถานการณ์โควิด เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ ถึงปี ๒๕๖๕ สำหรับทำเลที่ยังครองแชมป์ คือสยามสแควร์ราคาประเมินที่ดินอยู่ที่ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทต่อตารางวา เมื่อเทียบราคาตลาดแล้ววิ่งไปที่ ๓,๕๐๐,๐๐๐ บาทต่อตารางวา ขณะนี้สำคัญอย่างพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มีความเคลื่อนไหวเช่นกันเนื่องจากมีกลุ่มนักลงทุนเข้าพื้นที่อีกทั้งภาครัฐลงทุน

¹¹¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹¹² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๖.

¹¹³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹¹⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹¹⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

โครงสร้างพื้นฐาน โดยพบว่าจังหวัดชลบุรี มีความเคลื่อนไหวราคาที่ดินมากที่สุด โดยเฉพาะทำเลถนน เลียบชายหาดพัทยาอำเภอบางละมุง ยังครองแชมป์ราคาประเมินที่ดินสูงที่สุดอยู่ที่ ๒๒๐,๐๐๐ บาท ต่อตารางวา ขณะราคาประเมินต่ำสุดเป็นที่ดินตาบอด ราคาตารางวาละ ๒๕๐๐บาท ตั้งอยู่ในเขต อำเภอพนัสนิคม ซึ่งเมื่อเทียบกับราคาซื้อขายตลาดยังห่างกันมาก ในขณะที่สาเหตุที่ราคาประเมิน ที่ดินในจังหวัดชลบุรีปรับสูง เนื่องจากเป็นจังหวัดอันดับสองรองจากกรุงเทพมหานคร(กทม.) ที่มีการ พัฒนาโครงการที่อยู่อาศัยทั้งแนวราบแนวสูง ต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นเมืองท่องเที่ยวและ เขต อุตสาหกรรมระดับโลก ขณะเดียวกันยังพบว่าช่วยการระบอดโควิดมีการซื้อขายเปลี่ยนมือโรงแรม หลายแห่ง¹¹⁶ และการซื้อขายเปลี่ยนมือที่ดินของนักลงทุนรายใหญ่ทั้งในพื้นที่และจากส่วนกลาง ทำให้ ชลบุรี มีราคาประเมินที่ปรับขึ้น มากถึง ๔๒.๘๓% เมื่อเทียบกับบัญชีราคาประเมินรอบก่อน และสูง ถึง ๕ เท่าเมื่อเทียบกับการปรับราคาขึ้นของทั้งประเทศที่เฉลี่ย ๘% ขณะพื้นที่ มี ๔,๓๖๓ ตาราง กิโลเมตร ที่ดินจำนวน ๘๖๖,๑๑๑ แปลง และปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้

๑. มีผู้มาลงทุนเพื่อสร้างโครงการบ้านและคอนโดมีเนียมในภาคตะวันออกมากขึ้น พื้นที่ที่ อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ แออัดขึ้นทุกที่ โดยตามสถิติจำนวนประชากรในปีที่ผ่านมา มีผู้อาศัยใน กรุงเทพฯมากถึง ๕.๗ ล้านคน และสภาพการจราจรก็แย่ขึ้นเช่นกัน เนื่องจากมีคนไทย จำนวนมากเลือกมาทำงานในเมืองหลวงนี้ จึงเป็นไปได้ว่าสักวันหนึ่งจะไม่มีพื้นที่เหลือให้สร้างโครงการ บ้านหรือคอนโดใหม่ในกรุงเทพฯอีก และนั่นทำให้ EEC คือคำตอบของผู้ประกอบการ อสังหาริมทรัพย์ที่เริ่มขยายกิจการมายังเขตระยองเศรษฐกิจพิเศษตั้งแต่ตอนนี้¹¹⁷

๒. มีผู้ย้ายถิ่นฐานจากกรุงเทพฯ มาอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกมากขึ้น เนื่องจากมี การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม และธุรกิจอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจนี้ ไม่ว่าจะ เป็นการท่องเที่ยวในเขตปกครองพิเศษพัทยาในจังหวัดชลบุรี ที่มีนักท่องเที่ยวมาเยือนเกือบ ๑๕ ล้านคนในปีที่ผ่านมา หรือธุรกิจน้ำมันในจังหวัดระยองที่เติบโตอย่างไม่หยุดยั้ง แนนอนว่าความ ต้องการแรงงานก็ต้องเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ผู้ที่กำลังหางานอาจจะเลือกมาอยู่อาศัยในภูมิภาคนี้ที่มี โอกาสความก้าวหน้าทางการทำงาน พร้อมโอกาสที่จะเป็นเจ้าของบ้านที่มีพื้นที่กว้างกว่าในราคาที่ถูกลงกว่า บ้านในกรุงเทพฯ และไม่ต้องเผชิญกับการจราจรที่ติดขัดมากด้วย¹¹⁸

๓. มีชาวต่างชาติสนใจซื้อหรือเช่าบ้านหรือคอนโดในบริเวณนี้มากขึ้น ในฐานะที่ เขต

EEC คือเขตเศรษฐกิจพิเศษ บริษัทจากต่างประเทศจึงมาลงทุนกันมากขึ้น และนายจ้างหรือพนักงาน ต่างชาติที่เดินทางมาทำงานในประเทศไทยจึงต้องการที่อยู่อาศัย นี่ยังไม่รวมถึงชาวต่างชาติที่ต้องการ ใช้ชีวิตในวัยเกษียณในเขตนี้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น ราคาอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกกว่าใน ต่างประเทศหรือในกรุงเทพฯ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่น่าอยู่ทั้งทะเลและภูเขา รวมถึงความ สะดวกสบายในการเดินทางจากกรุงเทพฯ ด้วยเวลาเพียง ๑-๒ ชั่วโมง¹¹⁹

¹¹⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹¹⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹¹⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹¹⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

๒. ปัญหาการกำหนดผังเมืองโดยไม่มีส่วนร่วมของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มองถึงร่างผังเมืองที่สำนักงาน EEC ได้จัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นรายการตามนโยบายพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของรัฐไม่เป็นไปตามหลักการผังเมือง ทั้งไม่ได้จัดทำโดยการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ตามหลักวิชาการผังเมือง และมีการเปลี่ยนสีผังเมืองเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนบางกลุ่ม โดยชี้ว่ามีการเปลี่ยนสีเขียวชนบทเกษตรกรรมไปเป็นพื้นที่สีม่วง หรือพื้นที่อุตสาหกรรมจากประเด็นดังกล่าวยังสื่อให้เห็นถึงผังเมือง EEC เปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรม เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม ทำลายระบบนิเวศและวิถีชีวิตประชาชน เนื่องจากพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจึงครอบคลุมพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง และชลบุรี และนำมาสู่การกำหนดแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินชั้นใหม่ ส่งผลให้แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเดิมถูกยกเลิกไปทั้งหมด (มาตรา ๓๒) จากเดิมที่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมก็ถูกปรับเปลี่ยนให้รองรับอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยการออกประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เรื่อง แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๒ ทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง เนื่องจากไม่สอดคล้องกับลักษณะสภาพภูมิประเทศ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของประชาชนหลายพื้นที่¹²⁰

ทั้งนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นคือ กระบวนการจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ ผังเมือง EEC พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ.๒๕๖๑ กำหนดว่า “ให้ยึดหลักการคุ้มครอง เคารพ และเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตามหลักการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในบริบทของการประกอบธุรกิจ และสิทธิตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย” (มาตรา ๒๙) และ “ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับชุมชน สุขภาวะของประชาชน สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสร้างความรับรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชนในพื้นที่ และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้มีส่วนได้เสีย ประชาชน และชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย” (มาตรา ๓๐) แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการจัดทำผังเมือง EEC กลับไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้แต่อย่างใด¹²¹ นอกจากนี้การจัดทำผังเมือง EEC ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เครือข่ายชุมชนและตัวแทนประชาชนหลายพื้นที่ใน ๓ จังหวัดภาคตะวันออก จึงได้รับผลกระทบจากบังคับใช้ผังเมือง EEC จึงใช้สิทธิการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง โดยได้ยื่นฟ้องคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ในฐานะที่ออกประกาศเรื่องแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ “ผังเมือง EEC” และคณะรัฐมนตรี ในฐานะที่อนุมัติแผนผังดังกล่าว ต่อศาลปกครองสูงสุดเมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๓ โดยขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เรื่อง แผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน และแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขต

¹²⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹²¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

พัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยกำหนดเงื่อนไขให้คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและคณะรัฐมนตรี ดำเนินการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) และให้ดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยให้ผู้ฟ้องคดีและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีความหมาย ก่อนการจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนผังการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก¹²²

๑.๓ ปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำที่กระทบต่อการใช้น้ำในเขตพื้นที่ EEC พบว่า พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (อีอีซี) ๓ จังหวัด จะมีแผนพัฒนาการลงทุนหลากหลาย เช่น รถไฟความเร็วสูง เมืองการบินอู่ตะเภา ท่าเรือ เขตส่งเสริมอุตสาหกรรม ๒๑ เขต การส่งเสริมการท่องเที่ยว อุตสาหกรรมเดิม และการเกษตรกรรม รวมถึงคาดการณ์ว่าจะมีจำนวนประชากรเพิ่มจากปัจจุบัน ๓ ล้านคน เป็น ๖ ล้านคนในปี ๒๕๘๐ แล้ว ระบบสาธารณูปโภค เช่น “น้ำ” ที่จำเป็นต้องเตรียมความพร้อม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สทนช.) ด้านน้ำของรัฐบาล จึงต้องเข้ามามีบทบาทในการพิจารณา กำหนดแนวทาง รวมถึง กำกับ ติดตาม จัดหาแหล่งน้ำและจัดสรรน้ำ ในทุกกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตในพื้นที่ทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงการป้องกันน้ำท่วมในพื้นที่สำคัญของอีอีซี จากปัจจัยข้างต้น ลำดับแรกเลยต้องวิเคราะห์ความต้องการใช้น้ำในพื้นที่โดยละเอียด ทั้งในเชิง ปริมาณและเชิงพื้นที่ย่อยให้ทราบถึงจุดที่ต้องการใช้น้ำอย่างแท้จริง¹²³

นอกจากนี้กิจกรรมการใช้น้ำที่ต้องวิเคราะห์ความต้องการ ประกอบด้วย น้ำอุปโภคบริโภค น้ำเพื่อภาคการผลิต ไม่ว่าจะภาคเกษตรกรรมหรือภาคอุตสาหกรรม ตลอดจนน้ำเพื่อรักษาระบบนิเวศ และผลักดันน้ำเค็ม กรอบเวลาดำหนดไว้ ๒๐ ปี โดยใช้ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นปีฐาน ระยะเวลาต่อไปเป็นปี ๒๕๗๐ และ ๒๕๘๐ ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์ความต้องการใช้น้ำในพื้นที่ ๓ จังหวัด EEC ทุกกิจกรรมปี ๒๕๖๐ จำนวน ๒,๔๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรโดยประมาณ เพิ่มขึ้น ๒,๗๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรโดยประมาณ ในปี ๒๕๗๐ อาจเพิ่มเป็น ๒,๙๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร ในปี ๒๕๘๐ ในช่วง ๑๐ ปีแรก (พ.ศ.๒๕๗๐) ความต้องการใช้น้ำในทุกกิจกรรมเพิ่มขึ้นจากปีฐาน ๓๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และ ๑๐ ปีที่สอง (พ.ศ.๒๕๘๐) เพิ่มขึ้นจากช่วง ๑๐ ปีแรก ๑๙๐ ล้านลูกบาศก์เมตร¹²⁴ หากกล่าวถึงการวางแผน สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ได้วางแผนพัฒนาแหล่งน้ำและจัดหาด้วย ๗ มาตรการ ได้แก่ ปรับปรุงเพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำเดิม พัฒนาอ่างเก็บน้ำเพิ่มเติมในพื้นที่ EEC และนอก EEC พัฒนาระบบผันน้ำเชื่อมโยงแหล่งน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำสำรองภาคเอกชน พัฒนาระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับภาคอุตสาหกรรมและเสริมในพื้นที่ขาดแคลน ใช้เทคโนโลยีใหม่ อาทิ การผลิตน้ำจืดจากน้ำทะเล และนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาใช้ประโยชน์ การจัดการด้าน Demand Side ได้แก่ การเสริมประสิทธิภาพการใช้น้ำ การลดน้ำสูญเสีย การปรับ ระบบการเพาะปลูกให้เหมาะสม มาตรการเหล่านี้

¹²² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹²³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒, สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹²⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

บางอย่างทำอยู่แล้ว บางอย่างกำลังวางแผนดำเนินการ โดยใช้ปี ๒๕๘๐ เป็น เป้าหมายสุดท้ายที่จะขับเคลื่อนไปถึง¹²⁵

แต่จากการวิเคราะห์สมมูลน้ำพบว่า ผันน้ำได้เฉลี่ย ๕๖ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปีเท่านั้น เช่นเดียวกับ ระบบผันน้ำในพื้นที่ EEC ในปัจจุบัน ได้แก่ ระบบท่อผันน้ำคลองพระองค์ไชยานุชิต-อ่างเก็บน้ำบางพระ ศักยภาพ ๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ระบบท่อผันน้ำแม่น้ำบางปะกง-อ่างฯ บางพระ ๕๐ ล้าน ลูกบาศก์เมตร/ปี ระบบท่อผันน้ำอ่างฯ ประแสร์-อ่างฯ หนองปลาไหล ๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ระบบท่อผัน น้ำอ่างฯ ประแสร์-อ่างฯ คลองใหญ่ ๘๐ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ระบบท่อผันน้ำอ่างฯ ดอกกราย-อ่างฯ หนอง ปลาไหล ๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี ระบบท่อผันน้ำอ่างฯ คลองใหญ่-อ่างฯ หนองปลาไหล ๒๐ ล้านลูกบาศก์ เมตรต่อปี รวมแล้วการผันน้ำทั้งระบบเท่ากับ ๓๓๐ ล้าน ลูกบาศก์เมตร/ปี แต่จากการวิเคราะห์สมมูลน้ำพบว่า สามารถผันได้จริงเฉลี่ย ๒๕๔ ล้านลูกบาศก์ เมตร/ปีเท่านั้น ซึ่งยังมีอีกหลายโครงการที่เป็นโครงการผันน้ำจากนอกพื้นที่ โดยกรมชลประทานได้วางโครงการผันน้ำภายในปี ๒๕๗๐ อาทิ ระบบท่อผันน้ำอ่างฯ ประแสร์-อ่างฯ หนองค้อ-อ่างฯ บางพระ ๘๐ ล้านลูกบาศก์เมตร/ปี เป็นต้น¹²⁶ ในขณะที่ปัญหาน้ำขาดแคลน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือส่วนใหญ่มาจากสาเหตุการเพิ่มขึ้นประชากร การขยายตัวของเมือง อุตสาหกรรม เกษตรกรรม น้ำขาดแคลน ไม่เพียงพอกับความต้องการ แต่ก็มีหลายท่านที่ให้ข้อมูลที่แตกต่างออกไปเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนน้ำ คือ

๑.๓.๑ สำหรับพื้นที่ EEC ครอบคลุมจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา มีทั้งภาคชุมชน เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม และคาดการณ์ว่าในอนาคตเมื่อการพัฒนาพื้นที่EECสมบูรณ์แบบ ตามแผนงานของรัฐบาล จะขาดแคลนน้ำไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี¹²⁷

๑.๓.๒ การหาแหล่งน้ำต้นทุนสำหรับพื้นที่ EEC ชัดเจนว่า การสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ทำได้ยากขึ้น เพราะมีผลกระทบกับชุมชนและมักไม่เห็นด้วย อีกทั้งในภาวะแล้งที่ยาวนานก็ทำให้เก็บน้ำได้ไม่เพียงพออยู่ดี จึงต้องหาทางเลือกอื่นๆ ด้วย อาทิ การนำน้ำทะเลมาทำน้ำจืด ซึ่งทำได้แต่มีต้นทุนสูงและราคาแพง¹²⁸

๑.๓.๓ เมื่อพิจารณาที่เป็นไปได้ คือ พื้นที่ EEC มีน้ำเสียปริมาณมาก ที่มาจากชุมชน อีกส่วนจากน้ำเสียจากสถานประกอบการ สถานบริการ และอุตสาหกรรม¹²⁹

๑.๓.๔ จากการคาดการณ์ปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้นภายใน ๒๐ ปีข้างหน้าในพื้นที่ EEC ๓ จังหวัด รวมทั้งข้อมูลศักยภาพของการบำบัดน้ำเสีย โดยระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่ออกแบบไว้สูงสุดพบว่า ถ้ายังไม่มีการเติบโตแบบ EEC จะมีน้ำเสียชุมชนจะประมาณ ๓๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่เมื่อมี EEC สมบูรณ์แบบ น้ำเสียชุมชนจะเพิ่มขึ้นมากกว่า ๖๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี เมื่อรวมกับน้ำ

¹²⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹²⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹²⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๖.

¹²⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹²⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๖.

ทั้งจากภาคอุตสาหกรรม จะทำให้มีปริมาณน้ำเสียรวมมากกว่า ๙๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี จึงมีน้ำเสียปริมาณมาก เป็นต้นทุนน้ำเสียจึงมีศักยภาพ¹³⁰

๑.๓.๕ ปัจจุบันระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่มีปริมาณน้ำเสียเข้าสู่ระบบมากกว่า ๗๕% ของความสามารถในการรองรับน้ำเสียในพื้นที่ EEC ได้แก่ระบบบำบัดน้ำเสียเมืองพัทยา (ซอยวัดหนองใหญ่) และระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลเมืองแสนสุข (แสนสุขใต้) จังหวัดชลบุรี¹³¹

๑.๔ ปัญหาการบริหารจัดการขยะ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่กล่าวถึงปัญหาว่า บทเรียนจากคดีมาบตาพุดและตั้งคำถามถึงกลไกที่ไร้ส่วนร่วมในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก หรืออีอีซี เพื่อชวนให้คิดว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่อีอีซีจะเป็นตัวอย่างของ ‘การพัฒนาที่ยั่งยืน’ (sustainable development) ตามนิยามสากล นั่นคือ การพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยที่ไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มนายทุน EEC กินขอบเขตกว้างถึงสามจังหวัดในภาคตะวันออก ที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดและนิคมอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับประเทศอย่างก้าวกระโดดในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมา แต่ก็ต้องแลกมาด้วยผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมมากมายหลายอย่างยังคงเป็นปัญหาจวบจนปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหามลพิษทางอากาศ น้ำ และของเสีย ก่อให้เกิดคำถามว่า คณะกรรมการอีอีซีจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนที่อาศัยอยู่ในสามจังหวัดอีอีซีได้อย่างไรว่า ปัญหาเก่าจะได้รับการแก้ไข ผู้ได้รับผลกระทบจะได้รับการเยียวยาอย่างเป็นธรรม และปัญหาใหม่จะไม่เลวร้ายรุนแรงกว่าในอดีตประเด็นขยะ ปัญหาที่นับวันน่าจะใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ในพื้นที่อีอีซีและพื้นที่อื่นทั่วประเทศ เพราะโดยรวมไม่เคยจัดการได้อย่างถูกต้องไม่ว่าจะช่วงไหนเลย ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ทั้งนี้เมื่อกล่าวถึงปัญหาขยะ สามารถสรุปได้ดังนี้

๑.๔.๑ ข้อมูลจากการสำรวจของกรมควบคุมมลพิษในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ชี้ว่า พื้นที่อีอีซีมีปริมาณขยะมูลฝอยราว ๔,๓๐๐ ตันต่อวัน ตัวเลขนี้ยังไม่รวมขยะที่รับจากกรุงเทพฯ เพื่อมากำจัดในพื้นที่ฉะเชิงเทราสูงถึงวันละ ๒,๐๐๐-๓,๐๐๐ ตันต่อวัน เท่ากับว่าทั้งปีมีขยะที่เกิดหรือถูกขนมาจัดการในพื้นที่อีอีซีมากถึง ๒.๖ ล้านตันต่อปี ยังไม่นับขยะที่คงค้างอีกมากกว่า ๒ ล้านตัน¹³²

๑.๔.๒ ความไร้ศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการขยะยังน่าเป็นห่วง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเปิดเผยในปี ๒๐๒๐ ว่า จังหวัดชลบุรีมีการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องร้อยละ ๔๖.๕ ส่วนระยองมีการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องร้อยละ ๓๑.๘¹³³

๑.๔.๓ ด้านขยะติดเชื้อ ยังไม่มีระบบบริการจัดการขยะที่ชัดเจน โดยปริมาณขยะติด

¹³⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๒, สัมภาษณ์วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹³¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹³² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹³³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

เชื้อปี ๒๕๕๙ มีปริมาณ ๓,๙๐๐ ตัน และ ๒๕๖๐ มีปริมาณเพิ่มขึ้น ๕,๐๐๐ ตัน ทั้งนี้ จากคาดการณ์ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของขยะมูลฝอยปี ๒๕๕๙ อยู่ที่ ๔.๓๘ ล้านตัน หากมีอีอีซี ปริมาณขยะจะเพิ่มเป็น ๙.๗๕ ล้านตันในปี ๒๖๘๐ ปัจจุบันยังไม่สามารถจัดการได้อย่างชัดเจน¹³⁴

๑.๔.๔ รัฐบาลประกาศว่าพื้นที่อีอีซีจะพยายามเน้นอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก แต่แน่นอนว่าโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็ นอุตสาหกรรมอะไรก็ตาม ย่อมต้องดึงดูดประชากรเข้ามาทำงานในพื้นที่จำนวนมาก ไม่นับอุตสาหกรรม ต่อเนื่องอีกมากมาย ด้วยเหตุนี้ จึงมีการคาดการณ์ว่าแรงงานในพื้นที่สามจังหวัดนี้จะเพิ่มจาก ๘ ล้านคนในปัจจุบัน เป็น ๑๘ ล้านคนในปี พ.ศ. ๒๕๕๐¹³⁵

จากปัญหาที่กล่าวมานั้น สิ่งที่น่าสนใจ คือ ทั้งแผนสิ่งแวดล้อมอีอีซีไม่ปรากฏโครงการใดเลย ที่จะรับมือกับกากอุตสาหกรรม จึงเกิดคำถามว่า คณะกรรมการอีอีซีมีแนวทางรับมือกับเรื่องนี้ อย่างไร กันแน่ การไม่ระบุข้อมูลเรื่องนี้ในแผนสิ่งแวดล้อม แปลว่าคณะกรรมการกำลังการละเลยกับปัญหา¹³⁶ ปัญหาขยะในพื้นที่อีอีซี ไม่ว่าจะเป็ นขยะมูลฝอย กากอุตสาหกรรม หรือขยะพลาสติก ยังไม่มีการจัดการเชิงบูรณาการทั้งระบบ และโครงการต่างๆ ที่คณะกรรมการอีอีซีประกาศในแผนสิ่งแวดล้อมก็ ครอบคลุมเฉพาะบางส่วนของขยะมูลฝอย ดูจากเม็ดเงินลงทุนแล้วไม่น่าจะรับมือกับปัญหาได้อย่าง เพียงพอและทันการณ์ ประเด็นที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันคือ ทั้งที่ประเทศเผชิญกับปัญหา ‘ขยะท่วม’ ขนาดนี้ ยังไม่เห็นนโยบายหรือมาตรการอะไรที่จะมุ่งเพิ่มประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ เพิ่ม ประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย และลดแรงจูงใจของผู้ประกอบการนีสัยแย้ ปัจจุบันการ ลักลอบทิ้งขยะอันตรายมีโทษปรับสูงสุดเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาทเท่านั้นตามกฎหมายโรงงาน นับว่าถูก กว่า การจ้างกำจัดมาก¹³⁷

๑.๕ ปัญหาผลกระทบด้านท้องทะเล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มองว่า สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไม่ พึงประสงค์ในพื้นที่ EEC หรือชายฝั่งชลบุรี/ระยองอย่างต่อเนื่อง และบางเรื่องเกี่ยวข้องกับโลกร้อนที่ รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากสาเหตุของปัญหา แบ่ง เป็น ๓ แบบ คือ ปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีอยู่ ดั้งเดิม เช่น เอลนีโญ ปะการังฟอกขาว ผลกระทบจากมนุษย์ เช่น การใช้น้ำอย่างไม่รอบคอบ น้ำเสีย ขยะ ฯลฯ และอาจรุนแรงขึ้นในภายหลัง เพราะมีการพัฒนาสร้างความเจริญและความต้องการ ทรัพยากรที่มากขึ้น และสาเหตุสุดท้ายเพิ่งเกิดขึ้นเห็นชัดในไม่กี่ปีมานี้ คือสภาพภูมิอากาศ/ทะเล เปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากโลกร้อนที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ (Human Induced Climate Change) ตัวแปร นี้สำคัญ เพราะเป็นเหมือนตัวเร่งปฏิกิริยาทำให้สถานการณ์เดิม ๆ แย่แย้ลง เพื่อให้เห็นภาพชัดขึ้น ผม ขอยกตัวอย่าง จึงสามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้¹³⁸

๑.๕.๑ ความเจริญที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในพื้นที่ EEC ทำให้ความต้องการน้ำมีมาก

¹³⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖.

¹³⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๖.

¹³⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹³⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹³⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ขึ้น ทั้งน้ำเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และชุมชนเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ปีเอลนีโญเป็นปีวิกฤตในเรื่องน้ำ จากนั้นโลกร้อนก็รุนแรงขึ้นส่งผลให้เอลนีโญแรงสุดในรอบหลายสิบปี สถานการณ์ยิ่งลำบากมากยิ่งขึ้น จนอาจเห็นการขายน้ำในมูลค่าสูงซึ่งคงมีแต่บางภาคส่วนเท่านั้นที่ซื้อได้ อีกทั้งยังกลายเป็นต้นทุนที่เพิ่มมากขึ้น ลดทอนขีดความสามารถในการแข่งขันและพัฒนาพื้นที่

๑.๕.๒ ปรากฏการณ์แพลงก์ตอนบลูมเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จะเกิดเมื่อฝนแรก ๆ

ตกลงมา ทำให้ธาตุอาหารลงทะเล หากฝนตก ๆ หยุด ๆ ไม่ต่อเนื่อง มีแดดแรงในบางช่วง จะกลายเป็นตัวเร่งทำให้แพลงก์ตอนพืชที่ได้ทั้งธาตุอาหารและแสงแดดเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วจนแพลงก์ตอนสัตว์กินไม่ทัน สมดุลทะเลเปลี่ยนไป แพลงก์ตอนพืชจำนวนมากตายลงพร้อมกันและลงไปสู่พื้นทะเล เมื่อเกิดการย่อยสลายจะใช้ออกซิเจนจนถึงจุดวิกฤตหรืออาจหมดไปโดยสิ้นเชิง ทำให้สัตว์น้ำบริเวณพื้นทะเลขาดออกซิเจนจนตายและเน่าเปื่อยซ้ำสอง กลายเป็น Dead Zone แบบชั่วคราว

๑.๕.๓ มนุษย์เป็นสาเหตุสำคัญเพราะใช้ปุ๋ยเคมีจำนวนมาก ยังมีน้ำเสียจากชุมชนและแหล่งอื่นๆ ที่บำบัดได้เพียง ๑ ใน ๓ ของน้ำเสียทั้งหมด ธาตุอาหารที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์จึงยิ่งเร่งทำให้แพลงก์ตอนบลูมเกิดขึ้น เพราะเป็นการเติมปุ๋ยให้แพลงก์ตอนพืชในทะเล

๑.๕.๔ น้ำทะเลที่ร้อนขึ้นจนสร้างสถิติใหม่ต่อเนื่อง ๔ ปีซ้อนในเขต EEC ตั้งแต่ปี ๒๐๒๐-๒๐๒๓ (สถานีวัดอุณหภูมิเกาะมันในจังหวัดระยอง) น้ำร้อนจะแบ่งชั้นกับน้ำเย็น น้ำร้อนอยู่ด้านบน น้ำเย็นอยู่ด้านล่าง น้ำเย็นปกติจะมีออกซิเจนน้อยอยู่แล้ว อาศัยการแลกเปลี่ยนจากมวลน้ำชั้นบน แต่เมื่อมวลน้ำแบ่งชั้นชัดเจน ทำให้ไม่ผสมผสาน ออกซิเจนในชั้นน้ำใกล้พื้นท้องทะเลยิ่งหมดไปเร็วขึ้นเมื่อเกิดการย่อยสลายของแพลงก์ตอน นอกจากนี้ น้ำที่ร้อนขึ้นยังทำให้สัตว์น้ำใช้ออกซิเจนมากขึ้น ยิ่งทำให้ออกซิเจนหมดเร็วมากขึ้นไปอีก

๑.๕.๕ แพลงก์ตอนบลูมในช่วงเดือนมิถุนายนเกิดขึ้นหลายพื้นที่ในอ่าวไทย ถ้าเป็นเขต EEC จะเห็นได้ชัดในช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมิถุนายน น้ำเขียวตามชายฝั่งชลบุรีเรื่อยไปจนถึงเกาะต่าง ๆ ใกล้ชายฝั่ง ส่งผลกระทบต่อทั้งการประมง การเพาะเลี้ยง การท่องเที่ยว ฯลฯ และเมื่อเอลนีโญเริ่มแรงขึ้น จะเห็นปรากฏการณ์แบบนี้บ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะช่วงปลายฝนต้นหนาวที่จะเกิดสถานการณ์น้ำจืดลงทะเลจำนวนมากขณะที่ฟ้าใสในหน้าหนาวทำให้แดดแรง

๑.๕.๖ ปะการังฟอกขาวเป็นอีกกรณีหนึ่งที่เห็นชัดอันที่จริงเกือบเรียกได้ว่าชัดที่สุดหากกล่าวถึงผลกระทบต่อโลกร้อนต่อทะเล มีการติดตามสถานการณ์ปะการังตั้งแต่เกาะสีชัง (ศรีราชา) เกาะล้าน (พัทยา) หาดปลา (ระยองใกล้มาบตาพุด) เรื่อยไปจนถึงหมู่เกาะมัน (ระยองใกล้จันทบุรี) สามารถบอกได้ชัดเจนว่า เกิดสถานการณ์ปะการังฟอกขาวแบบซ้ำซ้อน ๓ ปีรวด อันเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่เคยเจอในอดีต

๑.๕.๗ ปะการังอ่อนแอทำให้เกิดโรคปะการัง เช่น โรค SCTLD (Stony Coral Tissue Loss Disease) ที่เดิมที่แทบไม่เคยมีรายงานในประเทศไทยแต่เมื่อปะการังในน้ำลึกแม้จะไม่ฟอกขาวจนตาย แต่อ่อนแอลงเนื่องจากน้ำร้อนต่อเนื่องหลายปีทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคนี้ในบางพื้นที่ของ EEC เช่น สัตหีบ เมื่อลองเปรียบเทียบสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทะเลและชายฝั่ง EEC เทียบกับที่

อื่นในทะเลไทยพบบอกได้ว่าที่นี้ น่าจะรุนแรงสุด เนื่องจากเป็นชายฝั่งและทะเลที่มีกิจกรรมของมนุษย์มากที่สุดมีคนอยู่หนาแน่นที่สุด แม้พยายามวางแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่สถานการณ์หลายด้าน รุมเร้าอีกทั้งโลกร้อนรุนแรงกว่าที่คาดไว้ ทำให้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมใน EEC ที่น่ากังวลมากขึ้น

๔.๒.๒ ผลกระทบหลังเกิดปัญหา (Cognitive Walkthrough)

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสภาพผลกระทบที่เกิดจากปัญหาการจัดสมดุลสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. คุณภาพน้ำผิวดิน จากผลการสรุปพบว่า แหล่งน้ำสำคัญ คือคลองตำหรุ และคลองพานทอง คลองตำหรุอยู่ในเขตเสื่อมโทรม ส่วนคลองพานทอง อยู่ในเขตเสื่อมโทรมมาก ปัญหาคุณภาพน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ออกซิเจนละลายในน้ำ (DO) ความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์ม (TCB) แบคทีเรียกลุ่มฟคอลลีโคลิฟอร์ม (FCB) และแอมโมเนียไนโตรเจน (NH₄-N) สาเหตุมาจากน้ำเสียชุมชน และอุตสาหกรรม¹³⁹

๒. คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง จากผลการสรุปพบว่า ส่วนใหญ่พื้นที่ที่มีคุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมมาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ บริเวณอ่าวชลบุรี พื้นที่มีลักษณะเป็นอ่าวมีการเลี้ยงหอยจำนวนมาก ชายฝั่งเป็นชุมชนเมืองหนาแน่น (พื้นที่ อ.เมืองชลบุรี) บริเวณตอนท้ายของท่าเรือแหลมฉบัง ซึ่งเป็นพื้นที่ปากคลองบางละมุง รองรับน้ำทิ้งจากชุมชนพื้นที่แหลมฉบังไหลลงสู่ทะเล พบเหตุการณ์น้ำมันรั่วไหล คราบน้ำมัน และกอน้ำมันบริเวณชายฝั่งทะเลเป็นประจำ¹⁴⁰

๓. การจัดการน้ำเสียชุมชน จากผลการสรุปพบว่า มีน้ำเสียชุมชนเกิดขึ้น ๒๒๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ในขณะที่ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนรวมสามารถรองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นได้เพียง ๒๐๖,๙๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ปริมาณน้ำเสียได้รับการบำบัด ๑๓๐,๐๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน โดยระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ๑๐ แห่ง ระบบที่รับน้ำเสียมากกว่าความสามารถของระบบ คือ เมืองพัทยา (โซนวัดหนองใหญ่) ส่วนระบบที่มีน้ำเสียเข้าระบบน้อยกว่าความสามารถของระบบ ได้แก่ เทศบาลเมืองแสนสุข (โซนแสนสุขเหนือ) เทศบาลตำบลบางเสร่ เทศบาลเมืองแสนสุข (โซนแสนสุขใต้) องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เมืองพัทยา (ซอยวัดบุญญกัญจนาราม) เทศบาลเมืองศรีราชา เทศบาลนครแหลมฉบัง และไม่ได้เดินระบบ ๒ แห่ง คือ เทศบาลเมืองพนัสนิคม และ เทศบาลตำบลอทอง¹⁴¹

๔. คุณภาพอากาศ จากผลการสรุปพบว่า มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ ๓ สถานี ได้แก่ ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา ต.บ่อวินอ.ศรีราชา และต.บ้านสวน อ.เมือง มีปัญหาคุณภาพอากาศ ได้แก่ ฝุ่นละออง PM_{๑๐} และ PM_{๒.๕} ก๊าซโอโซน (O_๓) ส่วนก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_๒) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO_๒) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ไม่พบเกินค่ามาตรฐาน¹⁴²

¹³⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁴⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁴¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁴² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

๕. ระดับเสียง จากผลการสรุปพบว่า มีสถานีตรวจวัด ๓ แห่ง ได้แก่ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๓ (ชลบุรี) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา อ.ศรีราชา และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเขาหิน ระดับเสียงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทั้งหมด¹⁴³

๖. การจัดการขยะมูลฝอย จากผลการสรุปพบว่า มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ๒,๕๐๐ ตัน/วัน มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ๒๘๐ ตัน/วัน ได้รับการกำจัดแบบถูกหลักวิชาการ ๑,๑๕๕ ตัน/วัน กำจัดไม่ถูกหลักวิชาการ ๑,๒๐๐ ตัน/วันมีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยทั้งหมด ๒๙ แห่ง เปิดดำเนินการ ๒๒ แห่ง ปิดดำเนินการ ๗ แห่ง มีการรวมกลุ่มพื้นที่บริการจัดการขยะมูลฝอย (Cluster) จำนวน ๕ แห่ง ได้แก่ ระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองแสนสุข มีอำเภอมือง จำนวน ๑๖ แห่ง ระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองบ้านบึง มีอำเภอบางละมุง พนัสนิคม บ้านบึง บอทอง หนองใหญ่ และอำเภอกะลาสินธุ์ จำนวน ๕๗ แห่ง ระบบกำจัดขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองศรีราชา มีเขตเทศบาลเมืองศรีราชา จำนวน ๘ แห่ง ระบบกำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยา มีอำเภอบางละมุง และอำเภอสัตหีบ จำนวน ๑๖ แห่ง และระบบกำจัดขยะมูลฝอยเกาะสีชังมีอำเภอกะลาสินธุ์ จำนวน ๑ แห่ง¹⁴⁴

๗. การจัดการของเสียอันตรายชุมชน จากผลการสรุปพบว่า ยังไม่มีระบบการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายชุมชนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปกำจัด เนื่องจากไม่มีเจ้าภาพจัดตั้งศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายชุมชนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเพียงจัดให้มีจุดรวบรวมของเสียอันตรายไว้ในพื้นที่แต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹⁴⁵

๘. การจัดการมูลฝอยติดเชื้อ จากผลการสรุปพบว่า มีมูลฝอยติดเชื้อเกิดขึ้น ๑,๖๐๐ ตัน โดยประมาณ คาดว่าจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการเพิ่มขึ้นของประชากร ประชากรแฝง แรงงาน นักท่องเที่ยว และการส่งเสริมอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจรที่เป็น ๑ ใน ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายของการพัฒนา ยังไม่มีระบบกำจัดมูลฝอยติดเชื้อในพื้นที่¹⁴⁶

๙. กากของเสียอุตสาหกรรม จากผลการสรุปพบว่า มีปริมาณการส่งของเสียอันตรายไปกำจัด ๑๗๐,๐๐๐ ตันโดยประมาณ สวณกากของเสียที่ไม่เป็นอันตรายมีการแจ้งรับของโรงงานกำจัด ๘๗๐,๐๐๐ ตันโดยประมาณ โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีการส่งกากของเสียไปกำจัดยังโรงงานรับกำจัดกากของเสียทั้งประเภทอันตรายและไม่อันตรายเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกากของเสียประเภทไม่อันตราย เนื่องจากโรงงานจะมีรายได้จากกากของเสียที่ไม่เป็นอันตรายและมีอัตราการกำจัดที่ถูกกว่าของเสียที่เป็นอันตรายทำให้โรงงานมีการคัดแยกประเภทกากของเสียมากขึ้น เมื่อพิจารณาข้อมูลปริมาณกากของเสียที่เกิดขึ้นเทียบกับปริมาณกากของเสียที่โรงงานกำจัดแจ้งรับมีการส่งไปกำจัดเพียงบางส่วนของปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น¹⁴⁷

๑๐. เหตุฉุกเฉินและเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการสรุปพบว่า เกิดปัญหาอุบัติเหตุจากสารเคมีและการลักลอบทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมบ่อยครั้ง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรม มีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นจังหวัดที่อยู่ในเส้นทางขนส่งสาร

¹⁴³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁴⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁴⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁴⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁴⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

เคมีอันตรายและน้ำมัน จึงมีปัญหาคารรงเรียนด้านมลพิษมากที่สุดในภาคตะวันออก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องน้ำเสีย กลิ่นเหม็น รองลงมาคือ เสียงดัง ขยะมูลฝอย ฝุ่นละออง และของเสียอันตราย¹⁴⁸

สาเหตุของปัญหา (Conventional Why)

ในส่วนของสาเหตุหลักของปัญหาในเชิงวิชาการ ว่าถึงสาเหตุอันเนื่องจากอำนาจพิเศษของ คสช. สาเหตุอันเนื่องจากสิทธิพิเศษสำหรับนักลงทุน และสาเหตุอันเนื่องจากเขตพัฒนาพิเศษที่ไม่ตอบ โจทย์คนในพื้นที่ ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. สาเหตุอันเนื่องจากอำนาจพิเศษของ คสช. พบว่า แนวคิดเรื่องเขตเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออกเริ่มปรากฏตัวอย่างเป็นทางการครั้งแรก หลัง คสช. ยังใช้อำนาจตาม 'มาตรา ๔๔' ออก คำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ ๒/๒๕๖๐ เรื่องการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยตั้งคณะกรรมการ ขึ้นมาหนึ่งชุดซึ่งประกอบไปด้วยรัฐมนตรีในยุค คสช. และมี พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคสช. และนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน โดยคณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจกำหนดนโยบายและอนุมัติ แผนพัฒนาต่างๆ รวมถึงการกำกับดูแลให้มีการขับเคลื่อนในเรื่องนี้อย่างเร่งด่วน นอกจากการใช้ อำนาจตามมาตรา ๔๔ แล้ว คสช. ยังให้สถานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) สภาที่มาจากการแต่งตั้งของ ตัวเองออกกฎหมายมาอีกหลายฉบับ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ 'พ.ร.บ.เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก' หรือ 'พ.ร.บ.อีอีซี' โดยตัวกฎหมายรวมศูนย์อำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการอนุมัติ อนุญาต ให้สิทธิ หรือให้ สัมปทาน ให้กับนักลงทุนในด้านต่างๆ ไปไว้ที่ 'คณะกรรมการนโยบาย' และ 'เลขาธิการ' ที่ตั้งขึ้นมา ใหม่ เสมือนมีหน่วยงานที่เรียกว่า รัฐซ้อนรัฐ ขึ้นมาบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวเป็นการเฉพาะ¹⁴⁹

ทั้งนี้เมื่อกล่าวถึง พ.ร.บ.อีอีซี ยังยกเว้นกฎหมายบางอย่างเพื่อให้การขับเคลื่อนไม่ติด ข้อจำกัด เช่น การยกเว้นกฎหมายผังเมืองในการจัดทำแผนผังการใช้ประโยชน์ที่ดินและแผนผังการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค หรือการยกเว้นกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม เพื่อให้หน้าที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรมาใช้ประโยชน์ได้ หรือแม้แต่การ ยกเว้นบางมาตราของ พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ที่ไม่จำกัดว่าผู้เชี่ยวชาญที่จัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะมีคุณสมบัติตรงตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่¹⁵⁰ มิใช่ แค่นั้น ในระหว่างที่ พ.ร.บ.อีอีซียังไม่ใช้บังคับ หัวหน้า คสช. ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ออกคำสั่ง หัวหน้าคสช. เพื่อยกเว้นการใช้ผังเมืองในการทำแผนระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยคำสั่ง ดังกล่าวเปิดทางให้มีการจัดทำนโยบายและแผนภาพรวม แผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน และอื่นๆ ให้ เสร็จภายใน ๖ เดือน และการทำแผนดังกล่าวให้ยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายผังเมือง¹⁵¹

นอกจากนี้ สนช. ยังผ่านร่างกฎหมายว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ ขึ้นมาแทน พ.ร.บ.ว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ ฉบับปี ๒๕๓๐ โดยกำหนดให้ "การพัฒนาเขต เศรษฐกิจพิเศษ" เป็นกิจการ "เพื่อประโยชน์สาธารณะ" และให้อำนาจรัฐสามารถเวนคืนที่ดินในเขต

¹⁴⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁴⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁵⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁵¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

เศรษฐกิจพิเศษ ทั้งยังสามารถเวนคืนที่ดินสาธารณประโยชน์ ที่ดินป่าสงวนหวงห้าม และที่ดินสงวนหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุหรือตามประมวลกฎหมายที่ดินได้อีกด้วย¹⁵²

๒. สาเหตุอันเนื่องจากสิทธิพิเศษสำหรับนักลงทุน พบว่า ภายใต้ พ.ร.บ.อีอีซี ทำให้พื้นที่อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นภายใต้เขตเศรษฐกิจพิเศษมีการให้ "สิทธิพิเศษ" แก่นักลงทุนหลายอย่าง เช่น สิทธิในการถือครองที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ของคนต่างชาติ สิทธิที่จะได้รับการยกเว้นหรือลดหย่อนภาษี สิทธิในการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น โดยประเด็นหนึ่งที่ทำให้สัมภาษณ์พูดถึงกันมาก คือ สิทธิสำหรับการเช่าที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์ในเขตพัฒนาพิเศษ มีข้อกำหนดว่า ห้ามทำสัญญาเช่าเกิน ๕๐ ปี แต่สามารถต่อสัญญาอีกไม่เกิน ๔๙ ปี ทั้งนี้ ไม่ให้นำมาตรา ๕๔๐ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และมาตรา ๕ ของ พ.ร.บ.การเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ.๒๕๔๒ มาใช้บังคับ หมายความว่า ผู้เช่าไม่ต้องอยู่ภายใต้กำหนดที่ว่า ห้ามจดทะเบียนทำสัญญาเช่าอสังหาริมทรัพย์นานเกินกว่า ๓๐ ปี รวมไปถึงไม่ต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมที่ดินในกรณีเช่าที่ดินเกินร้อยไร่ ซึ่งเป็นข้อกำหนดสำหรับการทำสัญญาเช่ากรณีทั่วไป

อีกทั้ง บรรดาผู้ประกอบการภายในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษย่อมมีสิทธิได้รับยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน และคณะกรรมการนโยบายฯ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบการได้รับประโยชน์เช่นเดียวกับผู้ประกอบการในเขตปลอดอากร คลังสินค้าทัณฑ์บน หรือเขตประกอบการเสรีได้อีกด้วย¹⁵³ ในกรณีที่ต้องการนำเข้า-ส่งออก นักลงทุนอาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน และสามารถใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศเพื่อชำระสินค้าหรือบริการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษได้¹⁵⁴

๓. สาเหตุอันเนื่องจากเขตพัฒนาพิเศษที่ไม่ตอบโจทย์คนในพื้นที่ พบว่า ภายใต้การพัฒนาด้วยอำนาจพิเศษของภาครัฐและการให้สิทธิพิเศษกับนักลงทุน เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม ยังมีเหรียญอีกด้านที่ไม่ค่อยถูกพูดถึง คือ ผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ เกิดจากนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษทำลายหลักนิติธรรม (Rule of Law) และรอนสิทธิของประชาชน อีกทั้งยังไม่มีงานศึกษาใดๆ มารองรับ นับตั้งแต่การศึกษาถึงความเป็นไปได้ การจัดทำรายงานประเมินผลกระทบด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (EIA) และการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) และที่สำคัญการขาดมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนแม้แต่กับนักธุรกิจหรือผู้ประกอบการ ในท้องถิ่น การขาดกระบวนการดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดผลกระทบและนำไปสู่การคัดค้านหรือความขัดแย้งกับประชาชน¹⁵⁵

ทั้งนี้ นโยบายดังกล่าวจะเป็นการซ้ำเติมปัญหาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชน ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนแล้วกับการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือโครงการ "อีสเทิร์นซีบอร์ด" หรือที่รู้จักกันในชื่อ "นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด" ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาอีสเทิร์นซีบอร์ดยังคงมีอยู่ สะสมปัญหาเหล่านั้นอยู่ในพื้นที่จนถึงปัจจุบันนี้ อาทิเช่น

¹⁵² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁵³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁵⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁵⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๑, สัมภาษณ์วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๖.

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่มีได้กระจายความมั่งคั่งและความอยู่ดีมีสุขอย่างถ้วนหน้า การแย่งชิงฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง การเปลี่ยนการถือครองที่ดินเป็นจำนวนมาก และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสมขนาดใหญ่ในพื้นที่ภาคตะวันออก ตลอดจนความเสื่อมโทรมทางสิ่งแวดล้อมมานานกว่า ๓๐ ปี นับตั้งแต่เริ่มโครงการ¹⁵⁶

รูปธรรมปัญหาอย่างแรก ก็คือ การจัดทำผังเมืองใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริงในพื้นที่ เช่น พื้นที่ชายฝั่งแม่น้ำบางปะกง บริเวณ ต.เขาหิน อ.บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา ที่ถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทพัฒนาอุตสาหกรรม โดยพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางระบบนิเวศอย่างมาก เพราะมีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุดในจังหวัดฉะเชิงเทรา อีกทั้ง พื้นที่ดังกล่าวยังไม่เหมาะแก่การใช้เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม เพราะเป็นพื้นที่เสี่ยงอุทกภัย หรือ พื้นที่บริเวณรอยต่อ จ.ฉะเชิงเทรา-ชลบุรี ที่ถูกกำหนดให้เป็นที่ดินประเภทเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ (โครงการนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร) ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี เป็นแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญระดับประเทศ เนื่องจากได้ผลผลิตคุณภาพสูง และมีปริมาณมาก รูปธรรมปัญหาที่กำลังจะตามมาก็คือ การพุ่งขึ้นของราคาที่ดินและการค้าที่ดิน ทำให้เกษตรกรที่เคยเช่าที่ดินทำการเกษตรและการประมงมายาวนาน ต้องถูกยกเลิกสัญญาเช่าโดยทันที เมื่อเจ้าของที่ดินขายที่ดินให้กับนักลงทุน ตัวอย่างเช่น โครงการก่อสร้างนิคมอุตสาหกรรม ในพื้นที่ตำบลเขาหิน อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมไปถึงการเวนคืนที่ดินจากการขยายระบบโครงการพื้นฐาน¹⁵⁷

ดังนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่ผ่านมามีข้อจำกัด ประชาชนในพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงผังเมืองส่วนมากไม่ได้รับรู้และเข้าร่วมให้ความเห็น ประกอบกับระยะเวลาในการรับฟัง ทั้ง ๆ ที่เป็นผังเมืองที่ครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัดมีเนื้อหาและรายละเอียดเป็นจำนวนมาก แต่เวทีรับฟังที่เกิดขึ้นเป็นเวทีที่จัดเพียงครั้งวัน และมีเวลายาวน้อยนิดสำหรับผู้เข้าร่วมในการแสดงความเห็นนอกจากนี้ ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ จนถึงวันนี้ยังไม่มีการให้ข้อมูล-ร่าง-ผังเมือง EEC แก่บุคคลทั่วไป การจะได้มาต้องมีการขอร้องขอ และไม่มี การปิดประกาศเพื่อรับคำร้องของผู้มีส่วนได้เสียที่อาจจะถูกรอนสิทธิในที่ดินจากการประกาศใช้ผังเมือง EEC

๔.๒.๔ ปัจจัยในการพิจารณาปัญหา (Comprehensive Scan)

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงสาเหตุหลักของปัญหาว่าด้วยเรื่องของกฎหมาย ต้นเหตุของการริเริ่มโครงการ EEC อันก่อให้เกิดปัญหาและการเปลี่ยนแปลงมากมายตามมาซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาการรวมอำนาจไว้ที่เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก โดยพระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๓ โดยมีการกำหนดให้เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีอำนาจในการอนุมัติอนุญาต ออกใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบ หรือรับจดทะเบียน หรือการแจ้งตามกฎหมาย ๘ ฉบับ ได้แก่ ๑) กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน ๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ๓) กฎหมายว่า

¹⁵⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁵⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร ๔) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข ๕) กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๕๔ (๑) หรือ (๒) อยู่ต่อในราชอาณาจักร ๖) กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ ๗) กฎหมายว่าด้วยโรงงาน ๘) กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน หรือที่เรียกว่า One Stop Services ซึ่งเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้อยู่ที่คนเดียวจึงเป็นการถ่ายโอนอำนาจคืนให้กับรัฐผ่านเลขาธิการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจการปกครองให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระในการปกครองตนเองการบริหาร การเงิน การคลัง จัดทำบริการ สาธารณะ และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะโดยรัฐบาลถ่ายโอนอำนาจให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและเป็นเพียงผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น

นอกจากนี้การให้อำนาจสำนักงาน ในการบริหารจัดการให้บริการ ระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ เพื่อให้โครงสร้างพื้นฐานภายในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงเป็นการรวมอำนาจการ บริหาร จัดการแบบรวมศูนย์ของรัฐบาล โดยผ่านเลขาธิการและสำนักงาน ส่งผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ใน การจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง โดยเป็นการลดบทบาทอำนาจ หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินการด้านการจัดทำระบบสาธารณะ ในพื้นที่¹⁵⁸ รวมถึงลดอำนาจหน้าที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่มีความชำนาญในเรื่องท้องที่ที่ตนเอง รับผิดชอบลง อีกทั้งการให้อำนาจเลขาธิการในการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่ กำหนดไว้ตามกฎหมายในเรื่องการอนุมัติอนุญาต ออกใบอนุญาต ให้ความเห็นชอบรับจดทะเบียน หรือรับแจ้งตามกฎหมายนั้นแม้มีการแจ้งหน่วยงานของรัฐหรือคณะกรรมการตามกฎหมายนั้นเพื่อ เสนอความเห็นก็ตามแต่สุดท้ายก็ขึ้นอยู่กับความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายจึงเท่ากับว่า อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การตัดสินใจของคณะกรรมการ นโยบายซึ่งคือรัฐมนตรี หลายกระทรวง โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ทำให้เกิดการเอื้อประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่ม นัก ลงทุนผู้มีอิทธิพลต่อนักการเมือง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการ จัดบริการสาธารณะต่าง ๆ ได้¹⁵⁹

๒. ปัญหาการให้ผู้ประกอบการที่เป็นต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินภายในเขตส่งเสริม เศรษฐกิจพิเศษ พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๙ กำหนดให้ ผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเป็นนิติบุคคลและเป็นคนต่างด้าว มีสิทธิในการถือ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือสิ่งสาธารณูปโภคอื่น อาคารชุด เพื่อประกอบกิจการ และพักอาศัย ซึ่งที่ดินที่คน ต่างด้าวสามารถมีกรรมสิทธิ์ได้นั้น มาจากการที่สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาค ตะวันออก จัดซื้อเช่า เช่าซื้อ แลกเปลี่ยน เวนคืน หรือโดยวิธีการอื่น ซึ่งบทบัญญัติมาตราดังกล่าวเป็น การกำหนดมาตรการจูงใจในเรื่องที่ดินให้กับนักลงทุนซึ่งในกฎหมายดังกล่าวก็มีมาตรการจูงใจแก่นัก ลงทุนที่เกี่ยวกับที่ดินอีกเช่นกันซึ่งเป็นการกำหนดในเรื่องเช่าที่ดินที่มีระยะเวลาที่ยาวนานและ เพียงพอต่อการประกอบกิจการอยู่แล้ว บางท่านกล่าวถึงในกรณีที่มีการเวนคืนตามพระราชบัญญัติ

¹⁵⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒, สัมภาษณ์วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁵⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๔ หากการเวนคืนที่ดินเอกชนแล้วนำที่ดินดังกล่าวไปให้กับคนต่างด้าวเพื่อไปประกอบกิจการเพื่อการพาณิชย์นั้นเห็นว่า แม้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๗ ได้กำหนดให้การเวนคืนที่ดินเพื่อการจำเป็นในกิจการสาธารณูปโภค การป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยการเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะหมายความรวมถึงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษไว้ด้วย จึงเท่ากับว่าการเวนคืนที่ดินเอกชนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกนั้นสามารถกระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีการตราขึ้นเพื่อการอันเป็นประโยชน์สาธารณะ¹⁶⁰ แม้ว่าภายหลังที่ดินที่ถูกเวนคืนไปดังกล่าวถูกนำไปให้ผู้ประกอบการดำเนินการเพื่อการพาณิชย์ก็ตาม จึงเห็นว่าเป็นการขัดกับวัตถุประสงค์การเวนคืนที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง ซึ่งเห็นว่าการยึดเพียงข้อกฎหมายดังกล่าวที่เปิดช่องให้ภาครัฐเข้าดำเนินการเวนคืนได้นั้นควรต้องมีการพิจารณาถึงสิทธิชุมชนและความเสมอภาค การมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนในพื้นที่ประกอบด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกที่ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์สูงสุดและหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน¹⁶¹

๓. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการเช่า เช่าช่วง ให้เช่า หรือให้เช่าช่วงที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ พระราชบัญญัติเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒ กำหนดให้สิทธิประโยชน์ในการเช่า เช่าช่วง ให้เช่า หรือให้เช่าช่วงที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ โดยไม่นำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๕๔๐ และพระราชบัญญัติการเช่าอสังหาริมทรัพย์เพื่อพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕ มาใช้บังคับ การเช่าเช่าช่วง ให้เช่า หรือให้เช่าช่วงที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษสามารถทำสัญญาได้ไม่เกิน ๕๐ ปี จะต่อสัญญาเช่าได้อีกเกิน ๔๙ ปี นับแต่วันครบ ๕๐ ปีไม่ได้ ซึ่งการกำหนดให้ถือครองระยะยาวเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันเป็นการจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกิดความมั่นใจในการลงทุนระยะยาว ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิประโยชน์ทางที่ดิน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษของต่างประเทศในส่วนของระยะเวลาพบว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษสาธารณรัฐประชาชนจีนและเวียดนาม มีการกำหนดระยะเวลาการเช่าสำหรับนักลงทุน อยู่ระหว่าง ๔๐ -๗๐ ปี ขึ้นอยู่กับพื้นที่และรูปแบบโครงการลงทุน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ระยะเวลาการเช่าของไทยในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษระยะเวลาการเช่าที่ยาวนาน ซึ่งการให้เช่าที่ดินที่ยาวนานเกินไปนั้นทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้จากค่าเช่าในอนาคตที่อาจเพิ่มสูงขึ้นตามราคาที่ดินและภาวะเงินเฟ้อจึงเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่นักลงทุนต่างชาติมากเกินไป¹⁶² อีกทั้งยังทำให้ประชาชนบริเวณพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ๓ จังหวัด ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา เป็นพื้นที่ให้คนต่างชาติใช้ในการประกอบกิจการยาวนานถึง ๔๙ ปี ซึ่งถึงตอนนั้นราคาบ้านและที่ดินมีราคาที่สูงจนประชาชนในพื้นที่ไม่สามารถซื้อบ้าน

¹⁶⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁶¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁶² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖.

และที่ดินบริเวณดังกล่าวได้ และสุดท้ายที่ดินบริเวณดังกล่าวตกเป็นของนายทุน ทำให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำความไม่เป็นธรรมในสังคม เกิดการขาดแคลนที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่เนื่องจากการถูกนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดินเพื่อไปเก็งกำไรและปั่นราคาอสังหาริมทรัพย์ จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินของคนไทยและยังเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องและเพิ่มขึ้นเนื่องจากรัฐยังไม่มีระบบการจัดการที่ดินที่ดี¹⁶³

๔. ปัญหาการให้สิทธิประโยชน์นำคนต่างด้าวเข้ามาและอยู่ และทำงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๔ ได้กำหนดสิทธิประโยชน์ให้ผู้ประกอบการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษให้สามารถนำแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ผู้ชำนาญการ หรือบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษที่คณะกรรมการนโยบายกำหนดให้เชิญชวนให้เข้ามาทำงานในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ รวมถึงคู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะของบุคคลดังกล่าวเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักร หากแรงงานต่างด้าวดังกล่าวยังไม่ได้เข้ามาในราชอาณาจักรเลขานุการอนุญาตจะให้คนต่างด้าวดังกล่าวนั้นมาและอยู่ในราชอาณาจักร แล้วเลขานุการจึงแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองทราบ และให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองนั้น ในกรณีนี้ผู้ให้ข้อมูลมองว่า การอนุญาตดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ความเชื่อมั่นในการตรวจสอบคนเข้าเมืองการป้องกันโรคติดต่อ การป้องกันการค้ำมนุษย์ การตรวจสอบเอกสารได้ ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๖๒ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองเป็นกฎหมายที่กำหนดเรื่องพิจารณาการเข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรของคนต่างด้าว ซึ่งกฎหมายดังกล่าวได้ตราขึ้นเพื่อความมั่นคงของประเทศและเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีการกำหนดยกเว้นให้คนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักรแม้เป็นกรณีพิเศษ¹⁶⁴ สำหรับผู้เชี่ยวชาญทักษะสูง นักลงทุน ผู้บริหารระดับสูง และผู้ประกอบการวิสาหกิจเบื้องต้น รวมถึงผู้ติดตามซึ่งเป็นคู่สมรสและบุตรที่ขอบด้วยกฎหมาย โดยการการเข้ามาอยู่และการเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรต้องมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด¹⁶⁵

ในส่วนเรื่องการกำหนดสิทธิทำงานของคนต่างด้าวในราชอาณาจักรนั้น มีการให้ข้อมูลสนับสนุนว่า พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๕ ยังไม่มีความชัดเจนในการกำหนดให้ผู้ติดตามที่เป็นคู่สมรสและบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาและอยู่ในราชอาณาจักรมีสิทธิทำงานในราชอาณาจักรเกิดความไม่ชัดเจนในกฎหมาย คนต่างด้าวที่ต้องนำผู้ติดตามมาด้วยคงกล่าวเกิดความไม่มั่นใจที่จะเลือกมาทำงานในประเทศไทยส่งผลให้ประเทศไทยขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะสูงเข้ามาทำงานอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนา

¹⁶³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁶⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁶⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๖.

เศรษฐกิจของประเทศ¹⁶⁶ อีกทั้งกฎหมายไม่มีบทบัญญัติการจำกัดจำนวนการจ้างแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันแรงงานต่างด้าวประเทศเพื่อนบ้านไทยมีค่าแรงที่ถูกกว่าผู้ประกอบการมีความต้องการจ้างงานต่างด้าวมากกว่าเพื่อผลกำไร สูงสุดในการประกอบการ ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยเกิดการว่างงาน อีกทั้งอาชีพบางอย่างไม่เพียงพอต่อความต้องการจึงต้องนำแรงงานต่างด้าวเข้ามา ยังมีแรงงานต่างด้าวเข้ามามากจะนำไปสู่ปัญหาสังคม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสาธารณสุข ในเขตพื้นที่ดังกล่าวได้¹⁶⁷

๕. ปัญหาการให้สิทธิประโยชน์ในเรื่องยกเว้น หรือลดหย่อนภาษีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พระราชบัญญัติพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๖ ได้กำหนดการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีซึ่งปรากฏอยู่ในกฎหมายอื่นหลายฉบับ ได้แก่การกำหนดสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. ๒๕๒๐ สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการลดอัตรารัษฎากร (ฉบับที่ ๖๔๑) พ.ศ. ๒๕๖๐ สิทธิประโยชน์ทางภาษีตามพระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนเรื่องสิทธิประโยชน์ทางภาษีด้านเขตปลอดอากร¹⁶⁸ มีการกำหนดเขตปลอดอากรที่จัดตั้งในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกไว้โดยมีการยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับของระยะเวลาการเรียกเก็บอากรตามพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการที่เข้ามาลงทุนในประเทศต้องมีการศึกษาข้อมูล ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ กฎหมายหลายฉบับ เกิดความไม่สะดวก เป็นการเพิ่มภาระให้ผู้ประกอบการให้ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกฎหมายหลายฉบับไม่เอื้อต่อการดำเนินการทางธุรกิจ¹⁶⁹ เกิดการลดความน่าสนใจในการลงทุนในประเทศไทยลง และในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในมาตรา ๒๖ วรรคสอง ใช้คำว่า "คณะกรรมการนโยบายอาจกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการในเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมดหรือบางรายได้รับประโยชน์" ซึ่งหมายความว่าผู้ประกอบการเพียงบางรายอาจจะได้รับสิทธิประโยชน์จึงเกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน ได้ อีกทั้งในกฎหมายดังกล่าวมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เน้นไปในทางดำเนินกิจกรรมอุตสาหกรรม ซึ่งยังขาดในเรื่องมาตรการภาษีจูงใจเพื่อส่งเสริมแรงงานไทยและภาษีส่งเสริมสิ่งแวดล้อม โดยในเรื่องแรงงานแบบไร้ฝีมือนั้นแรงงานต่างด้าวมมีค่าแรงที่ถูกกว่าแรงงานไทย¹⁷⁰ ซึ่งผู้ประกอบการสามารถเลือกแรงงานเข้าทำงานได้อิสระจึงเลือกแรงงานต่างด้าวที่มีค่าแรงที่ถูกกว่าเพื่อผลประกอบการที่มีกำไรมากกว่า ส่งผลให้แรงงานท้องถิ่นของไทย เกิดการว่างงานไม่มีรายได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจจึงควรมีการกำหนดในเรื่องมาตรการภาษีจูงใจเพื่อส่งเสริมแรงงานไทย และในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้นปัญหาการปล่อยมลพิษจากอุตสาหกรรมเป็นปัญหาสำคัญของประเทศส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของคนเป็นอย่างมากจึงควรกำหนดมาตรการจูงใจ

¹⁶⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁶⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁶⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁶⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๗, สัมภาษณ์วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁷⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

ภาชีสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยจูงใจนักลงทุนให้มีการรักษาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ส่งผลดีต่อภาครัฐในการลดใช้งบประมาณในการเยียวยาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่¹⁷¹

กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์เชิงสาเหตุ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม และปลัดอำเภอ จากอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี รวมทั้งสิ้น ๒๑ คน มีประเด็นที่น่าสนใจ ประกอบด้วย ๑. Turning Point, ๒. Cognitive Walkthrough, ๓. Conventional Why, ๔. Comprehensive Scan สามารถแสดงเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์ Root –Cause Analysis

ประเด็นที่ศึกษา	ผลการสังเคราะห์
การเปลี่ยนแปลงของบริบทพื้นที่ (Turning Point)	๑. ปัญหาด้านราคาอสังหาริมทรัพย์ ๒. ปัญหาการกำหนดผังเมืองโดยไม่มีส่วนร่วมของประชาชน ๓. ปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำที่กระทบต่อการใช้น้ำในเขต EEC ๔. ปัญหาการบริหารจัดการขยะ ๕. ปัญหาผลกระทบด้านท้องทะเล
ผลกระทบหลังเกิดปัญหา (Cognitive Walkthrough)	๑. คุณภาพน้ำผิวดินลดลง ๒. คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรม ๓. การจัดการน้ำเสียชุมชนไม่ถูกวิธี ๔. มีปัญหาคุณภาพอากาศ ได้แก่ ฝุ่นละออง ๕. การจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกหลักวิชาการ ๖. การจัดการของเสียอันตรายชุมชนไม่ถูกวิธี ๗. ขยะมูลฝอยติดเชื้อสะสม
สาเหตุของปัญหา (Conventional Why)	๑. สาเหตุอันเนื่องมาจากอำนาจพิเศษของ คสช. ไม่เป็นธรรม ๒. สาเหตุอันเนื่องมาจากสิทธิพิเศษสำหรับนักลงทุน ๓. สาเหตุอันเนื่องมาจากเขตพัฒนาพิเศษที่ไม่ตอบโจทย์คนในพื้นที่
ปัจจัยในการพิจารณาปัญหา (Comprehensive Scan)	๑. ปัญหาการรวมอำนาจไว้ที่คนกลุ่มน้อย ๒. ปัญหาการให้ผู้ประกอบการที่เป็นต่างด้าวถือกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ๓. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการเช่า เช่าช่วง ให้เช่า ๔. ปัญหาการให้สิทธิประโยชน์นำคนต่างด้าวเข้ามาและทำงาน ในเขต EEC ๕. ปัญหาการให้สิทธิประโยชน์ยกเว้น หรือลดหย่อนภาษีในเขต EEC

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก

ส่วนนี้จะกล่าวถึงแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการแก้ไขโดยใช้หลัก การวิเคราะห์ TOWS Matrix ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก, กลยุทธ์เชิงแก้ไข, กลยุทธ์

¹⁷¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๖.

เชิงป้องกัน, กลยุทธ์เชิงรับ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนในอนาคต ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม ทั้งจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก โดยครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเทคโนโลยีเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สามารถตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และเพื่อเป็นการต่อยอดโอกาสโดยใช้จุดแข็ง และหลีกเลี่ยงจุดอ่อนต่างๆ ที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ได้นำมาสู่การกำหนดแนวทางการดำเนินงานในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ที่คำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และเกิดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังนี้

การบริหารแบบกลยุทธ์เชิงรุก (SO)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการนำจุดเด่นหรือจุดแข็งมาผนวกกับโอกาส ในการเลือกจุดแข็งและโอกาสสูง จึงเป็นแผนเชิงรุก (Aggressive) และลงทุนค่านงบประมาณเต็มที่เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และสร้างศักยภาพได้อย่างมั่นคง (Competitive) ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. จัดการเชิงรุกที่เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง โดยนำแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสนอทางเลือกในการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐ ทั้งระดับนโยบาย แผน และแผนงาน รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้คำนึงถึงความยั่งยืนและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม อันเป็นการสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ทั้งเขตการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่สำคัญของประเทศ¹⁷²

๒. ส่งเสริมแนวทางและมาตรการที่จะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม การประเมินด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบายและยุทธศาสตร์และระบบการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ รวมถึงส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุกสาขา¹⁷³

¹⁷² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁷³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๕, สัมภาษณ์วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๖.

๓. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ต้นน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยนำความได้เปรียบจากที่ตั้งตามสภาพภูมิศาสตร์มาช่วยในการวางแผน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ซึ่งการมีสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี เป็นสภาพที่เหมาะสมแก่การฟื้นฟูสภาพป่า และส่งเสริมให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ เน้นคุ้มครองและอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำและแหล่งน้ำที่สำคัญของพื้นที่ ซึ่งรวมถึงพื้นที่ชุ่มน้ำให้ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์เชิงระบบนิเวศ นอกจากนี้ จะต้องดำเนินการควบคู่กับการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมความรับผิดชอบ โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนให้กับผู้ให้บริการด้านระบบนิเวศทั้งที่อยู่ต้นทาง และปลายทาง รวมถึงสร้างความเป็นธรรมให้กับผู้เสียประโยชน์ เพื่อลดความขัดแย้งทางสังคมอันเกิดจากการนำทรัพยากรธรรมชาติไปใช้ประโยชน์ และทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน¹⁷⁴

๔. สนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนต่างๆ ได้แก่ ภาคเอกชนภาคประชาสังคม และภาคประชาชนที่มีบทบาทสำคัญต่อสังคมเพื่อให้เกิดการแบ่งปัน เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสร้างสรรค์คุณค่าร่วมให้แก่สังคม รวมทั้งสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างภาคการพัฒนาเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์การถ่ายทอดการเรียนรู้ร่วมกัน และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม¹⁷⁵

การบริหารแบบกลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการนำจุดแข็งมาดำเนินการร่วมกันกับปัญหาและอุปสรรคหรือปัจจัยคุกคาม ในการเลือกจุดแข็งสูงแต่เจออุปสรรคแข่งขันสูง หรือผู้บริหารยังขาดความมั่นใจ ควรเลือกแผนทดสอบโครงการ Pilot test เพื่อดูความเป็นไปได้ของแผนบางตัวที่คาดว่าจะสามารถทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ (Competitive) ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์ห้บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. จัดการและฟื้นฟูพื้นที่วิกฤติที่ประสบปัญหาการปนเปื้อนสารเคมีและมลพิษในสิ่งแวดล้อม ทั้งอากาศ น้ำ ดิน และใต้ดิน เพื่อสร้างความมั่นใจในการพัฒนาและการลงทุนในพื้นที่ ที่ต้องการยกระดับไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นสูง เน้นนวัตกรรม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นจัดการเชิงรุกที่ควบคู่กับการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า และส่งเสริมสนับสนุนทุกภาคส่วนในพื้นที่สร้างระบบภูมิคุ้มกันให้กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีระบบนิเวศที่เปราะบางและพื้นที่เสี่ยง เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น และคำนึงถึงกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อม¹⁷⁶

¹⁷⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁷⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁷⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๒๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

๒. เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่มีอยู่ ควบคู่กับการจัดหาระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนที่มีความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละพื้นที่ เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ทั้งภาคชุมชน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว รวมทั้งใช้กฎหมายที่มีควบคุมการปล่อยน้ำเสียทั้งจากภาคชุมชนและภาคอุตสาหกรรมลงสู่สาธารณะ อย่างเคร่งครัด ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศแหล่งน้ำทั้งแหล่งน้ำผิวดิน พื้นที่ชุ่มน้ำ และทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง¹⁷⁷

๓. จัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางเพื่อให้มีการนำกลับมาใช้ใหม่ให้มากที่สุด และเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่วิกฤติ และมีระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ในการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการ¹⁷⁸

๔. จัดการกากของเสียอุตสาหกรรม และควบคุมการลักลอบทิ้งของเสียจากอุตสาหกรรมสู่พื้นที่สาธารณะอย่างเคร่งครัด โดยติดตามและตรวจสอบการให้บริการการจัดการของเสียอันตรายและสารอันตราย กากอุตสาหกรรมและขยะติดเชื้อในสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามมาตรฐานและมาตรการที่กำหนดอย่างเคร่งครัด พร้อมทั้ง ส่งเสริมการใช้ประโยชน์กากอุตสาหกรรมและลดปริมาณของเสียที่ต้องฝังกลบอย่างต่อเนื่อง การกำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ของเสียทั้งหมด การเพิ่มความเข้มงวดและการจัดตั้งศูนย์ติดตามและตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสียอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทหลายแห่งได้กำหนดนโยบายการใช้ประโยชน์ของเสียทั้งหมด หรือ Zero Waste to Landfill และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข¹⁷⁹

๕. ส่งเสริมพื้นที่สีเขียวยั่งยืนในเมืองให้ได้ตามมาตรฐานสากล ที่ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยส่งเสริมให้มีพื้นที่สีเขียวรอบเมือง (Green Belt) เป็นพื้นที่โล่งสีเขียวรอบนอกตัวเมืองใหญ่ ที่กันไว้ให้เป็นธรรมชาติปลอดจากการพัฒนา การก่อสร้างอาคารใหญ่ หมู่บ้านจัดสรร การค้าและอุตสาหกรรมมีจุดประสงค์หลักเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม และซึมซับน้ำฝนที่ไหลล้นมาจากตัวเมือง นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับชาวเมือง การเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายพื้นที่สีเขียว มีแนวเชื่อมระหว่างพื้นที่สีเขียวเน้นเส้นทางสีเขียว (Greenways) เชื่อมโยงพื้นที่สีเขียวเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มการเข้าถึงของชุมชน ควบคู่กับการเลือกใช้พรรณไม้ให้เหมาะสมกับพื้นที่แต่ละประเภท นอกจากนี้ การพัฒนาพื้นที่สีเขียวควรให้สอดคล้องตามหลักการจัดการระบบน้ำ (Water Sensitive Design) เพื่อความยั่งยืนในการจัดการระบบน้ำและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้มีสัดส่วนของพื้นที่ซับน้ำหรือเพิ่มพื้นที่รับน้ำมากที่สุดเท่าที่ทำได้¹⁸⁰

¹⁷⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁷⁸ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁷⁹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๕, สัมภาษณ์วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁸⁰ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๐, สัมภาษณ์วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

๖. มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายสาขา เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างเครือข่ายร่วมกับภาคีการพัฒนาเพื่อการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อร่วมกันดำเนินงาน ติดตามผลการดำเนินงาน เฝ้าระวัง และรายงานการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ¹⁸¹

การบริหารแบบกลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งภายในทั้งหมดเพื่อเอาชนะภัยคุกคามหรืออุปสรรค ที่อาจเกิดขึ้นซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ใช้เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. ส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ ตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งนวัตกรรมและเทคโนโลยีสีเขียวมีส่วนช่วยลด การปล่อยก๊าซเรือนกระจก ปรับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการอนุรักษ์มากยิ่งขึ้น หรือการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เพื่อป้องกันการกีดกันทางการค้าจากนโยบายการเมืองระหว่างประเทศ อนุสัญญาพันธกรณีและข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาพลังงานทดแทนหรือพลังงานทางเลือกเพิ่มมากขึ้น เช่น เชื้อเพลิงชีวภาพ พลังงานชีวมวล พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานจากคลื่นทะเล ฯลฯ ควบคู่กับการสร้างศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ที่มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติที่เกิดขึ้น โดยสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชน¹⁸²

๒. จัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ให้คำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศธรรมชาติเพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความสมดุลและเป็นธรรม โดยส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพในการให้บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแก่ชุมชนที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และอื่น ๆ¹⁸³

๓. ส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน โดยให้มีบทบาทและความรับผิดชอบเพื่อสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตัวเองได้ ซึ่งการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบแก้ไขปัญหาของชุมชน

¹⁸¹ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๓, สัมภาษณ์วันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁸² ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๔, สัมภาษณ์วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๖.

¹⁸³ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๘, สัมภาษณ์วันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๖.

จะทำให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมกระบวนการ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เป็นพลังหลักในการพัฒนาฐานรากของประเทศให้มั่นคง และสามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁸⁴

การบริหารแบบกลยุทธ์เชิงรับ (WT)

ในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการนำจุดอ่อนกับปัญหาและอุปสรรค หรือภัยคุกคามมาไว้ด้วยกันในการเลือก WT เพื่อเอาชนะหรือหลีกเลี่ยงภัยคุกคามหรืออุปสรรคภายนอกที่กระทบต่อการบริหารจัดการ ซึ่งภายหลังจากการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ จึงได้มาซึ่งแนวทางอันเป็นข้อสรุป ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องตามศักยภาพของพื้นที่ โดยมุ่งการบริหารจัดการเชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Approach) ที่คำนึงถึงความสัมพันธ์เชิงระบบหรือองค์รวม (Holistic Approach) ได้แก่ การจัดการลุ่มน้ำอย่างบูรณาการ และการบริหารจัดการกลุ่มป่า เพื่อการดำรงอยู่ของระบบนิเวศอย่างสมดุล และตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยมีการบูรณาการด้านการจัดการที่ดิน น้ำ และสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ให้เกิดความสมดุล ทั้งการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม¹⁸⁵

๒. กำหนดและจำแนกเขตการผลิตทางการเกษตร เพื่อคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมและส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร โดยกำหนดเป็นเขตแหล่งผลิตอาหาร (Food Zone) หรือเขตการผลิตทางการเกษตรตามศักยภาพของพื้นที่โดยเฉพาะสวนผลไม้ (Fruit Zone) ส่งเสริมมาตรการจูงใจทางการเงินแก่เกษตรกรที่ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวและพื้นที่ป่าต้นน้ำ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลการเตือนภัยทางการเกษตรที่มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การส่งเสริมการทำเกษตรกรรมตามแนวทางการจัดการที่ดินและน้ำเพื่อเกษตรกรรมยั่งยืน¹⁸⁶

๓. พัฒนาเมืองและจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นเมืองที่มีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวและรับมือภัยธรรมชาติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีการจัดระบบเตือนภัยการปรับตัวและหลบหนีภัยในพื้นที่น้ำท่วมตามธรรมชาติ การปรับปรุงลำน้ำธรรมชาติให้กลับคืนสู่สภาพเดิมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการระบายน้ำ และลดความเสียหายจากอุทกภัยของชุมชนเมือง และให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีได้มาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมือง มีระบบการบริหารจัดการของเสียในพื้นที่ตนเองอย่างมีประสิทธิภาพทั้งระบบกำจัดขยะมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสีย¹⁸⁷

กล่าวโดยสรุป แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนพื้นฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยการนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการ

¹⁸⁴ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑๖, สัมภาษณ์วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๖.

¹⁸⁵ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๑, สัมภาษณ์วันที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๖๖.

¹⁸⁶ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๖, สัมภาษณ์วันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

¹⁸⁷ ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ ๙, สัมภาษณ์วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖.

แก้ไขโดยใช้หลัก การวิเคราะห์ TOWS Matrix ประกอบด้วย กลยุทธ์เชิงรุก, กลยุทธ์เชิงแก้ไข, กลยุทธ์เชิงป้องกัน, กลยุทธ์เชิงรับ เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนในอนาคต สามารถแสดงรายละเอียดในรูปแบบตาราง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์ TOWS Matrix Analysis¹⁸⁸

	Strengths	Weaknesses
Opportunities	(SO) ๑. จัดการเชิงรุกที่เน้นการป้องกันผลกระทบล่วงหน้า ๒. ส่งเสริมแนวทางและมาตรการที่จะนำมาช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ ๓. บริหารจัดการทรัพยากรน้ำและพื้นที่ดินน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ๔. สนับสนุนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในภาคส่วนต่างๆ	(WO) ๑. จัดการและฟื้นฟูพื้นที่วิกฤติที่ประสบปัญหา ๒. เพิ่มประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ๓. จัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ๔ ลดการกักของเสียอุตสาหกรรม และควบคุมการลักลอบทิ้งของเสีย ๕. ส่งเสริมพื้นที่สีเขียวยั่งยืนในเมืองให้ได้ตามมาตรฐานสากล ๖. มีการจัดทำฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
Threats	(ST) ๑. ส่งเสริมการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ ๒. จัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ๓. ส่งเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาพื้นที่	(WT) ๑. กำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม ๒. กำหนดและจำแนกเขตการผลิตทางการเกษตร ๓. พัฒนาเมืองและจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษา การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๒) เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๓) เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ๔) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่ได้รับความสำเร็จมากำหนดขอบเขตเนื้อหาใน การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ตัวแทน กลุ่มตัวอย่างจากประชาชนใน ๑๑ อำเภอ (เชิงปริมาณ) จำนวน ๔๐๐ คน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอยู่อาศัยในจังหวัดชลบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ประกอบไปด้วย ๓ กลุ่ม ดังนี้ ๑) ส่วนราชการ จำนวน ๑๐ ส่วนงาน ๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๑๑ แห่ง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($X = \text{mean}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = \text{standard deviation}$) เพื่อจำแนกประเภทข้อมูลและให้ทราบลักษณะ สถานภาพบุคคลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างรายบุคคล (In – Depth Interview) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการบรรยาย ซึ่งผลการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสรุปผล ดังนี้

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕ และ เพศหญิง จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๕ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๒๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๒ มีอายุ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๑๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๓ และมีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๕ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย จำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๗ สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช./ปวส. จำนวน ๑๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๐ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๘ และสำเร็จการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำงานองค์กรเอกชน จำนวน ๑๑๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๕ มีอาชีพค้าขาย จำนวน ๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕ มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน ๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕ รัฐบาล จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ อาชีพรับจ้าง จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๘ และอาชีพประมง จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๐ ตามลำดับ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก รับรู้ทางโทรทัศน์ จำนวน ๑๗๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ รับรู้ทางหนังสือพิมพ์ จำนวน ๑๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๒ รับรู้ทางวิทยุ จำนวน ๕๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๕ และรับรู้ทางวารสาร จำนวน ๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๓ ตามลำดับ

จากข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลาย ส่วนใหญ่มีอาชีพทำงานองค์กรเอกชน และรับรู้ข่าวสารทางโทรทัศน์ ซึ่งทำให้ทราบถึงสถานะภาพรวม ของผู้ตอบแบบสอบถามว่ามีลักษณะทั่วไปเป็นอย่างไร ที่ส่งผลต่อการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก จังหวัดชลบุรี

สรุปผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ ศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เรื่องราวละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ โดยหากมองจาก “พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” หรือเรียกกันสั้น ๆ ว่า “พ.ร.บ. อีอีซี” จะพบว่า พื้นที่โซนอีอีซีได้มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ประกอบด้วย ๑) กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน ๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ๓) กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร ๔) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และ ๕) กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๔๕ (๑) หรือ (๒) อยู่ต่อในราชอาณาจักร ๖) กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ ๗) กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ ๘) กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน หากกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำได้ รับอนุมัติใบอนุญาต

สรุปผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๒ ศึกษากระบวนการจัดสมดุลงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้ความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง ป่าในเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองการบินภาคตะวันออก ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม

สรุปผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๓ เสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

จำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน

สรุปผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจ ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมดำรงคงอยู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๑ ศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

พื้นที่เขตส่งเสริมระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก' ซึ่งย่อมาจาก Eastern Economic Corridor (EEC) แผนยุทธศาสตร์ภายใต้ ไทยแลนด์ ๔.๐ ที่ภาครัฐเร่งผลักดันอย่างต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกได้กำหนดโซนอีอีซี จำนวน ๕ พื้นที่ เช่น โซนการบินภาคตะวันออก สนามบินอู่ตะเภา, โซนส่งเสริมนวัตกรรม EECi, โซนส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล, โซนอุตสาหกรรม Smart Park และ โซนอุตสาหกรรมเหมราชครอบคลุมพื้นที่ ๓ จังหวัดในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง

สิ่งที่คนจับตามองเป็นอันดับต้น ๆ คงเป็นเรื่อง รายละเอียดของกฎหมายต่าง ๆ และสิทธิประโยชน์ โดยหากมองจาก “พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” หรือเรียกกันสั้น ๆ ว่า “พ.ร.บ. อีอีซี” จะพบว่า พื้นที่โซนอีอีซีได้มีกฎหมายแยกออกมาจากกฎหมายปกติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ ประกอบด้วย ๑) กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน ๒) กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ๓) กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร ๔) กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข และ ๕) กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เฉพาะเพื่อการอนุญาตให้คนต่างด้าวตามมาตรา ๔๕ (๑) หรือ (๒) อยู่ต่อในราชอาณาจักร ๖) กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ ๗) กฎหมายว่าด้วยโรงงาน และ ๘) กฎหมายว่าด้วยการจัดสรรที่ดิน หากกฎหมายกำหนดให้ผู้ดำเนินการหรือผู้กระทำได้รับอนุมัติใบอนุญาต ก็ให้ถือว่าเลขธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายอีอีซี เป็นผู้มีอำนาจอนุมัติ

ขณะที่สิทธิประโยชน์ที่ให้กับผู้ลงทุน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ลงทุนต่างชาติ ถือว่าให้สิทธิประโยชน์ที่ค่อนข้างมากทั้งสิทธิทางการเงิน การลงทุน ความยืดหยุ่นในการพาต่างด้าวเข้ามาอยู่อาศัย และกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จนนักวิชาการในแวดวงอสังหาฯ เป็นกังวลว่าให้มากเกินไปหรือไม่ โดยเฉพาะกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ที่เปิดโอกาสให้ต่างชาติมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน หรือห้องชุดในโซนอีอีซี ทั้งเพื่อประกอบกิจการและเพื่ออยู่อาศัยได้ จากประมวลกฎหมายที่ดินปกติแล้ว จะไม่สามารถถือกรรมสิทธิ์ได้โดยตรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ **พศิน โยธาจันทร์**¹⁸⁹ ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน ข้อเสนอแนะ พบว่า โรงงานอุตสาหกรรมควรศึกษาถึงผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนซึ่งอาศัยอยู่บริเวณโดยรอบ เพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและจัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์จากชุมชนโดยรอบ ทำการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารถึงอันตรายที่เกิดขึ้นจากมลพิษของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ กรมควบคุมมลพิษควรรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ประสานงานและวางแผนการปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

นอกจากนี้ สิทธิประโยชน์ด้านระยะเวลาการเช่าที่ให้ยาวถึง ๕๐ ปี ต่อได้อีก ๔๙ ปี รวมแล้วเท่ากับ ๙๙ ปี ก็ถือเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาก เพราะสิทธิการเช่าปกติของไทย เท่ากับ ๓๐ ปี ซึ่งหากย้อนกลับไปเรื่องการขยายสิทธิการเช่า มีความพยายามในการนำเสนอเรื่องขยายเวลาเช่าเป็น

¹⁸⁹ พศิน โยธาจันทร์. มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๒.

๙๙ ปี ให้เหมือนกับหลายประเทศ แต่ก็ถูกต่อต้านตกไปในทุกครั้ง แต่เพราะภาครัฐต้องการสร้างสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดเงินลงทุนต่างชาติมาก จึงใช้กลยุทธ์ให้เช่า ๕๐ ปี ต่อได้อีก ๔๙ ปี เพื่อจูงใจต่างชาติ และลดแรงต่อต้าน เพราะไม่ได้ใช้ ๙๙ ปีแบบตรง ๆ และสอดคล้องกับผลการศึกษา **อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา**¹⁹⁰ ได้ศึกษาเรื่อง การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาเรื่องที่ดิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันการจัดที่ดินให้ผู้ด้อยโอกาสยังดำเนินอยู่ในขณะที่ภาครัฐยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลของผู้ที่ได้รับสิทธิไปก่อนหน้านี้แล้ว ทำให้มีแนวโน้มว่าการจัดที่ดินให้ผู้ด้อยโอกาสในลักษณะดังกล่าวจะเป็นโครงการต่อเนื่อง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงจะส่งผลกระทบต่อการใช้ที่ดินในประเทศไทย ได้แก่ หนึ่ง การสร้างแรงจูงใจให้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าไม้มากยิ่งขึ้นและสร้างความไม่สมดุลต่อระบบนิเวศ เช่น ปัญหาน้ำท่วม ปัญหาน้ำแล้ง และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ สอง ผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างแท้จริงเพราะลำพังการจัดที่ดินอย่างเดียวไม่สามารถยกระดับความเป็นอยู่ได้และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ สาม ทำยสุดที่ดินที่รัฐจัดให้อาจถูกเปลี่ยนมือไปยังนายทุนที่ไม่ได้ทำการเกษตรและผู้ด้อยโอกาสที่ขายที่ดินไปก็จะกลายเป็นผู้ไร่ที่ทำกินเช่นเดิม

ข้อดีของสิทธิประโยชน์ออีอีซี

๑. ข้อดีที่เห็นได้ชัด ๆ คงเป็นเรื่องการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในพื้นที่ออีอีซี ซึ่งภาครัฐมองว่า จะส่งผลบวกไม่เพียงแต่ในพื้นที่ออีอีซีเท่านั้น แต่ยังกระจายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และภาพรวมของประเทศไทย
๒. เศรษฐกิจไทยมีโอกาสที่จะขยายตัวจากการลงทุนใหม่ ๆ ในออีอีซี
๓. ความยืดหยุ่นเรื่องการเข้ามาของคนต่างด้าว โดยเฉพาะคนต่างด้าวที่มีทักษะความสามารถ ความเชี่ยวชาญที่จะส่งผลบวกให้กับประเทศ ก็จะทำให้ประเทศไทยได้รับ Knowhow ใหม่ ๆ เข้าสู่ประเทศ

ข้อเสียของสิทธิประโยชน์ออีอีซี

๑. นโยบายบริหารจัดการพื้นที่ออีอีซี ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับประเทศไทย ยังไม่ชัดเจน จากหลายบทเรียนที่ประเทศไทยดึงต่างชาติเข้ามาร่วมพัฒนาโครงการใหญ่ ๆ หลายโครงการ เราไม่สามารถให้ต่างชาติที่เข้ามาลงทุนแบ่งปัน Knowhow ใหม่ ๆ เหล่านั้นให้กับบุคลากรของไทยที่ไปร่วมงานกับต่างชาติได้ ซึ่งนอกจากสิทธิประโยชน์ที่มอบให้อย่างล้นหลามแล้ว ไทยควรมีข้อกำหนดเรื่องการแบ่งปัน Knowhow ให้กับบุคลากรของไทยด้วย
๒. ผังเมืองโซนออีอีซี ยังมีความล่าช้า และควรออกมาก่อนที่จะดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ เพื่อใช้ผังเมืองเป็นเครื่องมือในการวางระบบสาธารณูปโภค น้ำ ไฟ การเดินทาง เพื่อให้เมืองออีอีซี เป็นเมืองที่มีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง รวมถึงใช้ผังเมืองในการส่งเสริมการใช้พื้นที่ให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของออีอีซี

¹⁹⁰ อดิศร์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาเรื่องที่ดิน. รายงานการวิจัย. มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๓.

อีซี ไม่เพียงแต่กำหนดพื้นที่อีซีเท่านั้น แต่ยังต้องวางผังเมืองให้กับพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เพื่อส่งเสริมกัน และกัน และชุมชนรอบข้างได้รับประโยชน์จากการพัฒนาพื้นที่อีซี

๓. ขาดการวางแผนระบบสาธารณูปโภค ที่สอดคล้องกับเมืองที่ภาครัฐมองว่ากำลังจะเติบโต โดยหากมองกลับมายังพื้นที่ชลบุรี ในปัจจุบัน คือ ระบบสาธารณูปโภคไม่เพียงพอ น้ำขาดแคลน เพราะมีความต้องการใช้ทั้งภาคอุตสาหกรรมและภาคครัวเรือน ซึ่งการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมแบบปกติในพื้นที่เหล่านี้ ยังส่งผลกระทบต่อการใช้น้ำ หากมีการสนับสนุนให้เกิดโซนอีซีโดยขาดแผนรองรับ จะยิ่งก่อให้เกิดปัญหานี้มากขึ้น

๔. ไม่ได้เปิดพื้นที่ใหม่ ๆ ให้กับการลงทุน อีกหนึ่งความน่าเสียดายของแผนส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ นั่นก็คือ ยังคงกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นอุตสาหกรรมอยู่แล้ว ไม่ได้กระจายไปยังพื้นที่ใหม่ ๆ จังหวัดใหม่ ๆ ซึ่งสิ่งที่พอจะแก้ปัญหาคือ ต้องใช้ผังเมืองโยกการใช้ประโยชน์ให้ครอบคลุมไปยังพื้นที่ใกล้เคียงด้วย เพื่อความเข้มแข็งในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ชิสนุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ**¹⁹¹ ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า การเชื่อมโยงองค์ความรู้หลัก คือ แนวพระราชดำริป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง กับแนวคิดป่าชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่เชื่อมโยงการอนุรักษ์ดินและน้ำให้ป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน จึงต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากป่า ของคนในชุมชน และการอำนวยประโยชน์จากพื้นที่ป่าให้กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ โดยต้องมีกระบวนการนำพาองค์ความรู้ให้เกิดการแลกเปลี่ยน แบ่งปัน และสร้างคุณค่าเพิ่มให้ชุมชนเกิดความรู้ใหม่ ๆ ดำเนินการจัดการให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาป่าชุมชนแนวใหม่ที่แตกต่างจากการปฏิบัติที่ผ่านมา เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างดีที่สุด โดยใช้ให้น้อย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด คำนึงถึงระยะเวลาในการใช้ให้ยาวนาน และก่อให้เกิดผลเสียหายต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด รวมทั้งต้องมีการกระจายการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างทั่วถึง

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๒ ศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

การพัฒนาพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศ ดังนั้น จึงสามารถยกระดับการพัฒนาพื้นที่ที่ต่อยอดสู่การเป็นพื้นที่เศรษฐกิจชั้นนำของทวีปเอเชีย ที่เรียกว่า “ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” โดยมีแนวทางการพัฒนา ๕ แนวทาง ดังนี้

¹⁹¹ ชิสนุพงศ์ พงศ์สินโชติ และคณะ, ๒๕๖๐. ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย.

๑. พัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ พร้อมกับเร่งรัดการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติโดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมใช้เทคโนโลยีระดับสูง ร่วมกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ลดการปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิด ใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการกากอุตสาหกรรม พัฒนาสู่อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ สนับสนุนการพัฒนาคลัสเตอร์อุตสาหกรรมที่มีกระบวนการผลิตเชื่อมโยง กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามระเบียบ กฎหมาย และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ภาคประชาชน สถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการติดตามเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดตั้งกองทุนของภาคอุตสาหกรรมเพื่อดูแลชุมชน

๒. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจที่มีศักยภาพ รองรับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายและเชื่อมโยงสู่ตลาดโลก เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้สูงขึ้น โดยขยายขีดความสามารถของโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล และบูรณาการเชื่อมโยงกันทั้งระบบทั้งท่าอากาศยาน ๓ แห่ง คือสุวรรณภูมิ ดอนเมือง และอู่ตะเภา และการขนส่งทางบก ทางราง ทางเรือ และทางอากาศ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้นและเชื่อมโยงสู่พื้นที่โดยรอบและตลาดโลก

๓. พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคม และสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน สร้างสมดุลของการพัฒนา และกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชน โดยพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ (น้ำดิบ น้ำประปา) ระบบไฟฟ้า เทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะขยะ น้ำเสีย ให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและแผนงานพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ยกย่องระดับบริการสาธารณสุขทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนส่งเสริมการเชื่อมโยงภาคเศรษฐกิจหลักกับเศรษฐกิจชุมชนในทุกภาคการผลิต ทั้งในภาคอุตสาหกรรม บริการ การท่องเที่ยว และธุรกิจเพื่อสังคม

๔. พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่ เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล โดยให้ความสำคัญต่อการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การดูแลความปลอดภัยของประชาชน การจัดทำผังเมืองและการบังคับใช้ การสร้างสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น การพัฒนาประสิทธิภาพเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงในพื้นที่ การให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมือง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาในรูปแบบ PPP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมืองการพัฒนาเมืองสำคัญในพื้นที่ EEC

๕. ให้สิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพื่อดึงดูดอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม อาทิ ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงสุด ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับในอัตราร้อยละ ๕๐ เป็นระยะเวลา ๕ ปี ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบ

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์**¹⁹² ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน พบว่า มิติที่ ๑ มุมมองด้านการเงินมีผลต่อการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทย สู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์นั้นผู้บริหารลงความคิดเห็นว่าการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมเหล็กให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวได้นั้นต้องมีการลงทุนด้านเครื่องจักร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเครื่องจักรนั้นต้องวิเคราะห์ว่าผลิตภัณฑ์นั้นคุ้มค่าแก่การลงทุนหรือไม่ มิติที่ ๒ มุมมองทางด้านกระบวนการจัดการภายในอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก การจะผลักดันองค์กรให้ประสบผลสำเร็จในการเป็นองค์กรสีเขียวได้นั้น จากการสัมภาษณ์ปัจจัยอยู่ที่การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน และมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มิติที่ ๓ มุมมองทางด้านลูกค้าและสังคม ผลในระดับเห็นด้วยมาก จากการสัมภาษณ์ “สังคม” มีผลกระทบและมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้องค์กรปรับตัวและพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน หากองค์กรไม่ได้รับการยอมรับ การทำธุรกิจก็จะเป็นเรื่องยุ่งยาก อีกทั้งการที่บริษัทเป็นองค์กรสีเขียวจะส่งผลดีแก่สังคมและชุมชนรอบองค์กร มิติที่ ๔ มุมมองทางการเรียนรู้และการเติบโต จากการสัมภาษณ์พบว่าในปัจจุบันเทรนของตลาดยังไปในทิศทางการผลิต การใช้สินค้าที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การปรับเปลี่ยนองค์กร รวมถึงกระบวนการผลิตให้เป็นสีเขียว นั้น จะช่วยสร้างความเชื่อมั่น และความมั่นใจ และความคุ้มค่าให้แก่ลูกค้าได้เป็นอย่างดี

แนวทางจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี ที่สำคัญ ได้แก่

๑. การจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ให้มีความสำคัญกับการลดมลพิษ เน้นบำบัด กำจัดของเสีย และควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด โดยเร่งกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างสะสมในสถานที่กำจัดในพื้นที่ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุสารเคมี พัฒนาระบบประกันความเสี่ยงของโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อีอีซี

๒. ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชนน่าอยู่ ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองป่าในเมือง เพิ่มพื้นที่ดูดซับมลพิษทางอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สนับสนุนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart city) และเมืองการบินภาคตะวันออก ในรูปแบบที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม รวมถึงการวางผังใช้ประโยชน์ที่ดินและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมือง ให้รองรับคนทุกกลุ่ม

๓. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตบริการ และบริโภคที่เป็นมิตรสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมมาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนเครือข่ายชุมชนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อาทิ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหมู่บ้าน อาสาสมัครพิทักษ์ทะเล เป็นต้น รวมทั้งเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน

¹⁹² ณัฐพร ยงวงศ์ไพบูลย์, ๒๕๖๔. ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน.

๔. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เร่งฟื้นฟูพื้นที่ป่าต้นน้ำ ลำธาร ทรัพยากรดิน และความหลากหลายทางชีวภาพ บริหารจัดการน้ำ เพื่อสร้างความมั่นคงน้ำภาคการผลิต ส่งเสริมเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ และลดการรุกรานพื้นที่เกษตรกรรมลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ในแต่ละจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **นางนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ**¹⁹³ ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO ๑๔๐๐๑: ๒๐๑๕) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO ๔๕๐๐๑: ๒๐๑๘) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่ง ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ในด้านประสิทธิผล บรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ในด้านผู้มีส่วนได้เสีย พบว่าผู้มีส่วนได้เสีย มีความพึงพอใจมากที่มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน ในด้านการบริหารจัดการ มีการจัดทำนโยบายไว้อย่างชัดเจน การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนงาน มีการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และในด้านการเรียนรู้และการพัฒนา มีการส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการตั้งวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานให้ชัดเจน และส่งเสริมให้พนักงานทุกคนมีจิตสำนึก ตระหนักถึงอันตรายและความเสี่ยง

เพื่อให้เป้าหมายของแผนสิ่งแวดล้อมเกิดการจัดการที่ดีในพื้นที่อีอีซี ประชาชนได้รับการยกระดับคุณภาพชีวิต อยู่ในสิ่งแวดล้อมเมืองที่ได้มาตรฐานสากล ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์อย่างสมดุลเป็นธรรม ให้การพัฒนาพื้นที่อีอีซี เคียงคู่ไปกับความต้องการของชุมชน เพื่อชุมชนอย่างแท้จริง

อภิปรายผลวัตถุประสงค์ ข้อที่ ๓ เสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

จากโมเดล SWOT Analysis แสดงให้เห็นถึง จุดแข็ง มีลักษณะที่ตั้งเหมาะสม รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพสูงในการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม มีความพร้อมทางสาธารณูปโภค ประชาชนให้ความสนใจและตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีกฎหมายคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษ Weaknesses มีความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและมลพิษสิ่งแวดล้อมปริมาณน้ำไม่เพียงพอตามความต้องการของผู้บริโภค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการด้านการจัดการมลพิษจากการพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมยังไม่มีประสิทธิภาพ การควบคุมการเติบโตของเมืองยังไม่มีประสิทธิภาพ Opportunities มีการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพ จำนวนนักท่องเที่ยวภายในประเทศและจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง Threats มีการ

¹⁹³ นางนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, ๒๕๖๕. ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO ๑๔๐๐๑: ๒๐๑๕) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (ISO ๔๕๐๐๑: ๒๐๑๘).

เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎ ระเบียบ และ ข้อตกลงไม่เกี่ยวข้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พศิน โยธาจันทร์¹⁹⁴ ได้ศึกษาเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงาน อุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมา กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส ขุนหนู และคณะ¹⁹⁵ ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน บ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืนตามหลัก SWOT Analysis ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง มีปัญหาที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัยและระบบ สาธารณูปโภคสาธารณูปการ มีโอกาสได้รับการพัฒนาพื้นที่เนื่องจากอยู่ในเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ ภาคใต้อย่างยั่งยืนและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ อย่างไรก็ตาม ยังขาดการ สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการพัฒนา คือ กำหนดพื้นที่ทำมาหากิน และที่อยู่อาศัยของชาวบ้านให้ชัดเจน พัฒนาระบบพลังงานไฟฟ้าแสงอาทิตย์ พัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อสร้างรายได้เสริมให้แก่ ชาวบ้านและยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรในพื้นที่ให้มีความยั่งยืน

อภิปรายผลวัตถุดิบประสงค์ ข้อที่ ๔ วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุล ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

พื้นที่ในจังหวัดชลบุรี นับว่าเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ดี ด้วยพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงภูมิภาค เอเชียตะวันออกและภูมิภาคเอเชียใต้ ยังเป็นจังหวัดหลักในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมของ ประเทศอีกด้วย การพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วยแผนดำเนินการ ๓ ระยะ ได้แก่ แผนระยะสั้น (พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐) เป็นการเร่งรัดโครงการด้านโครงสร้าง เช่น ก่อสร้าง ระบบคมนาคมเชื่อมโยงการขนส่งระบบราง ถนน ทางน้ำและทางอากาศ ปรับปรุงระบบส่งและสถานี ไฟฟ้า เพิ่มความจุอ่างเก็บน้ำ ก่อสร้างระบบผันน้ำ ปรับปรุงขยายระบบประปา ระบบส่งน้ำ ระบบ ระบายน้ำ การจัดการขยะ เพิ่มศักยภาพการให้บริการสาธารณสุข แผนระยะกลาง (พ.ศ. ๒๕๖๑- ๒๕๖๓) เป็นการพัฒนาโครงสร้างเพิ่มเติมของระยะแรก และขยายขีดความสามารถในการรองรับการ พัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น ครอบคลุมการพัฒนาระบบคมนาคมทางอากาศ ทางบกและทางน้ำ ระบบท่อส่ง

¹⁹⁴ พศิน โยธาจันทร์, ๒๕๖๒. มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงาน อุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราช ภัฏมหาสารคาม. ๖ (๒). หน้า ๓๕๗-๓๘๐.

¹⁹⁵ วิทวัส ขุนหนู และคณะ, ๒๕๖๓. การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนว ทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ๑๓ (๑). หน้า ๓๓-๕๗.

น้ำ/ผืนน้ำ ระบบบำบัดน้ำเสีย และวางผังเมืองรวมชุมชน โดยมีรูปแบบการลงทุนทั้งภาครัฐและให้เอกชนร่วมลงทุน และแผนระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป) เป็นการสร้างเสถียรภาพของพื้นที่เศรษฐกิจในระยะยาว ครอบคลุมการคมนาคมทุกประเภท และเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งระบบไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน

การแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ EEC ต้องดำเนินการอย่างบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยต้องการทำความเข้าใจแก่ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสร้างความเข้าใจในบทบาทของตนเอง เพื่อให้การดำเนินงานมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **น้ำฝน อัครกิจกุลโรจน์ และคณะ**¹⁹⁶ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสม สำหรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเล ด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม พบว่า ปัญหาของการจัดการขยะในพื้นที่มีสาเหตุมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นตามฤดูกาลท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวบางส่วนมีพฤติกรรมไม่คัดแยกขยะก่อนทิ้ง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาสถิติการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวและปริมาณขยะ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙-๒๕๖๐ นั้น กลับมีทิศทางตรงกันข้าม เนื่องจากการจัดการขยะที่เข้มงวด มีการนำหลัก ๓Rs มาใช้ การประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และมีความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ส่วนท้องถิ่นและผู้เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ปริมาณลดลง สรุปได้ว่านอกจากจะต้องมีระบบการจัดการขยะและกฎระเบียบที่ดีแล้ว สิ่งสำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รณรงค์ สร้างจิตสำนึก ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องตามบริบทและเงื่อนไขของพื้นที่ นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบการจัดการขยะในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไป และสอดคล้องกับการศึกษาของ **ณัฐวรรณ สุนทรวิทธิโชติ**¹⁹⁷ ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน พบว่า การมีส่วนร่วม การบำรุงรักษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวัดจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแม่น้ำลำคลอง การชักชวนให้สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำเนื่องในวันสำคัญ และการเข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อเสนอข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในกิจกรรมด้านต่าง ๆ พบว่า การบำรุงรักษามีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นกัน สำหรับ

¹⁹⁶ น้ำฝน อัครกิจกุลโรจน์ และคณะ, การศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสม สำหรับพื้นที่อุทยานแห่งชาติทางทะเลด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

¹⁹⁷ ณัฐวรรณ สุนทรวิทธิโชติ ๒๕๕๖. ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบลสามบัณฑิต : กรณีศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน.

ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพล ต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเลย คือ การมีจิตสำนึก จาก การวัดการมีจิตสำนึกของประชาชนในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การกำจัดขยะ การกำจัด พางข้าว การสร้างส้วม การจับสัตว์น้ำ พบว่าการมีจิตสำนึกไม่มีอิทธิพลใด ๆ ต่อการพัฒนา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการแก้ไขปัญหา หน่วยงานของรัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมี การประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจ ความหมายและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งรณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนรู้จักรักษาหวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน จะต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดำรงคงอยู่คู่ชุมชนและพัฒนาอย่างยั่งยืนตลอดไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย

เพื่อให้การศึกษา การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบ เศรษฐกิจภาคตะวันออก จึงได้เสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

๑. กรมสิทธิในการให้ต่างชาติครอบครองอสังหาริมทรัพย์ได้ รวมถึงระยะเวลาการเช่ายาว ๙๙ ปีนั้น หากภาครัฐดำเนินการอย่างถูกต้อง ครอบคลุม ป้องกันการกว้านซื้อที่ดินทำกินจากชาวบ้าน เพื่อให้ต่างชาติได้ และควรกำหนดอัตราจัดเก็บภาษีการใช้ประโยชน์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง เพื่อให้ภาษี เข้าสู่ท้องถิ่น ทดแทนประโยชน์การใช้ที่ดินผืนนี้ในระยะยาว เพราะหากรัฐไม่เปิดให้ดำเนินการได้อย่าง ถูกต้อง ปัจจุบันในหลายพื้นที่ชลบุรี ระยอง และในอีกหลายจังหวัดเศรษฐกิจ ต่างชาติก็หาช่องว่างใน การครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินอยู่แล้ว ดังนั้น หากจะเปิดให้ต่างชาติมีกรรมสิทธิ์ได้ เช่าที่ดินในระยะ ยาว ๆ ก็ควรมีเกณฑ์ที่ภาคท้องถิ่นได้ประโยชน์ระยะยาวด้วย

๒. จากการรวบรวมข้อมูล นโยบาย “พื้นที่เขตส่งเสริมระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก” หรืออีอีซี ย่อมเป็นแนวคิดที่ดีในการส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับประเทศ ซึ่งในทุกนโยบาย ส่งเสริมเศรษฐกิจย่อมมีทั้งข้อดี ข้อเสีย ผู้ที่ได้รับประโยชน์ และผู้ที่เสียประโยชน์ สิ่งสำคัญ คือ สิ่ง ที่ภาครัฐยอมเสียไป ได้ผลกลับคืนมาคุ้มค่าหรือไม่ และมีการวางแผนปิดจุดอ่อนอย่างรอบคอบมากขึ้น แคลไหน เพื่อให้เป็นประโยชน์กับท้องถิ่นและประเทศได้มากที่สุด

๓. ขณะนี้ในมุมมองของผู้บริโภคหรือคนท้องถิ่นแล้ว จะมองว่า สิทธิประโยชน์ที่ภาครัฐนำเสนอ ให้กับนักลงทุนอีอีซี ก่อเกิดประโยชน์กับเขาด้วยหรือไม่ นั่น ก็เป็นสิ่งที่ภาครัฐควรต้องเริ่มฟังเสียง คนรอบพื้นที่อีอีซีด้วย

๔. อย่างไรก็ตามยังคงพบว่ากระบวนการบริหารจัดการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก อย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี ที่ได้ในครั้งนี้มีข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้มี ส่วนได้เสียจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกใน พื้นที่ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็ยังคงพบว่าเป็นปัจจัยที่มีความ เปราะบาง เนื่องจากหากขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริงหรือขาด

ประสิทธิภาพในกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมแล้ว ย่อมไม่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการได้

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาอย่างละเอียด รอบคอบคำนึงถึงข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่บนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเป็นหลัก เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์

๕.๓.๑ เจริญนโยบาย

- ๑) การปรับกลไกสภาพแวดล้อมภายในอย่างเป็นระบบ
- ๒) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกให้ทันสมัยและเอื้อ ให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้โดยชุมชนเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนส่วนรวม
- ๓) การส่งเสริมความรู้เพื่อการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ภาคประชาชนในช่องทางที่หลากหลายและต่อเนื่อง
- ๔) การสร้างระบบการสื่อสารที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้
- ๕) การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกในทุกระดับ และตลอดกระบวนการมีส่วนร่วม
- ๖) กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับปัญหาแต่ละพื้นที่

๕.๓.๒ เจริญปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะต่อประชาชนทั่วไป

- ๑) การเรียนรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อเกิดความตระหนักและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนในทุกขั้นตอนตั้งแต่การ นำเสนอข้อมูลปัญหาความต้องการ การวางแผนงาน การดำเนินกิจกรรม และการควบคุมประเมินผล
- ๓) การมีกลไกในชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๔) การกำหนดกฎระเบียบ และข้อตกลงร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๕) การสร้างวินัยต่อตัวเองเรื่องเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะต่อผู้นำชุมชน/องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

- ๑) การรณรงค์ให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชาชน
- ๒) การเสนอนโยบายให้รัฐบาลสนับสนุนความรู้ ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๓) ท้องถิ่นควรมีส่วนร่วมกับการทำแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน

๔) การจัดทำแผนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ต้องมีการตั้งงบประมาณที่เพียงพอ ประสานงบประมาณดำเนินการและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๕) การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖) การสนับสนุนและเพิ่มศักยภาพของผู้นำในชุมชน

๗) การมีระบบการสื่อสารที่ดีกับชุมชน

๕.๓.๓ สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก EECอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

๒) ควรทำการศึกษากระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการในพื้นที่อื่น เพื่อให้เกิดความสมดุลแบบบูรณาการทั้งในระดับภาคและระดับประเทศ

๓) ควรมีการนำกระบวนการบริหารจัดการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน EEC ที่ได้ในครั้งนี้นำไป ดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ เกียรติเสวี และคณะ, รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรประมงชายฝั่งอย่างยั่งยืน อำเภอ
เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๓.
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, **อำนาจหน้าที่และโครงสร้างองค์กร** สังกัดกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๕, จาก:
<http://www.mnre.go.th/th/about/content/๒๕๔๒>.
- กองยุทธศาสตร์และสารสนเทศเพื่อการพัฒนา จ.ระยอง. **โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาค
ตะวันออกจังหวัดระยอง**. ระยอง: สำนักงานจังหวัดระยอง, ๒๕๖๑.
- กองสุขศึกษากรมสนับสนุนบริการสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข. เล่มที่ ๓ **การสร้างเครือข่ายและการ
มีส่วนร่วมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของชุมชน**, ๒๕๕๖. file:///C:/Users/USER/Downloads/๐๘๐๔๒๐๑๕๑๘๒๗๔๓๓๖๕๙_linkhed.pdf
- กิตติพงษ์ พิพิธกุล, ภูวนิดา คุณผลิน และกนกอร บุญมี. **การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับประสิทธิผล
การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด**. วารสารวิชาการ ธรรม
ทรรศน์, ๒๕๖๒.
- กิตติศักดิ์ อุตสาหการ, **ศึกษาเชิงวิพากษ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ: กรณีศึกษานโยบายระเบียบ
เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ด้านผังเมืองและการใช้ประโยชน์ที่ดิน**, วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ๒๕๖๑.
- กุลการ มงคลชูโชคทวี และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากร
น้ำอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนาจังหวัดสระบุรี**, วารสารการ
จัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.
- กุลทัต หงส์ชยางกูร, ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา. **การสร้างและการบริหารเครือข่าย**. เอกสาร
ประกอบการสอน สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๗.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐** (ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑.
- คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (มปป.). **การสร้างเครือข่าย (Networking)**.
[med.md.kku.ac.th/ site_data/mykku_med/๗๐๑๐๐๐๑๘/Networking.doc](http://med.md.kku.ac.th/site_data/mykku_med/๗๐๑๐๐๐๑๘/Networking.doc)
- เฉลิมพงศ์ มีสมนัย, ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ และคณะ. **การบริหารราชการไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๕)**.
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๑.
- ชนิดา เจริญเนตร์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์ุ, **การจัดการความขัดแย้งด้านสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา
โครงการอ่างเก็บน้ำคลองบ้านนา จังหวัดสระบุรี**, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.

- ชวนพิศ ศรีบุญเรือง และคณะ, ขอบเขตพื้นที่ป่าตามกฎหมายที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน กรณีศึกษาลุ่มน้ำสาขาห้วยแม่ประจันต์ จังหวัดเพชรบุรี, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๔.
- ชิสณพงค์ พงศ์สินโชติ และคณะ, การจัดการความรู้เชื่อมโยงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สู่การจัดการดินและน้ำตามแนวพระราชดำริเพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจของเครือข่ายป่าชุมชน อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย, กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๖๐.
- ณัฐพร ยวงวงศ์ไพบูลย์, รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมเหล็กไทยสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียวอย่างยั่งยืน, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ๒๕๖๔.
- วรรณภา ลือภิตินันท์ และกัญจนวลัย นนทแก้ว, การจ้างแรงงานต่างด้าวและผลกระทบ : กรณีศึกษานิคมอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี. วารสาร BU ACADEMIC REVIEW. ๑๔ (๒). ๒๕๕๘.
- อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา, การลดความเหลื่อมล้ำและสร้างโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ: กรณีศึกษาเรื่องที่ดิน. รายงานการวิจัย. มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๓.
- ทรงชัย ทองปาน, สภาพปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย. วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา. ๒๕๖๓.
- วิทวัส ขุนหนู และคณะ, การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบ้านแหลมนาวเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. ๒๕๖๓.
- ณัฐภัทร ธีรวงศ์กุล, กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับองค์กรภาคธุรกิจ กรณีศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน. วารสารวิชามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๖๔.
- พศิน โยธางันท์, มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๖๒.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง, การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ระบบส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย: กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง. วารสารวิชาการ, ๒๕๕๗.
- นุสรา พูนผล และคณะ, กลยุทธ์การส่งเสริมความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, ๒๕๖๓.
- กรมควบคุมมลพิษ, ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษ กรณีการขนส่งสินค้าบริเวณเกาะสีชังเพื่อประเมินศักยภาพและผลกระทบสิ่งแวดล้อมในการเป็นเขตขนส่งสินค้าระดับภูมิภาคเพื่อรองรับการขยายตัวของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. รายงานการวิจัย. สำนักงานวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๓.

ชนิษฐา ชูสุก และคณะ. การปรับตัวของชุมชนต่อปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่
ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลากรณีศึกษา ตำบลรำแดง อำเภอสิงหนคร และตำบลชิงแส
อำเภอกระแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
๒๕๕๙.

ธิดา อุทะพันธ์. การศึกษาการปนเปื้อนของสารพิษในสิ่งแวดล้อมและการจัดการขยะอันตรายจาก
ชุมชน. วารสารควบคุมโรค, (ม.ป.ป.)

ไททัศน์ มาลา. การปกครองท้องถิ่นไทยในระยะเปลี่ยนผ่าน. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, ๒๕๕๔.

นงนุช อักษรพิมพ์ และ จุฑารัตน์ ชมพันธ์, ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการดำเนินงานระบบมาตรฐาน
การจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO ๑๔๐๐๑: ๒๐๑๕) และระบบมาตรฐานการจัดการอาชีว
อนามัยและความปลอดภัย (ISO ๔๕๐๐๑: ๒๐๑๘) ของบริษัทจำหน่ายรถยนต์แห่งหนึ่ง ใน
นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๖๕.

นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ:โครงการ
ระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็ก, ๒๕๕๓.

น้ำฝน อัครวิจักกุลโรจน์ และคณะ, การศึกษาแนวทางการจัดการขยะที่เหมาะสม สำหรับพื้นที่
อุทยานแห่งชาติทางทะเลด้วยการใช้วิจัยแบบมีส่วนร่วม, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม,
๒๕๖๔.

บุษอริ ยะหมะ. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการท้องถิ่น.สงขลา.
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, ๒๕๖๐.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: โครงการ
ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข, ๒๕๔๓.

พลเดช ปิ่นประทีป. การสร้างและบริหารเครือข่ายในยุคปัจจุบัน. Retrieved from
<https://www.ldi.or.th> ๒๕๕๖.

ภาณี บุญยเกื้อกล. การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการผลิตการตลาดสินค้าเกษตร. สำนักพัฒนา
เกษตรกร. สืบค้นจาก <http://www.farmdev.doae.go.th> มปป.

รัฐกิจ ทิมะคุณ. การบริหารจัดการกิจการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.).วารสาร
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๗.

วสันต์ เหลืองประภัสร์. การจัดการภาครัฐแนวใหม่กับการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตย:
สองกระแสความคิดในการบริหารจัดการภาครัฐลูกค้าหรือพลเมือง. รัฐศาสตร์สาร,
๒๕๔๘.

คันสนีย์ อรัญวาสน์, (๒๕๖๕), การวิเคราะห์ปัจจัยขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ในพื้นที่ลุ่มน้ำลำเสียวน้อย, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม.

ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ. การพัฒนาระบบราชการ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย
ราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๖๐.

- ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, ๒๕๔๕.
- สมชาย สุเทศ. การบริหารการจัดการภาครัฐแนวใหม่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๔.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. แผนปฏิบัติการการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. <https://www.eeco.or.th/web-upload/filecenter/untitled%20folder/EECo๐๐๙.pdf> (เมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๖).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนงานพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๓. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการ. คู่มือเทคนิคและการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีการบริหารการเปลี่ยนแปลง, <http://www.cad.go.th>. ๒๕๕๑”
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. คู่มือการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, ๒๕๕๘.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร : กองธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๕๕๘.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, Eastern Economic Corridor (EEC) ความหวังใหม่ของเศรษฐกิจไทยที่ยั่งยืน, กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๖๐.
- เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. ทิศทางการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในศตวรรษที่ ๒๑. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, ๒๕๖๑.
- อภิญา ดิสสะมาน. แนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสันติวิธี, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๘.
- อารตี อยุทธนคร, ระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและเครือข่ายทุนเงินข้ามชาติ, รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์, กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๖๔.

- Cook-Craig, P.G. (๒๐๑๐). **Using social network theory to influence the development of state and local primary prevention capacity-building teams.** *Journal of Family Social Work*, ๑๓, ๓๑๓-๓๒๕.
- Dent, S. M. (๒๐๐๖). **Partnership relationship management: implementing a plan for success.** Retrieved from www.partneringintelligence.com
- Gray, B., & Stites, J.P. ๒๐๑๓. **Sustainability through Partnerships: Capitalizing on Collaboration. Network for Business Sustainability.** Retrieved from: nbs.net/knowledge
- Katz, N., Lazer, D., Arrow, H., & Contractor, N. (๒๐๐๔). **Network theory and small groups.** *Small Group Research*, ๓๕(๓): ๓๐๗-๓๓๒.
- Moffatt, M. (๒๐๑๙). **The Logic of Collective Action Special Interests and Economic Policy retrieved** <https://www.thoughtco.com/the-logic-of-collective-action-๑๑๔๖๒๓๘>
- Scott, C. & Hofmeyer, A. (๒๐๐๗). **Networks and social capital: a relational approach to primary healthcare reform Health Research Policy and Systems**, ๕:๙ Retrieved from <http://www.health-policy-systems.com/content/๕/๑/๙>.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์การวิจัย

แบบสอบถาม

การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ ภาคตะวันออก (EEC)

คำชี้แจง:

๑. แบบสอบถามนี้ มีความประสงค์เพื่อนำไปเป็นข้อมูล ในการจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒. แบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย ๓ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ ๒ การจัดสมดุทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ

๓. โปรดอ่านข้อความและกาเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด คำตอบของท่านถือเป็นความลับและเพื่อประโยชน์ทางการวิจัยเท่านั้น มีดังนี้

๕	หมายถึง	ระดับการจัดการสมดุ อยู่ในระดับมากที่สุด
๔	หมายถึง	ระดับการจัดการสมดุ อยู่ในระดับมาก
๓	หมายถึง	ระดับการจัดการสมดุ อยู่ในระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับการจัดการสมดุ อยู่ในระดับย่อย
๑	หมายถึง	ระดับการจัดการสมดุ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ

นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๒ โปรดกาเครื่องหมาย (✓) ในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเกี่ยวกับการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC) ดังต่อไปนี้

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐาน ระเบียบเศรษฐกิจ (EEC)	ระดับการจัดการสมดุล				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปาน กลาง ๓	น้อย ๒	น้อย ที่สุด ๑
๑) นโยบายการจัดการสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
๑. การจัดการสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดย การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน					
๒. การสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ รู้รักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ รู้สามัคคี ร่วมบริหารจัดการร่วมกัน					
๓. การจัดการสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ สอดคล้องกับความจำเป็นในการดำรงชีวิต การผลิต และ รักษาระบบนิเวศ รวมทั้งแก้ไขและบรรเทาปัญหา อุทกภัยภัยแล้ง มลพิษทางน้ำ และทางอากาศ					
๔. การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบ บูรณาการ โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน					
๕. ส่งเสริม สนับสนุน กระบวนการขับเคลื่อนองค์กรและ เครือข่าย การจัดการสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม					
๖. นโยบายนิคมอุตสาหกรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ภาคตะวันออก					
๗. ท่านสามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างอิสระ ภายใต้นโยบายของรัฐ					
๘. วิสัยทัศน์ พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ มีจุดมุ่งหมาย ชัดเจน จับต้องได้ เกิดขึ้นจริง					
๙. ท่านได้นำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ของท่าน					
๑๐. การบริหารจัดการทรัพยากรเน้นให้ทุกส่วนสังคม รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ					

การจัดสมดุลงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐาน ระเบียบเศรษฐกิจ (EEC)	ระดับการจัดการสมดุลงาน				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๒) พฤติกรรมการจัดสมดุลงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
๑. การเข้ารับการอบรมให้ความรู้เรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำ					
๒. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้					
๓. การพูดคุยหรือสนทนาเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติกับบุคคลอื่น ๆ เกิดขึ้นเป็นประจำ					
๔. การได้รับรู้ ปัญหา ข่าวสารตามสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
๕. มีบทบาทในการดูแลรักษา ปกป้อง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเอง					
๖. นโยบายนิคมอุตสาหกรรมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ					
๗. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน มีส่วนทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย					
๘. ท่านเลือกใช้อุปกรณ์ในที่สาธารณะที่สามารถนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้					
๙. ท่านชอบแบ่งปันประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เพื่อนร่วมงานเพื่อให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม					
๑๐. ท่านให้ความใส่ใจต่อการคัดแยกประเภทของขยะในที่สาธารณะเสมอ					
๓) การเสริมสร้างเครือข่ายการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ					
๑. ในตำแหน่งใดก็ตาม วิสัยทัศน์ เป็นส่วนสำคัญในการทำให้กำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรม มีจุดหมายที่ชัดเจน					
๒. วิสัยทัศน์ พันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ ทำให้ทราบว่าต้องทำอะไร เพื่ออะไร ทำเมื่อไรและทำอย่างไร					

การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐาน ระเบียบเศรษฐกิจ (EEC)	ระดับการจัดการสมดุล				
	มาก ที่สุด ๕	มาก ๔	ปาน กลาง ๓	น้อย ๒	น้อย ที่สุด ๑
๓. หน่วยงาน องค์กร ได้นำวิสัยทัศน์ พันธกิจ ไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเป็นประจำ					
๔. วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน มีความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้					
๕. การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจที่สื่อสารให้รับรู้ มีความท้าทายกับการทำงานอย่างแท้จริง					
๖. มีการให้การช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในเครือข่าย					
๗. มีการแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมขององค์กร					
๘. รักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกทั้งในและนอกองค์กร					
๙. มีการสร้างกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง					
๔) ผลกระทบในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
๑. ในพื้นที่ประสบปัญหาด้านน้ำท่วม น้ำเสีย ขาดน้ำภัยแล้ง สำหรับเพาะปลูก/บริโภค					
๒. การจัดการที่เน้นให้ทุกส่วนของสังคมรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างพอประมาณมีเหตุผล เกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มที่					
๓. การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ควรต้องยึดปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักเน้นความอยู่ดีกินดีมีสุขและพึ่งตนเองได้เป็นพื้นฐาน					
๔. มีการคุ้มครองและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรอื่นที่เกี่ยวข้องให้คงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและพึ่งพาได้อย่างยั่งยืน					
๕. ในการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่น ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดอย่างบูรณาการและมีความยั่งยืนนั้นต้องใช้ความรู้หลายสาขาวิชาเข้ามาจัดการ					
๖. ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของส่วนรวมมิใช่เป็นของบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยเฉพาะทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยเสรี					

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การจัดสมุดทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
บนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เรื่อง
การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจ
ภาคตะวันออก (EEC)
 Balancing natural resources and the environment
 Base on the Eastern Economic Corridor

คำชี้แจง

๑. แบบสัมภาษณ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑.๑ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๑.๒ เพื่อศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๑.๓ เพื่อศึกษายุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๑.๔ เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก

๒. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ คำถามผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์มี ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑) ตัวแทนผู้ประกอบการด้านโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มที่ ๒) ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มที่ ๓) นักลงทุน นักธุรกิจ นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไปที่อยู่ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากการที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดความไม่สมดุล ไม่เพียงพอ และขาดความสมบูรณ์อันเป็นผลมาจากการพัฒนาที่มุ่งเน้นความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียว และกลุ่มที่ ๔) ประชาชนทั่วไป ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านและอยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ในฐานะเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงต่อการพัฒนาพื้นที่ เป็นผู้ตอบคำถาม โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.วราพจน์ ก้องเสนาะ
 นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

- ๑) ชื่อ.....นามสกุล.....
 ๒) เพศ..... ๓) อายุ.....ปี ๔) วุฒิการศึกษา.....
 ๕) อาชีพ.....

ตอนที่ ๒ คำถามผู้ให้สัมภาษณ์

๑) ศักยภาพยุทธศาสตร์ระเปียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นมาอย่างไร?

.....

๒) ศึกษากระบวนการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเปียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงใช้แบบแผนอย่างไรในการปฏิบัติงาน?

.....

๓) เสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเปียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงได้อย่างไร?

.....

๔) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเปียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง มีปัญหา อุปสรรคอย่างไรบ้าง?

.....

ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ
 นักวิจัยวิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลวิจัย

ที่ B7 cover/พิเศษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสงขลาบุรี ๗๒/๒๒ หมู่ ๒
ตำบลนาป่า อำเภอเมืองสงขลา
จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เขียน พลวัฒน์ ภัททิกรย์ฟ้า
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓ ฉบับ

ตามที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ ดร.วรพจน์ ก้องแสงนาค
ตำแหน่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงขลาบุรี และคณะ ทำวิจัย เรื่อง "การจัดตั้งเขต
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก" ตามปฏิญญาเลขที่ ๖๐๒๘/๒๕๖๖

ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณา
อนุญาตให้คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในวันที่ กรกฎาคม ๒๕๖๖
ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ
ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ผู้ได้รับอนุญาต
สมชาย งามชื่น

ขอแสดงความนับถือ

ดร.วรพจน์ ก้องแสงนาค

(ดร.วรพจน์ ก้องแสงนาค)

หัวหน้าโครงการวิจัย

โทร. ๐๘๐-๖๖๕๕๖๖๖

ศูนย์บริหาร วิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์ จ.ชลบุรี
 เลขที่ 190
 วันที่ ๒๙ ก.ค. ๒๕๖๖
 เวลา 13.45 น.
 ที่ ๒๒๘ ถนนวิเศษ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาลัยศรีชลบุรี ๓๒/๒๒ หมู่ ๒
 ตำบลนาป่า อำเภอเมืองชลบุรี
 จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนจังหวัดชลบุรี
 สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓ ฉบับ

ตามที่สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ ดร.วราภรณ์ ก้องเสนาฯ
 ตำแหน่งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี และคณะ ทำวิจัย เรื่อง "การจัดมรดก
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก" ตามสัญญาเลขที่ ว.๐๒๔/๒๕๖๖
 ในการทำวิจัยครั้งนี้ มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน จึงขออนุญาตเผยแพร่จากท่าน เพื่อโปรดพิจารณา
 อนุญาตให้คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ในวันที่ กรกฎาคม ๒๕๖๖
 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ
 ในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้
 จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

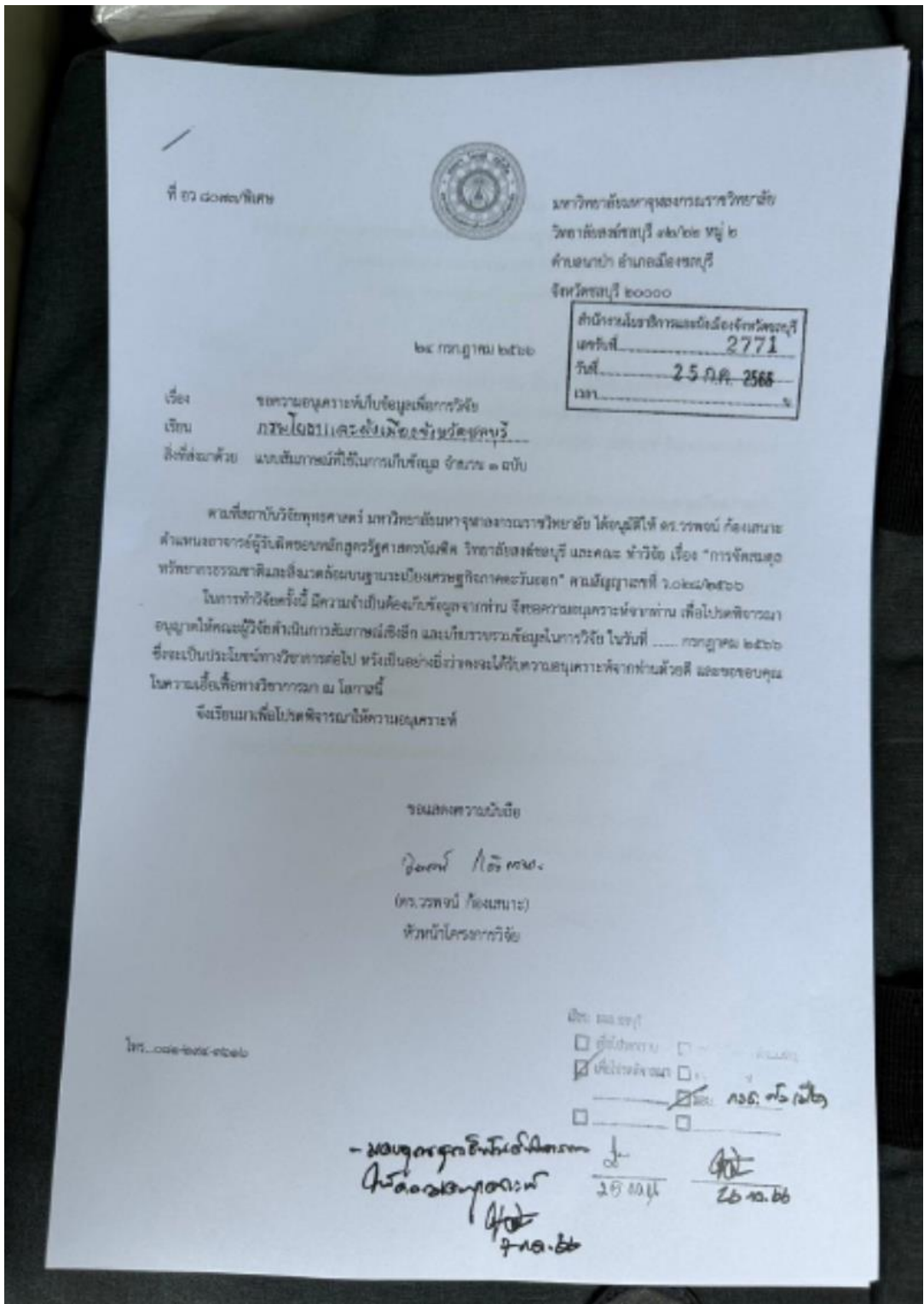
ขอแสดงความนับถือ
 วราภรณ์ ก้องเสนาฯ
 (ดร.วราภรณ์ ก้องเสนาฯ)
 หัวหน้าโครงการวิจัย

เรียน ผอ.ศูนย์ฯ
 -เจปทีพี/ฉก
 -ศูนย์ฯ/๓๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒
 -๒๐๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒
 ใน ๒๐๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒
 ๒๐๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒
 -ฉก.๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒/๒๒

นางสาววราภรณ์ ก้องเสนาฯ
 เจ้าหน้าที่ศูนย์วิจัย
 จ.ชลบุรี

๒๙ ก.ค. ๒๕๖๖ (๒๒) 19.๐๐๐

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลวิจัย ผู้อำนวยการศูนย์บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลน
จังหวัดชลบุรี

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ให้ข้อมูลวิจัย ผอ.กรมโยธาและผังเมืองจังหวัดชลบุรี

หน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อมจังหวัดชลบุรีและผู้บริหารหน่วยพิทักษ์ป่าจังหวัดชลบุรี

สัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานส่วนราชการด้านสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก ง
ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบจากการวิจัย

ที่ วปป. 2567/001

วารสารปรัชญาประชาคม
(วัดมหาสวัสดิ์นาคพุดาราม)
108/5 ม.2 ซ.มหาสวัสดิ์ 10
ถ.ศาลายา-นครชัยศรี ต.หอมเกร็ด
อ.สามพราน จ.นครปฐม 73110

14 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ตอบรับการตีพิมพ์บทความในวารสารปรัชญาประชาคม

เรียน คุณปรัชญา บุตรสะอาด และคุณสุชสร ทองที

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิชาการ เรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC)” ลงตีพิมพ์ในวารสารปรัชญาประชาคม กองบรรณาธิการขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความของท่านได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) และได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารปรัชญาประชาคม ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2567)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกศินี ประทุมสุวรรณ)
บรรณาธิการวารสารปรัชญาประชาคม

ผู้ประสานงาน นางสาวภาวพรรณ กิจประเสริฐ
โทร. 062 423 4215

วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Academic Journal of Political Science and Public Administration

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น ๔

เลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังนกน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

อีเมล: journalajppa@mcu.ac.th

ISSN 2822-065X (Print) ISSN 2822-0676 (Online)

ที่ วร. ๑๓/๒๕๖๗

๑ พฤษภาคม ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองการตีพิมพ์บทความ

เรียน นายวรพจน์ ก้องเสนาะ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “ยุทธศาสตร์ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียง” เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นั้น

บัดนี้ บทความของท่านได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จำนวน ๓ ท่าน จากหลากหลายสถาบัน และท่านได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้กองบรรณาธิการ ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ผ่านเว็บไซต์ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP> และขอขอบคุณที่ท่านส่งบทความมาเพื่อเผยแพร่ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์จากท่านอีก เพื่อนำมาลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

อนึ่ง วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๒ : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Citation Index (TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

บรรณาธิการวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ พระมหาสมชาย ฆนติสรโน โทร. ๐๖๑-๔๔๔-๗๔๕๔

อ.ดร.สุภัทรชัย สีสะโบ โทร. ๐๙๑-๙๖๙-๑๕๓๙

หรือสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้ที่ Line Open Chat

ที่ สนวป. ๒๘/๒๕๖๖

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

Journal of Interdisciplinary Innovation Review

อาคารพระธาตุนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น ๔

เลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

อีเมล: journal.lidir@mcu.ac.th

ISSN: 298-1378 (Print)/ ISSN 2774-0846 (Online)

๕ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองการตีพิมพ์บทความ

เจริญพร ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ, ดร.พิรจักษณ์ ฉันทวิริยสกุล, นายสุพรรณ ทองที,
และ ดร.ฉัตรชัย แนวพญา

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การจัดสมคูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐาน
ระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ ผ่านระบบ
ThaiJO นั้น

บัดนี้ บทความของท่านได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer
Reviewer) จำนวน ๓ ท่าน จากหลากหลายสถาบัน และท่านได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่
เรียบร้อยแล้ว

ในกรณี กองบรรณาธิการวารสารขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ลงใน
วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๖ ประจำเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม พ.ศ.
๒๕๖๗ ซึ่งท่านสามารถดาวน์โหลดไฟล์ฉบับเต็ม (Full Paper) ผ่านเว็บไซต์ [https://soo4.tcithaijo.org/
index.php/jidir](https://soo4.tcithaijo.org/index.php/jidir) ได้ไม่เกินวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๗ ขออนุโมทนาและขอใจที่ท่านได้ส่งบทความมาเพื่อ
เผยแพร่ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์จากท่านอีกในอนาคต

อนึ่ง วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์ จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๒ : วารสารที่ผ่านการ
รับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Citation Index (TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI
ระหว่าง ๑ มกราคม ๒๕๖๕ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๗

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ

ขอเจริญพร

พระปลัดระพีพัน พุทธิสารโร
(พระปลัดระพีพัน พุทธิสารโร, ผศ.ดร.)

บรรณาธิการ

วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ พระมหาสมชาย ขนติสรโน โทร. ๐๖๑-๔๔๙-๗๔๕๙

อ.ดร.สุภัทรชัย สีสะใบ โทร. ๐๙๑-๔๖๙-๑๕๓๙

หรือสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้ที่ Line Open Chat

วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

Academic Journal of Political Science and Public Administration

อาคารพระราชรัตนโมลี (นคร เขมปาลี) ชั้น ๔

เลขที่ ๗๗ หมู่ที่ ๓ ตำบลลำไทร อำเภอรังษี

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

อีเมล: journal.ajppa@mcu.ac.th

ISSN 2822-065X (Print) ISSN 2822-0676 (Online)

ที่ ววร. ๑/๒๕๖๗

๕ มกราคม ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองการตีพิมพ์บทความ

เรียน ดร.ฉัตรชัย แนวพญา และนายเสาร์คำ ไส่แก้ว

ตามที่ท่านได้ส่งบทความเรื่อง “การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก” เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นั้น

บัดนี้ บทความของท่านได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพของบทความโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบบทความ (Peer Reviewer) จำนวน ๓ ท่าน จากหลากหลายสถาบัน และท่านได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้กองบรรณาธิการ ขอแจ้งให้ท่านทราบว่า บทความของท่านจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกันยายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗ ผ่านเว็บไซต์ <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/AJPP> และขอขอบคุณที่ท่านส่งบทความมาเพื่อเผยแพร่ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับบทความที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์จากท่านอีก เพื่อนำมาลงตีพิมพ์ในวารสารฉบับต่อไป

อนึ่ง วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ ๒ : วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Citation Index (TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๖๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

บรรณาธิการวารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมได้ที่ พระมหาสมชาย ขนศิรโณ โทร. ๐๖๑-๔๔๔๙-๗๔๕๔

อ.ดร.สุภัทรชัย สีตะใบ โทร. ๐๙๓-๙๖๙๙-๑๕๓๙

หรือสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ได้ที่ Line Open Chat

ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

ชื่อ-นามสกุล

(ภาษาไทย) ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ

(ภาษาอังกฤษ) Dr.worapot Kongsanoh

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

สถานที่ติดต่อ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ

คณะสังคมศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ๒๐๐๐๐

ประวัติการศึกษา -ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

-พธ.บ. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

-ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

-พธ.ม. (การจัดการเชิงพุทธ) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

-รป.ด. (สาขารัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยปทุมธานี

งานวิจัย

(๑) ชื่อเรื่อง : บทบาทด้านการปกครองของพระสังฆาธิการในอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕

(๒) ชื่อเรื่อง : ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพระสงฆ์อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗

(๓) ชื่อเรื่อง : กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดชลบุรี, มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ๒๕๖๐

ชลบุรี,

(๔) ชื่อเรื่อง : การศึกษานโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่ออุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี, ๒๕๖๑

บทความทางวิชาการ

๑.๑ ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ, “บทความวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การนำนโยบายการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การปฏิบัติของพระสังฆาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดชลบุรี” : วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา ปีที่ ๑๐ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๙

๑.๒ ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ “บทความวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีพระสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี” คณะสังคมศาสตร์, ขอนแก่น, ฉบับที่ ๔๑, ๒๕๖๐

๑.๓ ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ “บทความเรื่อง สังคมศาสตร์เป็นศาสตร์หรือไม่” งานสัมมนาวิจัยพุทธศาสนานานาชาติ ครั้งที่ ๗ มจร. วิทยาลัยสงฆ์น่าน จังหวัดน่าน ๒๕๖๐

๑.๔ ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ “บทความเรื่อง อุเบกขากับผู้นำทางการเมือง” การประชุมระดับชาติครั้งที่ ๑ ณ. วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญา วัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม, ๒๕๖๑

๑.๕ ดร.วรพจน์ ก้องเสนาะ “บทความเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น” วารสารพุทธจักร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมษายน ๒๕๖๓

